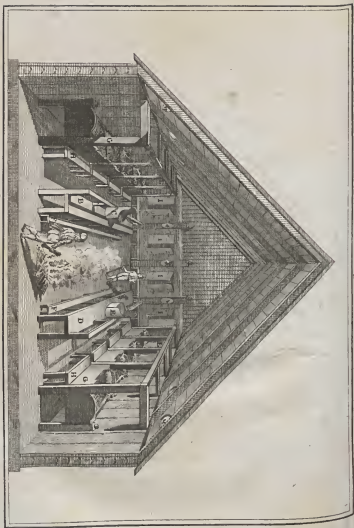

SKANDINAVISKA
FORNÅLDERNS
Hjeltesagor;

Till Läsning för Sveriges Ungdom,

EFTER ISLÄNDSKA HANDSKRIFTER

utgifne

med Historiska Uppllysningar

af

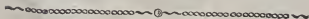
J O N. G. L I L J E G R E N.

Andra Delen;

Örvar Odds samt Jarlmans
och Hermans Sagor,

med en planche, föreställande inre utseendet af ett hvardagsrum på Island i 10de århundradet.

STOCKHOLM, 1819,
hos Zacharias Hæggström.

Ö R V A R O D D S
S a g a ;

efter Isländska Handskrifter

utgifven

med upplysande Anmärkningar

af

JOH. G. LILJEGREN.

med en planche, föreställande inre utseendet af ett hvardagsrum på Island i 10de århundradet.

STOCKHOLM, 1819.
hos Zacharias Hæggström.

Antikritik.

Första Delen af dessa Skandinaviska Hjeltesagor har i Svensk LiteraturTidning erhållit tvänne granskningar. Den förra, införd i N:o 9 för 1819, undertecknad R. v. S., innehåller ett slags ogillande af ett Gånge Rolfs romantiska Saga — såsom i Rec. tanka minre väl uppfunnen och berättad — blifvit vald till öfversättning; anmärkningar mot tonen i Versionen, hvilken förekommit Rec. allt för ojemn och modern, och sluteligen ett uppräknande af åtskilliga, mestadels Tyska upplagor och versioner af Isländska urkunder, som i förteckningen öfver Kongl. Bibliothekets Isländska Msctsamling blifvit förbigånga, varande nämligen för utg. obekanta. Hvad det första Gravamen angår, så är det, kan hända, lika svårt, både att vederlägga och försvara, emedan det till en stor del är tryckets sak. Visst är åtminstone, att äfven personer kunna uppgifvas, hvilka varit rätt nöjda med detta val af Saga, och att den, som Roman betraktad, icke saknar sina väsendtliga förtienster, skulle kan hända också låta bevisa sig. — Hvad åter öfversättningens beskaffenhet angår, så torde svårligen deröfver bestämdt någon dom kun-

na fällas, förrän Texten läggas vid sidan, och detta efter kan det först bli synligt, huruvida den moderna tonen, i Svenska berättelsen, syndat mot urskriftens Genius. — Uppgifterna öfver de uteglömda upplagorna voro deremot ganska viktiga och lärorika, och i det hela är denna Recension framställd i en så opreoccuperad och värdig ton, att ingen deraf skäligen kan finna sig sårad.

Den sednare Recensionen åter är införd i N:o 14—16 och undertecknad R. Rask. Detta namn har onekligen, i allt hvad som rörer Isländska språket, det aldra största vitsord, till följe af hans så utmärkt hederligt documenterade djupa linguistiska kunskaper. Träffade alltså denne granskarens anmärkningar Öfversättningen af i fråga varande Saga, såsom tolkning af ett Isländskt original, så vore han visserligen förlorad. Men om sjelfva Öfversättningen yttrar sig Rec. (sid. 212), att "andan tyckes fullkomligen träffad och ganska väl uttryckt" — sannerligen allt det loford, en Öfversättare om sitt arbete kan begära. — Och de Anmärkningar han sedan anför äro, som han sjelf medgifver, obetydliga och träffa mest några uppenbara tryckfel. Ja! han tyckes till och med af en synnerlig blidhet, som man måste värdera, icke velat använda hela sin philologiska styrka, emedan flere af de påtalade origligheterna mot Isländska Språk-lagarne väl torde kunna försvaras, åtminstone ursäktas. Så, t. e., förebrår Hr Rask, att ordet *Sejdhiall* blifvit nyttjadt som Nominativ, då det skulle vara ett Accusativ; men detta förmodligen

blott för att bereda tillfälle för den påminnelsen, att, enligt Björn Haldorsons Lexicon, det H:r Rask sjelf utgifvit och såsom ett mästerstykke probet, (Del. 1. s. 356) heter ordet *hiall*, i Nomin., både *hiall* och *hiallr*. Notisen, att Jätten Ymirs namn finnes hos Björn Haldorson, och dess declination i Rec. egen Grammatik, bör visserligen vara högst intressant för den, som härom är okunnig; men tviflas kan, om dermed bevises, hvad Rec. velat bevisa. Dock, är det ett fel att tolka ordet Ymisland med åtskilliga land, så är det åtminstone glädjefullt att begå det i godt sällskap. CancellieRådet Hallenberg näml., hvars rätt att heta en grundlig Philolog ingen ännu bestridt, har också på detta sätt tolkat Ymisland, och att han dertill väl haft sina skäl, täcktes Rec. finna, om han erinrar sig ordet: *til ymíssa landa* i Orkn. m. fl. Sag. *á ymsi lönd* i Yngl. Saga, o. s. v. — Att ett Isländskt ord, som betyder både Riddare och Ryttare, i tolkningen af en medeltidens Roman, blifvit gifvet med den förra benämningen, torde vara ursäktligt, ehuru det kanske icke är strikte rätt, då de egentliga chevalerie-bruken aldrig varit införda på Island. — Och beträffande tolkningen af *Dungalsbaer* med *Dungalsby*, så, utan att ingå i någon undersökning om den skillnad som, enligt de gamles begrepp, kunde vara mellan stad och by, må det gerna medgifvas, att tolkningen är en Danicism, emedan vi ändå hafva ganska mycket annat att oss imellan afgöra.

Denna Recension tyckes näml. olyckligtvis vara foster af en ensidig hätskhet och pattiskt för-

utfattad mening, hvadan, då Rec. icke funnit sig befogad att skörda lagrar på det fält, der han ovedersägligen måste blifva segrare, har han begifvit sig ut på några andra, der inga triumpher honom vänta. *Non omnia possumus omnes!* — Ingenting bevisar bättre sannfärdigheten af denna gamla sentens än Rec. exempel. I allt hvad den grammatikaliska och lexicographiska språkkunskapen rör, är han en Mästare, med hvilken få af nu lefvande Lärda kunna mäta sig; i de öfriga arter af Literaturen åter har han ingen auctoritet och tyckes, för att döma af närvarande granskning, icke heller så lätt kunna vinna den.

Herr Rask ogillar också valet af denna Saga till öfversättning, dock icke egentligen af något annat skäl, än att den är en Roman. I stället hade han önskat, antingen en historisk Saga, eller någon af Lagarne företagen till bearbetning. — Öfversättaren har, under sin sysselsättning med de ländska Handskrifterna, blifvit lugnad med ett publikt understöd af 100 Rd. Att man dermed icke hos oss hinner långt i fråga om tryckning och utgifning af ett större arbete, torde vara bekant. Ville man således göra något, måste man rätta sig efter Förläggarens åsigt, och han önskade naturligtvis ett sådant val, som lofvade honom en större afsättning. Äfven var det Öfvers. hufvudsakliga afsigt, enligt hans uttryckliga ord, att med sitt arbete "bidraga till upplifvandet af ett mer allmänt sinne för nordiska forntidens enkla storhet," och således måste han ock eftersträfvat en allmännare läsbarhet.

Denna afsigt skulle han väl svårligen vunnit, om han tolkat och utgifvit någon af Lagarna eller af de rent historiska Sagorna, t. ex. Landnama, Kristní Saga m. fl. hvilka alla, så upplysande de än kunna vara, dock hafva det felet att vara något tråkiga; en egenskap, den icke alla hafva den vanan att anse som något recommenderande. Derföre, då våra gran-
 nar Danskarne, som för detta ändamål äro hugna-
 de med rika Legater, egentligen egnat sin flit åt
 utgifvandet af de Historiska Sagorna, må vi, i det-
 ta fall, minre väl lottade Svenskar nöja oss med att
 arbeta för den, som ej önskar mer än att blifva be-
 kant med det gammal-Isländska författaresnillet, dess
 djuphet, omfång och äfven förvillelser. — Och här-
 till äro väl de Romantiska Sagorna aldrr tjenligast,
 då man med största klarhet af dem kan inhemta,
 hvad inflytande den tidens allmänna smak i Euro-
 pa haft på den Isländska Culturen, och då de gif-
 va ännu rikare anledning till arbhæologiska utveck-
 lingar af fornbruken m. m. Visterligen kunde
 syslosättningen med dessa Romaner hafva en men-
 lig verkan, i fall, som händelsen var med de flesta
 af våra äldre Fornforskare, man byste den fördo-
 men, att hvarje Isländsk dikt innehöll bokstaflig
 sanning. Men då Rec. sid. 222, gör mig den rätt-
 visan, att Utg. ej så ansett denna Gånge Rolfs Sa-
 ga, eller på den byggt någon hypothes, så tyckes
 denna skada icke vara att frukta, och således sy-
 nes den sid. 217 yttrade farhågan: att de pålitliga
 underrättelserna väl här kunde vara uppblandade
 med falska uppgifter, vara något vanpassande — så

VI

framt ej Rec. ädla afsigt varit, att på förhand väcka misstroende mot ett mödosamt och kostsamt företag — heldst han s. 215 och 216 medger, att de bästa Danska, Norska, Svenska och Isländska Författare blifvit begagnade. — När han således icke nekar Utg. den urskilning, att välja det bästa, tyckes väl, att man äfven bör tilltro honom den, att kunna skilja resultaterne af grundliga forskningar från obekanta Sagotäljares obestämda uppgifter. Och således torde Rec. hela tirad: "att intet mer står att finna i detta Repertorium," antyda ett fel i Rec. tankegång, så framt han fordrar, att vi skola tro honom hafva tänkt sig något dervid; en förutsättning, hvilken nästan hvarje sida af denna Recension visar, att vi ej äro berättigade att på fri band antaga.

Här Rask vill näml. dock icke alldeles bryta stafven öfver de romantiska Sagorna; tvärtom, menar han, må de också passera, emedan man ur dem kan: "hemta nytt ordförråd för Lexica" (sid. 215). Verkligen ett högst linguistiskt sätt att betrakta en af den nyare poesiers hufvudarter, som Romanen onekligen är! Men monne icke den af alla kännare i hela Europa skulle befinna sig utskrattad, som yrkade, att enda värdet, t. ex. hos Don Quixotte, ligger deri, att man ur denna Roman kan hemta nytt ordaförråd till ett Spanskt Lexicon? — Man invände icke, att Gånge Rolfs Saga icke kan ställas i jämförelse med Cervantes' mästerverk, ty här har man endast ställt dem bredvid hvarandra, såsom hörande till samma art, och

i Rec. hårda dom, göres intet undantag för den bättre eller sämre Romanen, då båda slagen, inför hans æsthetiska krisis, äro likdanade. Och dessutom torde denna jämförelse vara lika adæqvad, som den Rec. anställer mellan Gånge Rolfs Saga och *Batrachomyomachien*, för att antyda obehörigheten af att förse den förra med en *commentarius perpetuus*, emedan, som han på ett annat ställe (sid. 217) utlåter sig, "det icke torde falla mången in, att söka ett archæologiskt Repertorium i Anmärkningar till Romaner." — Utom det, att, denna förmodan oakadt, de fleste väl torde medgifva, att lärdom och upplysning är vigtig och kärkommen, hvar och af hvad anledning som heldst den meddelas, så talar denna anmärkning icke stort för Rec. bibliognosie. Ty, att ej nämna, att det verkligen finnes flere ganska lärda commentarier öfver *Batrachomyomachien*, så får man läsa Rec. uppmärksamhet, t. ex., på Reiskes upplaga af *Charitonis Aphrodisiensis de Chaerea et Callirrhoe amatorium narrationum Libri VIII* (Leipzig 1783), som är, till sitt innehåll, en fullt ut så dålig, om icke mycket sämre Roman än Gånge Rolfs Saga. Och dock har till den blifvit bifogad en, af Ph. d'Orville författad philologisk och archæologisk apparat, af största och vidsträcktaste erudition — ooh är det så långt ifrån, att de lärde deröfver funnit sig scandaliserade, att tvärtom denna apparat, tidt och ofta, med största loford citeras, ja! att den af flere blifvit kallad för Grekiska Språkkritikens *mare magnum*. Det skadar således icke att

se sig om en smula, äfven utom grammatikorna och ordböckerna, så framt man vill förkrossa en annan Literatör med bittra Recensioner.

Dock Rec. har icke allenast misstyckt, att archæologiska anmärkningar bifogas Romaner, utan äfven att de meddelas på Svenska och sättas efter en Svensk Version. Han, deremot, önskade denna åtgärd egentligen egnad åt den kritiska bearbetningen af texten för de lärda. Det är dock en gammal regel, att de helbregda behöfva ingen läkare, och Öfvers. af dessa Hjelte-Sagor har aldrig gjort pretention på, att åt de Lärde uppduka viktiga upptäckter. Hela ändamålet med företaget var, att hemta en skörd af berömda forskares mödor, för att dymedelst bland Svenska Allmänheten sprida en säkrare kunskap om förfädernas seder — och i detta fall tyckes väl, som om det språk, hvilket borde väljas, på förhand var bestämdt. Men Rec. har en synnerlig förkärlek till Latinen. Så yrkar han, att Förteckningen öfver Kongl. Bibliothekets Isländska Mscter hade bordt vara på Latin — ehuru dessa Handskrifter äro Svenska Nationens egendom, och massan af denna nation således torde hafva lika, om ej mera rätt att erfara hvad som finnes, än de utländska språkforskarne, för hvilka dessa Mscter, af flera skäl, dem äfven H:r Rask till en del uppgifvit, väl icke hafva stort intresse. Ja! vid slutet af sin Recention går han så långt, att han angifver, som hela orsaken till Isländska kunskapens närvarande förfall i Sverige, att der nu mera icke finnes någon

Verehus, som kan leda nybörjaren medelst öfversättningar på Latin. Det tyckes dock, som, i fall riktig kunskap i Isländskan först vore gifven, latinskrifvandet lättligen nog kunde vinnas, då vi, under intet tidehvarf, visst icke saknat grundliga Latinare; men svårare är att inse, hvad stort gagn deraf skulle härflyta, då det väl tyckes vara både naturligare och ändamålsenligare, att tolka Isländskan på de med detsamma beslägtade nya Nordiska tungomålen, än på ett språk, som med Isländskan har en vida slägsnare likhet. Och, då alla andra Nationer nu mestadels bearbeta sina lärda undersökningar på deras modersmål, är det svårt att inse, hvi Svenskar och Danskar ej må hafva samma rätt. Visst är åtminstone, att om vi icke på modersmålet utföra de forskningar, hvilka för utländningen hafva intresse, så skola vi aldrig komma derhän, att gifva åt våra Språk det anseende i lärda verlden, som de förtjena. Det är också bekant, att den store Ol. Rudbeck alldeles icke ville bifoga någon Latinsk tolkning till sin *Atlantica*, och att han ej heller sjelf dervid lade handen — ehuru hans förmåga dertill visst är documenterad — men det bekanta skälet var visserligen lika sannt som patriotiskt berömvärdt.

Ett så beskaffadt tadel, som det, att dessa upplysningar blifvit meddelade till Svenska öfversättningen, kan således med skäl ej anses för annat än product af förutfattad ovillja, som då den, i afseende på sjelfva versionen, icke funnit anledning till utbrott, söker sig en sådan kvar

som höldest ifrån, utan besinning, om den är skäl-
 lig eller icke. Och till samma klass måste man räkna
 förebräelsen för det, att under uppräknandet af de
 Isländska Mscterna angifvits, hvilka Sagor redan
 genom trycket blifvit allmängjorda. — Till upp-
 lysning må nämnas, att denna Förteckning har till
 grund en katalog öfver de Isländska Handskrifter-
 na, den Kongl. Cancelliestyrelsen från Kongl. Biblio-
 theket infordrade, och i hvilken, enligt gifven be-
 fallning, det serskildt var utmärkt, hvilka Sagor
 redan blifvit utgifna. En sådan föreskrift måste
 visserligen, till en del, vara tillräcklig anledning
 till detta angifvande; men ett nytt ligger deri, att,
 då obetydligbeten af de här befintliga handskrif-
 ter, och brister på alla för detta ändamål bestämda
 publica anslag nödvändigt göra, att vi Svenskar
 endast som dilettanter kunna befatta oss med Is-
 ländska Literaturen, torde en sådan anvisning på
 hvad, förmodligen efter vida bättre codices, än de
 här för handen varande, redan blifvit utgifvet, ic-
 ke anses öfverflödig, för att afhålla en hvar, att
 onödigtvis förlora både oljan och mödan med ut-
 gifningen af en urkund, som redan bättre blifvit
 bearbetad. Man måste således nödvändigt vara i
 samma sinnesstämning, som Hr Rask, i det ögon-
 blick han nedskref sin Recension, för att här fin-
 na anledning till tadel.

Anmärkningarne öfver denna Msct-förteckning
 erinra om dem, hvilka blifvit gjorda vid den före-
 gående indelningen af Isländska Literaturens för-
 nämsta arter. Rec. förmenar den vara rätt beqväm,

så snart den blott skulle afse det Svenska Kongl. Bibliothekets förråd, och att det var denna indelnings förnämsta afsigt, att gälla som en introduction till sjelfva denna förteckning, det är väl temmeligen klart, så väl af dess plats, som deraf, att sista klassen utgöres af de i Sverige varande commentatorers anteckningar och excerpter. Att dock, med borttagande af denna — att den så må kallas — localklass, denna indelning temmeligen nogga och fullständigt omfattar den egentligen genuina och klassiska Isländska Literaturen, torde befinnas deraf, att Rec. icke kunnat uppte någon ny klass, som blifvit uteglömd. Ty, att till Isländska Literaturen räkna ättkilliga, dels på Danska, dels på Latin, af lärda Isländare uppsatta arbeten, enligt hvad Rec. fordrar, sid. 244, det vore väl lika så orimligt, som att hänföra Gr. Creutz' eller Prof. Franzéns Svenska Poemer till Finska Literaturen, och en sådan literärhistorisk bevue må det vara ensamt Rec. förbehållet att skriva på sin räkning. Alltså förtjenar väl Öfvers. lika litet tadel, som H:r Hammarsköld — icke för det att de ej känt namnen Arnas Magnæus, Olufsen. Vidatin m. fl., eller Halfdani Einari *Historia Literaria*, ty en sådan okunnighet vore, hos båda två, lika oförlätlig; utan för det han, "ehuru han haft tillfälle att besöka Köpenhamn," icke uppfört dessa namn i en förteckning, dit de ej böra. De måste näml. räknas till Danska Literaturen, på samma sätt som Porthan, Calonius, Franzén m. fl., ehuru födda i Finland, räknas bland Svenskar, eller Moses Mendels

sohn, ehuru född Jude, räknas bland Tyska Författare. — Att vitterhetsälskande Isländare, i sednare tider, sysselsatt sig med att författa Glædispel och Lärodikter om Landtlefnaden, eller att de öfversatt Popes och Miltons arbeten på ett språk, som liknar den gamla Isländskan ungefär lika mycket som Svenskan i K. Carl XI:s tid liknar språket i *Konunga- och Höfdingastyrelsen*, det är icke obekant. Men just denna härmningsanda efter Danska och Engelska moderna Literaturen visar påtagligen, att dessa arbeten icke med mera skäl skulle kunna föras till den gammal-äkt Isländskt-klassiska Literaturen än t. ex. Petrarcas långa Latinska poem *Afrika* kan föras till den Romersk-klassiska. Det egna allmänt nordiska skaplynnne, den bestämda Isländskt individuella coloriten och den gifna originaliteten i åsigter, bilder och former, som ger de äldre Isländska Poemerna och Sagorna sitt värde, finnes icke mera, och således må man väl, i frågan om en genuin Isländsk Vitterhet, framställa den under bilden af en nedbrunnen vulcan. Att åtskilliga sednare härmningsblomster på Island uppskjutit, nekas icke, ej heller försämrar bilden derigenom; ty det är bekant, att åtskilliga örter frodigt trivas på ytan af nedbrunna vulcaner.

Dock, ej nöjd med att förklara sig mot denna indelning i allmänhet, har Rec. åtskilligt att påminna vid sjelfva klasserna, utan att attrapera, det de blifvit rangerade efter tidföljden af hvarje arts förmodade uppkomst. I frågan om de Isländska Lagarne tadlar Rec. (s. 242), att man bland dem räknat Frosthatings och Gulatings Lagen, emedan

de äro författade för Norge. Rätt! men NB. på samma slags språk som i de öfriga Isländska urkunderna är rådande, hvadan Rec. sjelf (s. 215.) nämnt den förre af dessa Lagar såsom Isländsk. Dock, Herr Rask har varit på Island, och således torde han hafva vissa rättigheter, som icke tillkomma andra Literatörer. Den 3:dje eller den Isländsk Historiska arten i nämnde indelning finner Rec. vara allt för otydligt bestämd, ehuru ingen läsare misstagit sig, hvilka slags skrifter under denna klass subsumerades. Dock, för att framtvinga denna otydlighet, påstår han, det i nämnde inledning skulle läsas, att de Isländska Annalerna småningom öfvergingo i dikter; hvilket påstående är, salva venia, osanning. I indelningen säges blott, att dessa Genealogiska och Annalistiska anteckningar, hvilka till en början voro temligen torra och magra, småningom utarbetades med mera utförlighet och upplifvades med inblandade dikter. Och att så verkligen förhåller sig, kan man öfvertyga sig genom läsningen af Müllers Saga-Bibliothek. Från dessa, Island beträffande Historiska Sagor menar Rec. att i en så kort öfversigt man ej behöft åtskilja de Historiska Sagor, som röra andra länders öden. Men dessa, sednare uppkomna, Sagor borde egentligen följa genast efter de historiska qväderna, på hvilka de helt och hållet äro grundade; ty redighet och consequens i uppställningen är lika så nödvändig i en kort som i en vidlöftig Öfversigt. Öfver den 10:de arten, som blifvit kallad ævintyr, yttrar sig Rec. "æfventyr vore vanligare." Men æf-

ven en gröfre Danicism än i tolkningen af Dungsalsbær med Dungsalsby i ställe för Dungsals stad. Ty äfventyr på Svenska har ej samma betydelse som det Isländska Aevintyr och det Danska Aefventyr, utan svarar mot Tyskarnes Abenteuer, som bemärkeren utförd dristig bragd, men icke berättelsen derom. Man drar ut på äfventyr, men de skrivas icke. Sedan yrkas, att dessa skulle hafva blifvit förenade med 7:de afdelningen eller romanerna. Den æsthetiska theorien är icke Herr Rasks starka sida. Det synes, då han vill hopblanda Romanen med Novellen, ehuru det dem imellan råder samma specfika skilnad som mellan Linguisten och Häfdeforskarna.

Derefter framkommer Rec med de arter, hvilka han tycker sig sakna i öfversigten af den Isländska Original Literaturen, och dessa äro 1:o Lärda Isländska Philologers arbeten, skrifna på Latin eller Danska. Öfver denna klass se frammanföre, liksom 2:o Ekonomiska tryckta uppsatser på Danska. 3:o Förordningar, tryckta Tingböcker m. m. I hvilket land räknas dylika skrifter inom Literaturens område? Förmodligen blott der, hvarifrån beskedliga pigors bref upphemtas och insättas i Läseböcker. 4:o Vetenskapliga eller Undervisnings böcker, till större delen öfversättningar. Dessa utesluta sig således sjelfva från Original-Literaturen. 5:o Historiska arbeten. Dessa, så vida de äro skrifna på Isländska, hafva i den tatlade öfversigten sin plats. o. s. v.

Men hvad är anledningen till den bitterhet

med hvilken Rec. utfar emot denna, så utan all pretention utgifna Saga? Och hvilken förutfattad harm har ledd Recensenten, att med dylika förflugna och haltlösa anmärkningar prostituera sitt annars i Lärdomens Rike stora och hederliga namn? Jo det har blifvit sagdt i Inledningen, att det nu mera visst icke bör vara omöjligt för den ibärdiga fliten, att, med begagnande af de rikhaltiga hjelpredor man erhållit, fullkomligen lära sig språket, utan att der till fordras att vara född på Island eller att der längre tid hafva uppehållit sig. Denna förmodan, hvilken Rec. sjelf (hvilken, såsom bekant är, skaffat oss den grundligaste handledning i Isländskan) gifvit grund och anledning till, har han ansett som ett gräsligt crimen læsæ majestatis Islandicæ. Men, om icke så vore, så måste ju uppenbarligen det Isländska språket vara af en hel annan beskaffenhet än alla andra, och om intet språk kunde läras utan af infödingar, huru skall man då nu mera få en AngelSax att lära oss AngelSaxiska, eller en Mœsogöt för att lära oss Mœsogötiska? ö. s. v. Vidare, om denna local fordran är oundgänglig, huru kommer det då till, att flere Isländare ej varit synnerligen säkra i sin språkkunskap? T. e. anför Rec. sjelf sid. 220, likväl efter Schlözer, ett bevis derpå, att de i Sverige utgifna Sagor äro slurfvigt utgifna, och detta bevis hemtas ur Örvar Odds Saga, som likväl icke Olof Rudbeck, utan Isländaren Isleif Thorleivius redigerat och öfversatt. Vidare är Sturlaug Starfsammes Saga en ibland de sämsta upplagor, som i Sverige utkommit, och dock

besörjdes den af en infödd Isländare, Gudmund Olofsson. Och, att Björn Haldorsons Lexicon har många och stora brister, det har en granskare i Dansk Literatur Tidende bevisat, under säker förmodan, att det af Herr Rask sjelf kunnat utföras vida fullständigare. Men, huru kan Herr Rask ega denna kunskap, i fall hans egen theori skall stå fast, då han är född på Fyen af Danska föräldrar? Heller det kanske är tillräckligt att i en Isländsk jordkula hafva spiset torr fisk, för att vara en säker domare i Isländska Literaturen, likasom vissa sig så kallande konstdomare påstå, att blott man luktat Italiensk pomeransånga, är man genast en väldig kännare af allt hvad den bildande konsten rör. Men i alla fall, huru kommer då Recensenten att prisa Verelius, hvilken aldrig i sin lifstid varit på Island, såsom den der kunde vägleda unga Lärde? (s. 249.) Öfver denna uppenbara motsäggelse mot Rec. belä theori må man väl betjena sig af Rec. egna ord, sid. 245, att "den är ett phenomen, hvilket man i förtviflan lemnar" åt Herr Rask sjelf "att förklara," heldst som phenometet icke är det enda i recensensionslibellen. I inledningen var det sagdt, att med år 1697 kunde man för Antiquitets Collegii tjenst alldeles umbära Isländare. I detta enkla historiska anförande såg Rec. ett nytt anfall mot de infödda Isländarnas Majestät och, för att genomdrifva det och bevisa, att man i Sverige 1697 omöjligen förstod så mycket Isländska, företager han sig att sönderplocka Titeln Klagugrátir etc. förklarandes den vara både grammatikaliskt och lexicographiskt

örigtig. Enligt auktoritet af Upsala Bibliotheks katalog 1 Sect. s. 741, hade i Inledningen denna skrift blifvit tillegnad Reenhielm; men sedermera har det befunnits, att Halfdan Einarson i sin Sciagr. Hist. Lit. skrifver den på den infödde Isländaren Jonas Rugmans räkning. Enligt den Raskiska teorien, om Isländares medfödda ofelbarhet, måste man visserligen här gifva mera förtroende åt Halfdan Einarsons, än åt Prof. Aurivillii uppgift; men huru skall man då förklara den örigtiga titeln? Gifves det väl dertill något annat medel än att antaga den af Prosten Gr. Schwerin, vid sista Riksdag, yppade hypothes, att Isländska Literatörer möjligtvis, likasom Islands får, efter någon tids vistande utom sin fäderne ö, förlora ofelbarheten i sin Isländska natur?

Visserligen måste det förefalla hvar och en obehagligt, att nödgas ingå i en strid, sådan som den härvarande, mot en person, som man upprigtigt högaktar, och hvilken det i flera afseenden så väl förtjenar, som Herr Prof. Rask; men då han af förut fattade åsigter och ensidig harm låtit förleda sig till obilliga anfall och påståenden, hvilka skul- le kränka alla andra Literatörers rätt, då vore det fegt, att låta denna högaktning lägga band på sjelf- försvaret, och det förtroende måste man väl få sätta på sakens rättvisa, att den skall segra, äfven om dess talan föres af en person med minre berömdt namn än Herr Prof. Rasks. Den sakkunniga all- mänheten dömmе!

Tryckfel och Rättelser.

I Del. Gänge Rolfs Saga.

s. XI. r. 2. läs: misslyckades, ehuru ej genom — s. LVf. r. 6. l. afskrefne jemte öfversättn. och anteckn. — s. 62. r. 27. l. (var helt ålderstegen); sågande — s. 240. r. 27. l. De reb. gest. Dan. Sec. III. etc. Weller Sköld. Qv. —

II. Del. Örvar Odds Saga.

s. 3. r. 7. l. äskade — r. 14. l. äskar. — s. 10. r. 26. l. Odd uti Jader! — s. 11. r. 9. l. och glider du öfver — s. 15. r. 27. l. mannen gick in — s. 29. r. 1. l. och gick sedan till sina män, men trädet tog strax eld, att lågen stod högt i luften. — s. 35. r. 17. l. var så stor, att alla förundr. — s. 42. r. 19. l. en viking. — s. 46: r. 10. l. viking(sfärd), som kan vara någon styrka (sra) uti. — s. 47: r. 15. l. bära utifrån masten all den laddn. — s. 52. r. 18. l. Om qvällen uppvistes fridsköld och då frågade — s. 54: r. 4. l. lika så mycket folk, som — s. 59: r. 5. l. stodo i vallen (marken) — s. 61: r. 10. l. samma årstid och så dags, som nu: — s. 66: r. 3. l. Då qvad afven Odd: Syntes som brynja. — s. 66: r. 12. l. skjorteskjoden. — s. 66: r. 13. l. få välja dig län — s. 69: r. 8. l. under eder fosterbr. — s. 70. r. 19. l. togo hvaradera man för sig — s. 85: r. 16. l. alla våra bordbröder — s. 89: r. 19. l. Efter detta arbete — s. 94: r. 11. l. och vordo. vårdhällarne det ej förr varse än Odd föllde tåltet öfver dem, — s. 100: r. 14. l. skjorta, och bibehöll hon alla sina egenskaper: han vänder — s. 102: r. 2. l. en liten tid förut — s. 105: r. 12. l. [En dag - - - s. 139: r. 27. l. skogar (marker) — s. 143: r. 8. l. lagar (spänner) nu bågen — s. 145: r. 18. l. (snäll - - 147: 9 - - vara) snäll — s. 162. r. 25. l. bort och Harek med henne. — s. 163. r. 20. l. [Deref - - s. 169. r. 21. l. Jag ser ingen, — s. 173: r. 20. l. sina Gvdior! — s. 187. r. 16. l. - - män.] — s. 189. r. 1. l. säger Odd: visst är hon litet vård; men — s. 193. r. 19, 20. l. ville vi än själfva ej bort ifrån än. — s. 251. r. 2, 3. l. följeslagare, som de gamle kämparne genom fosterbr. ville förs. — s. 254. r. 20. l. Asmund Berserkahane — s. 275. r. 16, 17 l. bad min mor väl taga vara derpå — s. 283. r. 2. l. Saga sade till en storptatare: — s. 307. r. 4. l. ränte (räfvade) den stillare — s. 3. l. Bern-joder. — s. 3, 236, 200 l. Viken — s. 130. l. Geir-röds-gård — s. 200 m. fl. l. Götland — s. 211. l. Jorsala — s. 217. l. Bjarkey — s. 222. at, 224 uborin, 246 skirsla, 246: 26. Sigurd Thögl, 298 byttuaust. 303 bayrðu - - hagliga, 312 vindögon.

F ö r o r d.

Utaf de här förekommande Sagor har Jarlmans och Hermans Saga, som i en annan handskrift kallas Thorborg Digras Saga*), ej förut varit öfversatt; men Örvar Odds Saga långt för detta blifvit till utgifning bearbetad, och redan 1697 genom Rudbecks försorg tryckt; men denna upplaga är ganska sällsynt. Björner har 1743, uti sin afhandling *de Varegis*, på Latin gjort ett utdrag af Örvar Odds Saga och jemfört denna hieltes händelser med den Rysska Olegs, samt derjemte låtit i kopparstick framställa Örvar Odd i dess sista stunder på Berurjoder och bifogat till slut Odds Aefdråpa med en öfversättning på Svenska, som — enligt hvad i öfverskriften uttryckeligen tillkännagifves — var blott gjord för att visa, huru stor öfverensstämmelsen är mellan äldre och nyare språket, *quanta sit harmonia veteris et recentioris linguae Scando-Scythicae*, och följaktligen både till ord, talesätt och versarnes egna construction danad efter Originalen. Den är således helt olik Björners vanliga öfversättningar, äfvensom helt annorlunda än öfversättningarna af samma versar uti denna Författares handskrift af Örvar Odds Saga, der de mer närma sig den här utgifna öfversättningen af versarne, hvilken Hr Prof. Rask dessutom haft den godheten att enligt sin redaction af texten med mig genomgå. I band-

*) Ut en Sagokrets, hvaraf Öfvers. velat meddela endast denna lilla Saga såsom prof af den der rådande andan.

skrift finnes Örvar Odds Saga öfversatt på Svenska af Björner och Adlerstam, på Latin af Wilskman och ett stycke på gammal Danska, hvilka öfversättningar äro i den mon olika, som för dem olika handskrifter blifvit laggda till grund.

Att Sagan är Romantiserad, har förut blifvit anmärkt; men mycket talar äfven för några till grund liggande historiska facta. Såsom sådana har Suhm i sin Danska historia uppgifvit följande:

"Örvar Odd den äldre, som enligt Herv. Sag. och Örv. Odd. S. med Hjalmar deltog uti kampen på Bolmsö, var en berömd kämpe vid K. Aunes hof och skall lefvat i början af 5te århundradet, Suhm I. 239, 240, 631. En ibland de berömligaste anförare och kämpar i Sigurds här (emot Harald Hildetan) var Odd Vidförle eller Örvar Odd från Jader; han var den andre af detta namn, och gjorde, medan han var i Haralds tjenst, ett lyckligt tåg till Aquitanien, på de tider Saracenerne plundrade det, och förr än Carl Martellus fick dämpa deras öfvermod — a. st. s. 506.

Vid år 867: Då tänker jag, att den i Rysska historien så berömda Oleg, vår sista Örvar Odd, som var född och uppfostrad på gården Berlio i Socknedalen uti Norge, har gjort de bedrifter der, hvilka hans Saga tillägger honom. A. st. II. 267.

Vid år 869: Uti Irland gjorde våra Nordiska också god framgång; ty Olof Hvite intog Armagh, och omkommo der 1000 man. Och uti detta tåg tänker jag, att Örvar Odd har gjort de bedrifter i Irland, som tilläggas honom i hans Saga, och som

skulle hafva varit så stora, att Irerna, utan hopp om att kunna göra motstånd, måste flykta till skogarna bland berg och klippor. Då har det väl ock tilldragit sig med honom, som Saxo berättar tilldragit sig mellan Stark-Odder och den Iriska Konungen Huglet, i hvars namn utan tvifvel framsticker den Iriska ÖfverKonungen Aodh och Hugh. Denne var, enligt Saxo, mycket rik, men också mycket girig och använde sin förmögenhet blott på gycklare och spelemän. Han blef derföre ock öfvervunnen, en af hans städer plundrad, hvarmed må hända syftas på Armagh, och stort byte förvärfvadt. Örvar Odd fick dock vid detta tillfälle en mycket svår stöt i hufvudet, som länge plågade honom, då skadan var invärtes och intet sår utan på, och klagade han sedermera uti en vers öfver denna skada. A. st. s. 277.

Vid år 879: Den Varegiske Regenten Ruric i Novogrod dog och efterlemnade riket till sin unga son Igor, under förmynderskap af Oleg, som var med honom beslägtad och blef gift med Silkesif, dotter af Herraud, en Ryssk Konung, hvilka namn visa, att de hafva varit af Nordisk härkomst, ehuru väl det också är möjligt, att Herraud, som i en codex af Örvar Odds Saga kallas Harec, är ingen annan än Ruric sjelf. Det förekommer mig rimligt, att Oleg eller den siste Örvar Odd, rättare blott Odd, har härstammat från den Örvar Odd, som lefde i 8de århundradet. s. 339.

Varegen Oleg öfvervann och intog, under föregående år, så ock detta år (883), först Smolensko,

dit han drog med en stor här, bestående af Vareger, Tschuder, Slaver, Merer, som bodde vid Rostov, och alla Krivitzer, genom hvilka sistas tillhjälp han intog Smolensko, och derpå insatte der några af sina män till höfdingar. Derefter intog han Lubetsch ej långt från Kiow, hvarest han insatte befallningsmän, och synes hafva gått längs ned efter Niepern. Sist öfverraskade han Oskold och Dir genom svek, ihjelslag dem och bragte alla invånarne i Kiow på sin sida genom att visa dem den unga Igor, hvarpå han tillika med honom tog sitt säte der. . . . Nestor vittnar, att Oleg sade, att Kiow skulle blifva en moder för alla Rysska städer, och lägger sjelf till, att han behöll Vareger, Slaver och flera folkslag hos sig, och att landet fick namn af Ryssland. Derefter begynte Oleg att bygga städer och bestämde hvad skatt Slaver, Krivitzer och Merer skulle gifva, påladdo och Varegerne i Novogrod att årligen gifva 300 Griver (ett slags fingeradt Rysskt mynt, a. st. s. 364. not.), på det freden kunde blifva bibehållen, hvilket jag förklarar så, att ej de andra folkslagen skulle bli förtrytsamma (der) öfver, om Varegerne gäfvö intet, och deröfver begynte krig med; och denna skatt betalte Varegerne af Novogrod intill StorFursten Jaroslavs död år 1054; hvaraf också ses, att Varegerne länge hafva fortfarit att vara de starkaste i Novogrod och i det då varande Rysslands nordligaste delar. Således må det stora Ryssland tacka vår Nord för en stor del af sin inrättning, hyfsning, magt och namns utvidgande,

och därför fortfor också vänskap och umgänge länge mellan bägge folken. Dessa bedrifter gjorde Oleg egentligen från år 880 till 882, och närvarande år 883 underkufvade han Drewlianerna, som bebodde skogstraften vid Kiow och buro namn efter skog, och dem pålade han i skatt en svart mård för hvar person, hvilket visar, att dessa nejder hafva ännu varit mycket obebyggda, hvartill väl de idkeliga krigen, utvandringar och flyttningar hafva gjort mycket.

Till något af dessa krig hör väl det, som Örvar Odd skall efter sin Saga c. 35. (vår uppl. K. 39.) hafva fört emot en viss Qvillanus Blese, som anförde folk af Kyrialand d. ä. Karelén; Refaland, hvarmed utan tvifvel förstås nejden vid Revel; Raffestaland, förmodligen Rostow, som i en otryckt Isländsk Geogr. s. 157, Arnæ N:o 231, 4:to, kallas Rostorfa; Vyrland, som ännu förekommer i Estland; Eistland, d. ä. Estland; Liffland; Vinland, d. ä. Venden, men ovisst hvilken del deraf, må hända en del af Pohlen; Curland, Samland, Ermland, Beimland d. ä. Böhmen; Pulinaland d. ä. Pohlen. Nu är det väl riktigt, att Ryssland eller Holmgård har från äldre tider varit ett mycket stort rike, och, såsom säges i Örvar Odds Saga, sträckande sig så vidt, att det inbegrep många Konungarikén uti sig; imellertid tror jag dock, att den Isländska Scribenten har uppräknat alla de namn, som han visste på alla Slaviska folkslag, äfven också Litthauiska, hvilka ofta stodo under de första; ty till Böhmen, Ermland har visserligen Ryssarnes välde aldrig sträckt

sig. C. 36 (*Jemf. Variant. s. 101 efter Adlerst. och s. 186 efter Björner.*) nämnes Gallea land, som i Björns af Skardsö (Skardså?) codex kallades Galatarike, hvilket bringar mig på de tankar, att der med syftas på Gallicia eller Halicz i Pohlen, dit Ungrarne kommo efter år 884, och som då hade sin egen dux; se Anonymum i Schwandtneri Scr. Ung. T. 1. c. 11. p. 9. likasom här ock säges i Örvar Odds S., blott att tvänne bröder då striddę derom. Märkeligt är det, att tiden till Ungrarnes ankomst till Halicz infaller i Olegs eller Örvar Odds lefnadstid. Dessa invånare af Galicia, så ock af det angränsande Lodomeria, synas, efter Anonymus, p. 8, 9, 10, hafva varit Rutheni eller Ryssar, som blir troligt derigenom, att, efter Ranfts Beschreibung des russischen Reichs s. 74, ett landskap, kalladt Galicz, ligger i Ryssland. Lodomeria synes ock vara Wlodomeria eller Wolodomir, af hvilket namn finnes ett ställe i Volhynien, som utan tvifvel bär namn efter en Furste Wolodomir. Cinnamus C. B. l. 3. p. 51, omtalar ungefär vid år 1150 en Bladimer, Furste af Galitza ett Tauroscythiskt landskap, och förstå Byzantinerna med Tauroscyther ofta Ryssar. När jag betänker, att Örvar Odd och Quillanus Blesse gjorde, efter den förstnämndes Saga c. 36, (*jemf. s. 187*) fred med hvarandra, så tänker jag, att härmed syftas på det krig och den fred, som Oleg och Grekiska Kejsaren Leo Philosophus förde med hvarandra. C. 34 (*här k. 37, 38*) nämnes Bialkaland, hyarned väl syftas på Bulgarer, Blacher eller Va-

lacher i Ryssland, som af några våra gamla Scribenter kallas Blöckumennaland, se Eigils och Asmunds Saga i Torfæi Hist. Norv. T. 1. l. 7. c. 1. sect. 2. p. 308, och sjelfva Eigils S. c. 5. s. 31, samt Salans not dervid s. 154, som äro underliga nog, ehuru väl det, i den otryckta Vilmund Vidutans Saga s. 63, synes betyda Bleking. De Blåmän Snorro c. 1. sätter i det stora Sviþioþ eller Scythien, blifva utan tvifvel Blacherna, ty eljest förstodo våra förfäder med Blåmän Morianer eller Svarta. Drewlianer, som sedan nämnas, bodde vestan för Dnieper i Hvita Ryssland, som det synes, och kallades så efter de stora skogarne, hvaruti de uppehöll sig, ty på Rysska kallas träd Derewo, Drowo, se Hannöv. Magaz. 4to, 4 Theil, col. 733—736. Suhm a. st. s. 363—367.

Vid år 884: Den tappre Oleg fortfor att utvidga Ryssarnes herradöme: han drog dem i Severien, öfvervann dem och pålade dem en ringa skatt, förbjöd dem derjemte att framdeles gifva någon till Chazarerne, ty, tillade han, jag är deras fiende, icke eder. A. st. s. 372—373.

Vid år 885: Oleg utsträckte sina segerrika vapen långt in i det nu varande Pohlen och underkastade sig dem af Radom, hvilka bodde uti skogar vid en arm af Weichseln i nuvarande Woywodskapet Sendomir. Till denna tiden hade de gifvit Chazarerna skatt, men nu måste hvar man gifva honom en skilling. De voro Lecher eller Pohlackar till härkometen. Deremot kunde han ej så hastigt undertvinga Lubitsiberne och Tiwerzer-

ne, hvilka bodde vid Bog, Niester och Svarta Hafvet uti städer och utan tvifvel härstammade från de gamle Anterne. Alla dessa folkslag voro hedningar. Suhm a. st. s. 377.

Vid år 907: Oleg, som fortfor att förestå Rysska riket, änskönt Igor allaredan icke var ung, drog med en stor här, bestående af 2000 fartyg och 80,000 man, och af många slags folk, hvaribland också voro Vareger eller Nordiska nedifrån Dnieper och öfver Svarta Hafvet emot Constantinopel. Tåget slog lyckligen ut, och Grekerne gifvo 12 Gri-ver till hvar man i krigshären. Oleg drog derpå sin här något tillbaka och sände Carl, Pharlow (må hända Farulf), Vermund, Rulow (vårt Rolf) och Stevind till staden, för att vidare avsluta freden. Det är klart, att de fyra förste voro Vareger, hvilket visar, huru mycken inflytelse de Nordiska då hafva haft i Ryssland. Säkerhet blef då ibland annat fastställd för handeln, så att handlande Ryssar måtte resa fritt dit, och från den tiden i synnerhet tänker jag, att man kan sätta begynnelsen af omgänget mellan våra Nordiska och Constantinopel, hvilken de kallade Miklagård, det är, den stora staden. Oleg hade derpå en personlig sammankomst med de Grekiska Kejsarne Leo och Alexander. De besvuro freden genom att kyssa korset; men Oleg och hans folk svuro vid deras vapen, vid krigsguden Perum och Boskapsguden Volos. Till tecken af sin seger lät Oleg upphänga sin sköld på en af stadsportarne, och var på den en krigare till häst föreställd. Oleg hemförde med sig stor rike-

dom och blef för allt detta ansedd af den räs allmogen för en spåman. Grekerne måste gifva honom proviant och vin för sex månader. Så förtälja Rysska scribenterne denna händelse och, änskönt de Grekiske ej förmåla ett ord om hela saken och kriget, så tillåta dock ej omständigheterna att neka den. Och då det är utan allt tvifvel, att vår siste Örvar Odd är Oleg, så bekräftas detta också genom hvad som förtäljes i den förstes Saga om krig och sedan slutet fred mellan honom och den mäktige Qvillanus Blesse eller Ögmund Eythiofs bane, som ej blir någon annan än den Grekiske Kejsar Leo. A. st. s. 480—481.

Vid år 911: Såsom nu, mellan Ryssland och hofvet i Constantinopel, den förut afslutade freden oaktadt, nya tvistigheter uppkommo, skickade Oleg, som nu var gammal och gerna ville bibehålla fred, följande 13 män dit: Carl, Ingel, Farlow, Vermund, Rulaw, hvilka förut hade varit der, samt Gudi, Ruald (vårt Ragnvald), Kar, Phrelaw (Fridleif), Rual, Aktew, Truan (må hända Truid eller rättare Thrand), Lidal (vårt Lidalf), Fost och Stevind eller Veland. Då nu alla dessa äro Varegiska eller Nordiska namn, utom Aktew och Stevind, så ses häraf, huru ansedde Varegerne då voro i Ryssland, så att rikets förnämsta angelägenheter då voro i deras händer. — — — Det nya fredsförbundet blef afslutadt och underskrifvet d. 15 Sept. imellan Olega sändemän och Kejsarne Leo och Alexander. Det bestod af 13 puncter, och finnas de ännu fullständiga, hos Nestor, men ingen deraf vidkommer oss,

utom den tionde, hvaruti fastställes hvad Grekerne skulle gifva för en Ryss, som var blefven fången i krigstjänst hos deras Kejsare; ty häraf kan man inse, huruledes Vareger eller Norrmän, som tjente i Ryssland, äro komne i Grekiska Kejsarnes tjänst, och huruledes de sedan hafva dragit flere af sina landsmän dit till sig från vår nord. Kejsarne gifvo ansefliga föräringar till dessa Sändemän och lätto visa dem alla kyrkorna, för att genom dessas och gudstjänstens prakt gifva dem ett högt begrepp om Christna läran och låcka dem till densamma. A. st. sid. 491—493.

Vid år 913: Uti Ryssland dog om hösten den namnkunnige Oleg på ett sällsamt sätt; ty då han med foten stötte mot benen af en död häst, som han i lifvet mycket hade älskat, kom en orm derutur och stack honom i foten, hvaraf han blef sjuk och dog. Han beklagades af alla, och blef med mycken sorg begrafven i en uppkastad hög på berget Schtchekowiza ej långt från Kiow. Efter honom regerade Igor allena. Detta dödsätt är väl sällsamt, dock icke otroligt; men deremot är det otroligt, att spåmän skulle hafva förutsagt honom detta; och dock förtäljes detsamma i vår Örvar Odds Saga om Örvar Odd, hvilket oöfvervinnerligen visar, att den siste af detta namn är densamme som Oleg, så att denne tappre och namnkunnige krigare har alltså varit en infödd Norrman. Men, när Sagan förtäljer, att Örvar Odd dog på förbemälda sätt på sin födelse ort, den Ravnsta i Norge, hvilken han ändteligen ville se före sin död och

drog derföre dit från Gardarike eller Ryssland, så bör Sagan deri icke tros. Såsom Sagan förmäler, lemnade Örvar Odd en son efter sig i Gardarike." A. st. sid. 503, 504. De handskrifter, hvilka Suhm begagnat, hafva, såsom af ofvan anförda synes, utom till Kapitel afdelningarne, *) äfven till vissa uppgifter och versar varit olika med de här på Kongl. Bibliotheket varande.

Denna Örvar Odds Saga har blifvit öfversatt hufvudsakligen efter den redaction af texten, som Hr Prof. R. Rask i sin Isländska Läsebok låtit aftrycka; men då tillfället lemnat mig tillgång på Handskrifterna, har jag trott det vara min pligt enligt, att med dem jemföra den Raskiska redactionen af texten, och har jag i synnerhet härunder fästat min uppmärksamhet vid den af Hr Rask sjelf så kallade oskattbara Membranen N:o 7. in 4:to på Kongl. Bibliotheket, **) den han förmäler sig *religiöse* följt

*) Kapp. äro enl. Björner och Wilskman 69, enl. Adlerstam 67, enl. Membr. 39, enl. Prof. Rasks text 42.

**) Derjemte hafva äfven de andra handskrifterna ej blifvit obegagnade; deras afvikningar äro antingen inom parentheser i texten eller ock derunder anförde. Be tydligast är dock olikheten i Handskrifternas uppgifter öfver en och samma händelses förlopp sid. 168—187. Den, att Vidgrip och Bjälke på ett eller annat sätt föllo först, och att det var Gydian, som klagar öfver sin mans fall med de versar, som finnas i alla Handskrifterna, och

vid sin upplaga. Härunder har det händt, att jag räkat ett icke obetydligt antal af H:r Rask oanmärkta Varianter mellan Handskriften och den tryckta redactionen. Det är icke lust att mästra *) en berömd Literatörs åtgärd, som förmått mig att här meddela en förteckning öfver dessa olika läsearter; de skäl som dertill förmått mig äro följande:

Först, då H:r Rask i Recensionen öfver första delen af dessa hjeltesagor med den afgörande säkerhet, som tillhör hans stora ryckte och utmärkta förtjenster, behagat förklara, att hvarje lärd bör utan svårighet kunna läsa, accentuera och restituera en abbrevierad, men för resten riktig handskrift i ett språk, som han fullt förstår, utan att tala om att, då handskriften är riktig, tyckes det icke gerna böra bli fråga om *Restitution*; så, då vi ihogkomma, att vi ännu icke inom Literaturens område kunna berömma oss af att hafva någon fullt säker text af någon Grekisk eller Romersk Auctor, så måste detta omdöme kasta en mörk skugga på den mängd

som sedermera beder Gudar och Gudinnor hjälpa sig (*Gydia sinni*) synes—ehuru den för öfrigt är mycket Romantiserad—vara mera naturlig och passande till själva versarnes innehåll, än den, att det var Kon. Bjälke själv, som förde denna klagan och bad Gudar och Gudinnor hjälpa sina Gydiar m. m.

*) Detta kan synas äfven deraf, att jag till en början och ännu sidan 47 af text och s. 22 af Öfvers. utan misstroende följt den tryckta texten såsom en noggrann afskrift af Membr. och således vid Dvina ej anfört varianten (Rhen); men snart nog märktes, att Membranen ej var mera unbärlig än de andra handskrifterna.

förtjente lärde, som i detta och föregående tide-
hvarf sysselsatt sig med utgifvande af gamla Au-
ctorer. För att på något sätt freda deras ära, har
man med dessa exempel velat visa, att, då sjelfva
H:r Rask under ett sådant arbete icke kunnat und-
gå misstag, det i sig sjelf icke är så lätt eller så
alldeles hvars mans sak.

För det andra: Då H:r Rask med sådan sträng-
het vakar öfver misskrifningen af Isländska ord,
har man trott sig göra både honom sjelf och Li-
teraturen en tjänst med att leda hans uppmärksam-
het på den inconsequens i rättsskrifningen, stridan-
de mot handskriftens auctoritet, hvilken finnes i
denna Läsbok, så mycket mera märkvärdig, som
man väl måste antaga, att den blifvit utgifven till
ett ledande exempel för de orthographiska reglor-
na i hans Grammatik. Den högsäktning, jag hyser för
H:r Prof. Rask, har intet ögonblick låtit mig tvifla, att
han icke med välvillja skulle anse, det man påminner
honom om den Christliga regel, att, innan han vill med
ovänlig hand borttaga bjelken ur sin broders öga, han
måtte undersöka, om det ej finnes något grand i hans
öga.

Skulle någon tycka dessa afvikningar från hand-
skriften vara nog betydliga och deraf draga något
misstroende till H:r Prof. Rasks redaction af Ed-
dornas text, så må man dock bedja, att ingen häröf-
ver i sitt omdöme måtte förhast sig, då det är
troligt, att han gifvit en djupare betydelse åt ordet
religiösa i afseende på så viktiga Documenter, som
Eddorna, än han funnit det löna mödan i afseende

på närvarande Saga, hörande till den Romantiska arten, för hvilken, som vi veta, Hr Prof. Rask icke hafver hvarken smak eller aktning.

Prof. Rasks Isl. Läs-bok — Membr. N:o 7.

Sid. 40, 58, 114.	siðar	}	. . .	siðarr
— 119 . .	siðr			
— 41, 122 .	siðarr			
— 38, 74, 76, 93, 96 m. fl.	fer	}		ferr
— 38, 40, 68 m. fl.	ferr			
— 46,	iárn	}	. . .	iárn.
— 71,	járn			
— 43, 90	Oddz			Oddz
— 111	Oddz			Oddz
— 43	aluð			auluð
— 52, 94.	höfðu			havfðu
— 111	ðllum. . . .			avllum
— 77	ofsögum			ofsavgum
— 67	ván			von
— 114	svo			svâ
— 117	ásynior			ásyniðr
— 64	hveriu	}	. . .	hverio
— 64	hverio			
— 65	hversu	}	. . .	hversø
— 64	hverso			
— 78	(jfr. 68) 110, 115 orrostu			orrostø
— 96	gèngu			gèngø
— 103	lètu			lèto
— 113	feingit	}	. . .	fengit
— 115	fengit			

Rasks Isl. Läs-bok. — Membr. N:o 7.

Sid. 72	feingu	}	. . .	fengu
— 45	fengu			
— 74	finnast	.	.	finnaz
— 100	undrar	.	.	undraz
— 78	bitu	.	.	bituz
— 66	Stelund	.	.	Selund
— 108	hábrýnið	.	.	hábrýniott
gjöra, gjöra, gjört etc.				göra, gört
	bœndr	.	.	böndr
	brædr	.	.	brödr
	bœr	.	.	bör
	œpa	.	.	öpa
	stœrri	.	.	störri
	fœti	.	.	föti

Sid. 33. kenndi och s. 35 renndi, tvärtemot
grundsatsen i noten s. 33.

It och Itt borde väl inflett i samma not, el-
ler ock är det orätt att skrifva:

Sid. 34	skylt	.	.	skyllt
— 38, 39 m. fl.	skalt	.	.	skallt
— 46	viltu	.	.	villtu

utan snarare såsom:

— 37, 40	pú villt	.	.	pú villt
— 42 m. fl.	Örvamal	.	.	avrvamel

hvarigenom *saepe* bortgår ur anm. s. 98.

En anm. förtjente väl de accenter, som nästan
alltid finnas öfver æ, ei och y uti Membr samt áú,
då det af Hr. Prof. Rask skrives *au*, och saknar
occ. då det skrives av. Accenten öfver ú i Membr
gör varianten skalltúyta, eller sista ordet s. 61,
både origtig och öfverflödigt, heldst der står tydli.
skalltúyta, eller det samma som redan efter Cart.
17. fol. är anfördt. Ordet *ek* är stundom t. ex.

sid. 103, 109, 110 accentueradt ðk; men för öfrigt merändels utan accent. Skall Membranens *hielle* skrivas sid. 115 hēlt (*med acc. utan i*); men Membr. *hielldu* skrivas sid. 94 *hielldu* (*utan acc. med i*)?

Influtne oanmärkte ord:

Rasks Läs-bok.

Membr. N:o 7.

Sid. 41	skal . . .	nu skal sækia
— 42	mál . . .	er mál med
— 66	viti . . .	eða viti fiárván
— 65	þá . . .	ok þá spvrr

Hvilka snarare bordt stå inom parenteser än þ (*vi*) s. 74 och s(inum) s. 95, heldst dessa *sednare* äro blotta utskrifningar af abbreviaturerne, som finnas i Orig. hvilka för öfrigt aldrig i hela boken på detta sättet blifvit anmärkte.

Uteslutne ord och meningar:

Rasks Läs-bok.

Membr. N:o 7.

Sid. 39	ek frá-segia . . .	ek ok frá-segia
— 48.	ok eigi . . .	ok þó eigi
— 49.	endir at . . .	endir á at
— 50.	takna, er . . .	tækna. Enn er
— 55.	hellinum, en . . .	hellinum af eldinum, (en
— 70.	lýkr fyrr . . .	lýkr því fyrr
— 95.	quez með . . .	quez þat með
— 77.	tókr ákavf . . .	tókr þegar ákavf
— 109.	drecka af . . .	drečka enn af
— 120.	þau avnduð . . .	þau þá avnduð
— 116.	kom á . . .	kom sú è
— 116.	ok fèll . . .	ok þá fèll
— 134.	fastnaði . . .	fastnaði mér.
— 118.	framför: Hirði ðk ei felas hela	

meningen, som finnes i Membranen;

þá svarar Oddr ok qvad:

Hirði etc.)

Sid. 50 framför þá sú etc saknas liksåledes följande i Membr. befintliga mening:
en síðan gæck hann til manna sinna, en træt quæ-

naði svá skíótt at því næst stóð logi i lopti uppi
þá sá etc.

Utan anmärkning ändrade (restituerade?)

ord och meningar:

Rasks Isl. Läs-bok, Membr. N:o 7.

- Sid. 41. róðr ræðr
— 55. á hókuna á þáunguna
— 47. Vinu. (Dvinafloden) Rhén (Rhénströmen).

- 73. (trauðr) ræðr
— 39. heit hót
— 44. heitir heitr
Anmärkn. s. 114 hör således äfven hit.

- 78. Þat Þvi
— 96. Þessa Þá
— 103. hann Konungi
— 103. henni hendi
— 116. Þær Þar
— 117. Ok Oddr
— 154. ferðum förum
— 72. annar annarr (jemfr. s. 101.)
— 64. hvár hvárr (jemfr. s. 98,
100. 101)

- 97. hver hverr } (femin.
— 104. líkaledes för }
— 120. herfær herfærr } (masc.)
— 98. Ottar Ottarr } (Accus.
— 100, 102, 112, 113 återkommer } för
det samma. } (Nomin.)

Att det i Nom. heter Ottarr, är så väl af språkbru-
ket (jemf. Membr. och Róarr s. 76), som exempel
i Prof. Rasks Läs-bok s. 100, lika tydligt, som en-
ligt Prof. Rasks Gram. och Isl. Läs-bok s. 119, att
Ottar är Accus. Likaså finnes

Sid. 64, 72, 78 Hjálmar Hjálmarr (Accus.
för Nom.)

Sid. 39.	skálanum . . .	skálann (Dat. för Accus.)
— 69.	skóginum . . .	skóginn (Dat. för Accus.)
— 98.	ockr . . .	ockar (Dat. för Genit.)
— 102.	bringana . . .	bringum (Accus. för Dat.)
— 43.	lægium . . .	lægim (moderni- seradt; jemf. Isl. Gr. Sv. Upl. s. 164.)
— 51.	kemr . . .	komit (Præs. för Supinum)
— 79.	koma . . .	komu
— 116.	verðr . . .	varð (Præs. för Impf.)

Sid. 44. mælti . . . mæltó
(abbreviatt. för mælti och mæltó äro så olika, som
orden.)

Sid. 42.	vér . . .	við } (Plural. f Dual. abbrev. äro gan- ska bestämda.)
— 100.	líkaledes	
— 58.	oss . . .	ockr (Plural. för Dual.)
— 55.	ok er þeir komo (þar, sá þeir . . .	ok þar komo. Þat (sá þeir
— 102.	(þar sem) ið . . .	því a (t) ið
— 119.	hvert vill þú fara?	Er þú villt, hvert
— 80.	Haugsgjörð eptir þórð)	(fara? Haugsgjörð eptir Hiálmar.

Så mycket mera besynnerligt, som genom no-
ten s. 80 och mer än 4 blads text (s. 80—89) än-
dringens otillbörlighet ådagaläggas.

Örvar Odds Saga.

I KAPITLET.

Odds födelse.

En man het Grim, han kallades *Lodinninni* (luden kindad), ty han var född med ett sådant lyte. Hans fader var *Kettill Häng*, halftrollet, *Hallbjörns* son. Grim hade sitt boställe i *Rafnista*, han var rik på gods och penningar, och rådande öfver mycket uti hela *Halogaland* och än vidare. Han var gift, och hans hustru het *Loptäna*, *Harald Herses* dotter östan ur viken. Grim sporde (en sommar) de tidningar östan ur viken, att hans svärfader *Harald* var död: han lagar sig då till att färdas dit österut, ty *Loptäna* var enda barnet, och der voro att förvänta

ganska betydliga egendomar både i jordagods och lösören. Loptäna skulle fara med Grim, och var hon då med barn, ty Grim älskade henne ganska mycket. När de nu voro färdiga och vind gafs, höllo de med tvänne skepp österut med landet och kommo midtför en by, som heter Berurjoder; der lågo de öfver natten, och då kände hon sig sjuk. En man sändes då till byn, hvarest bodde en bonde, som het Ingjald, och het hans hustru Alof; de hade en ung och vacker son, som het Asmund, och voro de rika på penningar.

När Ingjald sporde Grims färd, (lät han spänna för sin vagn,) for med sin ök ned till stranden och bjöd Grim med sig hem till gästning och så många af resällskapet, som behagades. Grim tog det väl; de åkte nu hem till byn och blefvo der väl mottagne: Loptäna beledsagades i frustugan och Grim i gästrummet och satt der i öndvegi, och blefvo de fägnade på bästa sätt med god dryck och andra stücken (och tyckte Ingjald sig aldrig gjort någon ting fullväl för Grim och Loptäna). Hennes sjukdom tilltog, och nedkom hon med ett stort och vänt svenbarn. Loptä-

na bad, att det måtte bäras till fadern med
helsning, att han skulle gifva det namn.
Gossen blef då vattenöst, namngifven,
och kallad Odd. Der voro de tre nätter
i den bästa välfägnad; derpå sade Loptäna
sig vara resfärdig: Grim sade, att de skul-
le fara; Ingjald yttrade, det han älskade nå-
gon (äreskänk såsom) gengäld för sin gäst-
vänlighet. Det är tillbörligt, sade Grim,
och må du sjelf välja din belöning; ty nog
finnas kostbarheter och egendomar. Nog
har jag också egodelar, sade Ingjald; men
jag vill äse din styrka och vänskap, och
fästa den dermed, att jag älskar din son
Odd (att uppfostra). Jag vet icke, säger
Grim, huru Loptäna finner sig dervid. Hon
var tillstädes vid deras samtal och sade:
Det är min villja, att samtycka till det,
som så väl är tillbudet.

Nu fara Grim och Loptäna med sitt
ressällskap, men Odd blef qvar på Berur-
joder. De foro sina färde och dvaldes öster
i viken så länge, som de tyckte det fordra-
des, och seglade sedan östan ifrån; och när
de kommo (åter) för Berurjoder, sade Grim,
att man skulle stryka segel och lägga till
lands; men Loptäna frågade, hvarföre det

skulle ske. Jag tänkte, sade Grim, att du skulle villja se din son. Loptäna sade: Jag såg honom förr än vi skildes åt, och föreföll det mig, som han vände litet kärliga ögon till oss Rafnistaboar; (detta sade hon, ty hon var förutseende) och må vi fara vår väg. De gjorde nu så, och kommo hem till Rafnista och satte sig vid sina egendommar.

2 KAPITLET.

Odds uppvext, hans pilar och pilkoger.

Odd uppvexer å Berurjoder (jemte Asmund) och är större och vänare än hvarje annan man, som uppvexte i Norge och ändå vidare: han lärde alla idrotter, som män då brukade kunna. Asmund var ock mycket skicklig uti idrotter och tjente Odd uti allt; han var äfven en manlig karl; och ingingo de sins imellan ett fosterbrödrslag. Aldrig ville Odd vara i lekar eller andra sysselsättningar, såsom andra ungdomlingar; han jemte Asmund öfvade sig (dag-

ligen) i simmande eller målskjutning; men dess imellan lärde han alltid något af sin fosterfader Ingjald, antingen manna visdom om fordna saker eller att tala åtskilliga språk; förty Ingjald var en den visaste man i allt. Ingjald aktade ock Odd mer än Asmund (och kunde ingen jemnas med dem). Många leksvenner vande Odd till sig, dock följde Asmund honom fastast af dem alla. Aldrig ville Odd blota; han trodde på sin magt och styrka, och förnedrande, sade han, föreföll det honom att nedfalla för stockar eller stenar: derefter vandes äfven Asmund (och gjorde han efter, som Odd gjorde före); och det betydde ingen ting, att Ingjald var en den ifrigaste blotidkare.

Odd lät göra sig mycken och mycket större skjutredskap, än andra män. (Denna skjutredskap lät Odd göra sig af hvar och en, som han fann dertill nog händig; men han tog den ej väl till vara, utan llemnade den efter sig här och der, och lät jemnt göra sig andra i stället. Ofta skadade folk sig af dem, som lågo på säten, bänkar eller i sängar, och skaffade Odd sig härigenom ovänskap hos folk, som om-

talade detta för Ingjald. En dag kom Ingjald till tals med Odd, och sade, att han ådrog sig ovänskap derigenom, att han mer vanvårdade sina vapen, än någon annan. Denna vårdslöshet måtte du då först förekastr mig, sade Odd, när du hade lemnat mig något att förvara dem uti. Jag vill lemna dig något dertill, säger Ingjald.) En svart bock lät Ingjald slagta och draga huden af med horn (och klöfvar); denna önskade Odd att få af Ingjald, och det skedde så. Uti dess skinn sätter Odd sina pilar och upphör ej förr än det var fylldt (och Ingjald satte en man till att bära det efter honom). En boge lät han göra sig af dylik skapnad.

Odds hvardagsdräkt var en röd skarlakanskappa; ett smalt bälte, vackra strumpor och skor, samt guldspann om hufvudet. (Så var äfven Asmund klädd, men han var vackrare och mindre) Odd hade sitt pilkoger på ryggen och boge i handen (när som heldst han gick någorstädes), och hade inga andra vapen. Till alla män lade han gødt i sina ord, och af alla ansågs han för en god man. (Ofta foro fosterbröderna landet igenom) Det led nu så

en tid framåt, till dess Odd var 12 och Asmund 15 år. Odd var då så stark, att män funno, det honom näppeligen fattades styrka till hvad han företog.

3 KAPITLET.

Völvens spådom.

En kvinna (enka) het Heid (Hleid); hon var völva och sejdqvinna, och genom sin klokhet visste hon förut oskedda händelser. Hon for landet vida omkring i gästning, hvartill bönderna inbjödo henne. Hon förespådde folk dess kommande öde samt årsvexten och andra saker. Hon hade med sig 30 män, 15 svenner och 15 mör; det var mycket röststarkt folk, ty mycket qvädande skulle vara, der hon var. Det bar en gång, så till med hennes omfärd, att hon var i gästning uti Ingjalds grannskap. Det hände sig en morgon, att Ingjald var tidigt uppe, och gick dit fosterbröderna lågo, väckte dem upp och sade: Jag vill sända eder bort i dag, dit, säger han,

som J gerna villjen. Hvert? säger Odd. Ingjald sade: J skolen bjuda hit völvan till gästning (alldenstund här är gästabud tillagadt). Den färd kommer jag ej att företaga, sade Odd, och lönar jag henne med otack, om hon kommer; men jag skall fara hvart annorstädes du vill sända mig. Ingjald sade: Då skall du fara, Asmund; öfver dig råder jag. Odd säger: jag skall göra något annat, som ej bättre täckes dig (än detta mig).

Nu far Asmund sjelf femte och bjuder völvan till Berurjoder. Hon mötteg bjudningen ganska väl och lofvade, att hon skulle komma, och samma afton kommer hon dit med hela sitt sällskap. Ingjald går emot henne med mycket folk och leder henne in i stugan, och ännas der ett präktigt gille. Odd var i lilla stugan och ville ej visa sig för Heid, ej heller tåla hennes samvist i mat och dryck. Ingjald och völvan (samtalades, att sejd skulle anställas första natten, och så snart folket voro mättade,) lagades till stort sejd om natten. Hon gick ut med sitt folk, så snart de andra gingo till sängs, och arbetade med sitt sejd.

Följande morgonen gick Ingjald för Hejd att rådfråga henne och sporde henne, huru sejd hade lyckats. Jag tror mig, säger hon, att hafva fått underrättelse om de saker, som dig vidkomma och J anlitade mig att utforska. Då skall folket skipas i säte, sade Ingjald, och en hvar särskildt derifrån framträda att begära svar. Nu var så gjordt: Ingjald bonde frågade då först efter väderleken och vintern, och svarade hon slikt som han frågade. Sedan gick han fram för henne och sade: nu vill jag veta hvad mig förestår. Ja, säger hon, godt är det för dig att veta, det (väl var att du kom hit; det kan jag säga dig, att) du skall bo på Berurjoder till din ålderdom med mycken (ära och) vördnad, och månne det vara en glädje (heder) för dig och alla dina vänner; derpå går han bort. Då stod Asmund upp och trädde fram till henne. Det är väl Asmund, säger hon, att du är kommen hit; ty din väg ligger öfver vida världen, men icke måtte du komma att dragas med hög ålder, dock hållas för den bästa kämpe, hvart du då kommer; Asmund går då till sitt säte. Sammaledes gick allt folket fram, och sade hon hvar och en

hvad honom var förelagdt; och voro alla väl tillfreds dermed. (Vidare talade hon om årstiden och andra instundande händelser.)

Ingjald bonde tackade henne för sitt besvär (och sina spåsägner); då sade völvän: hafva nu alla de många män, som äro här (i huset), varit framme och frågat mig? Ingjald säger: jag tror, att de nu varit mangrannt framme. Men, sade völvän, hvad är det, som ligger under fällen der uppe i stugan? Jag tycker, det rör sig (höres) stundom. Odd kastar af sig fällen och sätter sig upp sägande: alldeles riktigt, det är en karl och den, som vill att du strax tiger och alldeles icke pladdrar om hvad mig förestår, ty jag tror ej på hvad du säger; hvarom icke, så stryker jag dig öfver näsan med språten (*staken*), som jag håller uti. Hejd sade: icke frågar jag efter ditt hot, ithy att ditt öde icke bör hållas lönligt, utan skall jag tala derom och du skall höra derpå; och då qvad hon:

(Du mig ej skrämer,
Odd uti Joder!

med eldade splinten,
 fast tvehändes gripen;
 säga månd' sannas
 som välvan säger:
 hon vet förut
 allas öden.)

Om du än far
 fjerdar så breda,
 ej lider du öfver
 vågor så djupa,
 skönt öfver dig sjön
 stormande ginge;
 dock skall du brännas
 å Berurjoder

(Dig skall döda
 giftfulle ormen)
 glänsande ur gamla
 Faxes hös.
 Huggormen dig
 skall hugga i foten,
 (då du fullgammal
 Höfding är vorden).

Nu återstår att säga dig, Odd! hvad
 du måtte tycka om att veta: dig är be-
 stämd en mycket högre ålder än andra
 män; du skall lefva hundra år; du skall
 fara land ifrån land och anses för den käre-
 kaste man och den namnkunnigaste, hvarest

du då kommer; ditt beröm skall fara öfver hvarje land, hvartill du anländer; men om du fore än aldrig så långt, skall du dock dö här å Berurjoder. En grå häst står här på stallet med brokig (*föxottr*) mahn: denne Faxes hös skall blifva din bane. Odd sade: tala historier, du elakaste kärring! Vid dessa orden spratt han upp och kastade språten öfver hennes näsa, så blodet flöt ned på marken. Hon ropade och bad taga sina kläder; vill jag som skyndsammast vara borta. Jag har än aldrig kommit någonstädes, der man slagit mig, förr än här. (Icke må du göra det, sade Ingjald; böter ligga för allt) håll till godo tre nätters gästning hos mig, såsom ämnadt var, och sedan skall jag förära dig gåfvor. Då sade Heid: lägg fram sådana gåfvor, som du behagar, för denna man; men i stället skall jag bort med mitt folk. Så måste det vara, som hon ville; men gåfvor tog hon af Ingjald bonde och for sedan sin väg från gillet.

4 KAPITLET.

Faxe dräpen.

Litet derefter beder Odd Asmund gå med sig: de gå till Faxe, betsla honom och leda honom med sig uti en liten dal, och gräfvä en grop så djup, att den höll nästan en manshöjder. Sedan slå de ihjäl Faxe, (kasta honom deruti och fylla sedan groppen). Fosterbröderna vältra sedermera deröfver de största stenar, som de förmådde, och buto grus och sand omkring hvarje sten. Ändtligen uppkastade de en hög deröfver och (efter förrättadt arbete) sade Odd: (Det låter jag vara sagdt, att troll måtte ega del uti, om han uppkommer, och hoppas) jag nu hafva tillintetgjort den ödets bestämmelse, att Faxe skulle vara min bane; derpå foro de hem.

5 KAPITLET.

Odds bortresa från Ingjald till Rafnista.

Någon tid derefter kommer Odd till tals med Ingjald och ordar så: Jag vill, att du lemnar mig skepp. Ingjald säger: hvad ernar du nu företaga? Odd säger: jag tänker fara bort hädan från Berurjoder. Ingjald sade: hvad för män skola fara med dig? Vi bägge, Asmund och jag, svarade Odd. Ingjald sade: blott en liten tid vill jag, att J ären borta. Odd säger: aldrig skola vi återkomma. Ingjald sade: du kommer då att göra hvad jag tycker minst om. Deraf, svarade Odd, gjorde du dig förtjent, då du bjöd hit völvan. Så må få vara, som han vill, svarade Ingjald.

Derpå laga fosterbröderna sig till sin resa. Ingjald lemnade dem ett tolfårigt lustfartyg och utrustar dem till alla delar väl från sig; sedan bjuda de Ingjald farväl, (gå till skeppet, draga det fram) och ro ifrån land; då spörjer Asmund, hvart de skulle taga vägen. Odd sade: hem till sina namnkunniga fränder i Rafnista. Och när de kommo utom öarna, mälte Odd:

svår blir vår färd, om vi skola ro hela vägen; nu månne jag få röna, om jag har något af vår ättlycka. (Det är mig sagdt, att Kettil Häng spännt upp segel i lugnet.) Min fader Grim har god vind, hvart han vill segla. Derpå hissade de segel och, så snart de hade uppbundit seglen, uppkom en den bästa vind, och förde by och en gynnande vind dem norr åt Halogaland, och lade de i land vid Rafnista; sedan gingo de hem till byn. Odd hade sitt pilkoger på ryggen och bogen i handen, och Asmund hade sina vapen.

(När de kommo fram, stod en man ute, som helsade dem och sporde efter deras namn. Det kommer dig icke vid, svarade Odd, och frågade, om Grim vore hemma. Mannen svarade, att så var. Odd sade: bed honom komma ut. Mannen gick in och berättade, att tvänne män voro ankomne, som budo, att du skulle komma ut till dem. Hvarföre villja de ej gå in? frågade Grim, och bed du dem gå in. Mannen gick ut och urättade sitt ärende. Du skall gå in om igen, sade Odd, och säg honom, att han kommer ut och råkar oss. Mannen in och framförde det för sin

husbonde. Grim frågade, huru dessa män sågo ut. De äro vackra till utseendet, sade mannen, och stora till vexten, och har den ene en stor hälg på ryggen. Såsom du beskrifver dessa män, sade Grim, måste Odd och Asmund vara anlände.) När Grim så fick sann underrättelse om deras ankomst, gick han emot dem med alla sina huskarlar, (mottog dem väl) och bjöd dem vara hos sig.

Sedan de hade satt sig ned, sporde Odd dem efter sina fränder Gudmund och Sigurd. Sådan var deras frändskap, att Gudmund var Odds broder och tu år yngre, men Sigurd var Grims systerson och voro vackra karlar till utseendet och bägge några de raskaste män. De ligga här nordan under ön, sade Grim, och erna de sig till Bjarmaland. Dem vill jag råka, sade Odd. Men jag ville, sade Grim, att du blefve här qvar i vinter. Dem vill jag först träffa, sade Odd. Så skall det då få vara, svarade Grim.

Grim följde med Odd och Asmund nordan under ön, der Gudmund och hans sällskap lågo med 2:ne skepp. Odd lät kalla dem på land; de mottogo honom med

fägnad och lät han det sig väl behaga och (frågade: hvart ernen I ställa eder färd? Till Bjarmaland, svarade Gudmund. Odd) sade: Så är nu saken beskaffad, att vi bägge fosterbröder villja begifva oss på färde med eder. Icke må det nu för denna gången så vara, sade Gudmund; vi äro nu färdige att segla och hafva gjort bolag tillsammans både med mat och dryck och andra saker; vi må nu ej dväljas med att skipa det anmorlunda, utan du, broder! skall fara med oss nästa sommar. Det är ganska väl talaadt, broder! sade Odd; men det kan hända, att jag ej behöfver att ega skepp under eder till nästa sommar. Gudmund sade; icke får du nu fara med oss denna gången. Icke heller skall jag, säger Odd, be-
 dja derom mera; (och efter så talaadt skildes de åt). Odd vänder om igen hem med sin fader; Grim skipar Odd jemte sig i öndvegi och Asmund dernäst. All möjlig välvillja visades af Grim, och Loptäna, husmodern, fagnar dem serdeles väl: suto de nu så der i det yppersta gästabud.

6 KAPITLET.

Gudmunds dröm.

Nu är att förtälja om Gudmund och Sigurd: de lågo (nordan under ön) en half månad och kunde ej afsegla. Det hände en natt, att Gudmund låt ganska illa i sömnen, och rådlade männen, om man skulle väcka honom. Sigurd sade, att han skulle få drömma i fred; derpå vaknar han. Sigurd sade: hvad drömdé du, frände! när du lät så illa? Jag drömde det, sade Gudmund, att vi lågo här under ön med tvänne skepp, men att jag såg en hvit björn ligga i ring omkring ön Rafnista, och att djurets svans och hufvud möttes åt här på skeppen. Det var så grymt, att jag slikt aldrig sett; alla håren stodo framåt på djuret, och tycktes mig, som det skulle räcka ut på skeppet och sänka det (men i det samma vaknade jag; nu vill jag, att du tyder drömmen). Sigurd sade: det är lätt att se, att detta djur är vår frände Odds fylgia och den ulfhug, som han har till oss; och är det min förmodan, att vi ej komma härifrån utan han är med oss. Hvad står

Oss då till råda? säger Gudmund. Jo, sade Sigurd: att med allt allvar bjuda honom att fara med. Nu torde han, sade Gudmund, ej villja fara med oss. Sigurd sade: då skola vi gifva honom det ena skeppet (snarare, än resa honom förutan). Detta stadfästades dem imellan: de fara nu i land, gå till Odd och bjuda honom fara med sig. Odd (svarade dem med ett tvärt nej och) sade sig nu ej villja fara. De säga då: heldre än du skulle ej fara med oss, villja vi gifva dig det ena skeppet och hela dess utrustning. Då, sade Odd, skall jag fara med eder; och är jag nu alldeles färdig.

17 KAPITLET.

Odd får pilarne Guses-nöt.

Nu följer Grim dem till skeppen och vid skilsmessan sade han till Odd: här äro några kostbarheter, frände! Dem vill jag, säger han, gifva dig, det är tre pilar; men de ega namn och heta Guses-nöt: dem

vann jag af Finna Konungen Guse. De skola af sig sjelfva fara tillbaka på bogsträngen, och allt skola de träffa, hvarpå med dem skjutes (ty de äro dverga smide). Odd mottog pilarna och betraktade dem, och tyckte serdeles väl om dessa skjutredskap, ty de hade gyllne rör. Han sade: många goda gåfvor har jag fått, Fader! men inga dem jag anser jemngoda med dessa; och haf du, Fader! mycken tack derföre.

8 KAPITLET.

Plundring i Finnmarken.

Efter detta skiljas de åt: Grim vänder om hem, och Odd går ut å skeppet; han kallar sedan på sina män, beder dem lyfta ankar och draga sig undan ön med båten. De göra så, och derpå bad han dem hissa segel; Grim och Sigurd göra så. De fingo då vind, och seglade så i en fart norr åt Finnmarken och lågo der öfver natten för ankar. Uppe' å landet voro der

många små kojor (Finnhyddor). Om morgonen gå Gudmund och Sigurd ifrån sina skepp upp å land; de sprungo in i kojorna och röfvade från Finnskorna; ty Finnarne voro icke hemma. Qvinnorna fördraga detta illa och skrika högeligen. På Odds skepp ömtalades; att man ville gå i land; men Odd sade det ej skulle ske. När Gudmund och Sigurd om qvällen kommo till skeppen, sade Odd: Gudmund! hafven J varit i land i dag? Ja visst, svarade denne, och fann jag mycket nöje i att gästa hos Finngummorna, och torde du villja följa oss i morgon. Långt derifrån, säger Odd; jag ser ingen ära uti att plundra qvinnor, och lären J af dem väl få betalning för edert omak; men jag vill segla strax i morgon.

9 KAPITLET.

Bjarmalands Resan.

Nu göra de så: det är dock intet berättadt om deras färd förr än de kommo till

Bjarmaland och höllo upp med sina skepp i Dvina floden. (Många holmar ligga i floden: de kasta der ankar under ett näs, som sträcker sig ut ifrån fasta landet.) Men som de vöro anlände, fick landsfolket strax kunskap derom: då sändes män dem till mötes, och frid blef fastställd på en half månads tid till köpstämman. Landsfolket kom då ned till dem med alla slags gråverk, och fingo alla män, som hade något att med fara, fullt opp af gods för sina varor. Men när denna tiden var förfluten, uppsades friden: då lade Odd med sitt sällskap ut i åen för ankare (um streingi).

Men när natten inbröt, (fingo Odd och hans män se det tilldraga sig uppe å landet, att folk kom fram ur skogen och samlades på ett ställe. Då sade Odd: hvad menar du, Gudmund! detta är för en folksamling? Icke vet jag det, säger Gudmund; eller hvad menar du, Odd! Jag tror, säger Odd, att här måtte anställas något stort offer eller ock drickas arf-öl; och) sade Odd till sina män: hvad råd villjen I nu taga? Deröfver bjödo de honom råda. Då skola vi bägge, Asmund och jag, ro till lands och söka underrättelse derom. De

gjorde så; och när de kommo i land, gingo de i marken, der sågo de för sig en stor byggning; det var då redan mycket mörkt. De gingo till stugudörren, (stadnade der och sågo margfalldiga ting, och var der mycket folk skipadt å bägge sidor; och stod ett stort skaftkäril borta vid dörren). De sågo derinne var så ljusst, att ingenstädes föll någon skugga (utom der grepakärilet stod); folksamlingen var stor derinne, äfven som mälro och drickande. Då sade Odd: förstår du här något folkets tal? Icke mer än fogelqvitter, säger Asmund; eller hvad åtskiljer du deraf? Se måtte du väl, sade Odd, att en man skänker uti för båda bänkarna; och kommer det mig så före, säger Odd, som denne skulle kunna Norräna språket. Nu skall du bida, medan jag går in. Asmund gör nu så.

Odd är nu inkommen och står vid skänkebordet: det stod borta vid dörren, der var ock mesta skuggan. Skänkesvennen kom strax dit: Odd fattar uti honom och kastade honom på skuldrorna: skänkesvennen skrek dervid högt och ropade, att trollen togo honom. Bjärmerne sprin-

ga nu upp och fatta uti skänkesvennen; men Odd bar honom med sig och kom så ut, och skilde sig ifrån dem. Odd och Asmund drogo sig sedan undan med muns-känken och ned till skeppen. Odd satte honom jemte sig och sporde honom om tidningar; men muns-känken teg. Odd sade då: här äro tvänne villkor för händer; att du svarar mig, ty jag vet du kan Norr-äna språket, eller ock skall jag sluta dig i jern. Skänkesvennen sade: hvad är det du vill veta? Odd sade: af hvad ätt är du? eller huru länge har du varit här? Jag har varit här i 7 vintrar, sade skänkesvennen, och är Norrman (Norrän) till börd. (Huru har du funnit dig der, frågade Odd. Så godt, svarade han, som ild-
ra värt) Hvart anvisar du oss nu, sade Odd, att förvärfva gods? (Här nordan för näset) Uppe vid Dvina floden, sade skänkesvennen, der ständar en hög, sammanbu-
ren af mull och skära silfverpenningar; dit skola bäras göpner af silfver och göpner af mull efter hvarje man, som dör, och li-
kaledes för dem, som komma till verlden. (Det är det värsta, som kan hända Bjar-

merna, om deruti gräfves; och är högen ej långt härifrån)

Odd sade: nu skolen J, broder Gudmund! säger han, med edra skeppare fara i land och till högen i natt efter mannens anvisning; men jag vill taga vara på skeppen och skänkesvennen med mina män. De göra nu så. De fara nu och komma till högen, och binda sig der bördor, ty penningar felades icke; och så snart de voro färdige, foro de till skeppen. Odd lät väl öfver deras färd; de taga nu emot skänkesvennen. Odd sade: vaken nu troget öfver honom; ty hans ögon stå jemt åt land, som han funne det der ej så alldeles obehagligt, som han låter till. Odd och hans män fara nu till lands och sedan till högen. Nu hålla Gudmund och Sigurd vård öfver skeppen; de sätta skänkesvennen i mellan sig, taga nu och sälla silfret. Men när de det minst förmodade, slänger skänkesvennen sig om och kastar sig öfver bord och begifver sig strax till lands. Gudmund löper upp, griper ett kastspjut och skjuter efter honom — det träffar skänkesvennen i vaden, och dermed skiljas de åt, och

var skänkesvennen strax på landet och i skogen.

10 KAPITLET.

Odds rådplägning.

Nu kommer att förtäljas om Odds färd: när sällskapet kom till högen, sade Odd: nu skola vi laga oss bördor, hvar efter sin styrka, dock ej större än att vi med lätthet kunna gå vår gilla gång. Det var i första daggryningen som de voro färdige; de begåfvo sig nu ned åt floden; der utsköt ett näs på ena sidan. Då de hade gått en stund, sade Odd: hvad sen J för händelser? Vi se ingen ting, sade Asmund, eller hvad ser du? Jag ser dem, sade Odd, som oss äro obehöfliga; en stor folkskara framkommer ur skogen. Det är min förmodan, säger Odd, att skänkesvennen är vorden lös från Gudmund och Sigurd, och mände han hafva burit Bjarmerna under rättelse om vår färd. Asmund sade: hvad är nu till råda? J skolen, sade Odd, draga eder fram åt floden, och uppställa eder

tvärs öfver detta näs, som skjuter ut i floden, och lägga godset bakom eder. De göra så. Odd vände om tillbaka in i skogen och högg sig en stor klubba; sedan gick han till sina män. Derpå tågar en folkskara emot dem, och igenkänner Odd skänkesvennen i spetsen för dem. Odd ordvexlade med honom och sade: hvarföre anförer du nu på den sidan? Munsänkén säger: jag sade Bjarmerna edra företag. Odd fortfor: hvad likar dem nu? De villja, sade munsänkén ännu hafva köpstämman med eder. Hurudan då? sade Odd. Munsänkén sade: de villja skifta vapen med eder, Icke villja vi det, säger Odd. Då skolen J, sade munsänkén, värja edert gods och lif; men vi skola försöka. Skall så ske, säger Odd. Då sade Odd till sina män: J skolen noga taga vara att, då någon af vårt folk faller, I då strax tagen en hvar död och kasten honom ut i floden; ty då mände de åstadkomma något trollskap i vårt led, om de nå någon af våra döda.

11 KAPITLET.

Slag med Bjarmerna.

Bjarmerne göra derpå hårdt anfall; i det samma löper Odd fram med klubban och slår å båda sidor så hårdt, att allt viker undan, men en mängd föll på stället. Asmund följde honom serdeles käckt. Striden var både hård och lång, men utföll så, att Bjarmerne flydde, och en otalig mängd hade stupat. Odd förföljde de flyende och drap allt, det han nådde, vände sedan åter till sina män och bad dem göra bördeskite: lemnom efter mullen, och lastom oss med goda gripar och vapen. Så gjorde de, foro nu sedan till skeppen, och när de kommo dit, voro skeppen borta. Odd sade: hvad är nu till råda? Asmund bad honom slikt förese. Odd sade: Gudmunds och Sigurds företag är till båda likt, antingen måtte de hafva dragit sig undan i säkerhet eller ock bedragit oss mer än vi tro. Det måtte väl icke vara, säger Asmund. Det skall jag snart utröna, sade Odd, och begaf sig till skogs, klättrade upp i ett träd och kindade eld uppe

i grenarne, att lägan stod högt i luften. Då fingo de se två båtar ro till lands; de igenkände derå sina män, och vardt ett gladt möte mellan dessa fränder.

12 KAPITLET.

Resan från Bjarmaland.

Nu stego de på sina skepp och höllo derifrån med sitt härfång. Det är nu icke förmäldt något om deras färd, förr än de kommo vid Finnmarken, och på samma ställe, der de förut hade legat (och gjort stort härrån hos Finnarna, hvilka ock tyckte sig ega att hämnas å fosterbröderna; och gjorde Finnarna ett stort oväder emot dem).

Och då de hade legat der en natt, vakna de vid det de höra ett stort brak och stormväder, så att de aldrig hört slikt förr. Odd spörjer då Gudmund och Sigurd, hvad detta mände betyda. När de höllo på att tala detta, kom ett annat ännu större brak, och knappt var detta förbi, förr än det tredje, som var det starkaste, kom.

Hvad tror du, broder Odd! säger Gudmund, att detta skall betyda? Odd sade: jag har hört sägas det, att två vindar uppkomma på en gång i luften och fara mot hvarandra; samt att när de sammanstöta, uppkomma stora brak. Nu måtte vi hafva att lagga oss till, såsom mände något starkt väder komma, och måtte Finnarne göra eder oväder, för det J plundraden dem. Nu göra de en mellanvägg å skeppen och förbereda sig med allt hvad de kunna, efter Odds föreskrift. Derpå lyfta de ankar i hast, och strax kom stormen; de lagade om allt, det starkaste de kunde; men vinden låg så starkt på, att de nödgades vräka dit de aldraminst ville, och kunde ej arbeta nog deremot; de förmådde ej annat än blott hålla undan, men alla öste, som det vidkommo: så vräktes de i 10 samfäldta dygn, och var det så vida kommet, att skeppen skulle remna ända längs igenom; då ropade Gudmund från sitt skepp till Odd och sade: hvad råd är nu att taga? det enda rådet, sade Odd, är att kasta allt Finnskräpet öfver bord, som J hafven tagit från Finnskorna, ty det är min förmodan, att vårt oväder ej förr stillas, än det är öfver

bord. Gudmund sade: det är min mening, att vädret blir ej bättre för det, eller hvad kan det komma dem till för nytta, om det än kastas öfver bord? Låt du dem sjelfva sörja för det, säger Odd. Detta göra de nu, de bryta upp Finnrofvat och kasta det öfver bord; och så snart varorna komma öfver bord, vråkas de utmed skeppet, till dess de komma i en packa, och fara sedan med flygande fart mot vädret, så att de i en hast voro ur ögnasigte. Samma dag som detta var vidgjordt, skingras dimman och sjögången stillas, och litet derefter se de land; då voro ock de fleste män allt för uttröttade till allt biträde, utom fränderna. Asmund var alltid näst Odd om allt biträde i hvarje fara, hvaruti de voro stadde.

13 KAPITLET.

Odds björnjagt.

De samtala nu om hvad detta månde vara för ett land. Odd sade: efter hvad jag

förmodar, lära vi vara långt norr i världen, och efter visa mäns sägen tyckes det likna sig, som vore det Risaland; men våra män äro så trötte, att oss synes ej annat råd, än att söka land och hvila ut, hvar heldst det nu kan förefalla. Derpå lägga de åt land; och sträckte sig emot dem ett näs eller en stor ö. Odd bad då lägga till med skeppen; der var god hamn och stor skog å landet. (De taga nu land; men icke är förtäljdt, huru länge de varit ute; de bära sedan sina saker af skeppen; Odd gaf då det rådet, att draga upp sina skepp och laga väl om dem; sedan gjorde de sig en hydda,) och när de hade uppslagit tält, säger Odd, att de skulle ro ut med land och lära känna, huru det var beskaffadt. De göra så: de fingo se, att det var en stor, födorik och obebyggd ö; der voro många djur i skogarna, och många hvalfiskar och skälar vid ön, samt fogliar; derpå fara de till sitt resällskap. Odd bad sina män vara varsamma om sig; vaka skola 12 män hvarje natt på ön, men vi skola skaffa uppehälle af jagt och vederqvicka eder så godt vi förmå; de göra nu så.

Det var en dag som de foro ut i mar-
ken, att de fingo se en stor skogsbjörn.
Odd lade pil på sträng, sköt på diuret och
sköt ej miste, och dräpa de så björnen.
Odd lät uppstoppa huden och uppspjelka
den, så att han kunde skjuta fram ut igen-
om munnen, ehuru han stod bakefter; han
lät ock lägga en stenflisa i munnen, så att
derpå eld kunde underhållas; sedan lät han
sätta denna björn på en stor och kal klip-
pa, som låg under land, och vände den
mot fasta landet. Odd hade mycket nöje
på ön. De dvaldes nu der en tid bortåt;
de sågo folk på landet, ehuru likväl myc-
ket sparsamt och sällan; men stort var det,
så de förstodo, att det var Resar.

14 KAPITLET.

Odd och Gnejp.

Det timade en dag sent om en aftonstund,
då de voro ute att se hvad som tilldrog
sig å fasta landet, att Resarne (en stor ska-

ra och ganska stort folk) samlades i myckenhet på ett näs innan för sundet (men en del af folket var ganska smått. Hvad tror du, broder Odd! säger Gudmund, att detta folk skall företaga? Icke vet jag det, säger Odd; men det vill jag våga, att fara till fasta landet, och få veta hvad der talas). Jag är nyfiken att få veta hvad detta stora folk har för händer, och vill jag, Asmund! att vi ro in öfver sundet med en båt som sagteligast. De göra så; och som de komma in under näset, hvila de på årorna och lyssna till (folkets tal). De hörde då, att Resen (som var flockens förman) tog till att brumma med hög röst: J veten, säger han, att några skäggbarn äro ankomne till vår ö, och dräpa våra björnar och annat vildt: nu stämde jag eder hit, att vi skola rädlägga om att bringa dem om lifvet. Nu, alldenstund, såsom J väl kännen, det icke är åsämndt mellan oss och min broder Biolve (Bölve), utan är ofred, så får jag lemna blott en liten uppmärksamhet åt dylikt som detta. Nu är här en gullring, denna vill jag gifva åt den, som vill fara och ödelägga dessa skäggbarn. Det se de nu, att der uppreste sig

en qvinna, om hon må qvinna kallas; hon sade: (Vi qvinnor äro måna om lysande prydnad och lättrörde, och) pligtiga äro vi, Resa-Konung Både! att utföra din sak, aldra heldst då du bjuder slikt: nu skall jag fara denna färd, om du vill. Han säger: väl är det bestäldt, Fru Gnejp! då du månne fara ärendet. Men sen J, att här äro tu skäggbarn å båten under berget och lyssna på oss? Nu skall jag skicka dem en sändning. I samma stund se Odd och Asmund, att en sten flyger och syftar åt dem. Odd sade, att de skulle med det skyndsammaste laga sig undan med båten, och så göra de. Litet derefter kom en annan och for sammaledes; den tredje for så fort, att de förundrade sig deröfver, och denna gjorde vid dem ett stort fall. Odd sade: nu månne vi ro ut till ön, och de göra så.

(Nu foro Odd och Asmund hem åter och sade de tidningar, som de hade fått höra; men hastigare än de förmodade fingo de se, att en qvinna, om hon qvinna må kallas, kommer innan från fasta landet ut till ön). Hon var i skinnkjortel, och storvuxen; hon såg dem så elak ut, att de

aldrig sett någon varelse hennes like: en stor jernstaf hade hon i handen. (Hon gick till skeppen och tog i båda stammarna och skakade dem så hårdt, att man tyckte, hon skulle söndermala dem. Sedan gick hon upp å ön:) Odd gick nu fram på berget, der björnen stod, och tände upp eld i munnen på djuret, och sköt sedan en pil igenom djuret och mot trollkonan. Hon hörde hvinet och såg då pilen, tog emot med handlofven, och det bet ej mer derpå än på en sten. Än bättre månade behöfvas, säger hon. Odd söker nu upp sina Gusespilar, och afskjuter en af dem, såsom den förre; hon tog emot med handen, men pilen flög igenom handlofven in i ögat och ut i nacken, och sedan åter på bogsträngen. Detta var mig besynnerligt, sade hon, men icke desto mindre skall jag fram omsider. Odd skjöt återigen Gusesnöt, och gick det sammaledes. Gnejp sade: nu lär det bli bäst att vända tillbaka, och hade det varit bättre tillförne. Nu vänder hon om, och tycka de henne fara ej annorlunda betald än som kunde vara att förmoda; och är hon nu blind på båda ögonen.

15 KAPITLET.

Odd får tillnamnet Örvar Odd.

Odd sader nu vill jag, Asmund! att vi bägge skola ro till lands, och vill jag förnimma, hvar Gnejp är hemma. Asmund had honom råda; de rodde nu till lands och sågo, att Gnejp höll undan till fjells. Odd hade sin boge och pilkoger, och Asmund sina vapen. De foro långt och satte efter ända upp i fjellet: de fingo då se, hvarest eld brann uti en håla i fjellet, och dit åt sökte de; och när de kommo dit, sågo de, att der var en stor kittel på elden: der var ljus i klippelhålan af elden, men mörkt (för de inneboende) att se ut: der suto många trollkonor på bägge bänkarne, en fiende (dolgr), icke liten, satt der i öndvegí, det var en trollkunnig (hundvis) Jotun och en trollkärring der jemte honom: de tyckte sig aldrig sett några dylika vättar. Han var (mycket luden och) svart öfver allt utom ögon och tänder, som voro hvita, hans näsa var stor och krokig, och böjdes ända ned för munnen; läpparne voro såsom led torfvor, den

nedra hängde ned åt hakan och den öfre drogs upp under näsan; hans hår var groft som fiskgälar och föll ned öfver hela bröstet. Hans ögon voro som tvänne vattenkär!; sagdt är om dessa båda hjon, hurudana de andra voro. Jotnen tog då till orda: hvar är vår tjenare Hardhös? Hvarföre kommer ej mat framför oss? Nu är jag, säger denne, kommen hit, och har att förtälja dig en hård tidning. Hvad kan det vara? frågar Jotnen. Jo, säger Hardhös, att din dotter Gnejp är återkommen och nu blind på båda ögonen, samt skjuten med tvänne pilar. Det kunde hon vänta sig, säger Jotnen; hon tog sig för mycket före, då hon skulle döda Odd och hans sällskap; men så mycket har hon dock vidgjort till att döda Odd, att vi (se, det vi) ej mäga det åstadkomma, ty honom är ännad en långt högre ålder, än andra män. Jag vet ock, att Finnarne hafva sändt dem hit, och ville, att vi skilde dem vid lifvet; men ithy att vi det ej mäga, så måste jag gifva dem vind hädan, icke minre än Finnarne gäfvo dem hit; men för det Odd har skjutit min dotter med pilarne Gusesnöt, mände jag gifva honom namn

och kalla honom Örvar-Odd (d. ä. *Pile-Odd*). Då sade Odd: gif du, aldraelakaste varelse vind! tager så en af Gusesnöten och skjuter åt honom; men han hör hvinet och slog som hårdast emot, men pilen träffade i ögat och for sedan under trollkonans ena hand och ut under den andra. Hon sprang upp härvid, angrep munskänken och ristade honom med håret; (Jotnen rusar på trollen samt trollbarnen och dödar många af dem;) då rusade alla ovättarne upp från båda bänkarna och hjälpte dem bägge, (och vändes då mycket upp, som annars var ned:) det må man säga, att der var ett förfärligt uppträde.

Fosterbröderna fara nu sina färder tillbaka till sitt sällskap. Gudmund emottager dem ganska väl och frågar dem, hvar de varit som längst. Då qvad Odd:

Jag rådde att gå
med Guses-nöten
dit och imellan
berget och ön:
En trollqvinna jag
skjöt uti ögat,
men bergfrun
framman i bröstet.

Det kunde jag väl tänka, sade Gudmund, att du månne haft något för händer, efter som du var så länge borta; timade eljest något i din färd? frågade Gudmund. Namn blef mig gifvet, säger Odd, och så qvad han:

Det namn jag då fick,
som jag ville hafva,
när mig jättinnor
nämnde ur fjellet
och sade sig erna
ÖRVAR-ODD
fort hädan-förära
en tillbörlig fart.

Vind är oss härifrån lofvad, säger Odd, och, såsom mig förmäldt är, hvarken minre, eller mildare än den Finnarne gäfvo oss hit; men likväl skola vi laga oss härifrån. De göra så, och laga sig till, det försigtigaste de kunna, och sedan lägga de från land; och strax sticker upp en dylik storm, eller nästan häftigare, än tillförne. Det svåra vädrets häftighet förstärktes af snöfjuk och frost, som åtföljde stormen, så att hvarje (*inslagen*) bölja stadnade der den kom; men genom utröttligt arbete skyddade de både sig och

sina farkoster, på så sätt att de i hela 10 dygn alltjemt arbetade med vattenösnin- gen, både dagar och nätter. Genom denna folkets ihärdighet och Odds öde, att hon- om var en än högre ålder bestämd, lycka- des det dem att komma ur hafvet, och anlända åter vid Finnmarken (Finnland): der lade de i hamn och hvilade.

Sedermera är intet förmäldt om deras färd, förr än de kommo hem till Rafnista, och var då långt lidet på vintern. Grim var ganska glad öfver deras hemkomst och tycktes hafva fått dem åter från Hel, och bjöd Odd till sig med allt sitt manskap öfver vintern: Odd emottog det; suto de så der öfver den vintern.

Odd blef så berömd af denna färd, att ingen då tycktes så farit i mannaminne (både för de i Bjarmaland förvärfvade skatter och andra stora bedrifter). Allt gods, som de fingo på denna färd, gafsvo de sin fader Grim. Der voro stora dryckes- gillen om vintern och mycken glädje; Grim bemötte dem med mycken gästfrihet.

Slag med Vikingen Halfdan.

Men när nu vintern begynte lida, frågade Odd sin frände Gudmund, hvad de ville företaga. Deruti mände du, sade Gudmund, finna på råd för oss. Viking vill jag då tillstyrka, sade Odd. De svarade sig dertill vara färdiga. Något derefter talades Odd och Grim vid, och sade Odd till sin fader, att han ville laga sig i härnad: jag vill, säger han, att du lemnar mig tre skepp. Grim sade, att de skulle vara tillreds. Sedan lagade fränderna sig färdige och valde sig folk ur Halogaland och Nömmedalen, det raskaste der var, ty alla dem de nämnde ville gerna följa dem, och när de voro färdiga, sade Odd: nu vill jag, fader, att du visar någorstädes till viking, som du tycker kunna höfva oss. Grim sade: En viking heter Halfdan, son af Konung Roe i Uplanden: denne ligger som oftast öster vid Elfva skär; han har 30 skepp och är sjelf den käckaste man. Odd sade sin fader skola hafva tack härföre; ty nu ser jag, säger han, att

du tyckes finna någon manlighet hos oss, när du visar oss mot 30 skepp med 3. Efter detta skildes Odd vid sin fader, och bröderna höllo (från Norge) öster ut med landet; det är intet förmäldt om deras färd, förr än de kommo öster ut vid Elfva skär och lade der in i hamn. Der äro många öar, men litet bebyggde.

När Odds sällskap hade slagit upp sina tält och lagat om sig, rodde Odd bort med få män; man blef snart varse, hvarest vikingarne lågo, och midt i flottan var ett stort drakskepp, prunkande med förgyllda drakhufvuden och med utbyggd gallion ofvan vattnet. Då ropar Odd och frågar, hvem som rådde för detta folk? En man öppnar på tältfogningarne å drakskeppet och svarar: han heter Halfdan, men hvem är som frågar? Odd sade sitt namn. För du till Bjarmalend förliden sommar? frågar Halfdan. Jag var der, säger Odd. Hvad är ditt ärende hit? frågar Halfdan. Odd svarar: Haleýgarne, mina fränder, tycka, att du plundrar dem; nu väntar jag, att den ene af oss icke skall berätta tidningarne (och mände jag fresta, hvilken af oss är större man för sig). Huru många skepp

har du? frågade Halfdan. Vi hafva tre skepp, svarar Odd, (alla stora) och hundra de man å hvarje, och skall jag komma dig till mötes här i morgon. Halfdan sade: visst äfvas du med mycken dumdristighet; men nog må vi sofva i godan ro för den skull.

Odd ror nu åter till sina män och säger dem, huru det var tillståndt, och skola vi nu, säger han, utrymma vårt gods från skeppen och upp å land, och bära dit sten i stället; sedan skola vi hugga 4 qvistiga träd af marken och bära på våra skepp; det skall vara våra stegar till drakskeppet. De gjorde så, som Odd sade dem före; och när de voro färdige, sade Odd: Gudmund och Sigurd! I skolen med edert skepp lägga an på drakskeppets ena bord, och Asmund och jag på det andra. De ro nu sagteliga dit; skeppen lågo vidt omkring i hamnen. Odd och Gudmund ro nu å hvar sin sida af drakskeppet, och (viste ej vikingarne deraf, förr än de vältat fram stora trän å båda borden, och) strax följde hvar man sin qvist upp. Då stjelpste de å dem tälten, de höggo dem då inga beqväma tältkulor, ty de nedhöggo hvad qvickt var.

Der blef snart omändradt, ty inom en kort stund hade de afröjt drakskeppet ända bort mot kajutan. Halfdan hade tagit på sig sina kläder, när han hörde bullret, och derpå grep han till vapen; han lopp då fram å kajutan, och ropade de andra skeppen att lägga till som hastigast. Odd hörde detta och såg Halfdan; han satte då yxan å kajutan och kastade sig upp derpå. Halfdan högg emot honom, hugget kom i hjelmen, men denne svigtade icke; utan brast då svärdet under fästekorset. Odd högg då Halfdan banahugg. Odd tilbjud då hans män välja, antingen de ville slåss med honom eller blifva hans män; valet var snart gjordt: de sade sig villja gå honom till handa. Odd tog då af det manskapet dem, som honom syntes de raskaste; drakskeppet tog Odd för sig jemte ett annat skepp, det som honom tycktes bäst; gods och allt tog han för sig; sedan gaf han vikingarne de andra skeppen; detta drakskepp styr nu Odd, ger det namn och kallar det Halfdans-nöt. Hela denna sommar dvaldes Odd ute på skeppen vid Norge och fredade köpmän; men om hösten segla de alla norr ut till

Rafnista och hafva fått en namnkunnig seger och stora egodelar. Grim bjuder dem alla hem till sig; och sitta de der om vintern.

17 KAPITLET.

Sote Vikings fall.

Om våren laga de sig i härnad, och så snart de voro färdige, sporde Odd sin fader, hvar han ville anvisa honom någon vikingsfärd, som kunde vara någon ära uti. Grim sade: Sote heter en viking; han ligger söder vid Sida (Skida); han är stor och stark, han har 40 skepp och stora rikedomar. Derpå skiljas de åt; fränderna hålla söder ut vid landet med 5 skepp, och när det led fram på sommaren, spørjer Sote till Odds färd och far honom strax till mötes. Sote får motvind, men fick spaning på deras färd. Han säger då: nu skola vi lägga våra skepp, hvart vid annars stam, och skall mitt drakskepp ligga midt i flottan. Jag har sport, att

Odd är en mycket djerf kämpe, och gissar jag, att han m  nde segla mot våra skepp; men n  r de hafva strukit seglen, skola vi slå en ring omkring deras skepp och ej låta ett menniskobarn undankomma.

Nu är att förtälja om Odds företag: när han fick se Sotes flotta, sade han: nu ser jag Sotes syftan, att vi skulle segla mot deras skepp. Monn' tro, säger Gudmund, det icke   r or  dligt f  r den olika folkmängden? Icke skall Sotes r  d vara oss utan nytta, säger Odd, (utan skall r  d mot r  d komma:) Jag m  nde segla fram med mitt drakskepp. Odd kallade sina män och bad dem b  ra akter ut all den laddning, som de förmådde, sedan bjöd han alla m  n h  rkl  dde uppställa sig akter om masten; när detta var gjordt, bjöd han dem slå ut alla seglen; ty de hade den bästa vind, och Halfdans-n  t frambr  t ganska häftigt; han var jernbeslagen öfver allt framme vid skägget (stäfven), och ingen varsnade detta företag. Själf Sote blef nu ej förr detta varse,   n drakskeppet r  nde fram mot flata sidan    Sotes drakskepp; manskapet h  ll då på att h  rkl  da sig; Odds manskap sprang då på Sotes drak-

skepp och utrymde detta på en kort stund, och dråpo de Sote. Odd gaf då Vikingarne i villkor, antingen de ville hålla slag med honom eller taga (grud) frid och säkerhet; men de gåfvo sig strax. Odd fick der drakskeppet Sotes-nöt och 3 andra skepp och ganska stora egodelar, och valde han sig äfven bland manskapet dem, som honom syntes bäst rustade och bäst fallne för krig. Sedan vände de norr ut hem igen och uppehöll sig ej, förr än de kommo norr till Rafnista; Grim tog emot dem med öppna armar och bjöd dem hem till sig; detta anbud emottogs; suto de nu der öfver vintern i mycket pris.

18 KAPITLET.

Hjalmars möte, strid och Vikinga lag.

Men när nu vintern led, rusta de sina skepp ur landet; de hafva nu 5 skepp (och drakskeppet dessutom). Odd rustade sorgfälligt sitt manskap; (Gudmund och Sigurd gaf han Sotes drakskepp, men Halldans

drakskepp, lät han måla och förgylla drak-
hufvudena helt och hållet jemte bägge vim-
plarna); och sedan detta var färdigt, träd-
de Odd för sin fader och sade: nu skall
du anvisa oss den viking, du vet vara tap-
prast och namnkunnigast. Grim säger: det
är icke utan, att J båda ären föt eder kom-
ne och tycken det sjelfva. Jag skall anvi-
sa eder tvänne vikingar, de största och
styfvaste jag vet: den ene heter Hjalmar
den Hugstore, och den andre Thord
Stäfniglama. Odd sade: hvar hafva de
fridland, eller huru mycket manskap haf-
va de? Grim säger: de hafva 15 skepp
och 100 man å hvartdera samt fridland
i Sverige (Svithiod): der råder en
Konung, som heter Ingjald (Hlodver)
Illråda; der hafva de vintersäte och land-
värn och äro ute hvar sommar på här-
skepp. Odd bjöd nu sin fader farväl:
(steg om bord, och skildes de åt med myc-
ken kärlek): de segla nu öster vid lan-
det, men är intet förmäldt om deras färd,
förr än de kommo till Sverige och lade i
land vid ett näs, som från fasta landet gick

ut i hafvet, De tältade der öfver sina skepp, och sedan gingo de i land och upp å näset; men der på andra sidan under näset lågo Hjalmar och Thord med 15 skepp och hade härbodar på land och anställde lekar vid tjällen. Odd vänder nu åter till sina skepp och förtäljer dessa tidningar. Gudmund spørjer, hvad nu är att företaga. Odd svarade: nu skall vårt manskap skiftas i tvänne hälfter: med ena hälften af manskapet skall du hålla fram för näset och upphäfva härskri, men jag skall gå upp i land och fram ofvan utmed skogen med andra hälften upphäfva andra härropet. Nu kan det vara, att de slå något upp ögonbrynen och gifva mer akt på vårt folk; kan ock vara, att de löpa bort i marken. De göra nu så. Men (det är förmäldt om Hjalmars och Thords företag, att) då de höra Gudmunds härrop, bry de sig icke derom, som voro i leken; och när de strax derpå höra ett annat härrop, hålla de upp med leken, medan det stod på; men så snart det var förbi, togo de till att leka såsom förut.

Odd och Gudmund draga sig nu tillbaka (under näset, der de åter inträffa till-

samman) och sade Odd: efter all min förmodan tycker jag, att här mer tarvas än detta, och mände dessa ej bäfva för ofreden. Gudmund frågade, hvad då vore till görandes. Odd sade: å dessa män skall man ej stjäla sig, vi skola ligga här i natt; nu göra de så.

Och strax som det var stridljust, härklädas Odd och manskapet och gå i land till Hjalmar; och när Hjalmar och Thord se Vikingar i land härklädda, rusta de sig och gå med sitt folk i land mot Odd och dess sällskap; och när de kunde höra att ropa till hvarandra, frågade Hjalmar, hvem som rådde för detta manskap; Odd svarade för sig. Hjalmar sade: var det du, som reste till Bjarmaland för några vintrar sedan? eller hvad är ditt ärende hit? Jag vill, säger Odd, röna, hvilken af oss är den käckaste karlen. Huru många skepp har du? frågade Hjalmar. Vi hafva 5 skepp och 100 man å hvarje, svarade Odd; men huru många hafven J? Vi hafva 15 skepp, säger han, och 100 man på hvardera, (mantalet är då ganska olika, sade Odd. Hjalmar sade:) men det skall icke gälla dig det; ty här skall af oss afsättas 10

skepps besättning, och blott man gå mot man. Månligen är det taladt, sade Odd. Och efter detta rusta de sig å bägge sidor till slags, fylka sitt manskap och slåss sedan, till dess dagen var till ända lupen. Då uppvistes fridsköld, och då tillsporde Hjalmar Odd, huru han tyckte åtfärden varit om dagen? Odd lät väl deröfver. Önskar du denna leken oftare? sade Hjalmar. Icke tänker jag på annat, säger Odd; ty aldrig fann jag än bättre eller handfastare kämpar.

Nu binda kämparne sina sår om qvällen och fara hvar till sina härbodar med sitt folk; men om morgonen fylka de sitt manskap hvar på sin sida, och laga sig till bardalek, samt slåss hela den dagen. Om qvällen frågade Odd Hjalmar, huru han tyckte det gått. Han lät allt väl deröfver, sägande: och monn' du önskar denna leken än den tredje dagen? Ja, säger Odd: nu skola vi som bäst pröfva våra svärd. Då sade Thord: är der mycken egendom att vänta på dina skepp? Långt ifrån det, säger Odd; ty vi hafva inga egodelar förvärfvat i sommar. Här hörde jag väl talas om de dummaste män, tillade Thord;

ty då slåss vi ju endast för öfvermod och ära. Hvad vill du nu företaga dervid? säger Odd. Jag vill, säger Thord, att vi göra bolag. Vål likar mig det, säger Odd; men icke vet jag, huru Hjalmar finner sig dervid. Hjalmar yttrade då: Jag vill blott ingå en vikingalag, som jag förut haft. Den vill jag höra, säger Odd, innan jag samtycker dertill. Hjalmar tog till orda: aldrig vill jag, eller mitt folk, äta rått eller dricka blod; det är ock många mäns sed, att veckla kött i kläder och kalla det då kokt; men detta anser jag vara vargamat. Aldrig vill jag taga något med våld från köpmän eller bönder, utom när jag kan (i nödfall) till manskapets förplägning behöfva att göra strandhugg, och erlägger då deremot fulla värdet. Aldrig vill jag tillåta att våldföra qvinnor, der de befinnas med mycken rikedom; tager ock någor af mina män qvinna mot hennes vilja eller nödgar henne till skeppen, så skall han ej kunna försona det med annat än lifvet, ehvad han är rik eller fattig. Odd sade: vål likar mig din lag, och underkastar jag mig den i alla dess delar.

19 KAPITLET.

Berserkarnes dråp.

Nu göra de sitt bolag, och hafva de nu tillsammans lika så mycket, som Hjalmar hade förr än de träffades. Då spørjer Odd hvad de nu villja företaga eller hvar de veta någon egendom vara att hoppas. Hjalmar säger: å Seeland vet jag då 5 berserkar (rasvilla kämpar), som äro handfastare än de fleste andra, vid namn Brand och Agnar, Asmund, Ingjald och Alf; dessa äro bröder och hafva 6 skepp (och alla stora). Odd lät som han ville, att de höllo mot berserkarna, och derpå komma de till Seeland och finna derpå dessas skepp. Men det timade der, att berserkarne voro gångne upp i land alla 5 tillsammans. Odds manskap tältar öfver sina skepp, och om qvällen begifva sig männen till att sofva.

Om natten tager Odd sina vapen och går i tysthet upp i land ensam; han ställer sin kosa dit han förmodade finna berserkarna. Men om morgonen, när ljust var, gingo berserkarne till skeppen, och då möta de Odd, och drabba de strax till-

samman i ett hårdt slag: de göra ett häftigt anfall mot Odd; men han värjar sig manliga, och slutas deras lek så, att han dräper dem allesammans; var han ock litet sårad. Tidigt om morgonen saknar Asmund Odd och ser, att Odd är gången från skeppen. Då säger han: det kan icke slå felt, att han är faren till att finna berserkarna; nu skola vi ej heller vara sysslolösa. Han håller nu med 6 skepp dit som vikingarne lågo; på bägge sidor lagar man sig färdig, och derpå träffades tillsamman i ett slag. Det var just i detsamma, som Odd kom ned till skeppen, och hade Hjalmar då utrymt alla deras skepp: (de sade nu hvar för annan hvad som timat och) hafva de nu vunnit mycken både egendom och fräjd.

20 KAPITLET.

Odds färd till Sverige.

Om hösten bjuder Hjalmar Odd med sig till Sverige, och detta emottog han; men

Asmund, Gudmund och Sigurd fara med sitt manskap norr ut till Rafnista och stämma dem till möte med sig följande våren (öster) vid elfven. Hjalmar och Odd komma nu i Sverige, och derpå till Konung Ingjalds hof, och blifva der präktigt mottagne, samt dvaldes nu der öfver vintern: der hyste man så mycken aktning för Odds både förstånd och bedrifter, att ingen af ringa härkomst der någon dylik åthjutt. Hjalmar gaf Odd 3 byar. (Liten stund hade Odd vistats der, förr än Konungen gaf Odd 2 byar och 2 stora gårdar med).

Konungen hade en dotter, som het Ingeborg (så är det sagdt, att hon var), en den vänaste mö och i de flesta delar väl för sig. En gång talar Odd till Hjalmar dessa ord: hvarföre begär du ej Konungadottern; jag ser, att eder håg faller väl tillsammans? Hjalmar säger: jag har begärt henne; men Konungen vill ej gifta henne med någon man af ringa börd (som ej här Konunganamn). Då skola vi, säger Odd, till sommaren draga samman vårt folk och föreslå Konungen tvänne villkor: antingen att han skall slåss med oss, eller gifta sin dotter Ingeborg med dig. Det

vill jag alldeles icke, säger Hjalmar: jag har här länge haft fridland. Nu sitta de der om vintern.

21 KAPITLET.

Vikinga färd i Vesterhafvet.

Men om våren rusta de sina skepp och lägga ut i härnad, finna Asmund vid elfven, och samråda då, hvart de skulle fara om sommaren. Odd sade sig villja hålla i Vesterhafvet (*vesterviking*); Hjalmar bad honom råda: och hafva de 20 skepp ur Norge; Odd hade Halfdans drakskepp. Nu komma de först till Orkenöarne, härja der och lägga under sig öarne. De höllo der många slag och hade seger i alla. Dernäst vände de sig söder ut till Skottland och härjade der; de lade under sig mycket af Skottland och suto der 2 vintrar.

Asmunds död.

Derefter vände de sig med sin härnad mot Irland, och hade då 60 skepp. Som de anlände på Irland, ströfvade de der omkring, brände bygder, röfvade egendom och dråpo alla män, som de nådde; men folk, som det förmådde, drogo sig åt marker och skogar, buro bort sin egendom och gömde den. Asmund följde Odd då alltjemt trognast bland alla männen. Det timade en dag, att Odd och Asmund begäfvos sig upp åt landet; de foro så häftigt, att ingen kunde följa dem. Odd var så rustad, att han hade sitt pilkoger på ryggen och bågen i handen; (de höra väl några män) men när Odd det minst förmodade, får han höra, en bågsträng ljuder i skogen, och ser hvar en pil flyger, som syftar mot Asmunds bröst, och han föll strax och blef död. Odd tog sig detta så nära, att han aldrig öfverlefvat dylik skada. Odd höljer Asmund med hans sköld och kläder, men ilar sjelf åt skogen dit, hvarifrån pilen kom. Derpå ser

han i skogen en stor röjd plats och derstädes en stor folkskara af både qvinnor och karlar. Der uppstod en man i guldväfda kläder: denne hade båge i handen, men pilarne stodo i vatten jemte honom. Der tycker Odd sig nu hafva tillfälle, att se sig om efter hämnd. Odd tager nu en af Guses pilar och skjuter mot denne man: pilen träffar honom i midjan, och stupade han strax. Odd skjuter nu den ena efter den andra, och dräper der 6 män; då hade ock ur skogen bortflyktat både folk och skara.

Odd är nu så illa till lynnes, att han ernar Irländarne allt hvad ondt han förmår. Han kom nu på en stor skogsväg, gick den, men hvar några buskar stodo för honom, dem ref han då upp med rötterna. En rishög förekom honom mycket lösare än andra: han betraktar den och finner, att der var dörr under. Han rycker henne upp, går neder i jorden, finner der 7 qvinnor, och var en af dem mycket vackrare än de andra. Odd tager henne strax i hand och vill föra henne bort ur jordhuset. Då tog hon till orda: Odd! sade hon, lät du mig vara! Huru kan du veta,

säger han, att jag heter Odd? Hon säger: jag visste, strax du kom hit, hvem du var, och likaså att Hjalmar är med dig, och mände jag visst säga det för honom, om jag nödgas till skeppen. Du skall icke slippa mig, sade Odd. Nu framrusa qvinnorna till henne och villja fasthålla henne. Hon bad dem låta blifva. Jag vill lönä dig, Odd! säger hon, om du lemnar mig i fred; ty mig felas icke kostbarheter. Jag vill icke hafva dina egodelar, säger Odd; (ty jag har nog deraf både i annat gods, guld och silfver). Då skall jag låta göra dig en skjorta (säger hon). Nog har jag äfven det, säger Odd. Nog kan du det väl hafva, säger hon, men ej någon dylik, som denna skall blifva: hon skall vardä gjord af silke och sömmad med guld; de egenskaper skola ock följa henne, att få andra lära kunna göra dess make. Odd sade: låt mig då höra det först. Hon sade: aldrig skall dig i denna skjorta köld besvära, hvarken till lands eller sjöss; aldrig skall simmande mätta dig, och aldrig eld skada; icke skall dig hunger trycka eller jern bita derpå; jag vill göra henne skyddande vid alla tillfällen, utom i

ett enda. Och hvilket är det, säger Odd, om du kan göra allt det andra? Vid det tillfälle, att du tager flykten, må jag, säger hon, icke laga, att den blir skottfri för jern. Om du låter alla de andra egenskaperna följa henne, säger Odd, så tyckes det mig vara mycket olikt, att jag skall begifva mig på flykten; men när skall den vara färdig? Nästa sommar, säger hon, samma tid och dag, som nu; men nu är solen i söder, och här i denna samma skogspark skola vi då träffas. Odd sade: men påminner du dig, hvad jag lofvat eder, Irländare, om du ej håller dina ord— så mycket ondt, som jag njutit af eder, när J fällden min fosterbroder Asmund. Ja, säger hon, tycker du dig icke nog hafva hämnats honom, då du nu fällt min fader och mina tre bröder? Alldeles icke tycker jag mig honom hämnats, säger Odd, dock skall detta vara vårt aftal, som nu är sagdt (och skildes de åt vid så taladt).

Efter detta far Odd till skeppen; Hjalmar kommer emot honom; han hade Asmund på ryggen med sig. Hjalmar spørjer nu, huru det tillgått med Asmunds

död, eller om Odd hade hämnats honom något? Odd qvad då:

Fann jag till skogs
vagnsspårs-strålen,
innan fiendtliga
skytten jag mötte.
Ack! måtte jag Asmund
med allt mitt gods
kunna åter
odöd köpa!

Nu måtte du väl, säger Hjalmar, villja härja, bränna allt och dräpa folk. Icke vill jag det, säger Odd. Jag vill hålla bort hädan, det första vind gifves. Vikingarne undra härpå, men Hjalmar säger, att det så skulle ske, som Odd ville. De uppkasta nu en stor hög efter Asmund, och laga sig sedan bort. Så låta vikingarne öfver detta, att de i hemlighet tillvita Odd feghet, efter han ej hämnades Asmund; han låtsar, som han icke visste det.

Derpå segla de ifrån vester, och är nu intet förmäldt om deras färd, förr än de ankommo till Lessö: der låg före dem en Jarl, som het Hergöte (Wardråde), han hade 50 skepp; Odd lägger der an på

honom med vapen, och vardt der det häftigaste slag, och afskuddar sig nu misstanken om feghet. Så slutas deras vapenskifte, att Jarlen föll och största delen af hans folk med honom; och fingos der stora rikedomar. Derpå dela de sitt manskap; Gudmund och Sigurd skilja sig från dem med sitt folk och villja nu upphöra med härnaden: de segla norr ut till Rafnista och sitta der i lugn.

23 KAPITLET.

Vidare om Odds och Hjalmars Vesterviking.

Odd och Hjalmar segla nu öster med Danmark och härja hos vikingar. Då rådde för Seeland tvänne Jarlar; den ene het Holmgeir och den andre Hardvig: de hade fått landet genom härnad; de voro bröder till de 5 berserkar, som Odd hade fällt. Dessa bröder få spaning om Odds och Hjalmars färd och lägga dem till mötes med 20 skepp; men Odd och Hjalmar hade då 10 skepp. Der börjades ett

häftigt vapenskipte och slöts dermed, att Odd och Hjalmar behöllo segern (och gjorde landet skattskyldigt).

De samråda nu att sätta sig der öfver vintern. *) Om våren rusta de sin här, och frågar då Hjalmar, hvar man nu skall hålla med krigshären. Odd säger, att de skulle styra till Irland. Blef du icke ledsen dervid förra sommarn? Man skall likväl dit, säger Odd. Så göra de nu: det är nu icke förmäldt om deras färder, förr än de kommo till Irland; och när de hade lagat om sig, säger Odd, att han vill gå ensam i land. Hjalmar erbjöd sig att fara med honom; men Odd sade det ej skola ske.

Efter detta går han åstad och uppehåller sig ej förr än han kommer till det ryd, der Ölvör Konungsdotter hade funnits förra sommar, men Ölvör är ej kommen. Odd varder nu storliga vred, men

*) Nu segla Gudmund och Sigurd norr till Rafnista, sätta sig der i stillhet och villja upphöra med härnad; Odd blef kvar i Danmark öfver vintern, men Hjalmar for till Sverige och stämde möte med sig vid Skåne; och auto de i stillhet öfver den vintern.

bidar likväl en stund. Och dernäst timade, att han hör vagnar rulla, och — der var Ölvör och mycket folk med henne. Hon helsar förr på Odd och sade: Nu vill jag ej, att du är vred på mig, ehuru jag varit något senare än jag bestämde. Är nu skjortan färdig? säger Odd. Intet bekymmer om det, säger hon, utan skall du sitta ned i vagnen jemte mig och se, huru den passar! Hon tager nu skjortan och visar honom. Han betraktar den och drager den sedermera uppå sig, och var hon honom alldeles höfvelig. Då sade Odd: följ nu henne alla de egenskaper, som sagdt var? Så är det visst, säger hon. Men har du ensam gjort denna kostbarhet? Då svarade hon:

Skjortan af silke jag hörde
 på sju ställen vara gjord; *)
 ena armen på Island,
 norr hos Finnar den andra;
 (linet) slogo Saxiska mör;
 de Suderöiska spunno,

*) Skjortan var, som jag hörde, i Sogn,—af silfver i 7 delar gjord etc.

Adlerstam.

Välska tärnorna vofvo,
och värpade Othjodans moder.

Syntes som brynja,
eller blåa ringar,
fölle mig iskallt
om hela kroppen,
då ned åt sidorna
föll silkeskjortan,
sömmad med guld,
sid fullkomligt.

Hon frågade honom då, huru skjortan (slöjden) likade honom. Han låter väl deröfver: och skall du nu få lön derförre. Hon sade då: orten här är så besvärad af krigsoroligheter, säger hon, efter min faders frånfälle, så det nu förhåller sig på det sätt, att man har landet innö från mig: jag äskar nu det såsom lön, att J sitten här tre vintrar. Det sker ej för intet, säger Odd. Hvarmed skall jag det gälda? frågar hon. Du skall följa mig, säger Odd, och vara min äkta hustru. Giftsjukt mände det synas dig taladt, säger Ölvör; men detta tillbud mände jag antaga, säger hon. Detta fastställdes sedermera med trolofning. (Då Odd såg sig om, blef han varse strax jemte sig en manska-

ra, och frågade, om detta manskap vore ämnadt att stå honom efter lifvet. Långt ifrån det, sade hon: de skola utgöra ditt sällskap och följa dig till skeppen, och skall du nu med mera heder beledsagas hädan än förra sommaren.) Hon lemnar honom nu mycket folk, och far han efter så förrättade ärender till skeppen.

Och när Odd och Hjalmar råkas, säger Odd honom allt som timadt var och beder honom nu vara der 3 vintrar, och detta bifaller Hjalmar; derpå håller Odd sitt bröllop och får Ölvör.

Derefter ligga de ute på sina härskepp och dräpa vikingar och illgerningsmän, som der hade härjat: lida nu de tre vintrar, som betingadt var; (så voro ock alla vikingar kring Irland utödde. Då föll det Odd så ledsamt att vara der längre, att allt afrådande från bortresan var förgäfvets.) Under denna tid gaf Ölvör Odd en dotter, som het Ragnhild. Efter de tre vintrars förlopp tillkännager Odd sin bortfärd från Irland och vill hafva sin dotter med sig; men Ölvör ville, att hon skulle vara hemma hos henne. Äntligen kommer det derhän, att Hjalmar eger råda

och skipa derom, han ger detta yttrande, att mön borde vexa upp vid sidan af sin moder, henne till ynnest.

24 KAPITLET.

Skolles härnad i England.

Sedermåra segla de vester ifrån och ställa kosa till Northumberland. Der låg en Viking, som het Skolle: han hade 60 skepp i farvattnet, och när de träffas, frågar Skolle, hvem för manskapet rådde. Odd svarade för sig. Är du den Odd, som for till Bjarmeland? Der var jag, säger Odd. Hvad vill du här? frågar Skolle. Jag vill hafva ditt gods och ditt lif, säger Odd. Skolle sade: hvi vill du detta våld emot mig? Odd sade: ty du härjar hos din Konung. (Denne het Jatmund.) Känner du, frågar Skolle, anledningen till min härjning å denna Konung? Nej, säger Odd, det känner jag icke. Då skall jag säga dig det, säger Skolle. Denne Konung har dräpitt min fader, som här var rådan-

de och het Roe Jarl; sedan lät han gifva sig Konungs namn och lade allt mitt rike under sig; (stundom har jag vunnit hälften af riket, och stundom tredjedelen under mig.) Årofullare tyckes mig det vara för eder, att I förenens med mitt manskap och dräpa denna Konung; det vill jag lofva, att sedan lägga mitt mål under edra fosterbröder. Odd säger då: med det, att detta är så tillgånget, som du säger, skall du strax i morgon skaffa dig 12 bönder uppe från landet och edsförsvar (af dem såsom edgärdsmän) dig till (ordfyllnad och) bekräftande af ditt måls verklighet. Så skall ske, säger Skolle; och härmed skiljas de åt.

Om morgonen går Odd och Hjalmar i land med allt sitt folk; då voro der ankomne tolf bönder ofvan från landet. Dessa aflade ed med Skolle öfver detta mål; sedermera gå de öfver ibland Skolles manskap, och börja nu att härja Northumberland och lägga det under sig. Men när Konungen spörjer detta, far han med sin här dem till mötes, och börjas der strax en fäktning, när de träffas. Detta vapenskiye stod i 5 dagar med en ganska stor man-

spillan, och då föll Konungen. Odd och Hjalmar lägga under sig landet och sitta der öfver vintern; men så snart våren inföll, låto de hylla Skolle till Jarl och skildes de sedan med den största kärlek.

16 KAPITLET.

Konung Hlödver och Harek.

Odd seglar nu öster till Norge och anländer öster vid elfven; der låg förut en härkonung vid namn Ludvig (Hlödver): han hade 30 skepp och var en den störste kämpe. En annan Konung var med honom, som het Harek (Roar, Ivar). Så snart Odd hade tältat och lagat om sig, ro der 10 skepp emot dem i hamnen; och då de stöta tillsammans med Odd, vardt dem imellan ett häftigt slag. Dessa män gjorde ett så hårdt anfall, att de togo man för sig eller mer; dermed slöts dock vapenskiftet, att Odd och hans män afrojde dessa 10 skepp. Odd sade då till Hjalmar: ganska namnkunniga hafva dessa

män varit enligt sägnerna. Hjalmar sade: vänta än litet; troligt är, att deras manskap är ännu mer; (dessa voro dock ej annat än spejare, skickade mot oss;) och i det samma kommo 20 skepp mot dem i hamnen: dessa uppgåfvo strax härrop och lade strax emot dem: der uppstod ett häftigt vapenskitte och så hårdt, att Odd tyckte nu, att ej för mycket var sagdt om dessa mäns manliga dater och hjeltomod. Så lyktas deras lek, att de dräpa båda Konungarna och allt deras manskap. Odd och Hjalmar hafva ock nu ej mera folk, än 2 skepps besättning, när de segla dädan.

26 KAPITLET.

Ögmund Eythjofs bane.

Derpå kommo Odd och Hjalmar i de skär, som heta Elfvaskär; men i skären gå några fjärdar fram, som kallas Trönuvågar. Dervid lågo 2:ne stora skepp öfverdragne med svarta tält. (Detta tilldrog sig vid slutet af sommaren. Nu vill jag,

säger Hjalmar, att du ej ger vår fart tillkänna; ty vikingarne ligga stilla under sina tält. Deraf må jag ej begagna mig, säger Odd, och ej hafva något ord till de män jag träffar å färde).

Nu ropar Odd till skeppen och frågar, hvem för skeppen rådde. En man öppnar tältfogningen öfver sig och svarar: Han heter Ögmund, som hafver att råda öfver dessa skepp. Hvad är du för en Ögmund? frågar Odd. I hvad land mände du vara född, frågar åter denne, att du ej hört talas om Ögmund Eythjofs bane? Jag, svarar Odd, har visst hört talas om dig, och det alldeles så, som du är sjelf att påse; ty aldrig såg jag maken till karl, så illstygg som du är; gå också många elaka sagor om dig. Ögmund säger: hvem är denne här storordige? Odd sade sitt namn. Ögmund säger: for du till Bjarmaland för någon tid sedan? Ja, svarar Odd, just samma man. Lyckligt har det sig då tillburit, sade Ögmund; ty jag har nu en tid letat efter dig. Odd sade: hvad har du då velat mig? Vi skola slåss, antingen du vill till sjöss eller lands. Odd sade: vi skola slåss på skeppen. Ögmunds

manskap kasta då tälten af sig; Odd och Hjalmar rusta sig äfven och bära sten på sina skepp.

Så är förmäldt om Ögmunds utseende, att hans hår var svart (som beck), och hängde en stor svart lugg honom ned för anletet, som skulle kallas lock (tofs); svart var han ock öfver allt i ansigtet, utom ögon och tänder. Han hade 8 män med sig, hvilka voro honom till utseendet lika. De voro mer lika troll än menniskor, både till vext och allsköns illska; på dessa män bet ock icke något jern.

Men när de nu på bägge sidor voro färdiga, begyntes slag, och lade de bord vid bord. De hade långt och hårdt vapenskifte; och när det hade så gått en god stund, sätter Ögmund upp fridskölden, och frågar Odd, huru han tyckte det gick för sig. Väl finner jag mig dervid; dock tycker jag oss nu hafva med troll och ej med menniskor att göra; för en stund sedan högg jag dig om halsen med mitt svärd; det bet dock ej mer, än man huggit med en fiskbens-skida. Ögmund svarar: ömsesidigt lära vi då kunna säga hvarandra det samma; jag högg dig å axeln och tänkte göra

dig enhänd, men icke bet det på din skjorta, ehuru jag har det svärd, som aldrig stadnar i huggstad; men vill du fortsätta vapenskiftet längre? Ja, säger Odd, pröfvas skall än längre. Jag mände nu säga dig, säger Ögmund, huru det mände gå till med oss: här mände falla både Hjalmar och Thord och alla dina kämpar; då mände ock alla mina kämpar vara fallne, och mände vi bägge återstå; dock, om vi skola kämpa, mände du varda mig öfverlägsen, ty dig är ämnad en mycket högre ålder än andra; du har ock den skjorta, hvarpå ej jern eller eld kunna verka, (Ega skola vi denna lek längre, säger Odd, till dess allt manskap är fallet.)

Nu lägga de alltså samman andra laget och slå nu hvem som häftigast förmådde, och lykta ej förr än blott de 3 fosterbröderna (Odd, Hjalmar och Thord) återstå; då återstår också Ögmund sjelf nionde. Då sade Ögmund: vill du, att vi nu skiljas åt, Odd! ty nu kallar jag det jemnskiftadt? (och mände det för öfrigt gå, som jag sagt; ty synes mig nu bäst, att vi skiljas åt i tid, om du ej lägger hånliga ord på min bak: bort vill jag ock ur den-

na fjärden, säger Ögmund, och ej ligga här längre.) Ja, säger Odd, ithy synes det bäst, att vi i god tid skiljas åt, att jag har här med djefvulen och ej med män att ällas.

27 KAPITLET.

Thords död.

Odd håller nu bort med en enda skuta, och kommer om qvällen under en holme. Då sade Odd: tre göromål äro nu för handen; det ena, att i skogen skjuta djur till mats; det andra att hafva tillsyn om skeppet, och det tredje att slå eld och skaffa oss ved (och laga mat). Thord sade, jag mände då vakta skeppet. Hjalmar sade: jag mände slå eld och skaffa ved. Då ilar Odd i skogen och skjuter djur; men när de komma åter, är skutan fäst och Thord borta. De fara nu och söka honom, och finna honom omsider sittande i en bergskrefva, och var han död: detta tycktes dem vara en så stor skada, att de tycktes aldrig lidit dylik, utom Asmunds förlust. De un-

dersöka då, hvad honom kunde bane väl-
lat, och finna ett spjut under hans hand,
men fjedern tog ut igenom honom på an-
dra sidan. Då sade Odd: detta mände den
elake Ögmund hafva vitt honom, och skall
man nu sätta efter honom och slåss till
slut (så länge vi förmå). De göra nu så,
ro åter åt sundet, och är Ögmund borta
ur fjärdarne: de söka honom nu en vec-
ka hel och hållen vid skär och holmar,
dock hvarken finna eller spörja honom.

Nu vända de åter dit, som Thords lik
var, och flytta honom med sig till Sverige
och uppkasta efter honom en fager hög.
Konung Ingjald tog emot fosterbröderna
ganska väl, och dväljas de nu der öfver
vintern.

28 KAPITLET.

Angantyr och Berserkarne.

Men fram på sommaren bjuder Konungen
dem att sitta här, och mände jag (säger
han) få eder skepp och manskap, att för-

lusta eder ut vid landet. Det är nu att förtälja om dem, att de rusta sina skepp och hafva 40 män å hvarje. De segla nu till hafs: det timade, att vädret drifver dem, och segla de till en ö, som kallas Samsö, och komma i de fjärdar, som heta Munarvogar (Minnevogar): der lägga de sina skepp i läge och tälta öfver sig.

Men det har timat om dagen på Odds skepp, att ett block hade gått sönder; men som morgonen kommer, gå Odd och Hjalmar i land och hugga sig ämneträ, och var Hjalmar van att alltid gå uti sin härklädnad, som han vanligen bar i strid; men Odd hade lemnat sitt pilkoger efter sig neder på skeppen; sin skjorta hade han dock på sig både natt och dag, och var nu allt deras manskap i sömn. De visste ej af någon ting, förr än 12 vikingar på en gång kommo emot dem. Angantyr het den, som anförde dessa, och voro de alla bröder. Dessa hade aldrig mer manskap och foro vida omkring i verlden, och fingo likväl ingenstädes motstånd. De kommo nu deråt, som Odds och Hjalmars skepp lågo vid stranden; de löpa ut

på dessa; det varder derom kort saga, att de dräpa der hvarje menniskobarn, som å skeppen var. Då taga bröderna till orda: det kan man dock säga, att aldrig har vår fader (Arngrim) någonsin mera ljugit för oss än nu, när han sade, att dessa män voro hårdtagna och stora vikingar, så att ej en gång sköld stod emot dem (dem man ej kunde hålla ut emot); vi hafva dock så kommit här, att vi sett dem alla för sista gången duga, och farom hem till vår fader och dräpom honom, den usla gubben, och lönom honom så dess osanning. Antingen hafva dessa (Odd och Hjalmar) ej varit några män, eller ock voro de gångne upp i land: nu månde vi gå upp i land och söka efter dem, snarare än fara bort utan att försöka dem.

De 12 bröderna gå nu i land; nu kommer berserksgången helt och hållet på dem, och de framfara grenjande: då kom äfven berserksgången på Angantyr, hvilket aldrig förr hade händt. Det händer nu, att Odd och Hjalmar då gå tillbaka uppe från marken. Odd stadnar tvärt af och sätter ned foten; då frågar Hjalmar, hvad honom felas. Mig förekommer ett

besynnerligt läte, säger Odd: det förekommer mig stundom såsom tjurars vrålände eller hundars tjutande, och stundom som ett grenjande; eller känner du till några sådana män, som äro så beskaffade till sin natur, att de ha slikt läte? Ja, säger han, det känner jag: de äro 12 bröder. Känner du deras namn? säger Odd. Då kom qvåde Hjalmar på tungan:

Hervard och Hjorvard,
Rane och Angantyr,
Bilder och Brage,
Bölve och Toke,
Tinder och Tyrving,
Haddungar tvänne.
De äro öster i Bolm,
de elakaste, burne
söner af
Arngrim och Eyvör.

De män har jag sport
skadfärdigast vara;
men godt dessa män
göra ogerna;
af berserkars anda
äro de fulla:
de tvänne afröjde
trygge mäns skepp.

Då ser Odd, hvar berserkarne gå, och
föll honom qvåde på tungan:

Män ser jag gånga
från Munar vågar,
krigs - lystne,
i gråa skjortor:
i hånlig strid
de illa tillpyntat
skeppena våra,
vid stranden der nedre.

Odd sade: detta kommer ej väl till
lags; ty mitt pilkoger ligger nedre vid
skeppet, min båge likaså, och har jag blott
en bordyxa i handen. Odd qvad då detta:

Nu är farhåga,
enda gånger,
då de grenjande
af skeppen gånga
och med skrän
ön bestiga;
då såg jag män,
de illfundiga,
blott redobogne
ondt att göra.

Nu går Odd i marken åter och hug-
ger sig en klubba; men Hjalmar bidar der

ämellertid; och när han kom ofvanifrån, kommo dessa nedanifrån vrålade och bjödo der liten mans bot, då de berättade Odd och Hjalmar deras mäns fall. Hvad är detta för män, säger Odd, som vi här träffa? De gäfvö besked om sig, sin ätt och odal; men hvem låter fråga om dylikt? säger Angantyr. Här heter den ene Odd och den andre Hjalmar den Hugstore. Då har det väl tillburit sig, säger Angantyr, förty vi hafva länge letat efter, och skall nu en gå mot hvardera af eder i sönder, och erner jag att sjelf kämpa mot Odd, alldenstund du har den skjorta, som intet jern biter på, och jag svär det Tyrfing, hvilket dvergar hafva smidt och lofvat, att det aldrig skall studsas i hvad huggstad, som förebär, vare sig jern eller stenar. Här är manskapet skiftadt i tu, 6 å ena sidan och jag sjelf med femte man; det är jemskiftadt, jag ensam kommer mot 2:ne Haddungar, och är då en mot Tyrfing.

Då tog Hjalmar till orda: jag vill kämpa mot Angantyr; ty jag har en brya-

ja, hvori jag aldrig blifvit sårad: hon är hopsatt af fyrfalldiga ringar. Då gör de illa, säger Odd, och icke efter min villja; ty hända kan, att jern biter på din brynja, ehuru god den är. Jag skall råda, säger Hjalmar. Då säger Angantyr: om någon faller här, skall ingen taga den andras vapen; jag vill hafva Tyrffing med mig i jorden, då jag dör; så skall ock Odd hafva sin skjorta och sin skjutredskap, samt Hjalmar sin brynja, och vardt så samslutadt, att hvilka som efter lefde skulle uppkasta hög öfver de andra.

Nu framträda öne Haddungar, men Odd gifver dem hvar sitt klubbslag, och de tarfva ej flera; då uppstod hvar efter annan, som skulle kämpa mot Odd, och lyktas så, att Odd fällde först dem alla, som mot honom voro skipade: nu tager Odd sig hvila. Då står Hjorvard upp och går ensam mot Hjalmar, och kort vardt deras vapenskipte, förrän denne föll; då uppträder den andre, tredje och den fjärde, och fara alla samma färd. Då uppstår Angantyr, och ega de en hård och lång kamp; den slutas dock så, att Angantyr faller för Hjalmar; då går Hjalmar till en

tufva och sätter sig der neder och dignar
ned ut efter den. Då gick Odd till hon-
om och qvad:

Hur går dig? Hjalmar!
ligger du så bleknad! —
Jag ser, dig möda
såren stora.
Hjelman ligger klufven,
brynjan på sidan;
ditt lif jag helsar
till sista färden!

Och har nu sannats, hvad jag sade dig,
att det mände ej lyckas att slåss med An-
gentyr. Hjalmar svarade: en hvar skall
en gång dö. Då qvad Hjalmar:

Sår har jag sexton
och brynjan sliten;
svart är för mitt öga,
och mig fjäten svika;
hvass blodspets,
hårdad i etter,
Angentyrs svärd
tog i mitt hjerta.

Nu har jag fått den skada, säger Odd,
att jag aldrig kan värre vänta, medan mitt
lif nalkas sin ändalykt, och hafva nu dina

råd illa lyckats; mände vi eljest här fått
 herrlig seger, om jag fått råda. Nu skall
 du sitta ned, säger Hjalmar, och skall jag
 qvåda en sång och sända hem till Sverige;
 och nu qvad han detta:

Spörje ej det
 tärnor å land,
 att jag för hugg
 hejda mände:
 le må de åt,
 att jag ej lydde
 tärnorna fagra
 uti Sigtuna.

Jag från de fagra
 tärnornas slänger
 skildes ej nödgad
 östan vid Sota.
 Fort jag skyndade,
 kölen han ilar,
 god i farten,
 med trogna vänner.

Följde mig hvita
 Hilmers dotter,
 till Agnafit —
 längst ut på skären:
 de ord mänd' sannas,
 som hon mig sade,

att aldrig jag åter
komma mände.

Jag ifrån unga
Ingeborg skildes;
kort det förtäljes
i sista stunden:
att mänd' tärnam
hugfästa sorgen,
när hon aldrig
ser mig mera.

Bär du till synes —
så är min villja —
hjälm och brynja
i Konungens sal:
hugen lär hvälfvas
hos Konungadottren,
när brynjan hon ser
huggen för bröstet.

Egde jag å landet
gårdarna fem,
men aldrig jag fann
trefnad i stillhet:
nu mänd' jag ligga
lifs-, and-truten,
sårad af svärd
här uppå Samsö.

Drag mig af handen
guldringen röda;

gif den åt unga
 Ingeborg:
 må han hos henne
 hugfästa sorgen,
 när hon aldrig
 ser mig mera!

I Sigtuna, ser jag,
 hvar tärnorna sitta,
 de der mig sågo
 fara min väg;
 i Konungens sal
 Hjalmar gläda
 öl eller kämpar
 aldrig mera.

Nu vill jag, att du bär min helsning
 till alla edra bord-bröder; jag vill tälja de-
 ras namn:

Vi druckom och taltes
 mång' dag tillsammans:
 Alf och Atle,
 Ejvind och Trane,
 Stejnkel och Stikill,
 Stejnolf och Vifill,
 Gissur och Glammar,
 Gudvard och Stare;

Rafn och Helge,
 Hlödver och Ingull,

Stejn och Käre,
 Styr och Ale,
 Össur och Ögur,
 Orm och Trandill,
 Gilfar i Gata,
 Gíafar och Ragnar.

Fjölmund och Fjalar,
 Froste och Beiner,
 Findex och Tyrfinn,
 Faddungar tvänne,
 Valbjörn och Vikar,
 Vemund och Flose,
 Gejrbrand och Göte,
 och Guttorm Sneril.

Styr och Are,
 Stejn och Käre,
 Vöttur och Vesate,
 Vermund och Nefve;
 på samma bänk
 allh vi suto,
 Teiter och Räf;
 thy trögt jeg flyktar.

Snarfare och Sigvald,
 Snäbjörn och Kol,
 Thræn och Thjastolf,
 Thoralf och Snate,
 Rafn och Hadding,
 Hunfast och Bender,

Ottar och Eigill,
och Ingvar derjemte.

Nu vill jag bedja dig, säger Hjalmar, att du ej låter mig varda laggd i hög jemte så elaka varelser, som dessa berserkar, ty jag anser mig för mycket bättre. Det skall så varda, som du säger, svarar Odd, ty nu tycker jag det lider med dig. Nu skall du draga ringen af min hand säger Hjalmar, och lemna Ingeborg, och säg henne tillika, att jag skickar henne ringen i sändning på min döds dag, och fill nu qvåde Hjalmar på tungan:

Dricka med Konungen
Jarlar många
öl gladeliga
i Upsala. —
Tröttnar mången
man vid mjödet;
men mig hålla sår
på öen denna.

Korpen flyger sunnan
från öde heden;
flyger honom efter
örn ej minre. —
Den ibland örnar
sist jag matar —

af blodet röda
skall han suga.

Efter detta dog Hjalmar; — då drog Odd berserkarna tillsammans i en hög och brätade derutom mycken ved: detta var strax vid sjön; der lägger han deras vapen och kläder jemte dem, så att ingen ting vardt dem ifråntaget; sedan bär han torf uppå och kastar sand utöfver. Sedan tager han Hjalmar och lägger honom på ryggen, går sedan ned till sjön och lägger honom ned på stranden: och sedermera går han ut på skeppet och bär i land hvarje man, som fallit hade, uppkastar så en annan hög öfver sitt folk; och är det förmäldt af de män, som dit hafva kommit, att än i dag synes märke till hvad Odd der hade gjort.

Efter detta bekymmer, lägger Odd Hjalmar på ryggen och bär ut på skeppet, samt lägger från land: då var för Odd att taga till sin idrott, som var honom förländ, att hissa segel och kunna segla i lugn; och seglar han så hem till Sverige med den döda Hjalmar. Han tog land, der han fann sig lägligast och drog upp

sitt skepp: han lägger Hjalmar på sina skuldror, går med honom till Upsala, och lägger honom framför slottedörrarne, går så in i salen, håller Hjalmars brynja i handen jemte hjälmen, lägger dessa vapen ned på golfvet för Konungen och förtäljer honom, huru timat hade; sedan gick han till Ingeborg, der hon satt på sin stol; hon höll nu på att sömma Hjalmar en skjorta. Här, säger Odd, är den ring, som den döende Hjalmar sände dig, och sin helsning derjemte. Hon tager ringen och ser på honom, men svarar intet: hon dignar ned på stolen och — dog strax. Då slår Odd händerna samman, ler och säger: nu må man fägna sig öfver detta; nu skolen I döde njuta hvarandra, fastän ödet nekade det eder lefvande. Nu tager Odd den döda och bär henne dit, som Hjalmar låg, och lägger henne i hans famn för salsdörren; sedan skickade han män in i salen till Konung Ingiald (Hlödver) och bad honom komma och se, huru han det nu om-lagat.

Efter allt detta fägnar Konungen Odd mycket, och sätter honom i högsätet, så snart han hade hemtat sig något i sin sto-

sa sorg. Men, så snart Odd hade hvilat, äger han till Konungen, att han vill låta dricka arföf och uppkasta hög öfver Hjalmar och Ingeborg. Konungen lät till alla delar så göra, som Odd hade föresagt. Då vardt Hjalmar framburen, och brynjan, som Hjalmar hade egt, och ansägo männen hans hjelteverk vara ganska stora, och att hans lif var dyrköpt. Nu äro de båda laggade i en hög, och gå många män att företaga detta dråpliga arbete; och lät Odd tillika med Konung Hlödver detta verkställas. Men om våren lemnade Konungen honom manskap och skepp, och for Odd att å nyo söka Ögmund, men fann honom ingenstädes.

Nu dväljes Odd någon tid i Gardarrike och eger hos Konungen så stort anseende, att han skulle tillika med Konungen råda öfver landet helt och hållet, såsom han ville. Odd har nu landvärn för Gardarrike.

29 KAPITLET.

Odd och Sävid.

Derom är nu förmäldt, att en sommar seglar Odd med sitt manskap till Gotland (*Göta land*) och har 10 skepp: der träffar han en viking, som het Sävid (*Sämund*). Denne var en stor kämpe, käckare och starkare än hvarje annan, och hade i alla sina lifsdagar legat ute på sina härskepp. Han hade 55 skepp: han lägger strax till strids mot Odd med hela sin manstyrka, men, derigenom att folkmängden var så olika, märktes snart manfallet i Odds manskap; och lyktas det om qvällen så, att alla skeppen äro aftröjde för Odd, så han står ensam kvar af sina män. Och då kastar han sig öfver bord—det var nästan mörkt—och begifver sig strax bort från skeppen. Detta får en man se: denne fattar ett kastspjut (*gaflok*) och skjuter efter honom: det träffar honom i vaden och biter till bens. Odd erinrade nu, att det var största förmodan, det han var sårad under flykten; vänder nu åter till skeppen.

Så snart vikingarne få se detta, fasttaga de honom strax; de lägga nu fjättrar å Odds fötter och en bågsträng om hans händer. Sävid skipar nu tre tolfte män att vaka öfver Odd; men allt annat folk förfogade sig till sömns, och (Sävid med,) de flesta på landet (och lät der tälta öfver sig). Men så snart hären var somnad, tog Odd till orda: J ären olyckliga män, J vaken på mig, men hafven icke något till edert nöje: företagen eder nu antingen någon af eder att skämta, eller månne jag göra det. (Då svarade deras förman: mig synes, att du ej behöfver mycket vara omhugsen om skämtan, så i fjättrar som du är, och bestämd till döden i morgon. Ingalunda qvider jag för det, säger Odd; ty dö skall hvar sin gång. Då villja vi gerna, att du skämtar, säga de) och erkände honom för en ypperlig man. Derpå qväder Odd för dem qväden, det ena efter det andra, till dess de alla voro somnade. Då asar Odd sig dit, som en yxa låg, han gnuggade mot baken till dess bågsträngen brast; och så snart Odd fått lösa händer, högg han af sig fjättrarna; derpå uppletar Odd sin skjutdon, och fann både

pilkoger och bäge: sedan begaf Odd sig till skogs.

Nu led natten, och om morgonen er-
 nar Sävid att låta döda Odd; sänder nu
 män ut å skeppen: der säfvo vårdhållarne,
 och Odd var borta. Sävid dvaldes der
 några dagar, men Odd hade spaning om
 hans företag (ty denne sökte vida omkring
 landet efter Odd); sof han då i tält på lan-
 det. En natt letar Odd sig fram till Sä-
 vids tält, och fäller tältet öfver dem, och
 slogo tältkalorna dem, och upphörde ej
 slaget, förr än Sävid var dräpt och alla de,
 som med honom voro i tältet. Odd er-
 bjudes vikingarne till förman, och de bi-
 falla det: Odd far nu vida omkring mellan
 länderna och uträttar storverk, men sitter
 jemt i Sverige om vintrarna.

30 KAPITLET.

Odds dom.

En vår affärdar Odd sändemän norr till
 Rafnista (och beder), att hans fränder Gud-

mund och Sigurd måtte komma derifrån till honom. De rusta sig färdiga och företaga strax sin färd, och stämma möte vid Ekeröarne. Samma vår uppsade Odd sin tjänst hos Svea Konung Ingjald; han ställer då sin kosa till Ekeröarne; och när fränderne träffas, säger han, det vore skäl i att med manskapet resa söder ut åt länderna; (ty der är mycket grund sjö, och hafva vi minst färdats ditåt). De funno sig väl dervid: foro de nu så om sommaren; (härja de nu söderut i Valland, Frankland och Helsingialand, de göra der mycken härnad *); men hvar som de kommo

*) Nu är icke något förmäldt om deras färd förr än de lida skeppsbrott vid ett land; der gå de upp i land med sitt folk, och som de kommo upp på landet, sågo de der framför sig ett hus; det var stort och annorlunda änadt än dem de någonsin tillförne sett; det var byggt af sten. De foro till huset, och stod det öppet. Då sade Odd till Sigurd: hvad tror du detta är för ett hus, som vi kommit till? Icke kan jag veta det, säger han; men jag gissar, att här lära bo män, som veta det, och skola vi i sådant fall ej gå in. De satte sig ned hvar för sig ut med huset; men när en stund lidit, fingo de se män tåga till huset, och dermed följde ett sådant läte, som de aldrig hört förr. Jag

i okända länder, då budo Konungarne Odd hemta hvad han äskade i deras riken.

Vintern derpå ställde Odd med sitt manskap kosan åt Grekland, och der fick han sig skepp och seglade ut under Sicilien (Sikiley): der var då Christendom. Der förestod en abbot, som het Hugo, ett kloster: han var en den ypperligaste man; han sporde, att dit voro komne hedningar ifrån Nordlanden; for då denne gode Abbot dem till mötes och kom till orda med Odd; sade abboten honom mycket om Guds dyrd (*herrlighet*); Odd lät sig derom väl öfvertygas. Abboten bad då

förmodar, sade Odd, att här lär vara underligt folk i detta landet; derfore skola vi bida här, till dess de komma från huset. Det hände som Odd gissade, att det dröjde, innan folket kom ut ifrån huset.

En af landsmännen går dit Odd och Sigurd auto och sade: hvilka ären J? Odd svarade honom och sade som sannt var, och sporde dem hvad det var för ett land, till hvilket de nu kommit? Honom svarades, att det het Aquitania. Odd sade: hvad är detta för ett hus, hvaruti J vistats en stund? Han svarar: vi kalla det ömsom mönster och kyrka. Odd sade: hvad var det för läte, som J baden der? Vi kalla det Tidegård (*missa*), sade landsmännen; eller hvad hafven J haft för tankar

Odd låta döpa sig; men denne svarar, att han först ville lära känna deras seder. Odd far till kyrkan med sina män: de hörde der klockeljud och fager sång. Abboten gick än en gång till tals med Odd och frågade, hvad han tyckte om deras seder. Odd lät väl deröfver; mände vi nu, säger Odd, med edert tillstånd sitta här öfver vintern. Abboten sade, att så skulle vara. Som Odd hade suttit der fram öfver Julen, lågo våldsverkare ute och härjade å Sicilien. Hugo Abbot samtalade då med Odd och bad honom frälsa deras land från sligt elakt folk. Odd bifaller detta och rustar

derom? Ären I hedningar? Odd sade: vi veta litet af andra Gudar eller trosartiklar, än att vi tro på vår magt och styrka, men icke tro vi på Oden; eller hvad tro hafven I? Landsmannen sade: vi tro på den, som skapat hafver himmel och jord, sjö, sol och måne. Odd sade: den mändes vara en stor Gud, som allt detta har gjort, och det tycker jag mig kunna begripa.

Nu beledsagades Odd till härberge: der äro de några veckor och ega målstämma med landsfolket. De voro angelägne om att få Odd och hans män att antaga tron; det kom också vidda, att Gudmund och Sigurd ville antaga

nu sin här: denna vinter for han vida omkring vid Greklands öar och härjade, uträttade stora verk och samlade mycken rikedom. Han kom ända till Aqvitaniën; der styrde 4 höfdingar; der hade Odd stora vapenskiften och fällde alla dessa höfdingar jemte mycket annat folk, och fick der ganska stora rikedomar. Derom qvad han denna visa:

Dit kom jag ytterst,
der Aqvitanska
kämpe - söner
borgar styrde:
der lät jag fyra
fallne ligga,
hurtiga bjeltar:
nu är jag här.

tron. Det försöktes med Odd, om han ville antaga tron. Han sade sig det måga göra med detta villkor; jag månde taga vid eder tro, och hata Thor och Oden; jag månde hvarken blota åt Thor eller Oden eller någon annan skurgud. Men jag är icke skapad till att vara i detta land, utan månde jag fara land från land, och månde jag stundom vara med bedningar och stundom med Christna. Det blef då afgjort, att Odd vardt döpt. Äro de der nu en tid bortåt.

En gång frågar Odd Gudmund och Sigurd, om de ville fara bort. De svara: här hafva

Odd far derpå åter till Sicilien och dvaldes der en tid och blef då döpt af Abbot Hugo och hela hans här.

51 KAPITLET.

Jerusalems - färden.

Derpå seglar Odd ut till det förlofvade landet, och då fick han så stark storm och så grund sjö, att alla hans skepp krossades: dervid förgingos ock alla hans män, så att han ensam kom i land, på det sätt att han kastades med något skeppsvrak till lands.

vi så varit, som oss bäst behagat. Det är helt annorlunda med mig, säger Odd; här har jag så varit, som jag tycker minst om. Men som han ej fick sina fränder till att fara dädan, drog han sig lönligen undan och bort ensam; men de voro der qvar efter med allt deras folk. Som han kom bort ifrån borgen, ser han en stor manskara fara emot sig: der rider en man och de andre gå. Detta folk var väl kläddt, men ingen väpnad. Odd ställde sig vid vägen, medan sällskapet tågade fram förbi honom, och talade ingen vid den andra.

Då ser Odd, hvar 4 män löpa, som hade alla korta svärd i händerna: de löpa mot den

Han hade dock sitt pilkoger med sig. Här-
om qvad Odd denna visa:

Vi seglade sedan
långt söder i haf,
förr än det farliga
grundet jag fann:
der fick jag sakna
hela mitt sällskap;
St annat led
se'n ensam jag syftar.

Odd är nu kommen till Förlofvade
Landet; han ställer nu sin färd till J o r -
d a n, der han aflägger alla sina kläder, äf-
ven sin kostbara skjorta med, och bar alla
sina kostbarheter: han vänder nu öster ut

mannen, som red, och bugga af honom huf-
vudet. Sedan löpa de samma led tillbaka för-
bi Odd, och hade en af dem hufvudet i han-
den. Odd tyckte sig veta, att detta var en
stor illgerning, som de hade bedrifvit. Nu
löper Odd efter dem och förföljer dem häftigt;
men de löpa undan och till skogs, samt der
ned i jorden i en stor jordkula. Odd löper
efter dem ned i jordkulan. Der sätta de sig
till motvärn, men Odd anföll dem och upphör-
de ej förr än han hade dräpit dem alla. Se-
dan tager han hufvudet af dem alla och kny-
ter dem tillsamman med håret, går sedan ut

med hafvet till Syrien och har sitt pilkoger på ryggen,

32 KAPITLET.

*Vapenskifte med Konung Wilhelm. *)*

Odd vandrar nu land ifrån land: ingen ting är förmäldt om hans färd, förr än han kommer öster åt Ungern (Gallia). För landet rådde der tvänne unga Konungar,

och har deras hufvuden med sig jemte den mannens, som de dräpo.

Odd for nu åter hem till borgen, då hela folkskaran var kommen till kyrkan med det liket, som dräpet var. Odd kastar då hufvudena ih i kyrkan och sade: der är nu hufvudet af den, som dräpen vardt för eder; jag har dödat dem och hämnats honom. Männen tyckte detta vara en berömlig gerning, som Odd hade gjort. Odd spör nu, hvem den man varit, som han hämnats. De svara, att det hade varit deras Biskop. Odd sade: då mände det vara bättre gjordt; än ogjordt.

*) Detta lär vara samma bündelse, som de andra handskrifterna hänföra till 39 Kapitlet, der Konungarne dock hafva andra namn.

vid namn Wilhelm och Knut: de hade en liten tid emottagit arf efter sin fader. Wilhelm var äldre och ville ensam råda för dem; men Knut fann sig ej härvid: deraf vordo de osäta och hade ofredsins imellan. Men såsom Wilhelm var mera rönt uti vapenskiften, så vardt han manstarkare och öfverlägsen; Knut begaf sig på flykten och förlorade mycket folk; han rymde då ur sitt rike och förskaffade sig folk, ehvarest han det fick. Då det nu var derhän kommet, kom Odd till mötes med Konung Knut och bjöd honom sitt manskap och biträde. Konungen tillsporde honom, hvem han var; Odd sade det. Konung Knut sade: var du i Bjarmaland för lång tid sedan? Ja, säger Odd,

Så mycken bevakning hade de på Odd, att de ingalunda ville tillåta, att han fore borta. Men så mycket det misshagade honom förut att vistas der, så mycket mer misshagade det honom nu att bli kvar der sedermera.

Nu gaf Odd sig icke förr tillfreds, än han smugit sig bort om nattetid, och kom till sina män, och segla de så bort och längre söder ut åt länderna, och for han så land från land, till dess han vidare ej synnerligt kände till dem (eller visste hvar han var) samt kom ända fram till Jorsalaheim (Förlofyade Land

jag var der. Då sade Konungen: välkommen skall du vara hos oss och varda höfding för mitt manskap.

Nu drogs mycket folk till Konung Knut, och dermed vänder han sig hem till sitt land. Odd sade då till Knut: nu vill jag, att du sänder män till Konungen din broder, och bjuder honom frid och billig förlikning samt rikets halfskiftning. Konungen säger: denna färden vill jag du far. Odd har nu med sig hundra män, träffar Konung Wilhelm och säger honom sin broders tillbud. Konung Wilhelm säger, att han vill ingen delning hålla med Konung Knut, mer än att han kan bli inom hofvet. Odd sade, att han utan tvifvel lär veta, det Konung Knut mände försöka att uttaga sin lott; de skildes åt vid så taladt.

det), och såg der margfalldiga nya saker, som han aldrig tillförne hvarken hört eller sett; och så kom han till Jordans flod och tvådde sig deruti efter deras sedvänja, som der voro. Icke trefa Odd der länge, innan han drog sig tillbaka norr ut i landet.

En dag i vackert väder seglade Odd till ett stort och anseeligt land etc.

Odd far nu bort och bodar Konung Knut, huru det var stäldt, och att all förlikning vore afslagen.

De skipa sin här emot Konung Wilhelm, och, så snart de möttes, uppstod strax ett hårdt vapenskitte. Odd framträngde så hårdt, att han bröt sig igenom Konung Wilhelms sköldborg och omsider lade sitt svärd igenom honom: föll då Konungen under sitt baner, och höjdes då segerrop öfver hela hären. Konung Knut lät då fejden upphöra och bjuda alla män fred; allt folket emottog detta, alla män lofvade honom då lydnad och gäfvode derpå sin försäkran. Konung Knut sätter sig derpå i sitt rike; han tillbjöd då Odd alla villkor hos sig. Härom quad Odd denna visar:

Jag förr icke nöjdes,
Än uti Ungern
jag kom att besöka
Konungar tvänne:
jag antog åt en
arfvat vinna;
kraftigt bistånd
jag gjorde min Konung.

33 KAPITLET.

Odds vidare färder.

Då Odd nu hade varit der så några half-år, var detta vistande honom så obehagligt, att han på intet sätt kunde der längre dväljas. Konungen erbjuder honom mycket folk, men han svarar sig det ingalunda åstunda. Odd (vistades der ej länge förr än han) förfogade sig ur Ungern, (drog sig norr ut åt landen) och genomvandrade många länder och stora marker.

En dag i vackert väder seglade Odd till ett stort och anseeligt land: det var serdeles utmärkt för sin stora skog, hvars make Odd aldrig hade sett. Der går han i land och upp uti skogen; men då han hade gått en stund ut efter bergsklyftorna, hör han ett starkt dån med grusligt oväsende. Då Odd ser sig omkring, fick han se, hvarest en stark och ganska stor flygdrake sväfvar. Aldrig skilde Odd sig vid sin skjorta eller sitt pilkoger: han lade en pil på bågsträngen och sköt på draken — men det bet ej mer derå än om han skjutit mot en sten. Det behöfver ej länge

ordas om, att draken svingade honom upp och flög med honom både öfver sjö och land; skjortan skyddade honom dock för drakens etter. Draken flög med Odd mot en klippa, och förde honom dit upp. Odd vardt då lös och kröp in i en bergsklyfta: der höll han sig i 4 nätter och vågade sig ingenstädes bort härifrån; han gick dock hvar dag, då draken ej var tillstädes, på ett högt berg att se sig omkring.

En vacker dag såg han, hvarest en stor och stark Rese var nedan för bergsklipporna. Resen blir Odd varse och föreställer sig, att det månne vara ett barn, och gick klippan uppföre, tager Odd under sin skinnpels och bär honom hem med sig. När de nu hunnit ett stycke på vägen, kommer der draken och anfaller Resen; deras åtgång var ganska hård; slutas dock dermed, att Resen dräper draken, och var denne då öfvervunnen. Han hugger klor och näbb af draken, och förer dessa saker jemte Odd med sig hem. Resen egde en dotter, som het Hildegård: henne lemnades Odd till leksven, och vardt det ganska kärligt dem imellan. Han var der

i 12 månader och låg beständigt jemte Resadottern.

Odd gick hvarje dag till skogs med sin båge att skjuta djur och foglar, som han hade hem med sig om qvällen. En dag kom han att få ett lejon, och fångade han det med konst, på sådant sätt, att han jagade det i en bergkula och bar sten för öppningen: en öppning var på berget, derigenom inkastade han till djuret hvad han hade på sin jagt skaffat det till föda; hvilket ock lejonet förtärde det ena efter det andra. Resen Hilder tyckte mycket om Odd, men Odd fann sig mycket illa der; dock kunde han aldrig komma bort derifrån, med minre Hildegärd visste deraf.

Hilder Rese egde 2 bröder der i grannskapet och var jemt strid imellan dessa 3; ty alla ville hafva Konunganamn; men den egde att vara Konung, som kunde ådagalägga det största mandomsprof eller egde den värsta hund, då dylika sammanhetsades. Odd fann sig ganska illa vid sin ställning och bad Hildegärd låta sig komma dädan. Hon var länge trög dertill; dock kom det derhän, att hon tillstodde det. Hon säger då till Odd: du

lär likväl erna att komma hit igen. Han svarade ej visst derpå. Det förekommer mig likväl mycket underligt, sade hon; ty jag älskar dig mycket, oaktadt du är så liten; jag bör ock icke dölja, att jag är med barn, ehuru det måtte synas dig olikligt, att du vore för till slik bragd, så liten som du är att påse; ingen anledning är, att någon annan dertill varit orsakandes än du.

[Men ehuru jag ej kan vända ögonen från dig, för kärleks skull, så har jag likväl icke samvete att förmena dig fara hvart du vill; ty jag ser, att du hvarken vill eller har sinne för att vara här längre hos oss; dock behöfver du ej tvifla, det du aldrig komme härifrån utan min villja; jag vill dock heldre här bära harm och sorg, murkna och förtvina, såsom ödet behagar, än att du ej skulle få vistas å den ort som du vill, och der dig synes godt att vara; men huru vill du, att jag skall bete mig med vårt barn? Du skall sända mig det, då det är 10 vintrar, säger Odd, om det är en gosse; ty jag väntar då manlig-

het hos honom; men är det en flicka, må du sjelf sörja för henne; ty henne månde jag intet bry mig om. Deruti, sade hon, så väl som uti allt annat, skall du få råda; farväl och lef lycklig!

Nu vänder Hildegård åter och gråter bitterliga, men Odd begifver sig till sjöss, och hennes fader Hilder rör. Odd tyckte det vara senfärdigt att färdas med åror, ty leden var lång; han begagnar derföre den Rafnista mannen förlänta ättlycka, och hissar segel i lugn; då kom strax vind, och de segla fram med landet. Som de hade seglat en liten stund, löper Hilder Rese upp, famlar på båten efter Odd, fattar uti honom, slår honom under sig och säger: dräpa månde jag dig, om du ej vänder igen med det trolldskap, som du har och medfärdas; alla land och fjell löpa, som de vore yra; men skeppet månde sjunka under oss. Tro inte det du, säger Odd; du är yr i hufvudet, ty du är ej van att segla, och släpp upp mig, så skall du få rëna, om jag ej säger sannt. Han gjorde som Odd bad, stod upp och refvade seglet, och voro då alla fjell och uddar stilla. Odd bad honom ej undra öfver hvad honom så syntes;

derpå segla de, ty Odd sade honom, att han kunde stadna, när han ville: Hilder lät öfvertala sig af Odds ord och fann, att färden gick fortare under segling än rodd; och segla de nu till Varöarne och gå der i land. Der vöro vidt omkring stora och små bergshålor: Odd bad honom att leta sig der in och se, om han der funne något. Han gjorde så — klängde sig in i dörren till axlarna och sadet: här är något qvickt (levande) inne, och månde jag låta draga på mig min roddarehandske, och drog han så lejonet ut med öronen. Odd sade då: nu skall du förfara med denna hunden, såsom jag säger; haf honom med dig hem och släpp honom aldrig lös förrän på tinget, der J hetsen hundarna till samman. Du skall ej befatta dig med honom förr än i sommar, och lät honom vara i ett hus; men säg ingen, hvar du har fått honom. Första sommardagen hetsa honom på din broders hundar; men om han ej duger, så kom nästa sommarn derpå hit, så månde jag gifva dig råd, om ej detta duger. Hilder Rese hade fått stora skrämor på sina händer, då han klängde sig in. Han sade då: det vill jag, Odd!

att du andra sommarn härefter vid denna tid kommer hit; skildes de åt vid så taladt: Hilder for hem med djuret och förfor dermed efter Odds föresägo.

Men Odd tog nu annan väg; och är intet förmäldt om honom eller hans färder, eller bedrifter, förr än då han andra våren kom på det ställe, som sagdt var. Odd kom först dit och far i skogen strax bredevid, och vill ej låta Hilder märka sig; ty han ansåg sammankomsten för nog äfventyrlig, och tyckte han sig veta, att Hilder månne söka hämnd, om det förslaget ej lyckats, som han gifvit. Men en liten stund derefter hör han åreslag och ser Hilder Rese gå i land med en kittel i handen och 2 kistor fulla med silfver; Resen bidar någon stund, och, då Odd ej kom, sade han: Illa är det nu, gode vän, Odd! att du ej kommer; men efter som jag ej har tid att vänta här längre, emedan mitt rike är försvarslöst, vill jag ändock lemna dessa egodelar qvar, och skall du ega dem, ehuru du kommer sednare, och månne jag lägga en liten stenhäll deröfver, att det ej bortfläktar med vinden, och skall jag ofvanpå stenen lägga tre goda gripar: svärd,

hjälm och sköld; och om du är så när, att du må höra mina ord, så vill jag säga dig, att jag vardt Konung öfver mina bröder och egde den aldra grymmaste hund, ty han bet bägge mina bröders hundar till döds och många män; som ville hjälpa hundarna. Jag frambar klor och näbb af gammen, och tycktes det vara mycket större helteverk än hvad mina bröder uträttat; — är jag alltså enväldskonung öfver hela landet, och mände jag således fara hädan och hem till mitt rike, och om du kommer till mig, så mände jag vara dig bättre än ingen. Det vill jag ock säga dig, Odd, stallbroder! att min dotter Hildegård har fått en son, som heter Vigner, och är ett godt mansämne, hvilken hon säger, att du eger med henne; denne skall jag uppföda så värdigt jag förmår, lära honom idrotter och göra allt för honom, som vore han min egen, till dess han blir 10 vintrar, och sedan skall jag sända dig honom, såsom du sjelf föresagt; sedan rodde han bort. När han var borta, står Odd upp och går dit, som godset låg under hällen, och var der en så stor klippa, att ej mången förmådde röra den. Odd ernär

alltså det som låg på klippan, och gick så ut åt marker och skogar.

Det timade en dag, att Odd gick fram ur marken: han var då mycket trött, och satte sig under en ek. Han såg, hvarest en man gick i en blåfläckig kort kappa, med högt uppdragna skor (kängor) på fötterna, en rörkäpp i handen, och guld-sydd handskar; medelmåttig till vexten och hurtig till utseendet; hade sid hatt, så man med svårighet såg honom i anletet; och hade han stora mustascher och långt skägg, bägge delarna röda. Denne går till Odd, der han sitter och helsar honom vid namn. Odd mottog vänligt hans helsning och frågar efter hans namn. Han svarar: Rödgrane, och känner jag väl Örvar Odd, och är det mig kärt att spörja till dig, efter som du är den största kämpe och hjälte, dock är nu så litet manstark, och far som en fattig man; det är likväl illa, att så skulle gå med en slik man. Det har nu gått så en tid, säger Odd, att jag icke egt öfver folk att råda. Vill du nu ingå fosterbrödralag med mig, säger Röd-

grane. Svårt är att neka det som så väl är tillbudet, säger Odd, och må jag det vidtaga. Icke är du då ännu olycklig, sade Rödgrane. Det vill jag säga dig (fortfor denne), att här ligga 2:ne kämpar vid land, som hafva 12 skepp och äro mina fosterbröder: den ene härstammar från Danmark, och den andre från Götaland; den ene heter Gafdar och den andre Syrner; och vet jag inga kämpar denna sidan hafvet, som äro större eller raskare af sig i alla delar än dessa; med dessa skall jag laga, att du kommer i fosterbrödralag, och skall du mest råda bland oss alla; dock mände mina råd vara de helsosammaste. Men hvart skulle du villja hålla hädan om detta ginge fram, som nu är sagdt? Det ligger mig jemnt i sinnet, säger Odd, att få råka Ögmund Eythjofs bane, som med annat namn kallas Floke. Akta! akta dig Odd! och tala ej om det, säger Rödgrane; det är ej rådligt att hafva något i delo med en sådan människa, som Ögmund är, och om du träffar honom en annan gång, mände du få mycket värre af honom än tillförne, och slå det ur hägen att söka honom vidare. Jag ville likväl, sä-

ger Odd, försöka att hämnas min fosterbroder Thorð, och aldrig skall jag upphöra, förr än jag funnit honom, om ödet så fogar det. Vill du, frågar Rödgrane, att jag säger dig Ögmunds uppkomst; och förmodar jag, du inser, det ingen förhoppning är, att han af menniskor öfvervinnes, så vida du kände hans upprinnelse. Det blir då att förtälja om honom som följer:

Harek het en Konung, som rådde öfver Bjarmaland, då du reste dit; efter du sjelf har dig bekant, hvad skada du gjorde Bjarmerna, men var då redan bortfaren, tyckte de sig lidit af dig allt det ondt var, och villja gerna hämnas, om de det gitta. Deras företag var då det, att de fingo sig en trollkona (Gydja), under en stor fors: hon var full med trolldom (galldrasfull) och elaka konster (giörningafull). De sängförde henne med Konung Harek, och vardt hon så moder åt denna Ögmund Floke. Han har ända från yngre åren af de flesta blifvit ansedd olik andra män, för sitt moderne skull, och hans fader var en stor blodidkare. Strax när Ögmund var 3 vintrar, vardt han skickad till Finnmarken: der lärde han allehanda gallder och troll-

domskonster (giörningar); och då han uti dem var fullärd, for han åter till Bjarmaland; då var han 6 vintrar gammal och stor som troll, bålstark och elak i vidskiften. Icke har han blifvit till utseendet förbättrad hos Finnarne: ty han är både svart och blå, och håret svart och långt, och hängde en lugg (Floke) ned för ögonen, hvadan han sedermera är kallad Ögmund Floke. Bjarmerne ernade så sända honom dig till mötes att dräpa dig, och tyckte de sig veta, att mycket tarfvades för att få död på dig. Yttermera var det deras företag, att de låto anställa sejd för Ögmund, så att på honom skulle intet jern bita; dernäst offrade och förtrollade honom, så att han vardt ingen varelse lik. Eythjof het en viking: han var det största troll och berserk, så att ingen ansågs för större Garp, och aldrig hade han färre skepp än 16; aldrig satt han i land, utan låg ute på härskeppen både vinter och sommar: allt bäfvade för honom, der han framfor. Han öfvervann Bjarmaland och gjorde det skattskyldigt. Ögmund hade fått sig 8 följeslagare: Harek, Hake, Tind, Finn och Fjörve, Tjasse

och Tjorve; de voro alla i flikkappor, och bet å dem intet jern. Sedan gjorde Ögmund bolag med Eythjof, och var han då 10 vintrar, och var i 5 vintrar med Eythjof. Denne fattade för Ögmund en så stark kärlek — ty hvar älskar sin like — att han höll honom såsom sin fosterson, och att han aldrig ville göra honom emot, och eftergaf han för Ögmunds skull Harek hela skatten af Bjarmaland. Ej lönte Ögmund detta bättre än så, att han drap honom sofvande i sin säng och mördade honom; detta var honom därför lätt, emedan Eythjof hade laggt honom i sängen jemte sig, och ernade göra honom till sitt önskebarn. Sedan skildes han vid Eythjofs män och for dit som likade honom, och hade med sig 2 fullrustade skepp, och sedan är han kallad Ögmund Eythjofs bane; och samma sommar elogens Juti Tronu vågar; var han då 12 vintrar, och tog han det serdeles illa, att han ej gat hämnas på dig, och mördade han din fosterbroder Thord Stafnglam. Han for sedan att träffa sin moder, Gydjan, som kallades Grimhild, medan hon vistades ibland menniskor; men nu är hon vorden

en Fingalf och vargdjur, och är hon till halfparten såsom menniska till utseendet och till andra hälften djuret Oarga (oförskräckta eller Lejonet) och har förfärligt starka klor och lång och stor svans, hvarmed hon dräper både menniskor och andra creatur samt drakar. Då bad Ögmund, att hon skulle taga lifvet af dig, och nu har hon laggt sig i skogen bland djur, och är nu norr i England, och söker dig: nu har jag sagt dig det samma om Ögmund Eythjofs bane.

Hvarje man torde nu, säger Odd, hafva svårt vid att ega något i odelo med honom, om han är slik som du säger; dock längtar jag att finna honom. Värre är han, säger Rödgrane, än jag förmålt, ty han må snarare kallas (ond) ande, än menniska, hvarföre jag anser honom ej af menniskor kunna besegras eller dödas; men låtom oss fara till skeppen; och så gjorde de. Odd såg der många stora och väna skepp ligga; och gå de så ut på dem. Odd såg der 2 män, som öfverginga de andra: de stodo upp emot Rödgrane och helsade sin fosterbroder. Han satte sig imellan dem och sade: här är kommen en man,

som jag vet, att J, fosterbröder, hört om-
 talas; han heter Odd och kallas Örvar-Odd,
 och vill jag, att han varder vår fosterbro-
 der; han skall mest råda bland oss, ty han
 är mest van vid härnad. Syrner säger: är
 det den Odd, som for till Bjarmaland?
 Sannt är det, säger Rödgrane. Syrner sä-
 ger: då tyckes mig värdt, att han varder
 vår fosterbroder. Fullväl likar mig det,
 säger Gard. Detta fastställes; då spør Röd-
 grane, om Odd, ville hålla efter Ögmund?
 Farom först till England, säger Odd; de
 gjorde så och tältade öfver sina skepp.

Det timade en vacker dag, att Syrner
 och Gard foro i land att förlusta sig och
 många män med dem, men Odd låg nedre
 vid skeppen; Rödgrane syntes icke till,
 vädret var ganska hett, och kastade foster-
 bröderna af sig kläderna vid en sjö, för
 att simma; der var en skog nära: alla de-
 ras män voro borta och förlustade sig.
 Men när dagen led, singo männen se ett
 stort djur framkomma ur skogen; det ha-
 de menniskohufvud och grusliga stora bugg-
 tänder, dess hals var både lång och diger,
 ett svärd hade det i hvarje klo, dessa vo-
 ro både blanka och stora. När detta odjur

nalkades männen, skrek det förfärligt, och drap i första laget 5 män, nedhögg en med hvarje svärd, och bet den tredje med tänderna, och 2 slog det med svansen, och inom en kort tid hade det dräpt 60 män. Då var Gard klädd och vände sig mot djuret och högg så kraftigt, att ena svärdet föll till jorden och ut i vattnet, men, med det andra högg det till Gard, så han föll till jorden, och for djuret strax på honom. I det samma kom Syrner dit med ett draget svärd, som het Snidil, det bästa svärd, som aldrig stadnade i huggstad; och högg han mot djuret och borttog det andra svärdet, så det föll ut i vattnet; i det samma slog djuret honom under sig, så han strax föll i afdåning; men de män, som undankommo, lupo till skeppen och berättade om fosterbrödernas fall jemte många andra mäns, och sade, att ingen förmodde motstå denna ovätt, och skall du därför lägga från land och frälsa oss som snarast. Stor skam vore det, säger Odd, att jag skulle så fara åstad, att ej mina fosterbröder bli hämnade, så raska män som de voro; det skall aldrig hända. Han tager aina pilar och går i land; och när han

kommer ett litet stycke derifrån, får han höra ett förfärligt läte; strax derpå ser Odd denna Fingalf. Han lägger då en af pilarna Gusesnöt på bågsträngen och skjöt å djuret: det gick in i ögat och ut i nacken. Djuret anföll honom så häftigt, att han ej kom bågen för sig; djuret förde klorna mot Odds bröst, så han var nära att falla, men skjortan dugde då, som annars, så att klorna ej skadade honom. Han drog svärdet, som han bar vid sidan, både hastigt och raskt, och högg svansen af djuret. Det sprang då grenjande till skogs; Odd sköt då en Gusespil, som träffade i bakdelen och gick genom hjertat och ut genom bröstet, och föll så Fingalfen till jorden; sprungo då många fram till djuret, och höggo, slogo och krossade det, hvilka tillförne ej vågat nalkas det; men Odd lät sedan bränna det och föra fosterbröderna, samt flere män, som voro sårade, men lefde, till skeppen och läka dem. Sedan höllo de till Danmark och suto der öfver vintern; de lägo der flere vintrar och härjade om sommaren i Saxland, Fränkland och Flämingialand, till dess Syrnar och Gard ledsnade vid härnad och sat-

te sig vid sina riken. Rödgrane följde dem, ty han hade kommit ofvan från landet, då Odd höll på att besegra Fingalpen, men sällan var han närstadd, der något mandomspref fordrades, och ådagalade intet hjelteverk; men rådig var han.

Nu lägger Odd i härrad och har 3 skepp väl skipade; han far nu åter att söka efter Ögmund Eythjofs bane. Nu voro 10 vintrar förlidne, sedan han reste från Risaland. Det timade en qväll, att Odd läg vid ett utnäs och hade tält på landet: han ser hvar en ganska stor man rör mot skutan, och skyndade så hårdt med rodden mot Odds skepp, att allt krossades, som förekom. Sedan gick denne i land och dit som tälten voro, och frågade, hvem för skeppen rådde. Odd svarade för sig, och frågade: hvem är du? Han sade sig heta Vigner, och är du den Odd, som for till Bjarmaland? Sannt är det, sade Odd. Här har jag icke ett ord att säga, sade Vigner. Hvi så? sade Odd. Ithy, säger Vigner, jag ej kan förmoda, att du är min fader; så liten och spinkiger, som du är, synes du mig vara något för liten till vexten. Hvem är moder åt dig, säger Odd;

eller huru gammal är du? Hildegård heter min moder, säger Vigner, och är jag född i Risaland och har der uppvext, samt är nu 10 vintrar; hon sade, att Örvar Odd var min fader, den jag tänkte mände vara den raskaste man; men du ser mig ut som den uslaste stackare, och så lär du ock rönas. Odd sade: ernar du väl att göra flere hjelteverk än jag gjort? Men jag måste vidgå vår frändskap, och är du välkommen hos mig. Det tillbudet mände jag ock mottaga, sade Vigner, ehuru jag tycker det vara ganska liten heder att vara i grannskapet med dig och dina män; ty de förekomma mig nästan mer like maskar än menniskor; dock tycker jag mig väl kunna ådagalägga flere storverk än du, om jag lefver något länge. Odd bad honom ej lasta sina män.

Mot morgonen segla de bort dädan, och frågar Vigner, hvart Odd vill ställa kosan? Odd sade sig villja uppleta Ögmund Eythjöfs bene. Af honom får du intet godt, säger Vigner, ty han är det värsta troll och qvätt, som funnits född i norden. Ej mände det vara sannt, säger Odd — så vida som du skryter af kraft och vext öf-

ver mig och mina män. — det du rädes så, att du ej vågar se eller träffa Ögmund Flokke. Ingalunda behöfver du förebrå mig hugbrist, säger Vigner; men dessa dina ord skall jag löna dig någon gång, så de ej bättre lika dig, än dessa mig nu lika; dock säga må jag dig, hvar Ögmund finnes: han är i en fjärd, som heter Skugga; han och hans foljeslagare äro i Hellulands obygder. Han är der, emedan han ej vårdar sig om att träffa dig. Nu må du hemsöka honom, om du vill, och försöka, huru dig lyckas. Odd sade, så skulle ske. Sedan segla de, till dess de kommo i Grönlands haf; ställa de sedan sin kosa i söder och vester för landet. Då sade Vigner: nu vill jag segla före med mitt skepp i dag, och J hållen eder efter. Odd lät honom råda. Vigner var då styresman på skeppet. De fingo då se, hvar 2 klippor reste sig öfver hafvet: Odd förundrade sig mycket deröfver, och seglade mellan dem, och som dagen led, sågo de en stor ö. Odd bad att der lägga till. Vigner frågar, hvar till det skulle tjena. Odd bad 10 män gå i land och hemta vatten; Vigner sade, det ej behöfdes. Men när hans män kommo

i land och varit der en liten tid, sjönk ön, och alla männen vordo döda. Ön var bevuxen med ljung och vardt sedan icke sedd, äfvensom ock klipporna, som de seglat imellan, försvunnit. Odd undrade mycket häröfver och frågade Vigner, huru detta kom till. Vigner svarar: du tyckes mig hafva vett efter vexten; nu må jag säga dig: detta är 2:ne hafsvidunder; det ena heter Hafgufan, som är det största sjövidunder, som skapat är i hafvet; det är dess natur, att det slukar både skepp och manskap, och hvalfiskar, och allt hvad det kan nå; det är uppe vid dagskiften och uppskjuter då sin käft och näsa: der var ett färdhund imellan dess käftar, der vi seglade, och foro vi mellan dess käftar; men dess näsa och nedre käft var det, som syntes eder såsom klippor i hafvet; den andra heter Lingbak (*ljungrygg*), och var den ö, som sjönk neder. Ögmund Floke har med sin galdra skipat dessa varelser, dig och alla dina män till bane, och trodde han, att flere skulle så fara, som de der drunknade, och sedan trodde han, att hafgufan skulle sluka oss alla: nu seglade jag just derföre i hennes gap, att

jag visste, det hon ej var uppkommen. Nå hafva vi ännu kunnat förese oss mot dessa ränker; dock bär jag farhoga för, att du njuter af honom det som är aldravärrst. Det månde bli att försöka, sade Odd.

Sedan hissa de segel och segla, ända till dess de hunno till Hellulands obygd, och lägga in i Skuggafjärden. Så snart de voro landfasta, gå de i land och till dess de få se skansen, der Ögmund står, och föreföll den dem ganska starkt byggd. Floke gick då upp å skanskanten och alla hans följeslagare. Ögmund helsar då glädliga på Odd och spör, hvad å färde var eller hvad hans ärende vore? Derester behöfver du ej fråga, säger Odd, ty jag vill hafva ditt lif. Bättre råd är, säger Ögmund, att vi förlikas. Nej, säger Odd, det skall aldrig ske; ty annat är mig i sinnet, sedan du mördat min fosterbroder Thord Stafnglam och begått ett nidingsverk å honom. Jag gjorde det derföre, säger Ögmund, att jag tyckte det ej var jemskiftadt; dock, ehuru du har funnit mig, gitter du likväl aldrig öfvervinna mig, så länge jag är i skansen. Nu fordrar jag eder, fader och son, att slåss mot oss kämpar, en-

ler ock mände vi förut talas vid inom skansen. Det skall ske, säger Odd; och skall jag slåss med dig, Ögmund. Det skall ej ske, säger Vigner, jag skall nu lönä dig det ord du såde mig i förstone, när vi möttes, att jag ej torde träffa Ögmund. Detta skifte lära vi ängra, säger Odd, änskönt du denna gången får råda. Sedan taga de till att slåss: det var nära vid en sjö, och var deras anfall ganska hårdt. Vigner och Ögmund taga ganska häftigt i hop, ty de voro båda ganska handfasta och vapenviga män, och anföll Vigner så kraftigt, att Ögmund drog sig undan norr åt sjöklipporna; men Vigner lopp efter, ofvån från klipporna, ned på gräsvallen, och var det 40 alnars djup; de företogo der att brottas, och var deras kämpande alldeles omenskligt; ty de uppkastade jord och gräs såsom lös mull, och gäfvö hvarandra näf-vaskråmor, kindpustar och harrayckningar, så blodet rann af dem båda: då var Ögmund ej fryntlig till utseende.

Nu är det att vika dit, som Odd är: han har en stor klubba i händerna, ty å ingendera bet jern: han slog så hårdt med klubban, att han inom en liten stund drap

alla Flokes skurkar: han var väl mödd,
 men ej sårad, detta vållade hans skjorta.
 Då hade Odd lust att uppsöka Vigner och
 se hvad af honom vardt. Han gick fram
 ut efter klipporna, tilldess han kommer
 dit upp som Vigner och Ögmund kämpa-
 de; och i det samma slog Ögmund till
 Vigner, så han föll, och strax fattade Ög-
 mund uti honom och strypte honom: lät
 så Vigner sitt lif. Denna åsyn säges haf-
 va förekommit Odd såsom den aldravärrsta
 och den som af alla mest rört honom.
 Nu tycker jag det varit bättre, Odd! säger
 Ögmund, att vi förlikts, som jag bad dig.
 Nu har du af mig så stor manskada, att
 du aldrig får större, sedan din son Vigner
 är död, hvilken mände hafva blifvit den
 största och starkaste i Norden; han var
 nu 10 år gammal och hade öfvervunnit
 mig, om jag varit en vanlig man; men jag
 är ej minre ande än menniska; han har
 dock så hårdt krystat min kropp, att han
 nära krossat hvart ben i mig, så att de
 skrafla i skinnet, och är jag värre än död,
 om jag hade natur dertill; jag rädes dock
 för ingen i verlden utom dig allena, och
 mände jag af dig njuta allt ondt, ehvad

det blir förr eller sednare, men nu har du skäl att hämnas. Odd vardt då ganska vred och kastade sig ofvan från klipporna och kom ståndande ned på gräsvallen. Ögmund vardt då häftigt betagen och störtade sig från klipporna hals öfver hufvud ned i sjön, så hvita fradgan stod upp efter honom: skildes så Ögmund och Odd åt för denna gången, och var Odd ganska missnöjd öfver denna färden. Sedan for han till sina skepp och seglade bort; höll han först till Danmark och fann sin fosterbroder Gard, och tog han ganska väl vid honom.

Odd satt i Danmark den vintern; men om våren lade de ut i härnad och sände bud till Syrner i Göta land. Han kom då dem till mötes, och var Rödgrane med i färden. Rödgrane spör nu Odd, hvart han nu ville hålla? Odd svarade sig villja söka Ögmund Eythjofs bane, det må kosta hvad det vill. Det förefaller mig, säger Rödgrane, att det går med dig, som med en yr häst; han söker heldst dit, som han varder mest qvald (är honom äfventyrlig).

-gäst), när du söker Ögmund och får ej annat än ondt af honom hvarje gång J råkens; du må dock ej tro, att han blifvit bättre, sedan J skildes åt — dock månne jag säga dig, hvar han satt sig neder, om du derefter är så mycket nyfiken. Han är kommen öster i Geirröda-gård hos Jotnen Geirröd och har bekommit hans dotter Geirrid, och äro de båda två de värsta troll; thy afråder jag dig, stallbroder! att fara dit. Vi skola fara nu som tillförne, säger Odd. Sedan färdas alla fosterbröderna öster ut (*i austur-veg*), och som de kommo till Geirrödsgård, sågo de, hvar en man satt i en båt och var sysselsatt med att fiska; han hade en luden kappa på sig, och denne röntes vara Ögmund. Ty när Ögmund och Odd skildes åt, tog Ögmund kosan åt östliga riken (*austurriki*), blef Jotnen Geirröds måg, och skattlade alla Konungar i östliga rikena, så att de inom 12 månader skulle lemna honom öfra och nedra knäfvælbarden och skinnnet derjemte, hvaraf den ludna kappa var gjord, som Ögmund nu bar. Odd lade nu med båtarne efter Ögmund; men denne höll undan och rodde af yttersta förmåga.

Fosterbröderna löpa i ett skepp och ro häftigt, och voro då tvänne om hvarje åra; men Floke rodde så raskt, att de hvarken mera närmades eller blefvo längre efter honom, ända till dess de kommo till landet. Ögmund lopp då å land och lemnade båten ytterst på sjöstranden. Odd var snabbast i land af sina män och dernäst Syrner, och lupode efter Ögmund; men när Ögmund ser, att de mände råkas, tog han till orda och qvad:

Geirröd jag beder,
 byllestgod man,
 kämpen den starka,
 mig komma till hjälp,
 likaså min hustru,
 sjelf den andra,
 Ty allas deras bistånd
 nu jag behöfver.

Då sannades det gamla ordspråket, att der är ond vätt, som han nämnes, (när man anropar djefrulen, är han ej långt borta): kom då Geirröd med allt sitt folk; de voro tillsamman 10. Då kom Gard och deras män, och uppstod der ett det hårdaste vapenskitte: Geirröd delade

grofva hugg, så inom en liten stund drap han 15 män för Odd. Odd tog då till en af Gusespilar, lade den å bågsträngen och skjöt mot Geirröd. Den träffade i bröstet och gick ut mellan skuldrorna; Geirröd gick fram med såret och vardt 3 manna bane, innan han föll död ned. Geirrid var manskadlig; ty hon drap på en liten stund 19 män; då vänder Gard mot henne, och hade de sedan vidskifte; men lyktades det så, att Gard stupade der med godt loford. När nu Odd såg detta, vardt han häftigt vred, och lade Guses-nöt å sträng och skjöt den under Geirrids högra hand, och ut under den venstra: icke sågo de henne gifva sig dervid. Då skjöt Odd med den andra: den träffar i underlifvet och ut genom länderna, och dog hon strax derpå. Ögmund var icke sysslolös i striden; ty han hade på en liten stund dräpit 30 män, förr än Syrner ilade mot honom: ega de då huggskifte, och vitas Syrner sår. Strax derpå ser Odd Syrner vika för Ögmund; han vänder sig då dit, men när Ögmund märker detta, söker han flykten och löper ganska raskt; men Syrner och Odd efter, som de det bäst förmådde. Ögmund var

i sin kapp; men när Syrner märker, att Odd och Ögmund skulle drabba samman, ansträngde han sina yttersta krafter; Ögmund kastade då kappan och qvad:

Nu jag måste
kasta min kapp,
den der var gjord
af Konungaskägg,
sidorna prydd
med gyllene merlor,
mände jag mödd
henne mista,

Dock, som Ögmund då var lättklädd, ilade han undan. Odd fortskyndar sitt lopp och var lättare på foten än Syrner; men när Ögmund märker detta, vänder han sig mot Odd, och drabba de tillsammans. Deras brottningskamp var både lång och häftig; men oaktadt Odd hade styrka mot Ögmund, kunde han likväl ej fälla honom. Då ankom Syrner med svärdet Snidil draget, och ernade att dermed hugga till Ögmund; men då denne förnam detta, höll han Odd för hugget, då ock Syrner höll det tillbaka, och bar det tidt och ofta så till, att Ögmund hade Odd framför

sig såsom sköld och Syrners syftning så-
medelst förfelades; men om än hugget drab-
bade Odd, vardt han likväl ej sårad för sin
skjorta skull. Det hände sig då en gång
så, att Odd fick foten mot en jordfast sten;
han spanner då så hårdt mot Ögmund, att
han var nära att svigna omkull; i det sam-
ma högg Syrner till Ögmund, ty denne
kom då icke att hålla Odd för hugget.
Hugget kom ofvantill vid länderna, och tog
Snidil då bort allt hvad det förekom. Syr-
ner afhogg då ett så stort stycke af Ög-
munds lår, att en ej kunde draga mera.
Vid detta gaf Ögmund sig så svåra, att
han for dit neder, hvarifrån han kommen
var. Odd fattar då med båda händerna i
Ögmunds skägg med den styrka, att han
ref af honom allt skägget och skäggstaden
med, ända till benen, samt derjemte hela
ansigtet med båda kindbackarna och så upp
till ännu allt bak, till midt på halsen,
och skildes dermed, att svålen slets ifrån,
och Odd behöll det han i handom hade;
men jorden tillslöts öfver Ögmunds huf-
vud; och skildes de så åt. Odd och Syr-
ner foro till sina skepp, och hade Odd
fått mycken manskada; det gjorde Odd

den mesta harm, att han hade mist sin fosterbroder Gard. Rödgrane var ock försvunnen, så Odd och Syrner ej visste, hvart han tog vägen: det tycktes männen, som det varit Oden, som visat sig.

Fosterbröderna höllo nu bort, och tycktes männen, att Odd ej njutit det bästa af Ögmund, då han mistat Gard, ehuru väl de mycket uträttat vid dessa ovättars dråp, både nu och tillförne. Geirrid hade egt med Ögmund en son, som het Surtur; denne var 5 vintrar, då Sagan kommit här hän; han var storvuxen och liklig till allt det ondt var, samt vanskaplig. Nu foro fosterbröderna hem till Göta land, och satt Odd der öfver vintern.

Men när det led mot våren, var Odd mycket oglad: honom föllo alltid i hugen de harmanledningar han hade fått af Ögmund Floke; dock besinnar han, det han ej borde äfventyra sin fosterbroder Syrner längre att slåss med Ögmund. Han fattade då det beslut, att han ensam lönligen om nattetid smög sig bort; for han så stundom på flottor öfver vatten, der som det behöfdes; och stundom for han i skog och mark, och träffar på ganska stora

fjellvägar, och bar han alltid sitt pilkoger på ryggen. Han far nu vida omkring land-
den, och blef det till råda, att han hade
endast det till föda, som han skjöt med
bågen. Han spänner då om ryggen och
fötterna några näfrar, och gjorde sig der-
jemte en stor näfverhatt: är han nu icke
androm lik, utan mycket tjockare än an-
dra män. Det är intet förmäldt om hans
färder, förr än han kommer fram ur mar-
kerna och ser, att stora uppodlingar (hä-
rader) visa sig fram för honom.]

Han kom fram omsider i Hunaland;
der fann han i en mark en liten by; der
beslöt han hvila sig. Han hade då en stor
och fotsid regnkappa öfver sina kläder,
sitt pilkoger på ryggen och bågen i
handen.

Som Odd kom till den lilla byn, stod
der en man ute och klöf ved: denne var
liten till vexten och gråhårig; han helsar
honom välkommen och spør om dess namn.
Han svarade sig heta Vidförul, d. ä.
vidtbereste (Näfverman), men hvad he-
ter du, karl? Jag heter Jolf, säger karlen;

mände du villja blifva här i natt? Ja, säger Odd. De gingo då in i stugan (der satt gumman på pallen). Jolf sade: du, min gumma! skall vårda gästen, jag har mycket annat att bestyra. Gumman sade: så går det ofta, att du bjuder folk till gästning; men litet finnes dem till undfägnad. Om qvällen (när gubben kom hem) sattes fram för dem mat. Vidförul (som satt på andra sidan om bordet) drog fram en knif undan sin keppa: derå voro förgyllda holkar, och var det en stor dyrbarhet. Karlen tog knifven, såg derpå och sade: eger du denna dyrbarhet? Ja, svarar Vidförul. (Karlen frågar: huru har du åtkommit en dylik kostbarhet? Näsvermannen svarade: det timade, då jag var i mina unga år, att då vi alla stallbröder höllo på att bränna salt, ett skepp vräktes till strands, der vi voro: skeppet krossades i spillror, och männen kastades på stranden: vi slöto köp med dem, och kom denna knif på min lott; men, om så vore, karl! att den tyckes dig så god, så vill jag gifva dig honom.) Vill du hafva den? Gerna, sade karlen; och gifver du mig den, så haf tack som en hedersman! (och visade hon-

om åt sin hustru. Löna honom därför väl, min gubbe! sade gumman.) Nu sovade öfver natten (och lågo Näfvermannen och karlen tillsammans). När Vidförul vaknar om morgonen, är Jolf borta (och dess rum kallt. Då tog han till orda: mände ej vara bästa råd att stå upp, fara hädan och leta sig frukost annorstädes?) Gumman sade: min man ville, att du afbidar hans hemkomst. Skall då så vara, säger Vidförul. Karlen kom hem mot midnatten: der vardt då mat framsatt, och man satte sig till bords; karlen lägger på bordet framför sig 3 stenpilar. Vidförul tog och betraktade dem, och fann, att de voro serdeles väl gjorde. Vidförul sade: eger du denna goda skjutdon, karl? Ja, svarar denne; väl vore, att de så likade dig, som du säger, så ville jag gifva dig dem. Detta är väl gifvet, karl! säger Vidförul, men icke vet jag, hvad jag behöfver draga stenpilar med mig. Karlen sade: det kan hända, Odd! att dessa pilar duga, der ej Gusesnöt duga för dig. Vet du, att jag heter Odd? frågar Vidförul. Ja, säger karlen, (och är Grim Lodinkinds son nordan från Rafnista). Det kan väl vara, säger Odd,

att du vet hvad du säger; och skall jag visserligen mottaga pilarna och erkänna dig mycken tack derföre; Odd låter dem nu i sitt pilkoger.

Odd sade: hvem råder för detta land? Karlen säger: Konungen heter Herröd, och hans dotter Silkesif, hans kämpar Sigurd och Sjolf, hans rådgifvare Harek, som ock är Konungadotterns fosterfader. Du gifver godt besked, och mände du villja följa mig till Konungen, säger Odd. Ja, säger Jolf, ej mände ditt resesällskap vara för stort, om jag följer dig; dernäst vordo de färdige, föro åstad och kommo, dit Konung Herröd var med Huna här. Som de voro dit ankomne, gingo de till Konungen, der han satt öfver bord med dottern å ena och Harek å andra sidan om sig; men hans kämpar suto i öndvegi midt emot honom. De helsade Konungen: han upptog väl deras qvädjo och sporde, hvem den store kappeklädde mannen var. Han sade sig heta Vidförul. Konungen frågade honom, i hvad land han vore född. Vidförul sade sig derpå ej kunna svara: jag har tillbragt en stor del af min lefnad i skogar; men nu är jag kommen hit att

hos eder bedja om vintervistande. Konungen sade: är du någon slags idrottsman? Ingelunda ger jag mig ut för det, säger Vidförul. Det har jag högtidligen lofvat, svarar Konungen, att jag blott vill gifva den mat, som till något duger. Långt ifrån det då, Herre! säger Odd, att jag duger till att uträtta något. Du mände åtminstone, säger Konungen, kunna draga tillsammans djur, när andra skjuta. Det kan vara, säger Vidförul. Det får man försöka, säger Konungen. Hvar skall jag sitta? säger Vidförul. Sitt, säger Konungen, der våra hofmän och gäster mötas (på nedre bänken, der trälar och frälsingar mötas). Derpå gå de bort, Vidförul beledsagar Jolf ut och tackar honom för sitt biträde; och är här (*säger han*) ett fingergull (*guld-ring*), som du skall lemna gumman. Karlen tackar Odd mycket; gick han nu sina färde, men Odd in i salen och till den plats, som honom var anvisad. Der suto förut tvänne hofmän, som hette Ingjald och Ottar; han sade, honom vore der plats anvisad. Ja, säga de, vi villja också gerna mottaga dig; och skall du få sitta mellan oss. Detta antager han, fäster upp sitt

pilköger på (tältnageln) tapetspiken bak-
 öfver sig, och sin trälurk lägger han un-
 der fötterna. Sedan lutar sig hvardera på
 sitt knä och spör honom om hvad som ti-
 made; och han kan förtälja dem nästan
 om hvarje land: (icke är det likväl i Sa-
 ga satt, hvad de talade) icke lyssna andra
 män till deras tal. Vidförul vistas der nu
 en tid; han far ingenstädes, utan han har
 sin bälg och sin staf. De erbjuda sig att
 köpa honom goda kläder, om han aflade
 denna kappa; men han säger, det ej män-
 de ske.

34 KAPITLET.

Jagt.

Det bär nu så till, att männen skulle fa-
 ra ut på jagt. Då sade Ingjald: arla sko-
 la vi vakna i morgon. Hvad skall nu blif-
 va utaf? säger Odd. Ingjald sade: Konun-
 gen ernar sig på jagt med sina hofmän
 och kämpar. De sofva nu öfver natten.
 Om morgonen äro bröderna tidigt uppe

och villja väcka Vidförul, men äro på intet sätt i stånd dertill. Det lider så långt fram på morgonen, de villja dock icke gå ifrån honom. Det kom långt omsider derhän, att Vidförul vaknade och sade: Huru är det nu, monne Konungen är redo? De svarade bägge: du har sofvit alldeles förfärligt, Konungen är för länge sedan borta och hela hans sällskap: nu mån- de vi aldrig få ett djur, sedan allt är fäldt. Låtom oss fara att försöka, säger Vidförul. De göra så: Vidförul har sin bälg på ryggen och sin lurk i handen. Vidförul sade: äro Sjolf och Sigurd mycket snälla bågskyttar? Ja, svara de, uti alla idrotter äro de före de andra männen.

Nu komma de till fjellet, och löpa djur jemte dem; Ingjald och Ottar spanna sin båge, försöka att skjuta och fälla aldrig ett djur. Då sade Vidförul: oskickligt bären I eder åt; lemnen mig hit bågen; jag kan ej se, att det mån- de gå sämre för mig. Vidförul tager nu bågen; han drager strax fram strängen på udden af pilen och bänder sönder bågen. Ingjald sade: nu har du illa gjort, och nu äro vi frige från att skjuta djur i dag. Vidförul

säger: illa är det, om jag gjort eder skada. Breden ut edra kappor, så månde jag nu visa eder hvad som finnes i min bälge. De sade sig det villja. Vidförul löser nu upp sin bälge och öser ut skjutredskapen. De tyckte sig aldrig slik skjutdon sett; ty det var allt öfverdraget med guld. Odd tager nu ett groft tåg, spänner nu bågen och lägger pil på strängen. Han skjuter fram öfver hufvudet på alla männen och mot den hjort, som lopp framför sjelfva Konungen. Denne hjort föll strax, och undrar Konungen mycket, hvadan detta skott kom. Sedan skjuter Vidförul med alla sina pilar och tog djur med hvar pil, till dess blott 6 voro kvar: desse voro Gusesnöt och karlens stenpilar. Ingjald och Ottar lupo jemte och logo deråt. Sjolf och Sigurd skjöto få djur om dagen.

Sedan fara männen hem om qvällen, och när männen kommo hvar i sitt säte, vordo männens pilar inburne och 'laggde på bordet för Konungen; skulle då Konungen se, huru många djur hvar hade fällt; ty hvar mans pilar voro märkte. Då säga bröderna till Vidförul: nu skall du gånga för Konungens bord efter dina pilar.

Vidförul sade: bidom först litet och lyssnom till. Som pilen var kommen för Konungen, sade han till sin dotter: se här, min dotter! en vacker pil: de höllo nu i Vidföruls pil och talades vid om hvem som mände ega den. Då sade Vidförul: nu skolen J gå fram för Konungen och säga, att J egen pilen. De svarade: det båtar icke; Konungen känner förut vår åtgärd. Då skola vi gå allesamman, säger Vidförul. De göra så, och framträda nu för Konungens bord. Vidförul tog till orda: herre! säger han, denna pil ega vi sällskapsbröder. Konungen såg på honom och sade: du mände vara en stor bågskytt. Långt ifrån det, herre! säger han; dock har jag under mitt vistande ute i marker mest vant mig vid att skjuta djur eller foglar mig till mats. Må så vara, säger Konungen; men kan ock vara, att du är annan man än du säger. Efter detta träda de till sitt säte, och tog Vidförul vara på sina pilar: lider nu så tiden.

35 KAPITLET.

Vad.

Det timade en afton, när Konungen var utgången till sångs, att Sigurd och Sjolff träda bort till bröderna Ingjald och Ottar: de bära dem 2 horn med den starkaste dryck och bedja dem dricka. De taga emot och dricka. Litet derefter kommo de med andra 2 horn, och ordade därför; de togo då emot och drucko.

Då sade Sjolff: ligger han och soffer, den kappeklädde mannen, eder sällskapsman? Ja, säga de; han anser det förnuftigare, än dricka ifrån sig vettet. Är det så, säger Sjolff, eller mände han ej vara mer van att ligga ute på marken och skjuta sig djur till mat, än hålla samsäte med rika män; eller mände han vara snäll skytt. Kan han skjuta lika långt som vi? Det förmoda vi, att han kan skjuta både längre och säkrare, säga de. Derom skola vi slå vad, säga Sjolff och Sigurd, med en ring, som väger en half mark, och J deremot med 2 ne

lika tunga ringar. Så vardt öfverenskommet, att Konungen och dottern skulle se deras skott och skulle mottaga ringarne förut, och tilldela dem sedan åt egarne; sedan sofva de öfver natten. Men om morgonen, när de vakna, tycka de sig oförsigtigt vädjat; dock kom dem i sinnet att säga det för Näfvermannen. Denne sade: ganska oklokt synens J mig hafva vädjat; ehuru jag än kunnat skjuta några djur, bevisar det dock för litet för att kunna mätas med slika bågamän (snälla bågskytter); jag månne likväl fresta först, emedan J redan afgifvit edra klenoder.

Nu taga männen till att dricka, och efter drickesmålet gå de ut; Konungen vill nu åskåda skjutningen. Sigurd gick fram och skjöt, det längsta han förmådde; och nedsattes der en trästolpe. Då framträder Sjolf dit som skipadt var: då vardt utstakat lika långt från stolpen, der nedsattes ett spjutskaft och derpå en guldfafla, och Sjolf skjöt ned guldfaflan; detta tyckte alla väl skjutet, och sade: Näfvermannen behöfver ej försöka. Lyckan står ofta en oliklig bi (*En usel fiskare gör ock lyckliga varp*), och skall jag visserligen fresta

på. Nu gick Näfvermannen fram, stod der Sigurd hade stått, och skjöt med en pil. Han skjöt upp i luften, så pilen en lång stund ej syntes; den kom ned der taflan stod, tog midt uti taflan och sedan i spjutskaftet, så att den på intet sätt gick miste. Konungen sade: så väl än de andra båda skotten gingo, är dock detta mycket bättre, och det må jag säga, att jag aldrig sett bättre skjutet. Nu tager Näfvermannen andra pilen, och skjuter så långt, att ingen såg honom, förr än han kom ned. Då sade alla, att nu ej var derom något tvifvelsmål mera. Derpå gå männen hem, och bröderna taga vid ringen, och undra alla öfver hvad hemlighet Näfvermannen besatt uti skjutande. Nu spörja Sjolf och Sigurd (Ingjald och Ottar), om han mån-
de vara snäll simmare? Ja, svara de, han mån-
de ej vara sämre i denna idrott än uti andra. Så må vara, säger Sjolf; vi skola
vädja, om han simmar bättre, eller vi bå-
da: vi sätta i vadet denna ring, som hål-
ler en mark, och J 2:ne ringar, som hvar-
dera håller en half mark; men Konungen
och Konungadottern skola åskåda vårt
simmande, och Konungadottern skall haf-

va ringarne i förvat. Eftersom nu Ingjald och Ottar voro öfver sig druckne, antog de detta: derpå gingo Sjolf och Sigurd bort och de öfrige till sängs.

Om morgonen, när Ingjald och Ottar vakna, komma de ihåg, att de ej mände gjort något vad med sundt förnuft. De samråda nu att säga Vidförle, huru saken förhåller sig. Han säger: icke är det försigtigt gjordt af eder; J veten icke en gång, om jag flyter på vattnet, men som det så blir frågan om täfling, har jag föresatt mig att aldrig komma att simma. De säga då: låtom oss ej vidare tala derom: det är makligast, att vi sjelfve gälda vår dumhet, och hafve de våra ringar! Icke nämns jag det, säger Vidförul, så vida som J synens kysa tillit och aktning för mig uti allt, och skall jag visst begifva mig att simma, och sägen så till Konungen och hans dotter. De göra nu så.

Konungen låter nu blåsa öfver hela borgen; går nu hela skaran och en stor myckenhet folk att åskåda deras lek. Som Konungen och Konungadottern samt allt manskap i borgen ankommit till vattnet, som der var, begynna de 3 att simma och

voro bröderna i simmekläder, men Vidförul i sin kappa. När de komma ute på djupet, ansätta de bägge två den kappelklädde mannen, föra honom neder i vattnet och hålla honom der länge; derpå låto de honom komma upp, och hvila de sig; de ansätta honom båda åter igen; men då fattar han en uti hvardera handen, förde dem så neder och höll dem ovanligt länge, innan han släppte dem upp. Han lemnar dem då en kort hvila, förer dem åter i qvaf och håller dem så länge i vattnet, att ingen förmodade, det de skulle med lifvet uppkomma. Men de uppkommo allesamman, dock störtade blod ur bägge brödernas näsor: de kunde då icke sjelfva berga sig till lands. Vidförul flyttar dem nu i land; sedan gifver han sig ut att simma och leker många lekar; omsider går han i land och för Konungen, och helsade honom; Han upptog det väl och sade: du är en god simmare, Vidförul! Ja, herre! säger Vidförul, eder har jag att tacka för det jag nu segrade. Det kan väl vara, säger Konungen. Nu går folket bort. Konungen går nu också till sitt slott med sitt hof och är mycket hugsjuk, hvem den-

ne mannen mände vara. Konungadottern lernar honom nu ringarna; men Vidförul gifver dem åt Ingjald och Ottar, och säger, att de skola behålla dem. Konungen talar nu tidt och ofta vid sin dotter och vid Harek, och bad dem underrätta sig, hvem denne vintergäst mände vara; de sade sig det gerna villja göra.

36 KAPITLET.

Vidare vad.

Det timade en qväll, när tiden led, att Konungen var gängen till sängs, att Sjolf och Sigurd taga 2 stora horn fyllda med den starkaste dryck och träda framför Ingjald och Ottar samt bedja dem dricka. De togo och drucko: de låto taga 2:ne andra; då sade Sjolf: sofver den starke kappeklädde mannen allt jemnt och beständigt, eller mände han aldrig dricka? Alldeles icke, säger Ingjald, han dricker ganska mycket. Då, säger Sjolf, skola vi slå vad, antingen han kan dricka mera, eller

vi bägge bröder; vi uppsätta 2:ne ringar, som hvardera håller en mark, men J edert hufvud; Konungadottern skall sitta jemte och bedöma, hvilka äro som vinna. Som de nu voro öfver sig druckne, gå de in härpå, och detta stadfästes dem imellan; derpå begäfvos de sig till sängs.

Om morgonen vakna Ingjald och Ottar och anse sig olyckliga för sitt vad; de förtälja dock Vidförul, huru tillgången var. Vidförul sade: så obehöfligt jag tyckte edert förriga vad var, tycker jag dock detta är det ännu mycket mer, i synnerhet om J under en sådan galenskap, som för mycket drickande är, blottställt edert lif; men för eder goda villja annars mot mig, och deras försät, som villja ombringa oss alla, så mände det göra mig ondt att se eder bli ledda under yxan, så vida jag kan hjälpa eder: sägen så Konungadottern, att vi mände rönas i dryckom i afton, när Konungen gått till sängs. De säga det nu till Konungadottern, och hon återigen till sin fader. Konungen sade: det är icke illa med åtgången, ty det liknar sig till, att vi derigenom varda underrättade, hvem denne mannen är, och skolen J, du och Ha-

rek, gifva god akt på hvad som förehafves. De sade sig skola försöka.

Nu lider den dagen, och Konungen går till sängs. Konungadottern träder nu i sitt säte, och Harek likaledes, och sätta de sig längre ut på bänken tätt utmed bägge de täflande. Då stå Sjolf och Sigurd upp med zine dryckeshorn i handen, och träda framför ofvannämnde sätescamrater. Då sade Sjolf: du kappeklädd man! det skall vara början till vårt ölglam, att jag besvär dig vid den Gud du tror på, att, om du har något annat namn än Vidförul, du nu säger det. Ja, säger han, är nyfikenheten på mitt namn, så är den lätt tillfredsställd: jag heter Odd. Ja, säger Sjolf, nu är det hälften bättre; och se här är ett horn för dig:

Odd! uti striden
du icke klöf
vapenskiortor —
de hjälm täckte veko,
striden vexte;
eld gick i byen,
när uppå Vender
Kungen vann seger.

Nu lemnar Sigurd honom andra dryckeshornet och qvad:

Odd! Icke var du,
der svärden färgades,
då vi låto käckas
Konungs kimparne dö,
dådan bar jag
sårena fjorton,
me'n du uti bygden
tiggede dig mat.

Nu gå de till sina säten, men Odd
drack ur hornen: Odd står upp och fyller
i hornen, träder dermed framför kämpar-
na, lemnar dem hvar sitt horn och qvad:

Nu på min sång
I skolen lyssna,
Sjolf och Sigurd,
sättesbröder!
Er bar jag att gūlda
hården åtgång —
hårdtagen sång —
er huglöse två!

Sjolf! du då
så dådlös
som huglös
på köksgolfvet lög,

när jag var ute
 hos Aquitaner
 och männerna fyra,
 lifvet afhände.

Nu går Odd till sitt säte, och de dricka
 ur hornen. Sedan träda de för Odd
 med fyllda horn, och qvad Sjolfi:

Odd! du har
 vandrat och tiggat,
 och tiggaresmulor
 burit af bordet;
 men ensam har jag
 en huggen sköld
 från Ulfvafjellet,
 fört tillbaka.

Sigurd räcker honom då andra hornet
 och qvad:

Odd! du var ej med
 ute med Greker,
 då vi i Särkar (*Saracener*),
 färgade svärden:
 våra vapens bråk
 då skallade vidt,
 och hopar af folk
 föllo i striden.

Nu gå de till sätes, och Odd dricker
ur hornen, fyller sedan uti, träder framför
dem och qväder:

Sjolf! du låg
språksam bland tärnor,
då lögen vi låto.
kring Konungen leka;
dugliga kämpen
fingo vi dräpen
och hans svenners
ålder förkortad,

Och Sigurd! du låg,
i tärnornas sal,
medan med Bjarnar
två gånger vi slogos;
vapenlekar vi
värdigt röna;
me'n du — hjelte i salen, —
sof under lakan.

Odd träder då till sätes, medan de töm-
ma hornen. Derpå räckas Odd 2:ne horn,
och qvad Sjolf:

Odd! du var ej med
vid Atala fjellet;
gods och guld
vi då hafva fått:

Berserken vi
binda förmäddes;
då vardt med mod
Kongs-manskapet dräpet.

Sigurd qvad nu icke: de gå till sätes;
men Odd dricker ur hornen. Han trädde
sedan framför dem med 2:ne horn och
qvad:

Sjolf! du var ej med:
der vi fingo se
Kämpa brynjor
tvagne i blod:
mot skjortor af jern:
spjuten jagas;
men höll du dig heldre
i Konunga salen.

Och, Sigurd! du var ej med:
utanför Holmsnäs,
der sex vi bestego
högbrynjade skepp:
med var du icke
vester med Skolle,
då vi togo lifvet
af Engelska Kungen.

Odd sätter sig nu neder, och de andre
dricka ur hornen, fylla sedan uti och lem-
na honom — nu vardt dock icke qvädet: de

sätta sig neder, och Odd dricker ur hornen, fyller dem åter och ser, att kämparne börja blifva mycket druckne, räcker dem hornen och qväder:

Sjolf! du var ej med,
der hvassa svärden
röntes på Jarlen,
utanför Lessö;
språksam med könnet
du hukade då
hemma till gårds
mellan calf och trälinnor.

Och, Sigurd! du var ej med,
när å Seland jag fällde
stridhårda bröderna:
Brand och Agnar,
Asmund och Ingjald,
och Alf den femte;
nej hemma du låg
i Konungens sal,
du munvige
härtagne mes.

Då sätter Odd sig: de dricka ur hornen, fylla dem åter, och räcka dem åt Odd, men qvåda icke; ty målföret begynte blifva dem betaget. Odd tömmer nu, medan

de sitta: och nu fyller Odd åter hornen,
räcker dem åt kämparne och qväder:

Siolf! du var ej med
söder vid Skider,
der Konungar
krossade hjelmår;
vi vadade i blod,
som mot anklarne stod;
jag striden bivistat:
du sågs icke der.

Och, Sigurd! du var ej med
i Svea skären,
då Halfdan vi der
häftigt gällde:
der kämparne skölden
svärdskårad fingo,
men Halfdan också
föll uti striden.

Nu sätter Odd sig ned: de dricka ur
hornen och lemna dem åt Odd; det gäser
nu hos dem, och grenja de häftigt. Odd
drack strax ur hornen och fyller åter uti,
räcker dem och qväder:

Hvar voren J,
usle stympare!
när snäckor vi hölle
ut i Elfva-sund,

muntra och raska,
 åt Trönu - vågar?
 Der låg Ögmund,
 med skeppena tvänne,
 Eythjofs bane —
 ovan att fly.

Der vi då låto
 sköldarne pröfvas
 med hårdan sten
 och hvassa svärd:
 tre lefde vi,
 och fiender nio.
 Härtagne hjelte!
 hvi tiger du nu?

Odd går till sätes; de dricka ur hornen och räcka Odd 2:ne andra: då se alla de, som inne voro, att Sjolf och Sigurd voro mycket berusade. Odd drack strax ur hornen och fyller uti, framräcker dem och qväder:

Sjolf! du var ej med
 på Samsö,
 då vi med Hjörvard
 skiftade hugg:
 två voro vi,
 de 12 tillsammans;
 seger hade jag —
 du satt trygger den tiden.

Gick jag i Götland,
 gramse till mods,
 sju halfdygn å rad,
 förrän Sävid jag fann:
 kunde jag då,
 förrän dādan jag for,
 femton mäns lif
 öfver råda.

Men du rustar,
 usle narr!
 sent om qvällen
 i trālianans säng.

Då vardt ett högt rop och åtlöje öf-
 ver hela salen, och gick Odd till sitt säte.
 De drucko ännu ur sina horn: Konunga-
 dottern bad männen lyssna på skämtan,
 som derjemte var. Sjolf står än upp, fyl-
 ler uti hornen och lemnar åt Odd; men
 det var redan ute med Sigurd. Odd tager
 mot hornen och dricker strax utur; sedan
 skänker han uti, träder fram för Sjolf och
 Sigurd och qväder:

Nu mänden väl J,
 Sigurd och Sjolf!
 tyckas er hefva
 i Konunga-sällskap.

om jag Er jämför
med Hjalmar den Hugstore,
då han sitt svärd
svängde så snällt.

Skarpt trädde Thord
fram för skölden,
der vi skulle röna
vapenskiften:
han lät Halfdan
digna på vallen —
den tappre Kungen —
och hela hans sällskap.

Uti vår barndom
ofta vi sågos —
fostbröder — samman,
Asmund och jag:
för Kungen jag bar
störbaneret,
der Konungar
kampen delte.

Har jag å Sachsar
och Svear härjat,
Friser och Franker,
samt Flämingar,
Irer och Engelsmän,
och så hos Skottar;

dem har jag alla
 otarlig varit.

Nu här jag de raska
 männen har nämnt,
 de der mig fordom
 följde deruti:
 mände väl inga
 sedan varda
 i vapenskiften
 mer vidtfrejdade hopar.

Nu har jag förtäljt
 om våra bragder,
 hvilka när fordom
 vi hade gjort,
 fägnade af seger,
 ofta vi trädde
 i högsätet opp.
 Låtom Sjolf nu få tala.

Sjolf tog mot hornet och föll då så-
 som döddrucken, lika så väl som Sigurd —
 och slogs drycken på golfvet. Odd gick
 då tillsätes och drack en stund, och tyck-
 tes de flesta män ej märka mycket rus på
 honom. Konungadottern gick då strax
 bort med Harek. De hade dock inel-
 lertid icke varit sysslolösa åskådare under

hela qvällen: de hade å taflor ristat alla kämparnes qväden och förhållande.

57 KAPITLET.

Odd gifver sig tillkänna.

Som Konungen var klädd om morgonen, inträdde hans dotter och Harek för honom, och framtedde hvad som förefallit om natten. Alla samman tyckte sig nu temligen kunna skönja, hvem denne mannen mände vara: detta hjelteprof var Örvar Odds och ingen annans, ty de hade ofta tillförne hört omtalas honom och hans stallbröder.

Nu lider dagen så fram mot dryckomåls- (ölstämmo-) tiden; och som Konungen var kommen i sitt säte och hela hofvet, sände Konungen efter Vidförle och bad honom träda fram för sitt bord. Då han kom dit, tog Konungen till orda: Det är nu tid, Örvar-Odd! — om du är den, som vi förmoda — att aflägga kappan och
 *) dölja dig längre: vi hafva länge nog sett

dig ibland knapar, och dertill har du själf varit vållande. Det skall nu så ske, herre! säger Odd som J villjen. — Derpå kastade Odd af sig kappan: han var då inunder klädd i skarlakansrock med gyllne merlor och ett guldblåd spändt om ännu, hade en diger guldring på handen och silkesblekt hår, som föll uti låckar, samt var en den manligaste karl. Konungen sade: sitt upp, Odd! i högsätet jemte oss och eg mat och dryck jemte oss. Haf mycken tack, herre! för godt anbud, säger Odd; men derjemte skola äfven mina sätescamrater vara, hvilka sutit jemte mig i vinter; ty det likar mig icke, att de sitta ibland knapar, då jag sitter i högsätet. Konungen sade: dertill vet jag nog råd: Harek skall sitta näst dig och dernäst Ingjald och Ottar; de skola ock få det göromål att vara dig till tjenst dag och natt. Väl sagdt, herre! svarade Odd. Nu vardt så skipadt, som Konungen hade föresagt. Det närmaste omgänge vardt nu i hast mellan Odd och Harek; Ingjald och Ottar tjänade Odd i allt hvad de förmådde. Konungen högsågade Odd så mycket, att ingen

var hans like. Lider nu så denna vintern framåt.

Så snart våren kom, talades Odd och Harek vid: Harek tillsporde Odd, hvad han ernade företaga; denne svarade sig derom ännu ej rådslutit, och ser det mig ganska eländigt ut efter den manspillan som jag lidit. Ursäkteligt är det, sade Harek, då den ena måste lefva den andra ut; men har du intet något giftermål i sinnet? Jag vet icke det, säger Odd; väl är ej för ålder skull allt hopp förloradt; dock vill jag ej gifta mig under höfvan. Det är just det jag väntar, säger Harek; men skulle du villja våga något för att få Konungens dotter, min fosterdotter? Hvaruti kunde detta våga bestå? Harek säger: en Konung heter Alf: han råder för ett land, som heter Bjalkaland, hvarföre han kallas Alf Bjalke: han har en qvinna — om hon må kallas qvinna — som heter Gyda (hon är mycket begifven på att *blota*), och heter deras son Vidgrip: de äro så trollkunnige, att de dermed uträtta till och med det orimligaste. Vår Konung egde att taga skatt af landet; men detta har nu lång tid blifvit åsidosatt. Det har vår Konung sagt, att den man mände

han gifta sin dotter, som nu för andra gån-
gen skattnlägger landet. Odd sade: under-
rätta dig af Konungen och hans dotter, om
dessa villkor mig förunnas. Harek lofva-
de, att så skulle ske.

Harek kom något derefter till tals med
Odd och sade: det är min tanke, att du
sjelf måste söka den underrättelse, hvarom
vi sednast samrådde. Odd sade: det sam-
ma är mig i hugen nu som förr. Odd
frambar derpå sin begäran för Konungen,
och oaktadt derom mera ordades, slöts
dock dermed, att Odd fäster Konungadot-
tern och lofvar derjemte skattnlägga Bjäl-
kaland. Härom quad Odd denna visa:

Var mig Harek
huld och fulltrogen,
då han mig fäste
sin fosterdotter;
egde jag väna
Konungadottern;
väl styrde vi samman
seger och länder.

58 KAPITLET.

Konung Herröds sköldmö och Odds krigståg.

Något derefter samlar Konungen manskap Odd tillhanda; och derpå rustas hären; och som nu Odd var redo och tog orlof, (följer Konungen honom till vägs, ty de skulle fara landvägen, och) sade: här är en gåfva, Odd! som jag vill gifva dig; det är en sköldmö: hon är orädd i strid och har länge (varit mitt bröstvärn i hvarje slag och) för mig ordnat krigshären. Odd (smålog och) sade: aldrig har jag varit der jag hade qvinnor (till bröstvärn) för mig, och så mände det ock ännu blifva; men såsom J gören detta i god mening, mände jag det antaga. Nu vardt det så, och hon for med Odd.

Det bar en dag så till, att Odd for med sin härder som var mycket sumpigt, och var framför dem en puss: Odd tog ett språng och hoppade deröfver. Sköldmön tog äfven språng och ernade att hoppa efter; men när hon kom på backen, stadnade hon. Odd frågade, hvi hon så gjorde. Sköldmön svarade: jag skall taga bättre

språng nästa gång. Hon lagar sig till andra gången och det gick sammaledes. Mig synes, säger Odd, som du ej vågar dig dertill. Hon försöker tredje resan, och det gick sammaledes. Odd sprang då tillbaka öfver pussen, fattar uti henne och kastar henne ut i dyen, så att hon kom aldrig åter upp, och sade: far du nu dit, som alla troll hafva dig, heldre än att jag skulle hafva seger under dig. (Han sprang sedan tredje resan öfver pussen och afbidar sitt manskaps ankomst; ty pussen var så bred och svår att öfverfärdas, att de måste gå utomkring ändan af den samma.)

Odd höll sedan fram med hären uti Bjalkland. Men, när Konungen derstädes och hans son singo spaning derom, drogo de mycket folk tillsammans och rustade sig till strids. De sända män till Odd och hasla honom vall till stridsfält *). Deref-

*) Efter detta kommo de båda dit. Alf hade mycket mera folk — vardt der en den hårdaste fäktning. Odd gick framför sin fylking (*slagordningsled*), och såg sina män falla som strå — föreföll honom ock denna strid helt underlig; han såg hvarken Alf Bjälke eller hans son Vidgrip.

ter ankommo. bägge till det bestämda stället, och det var sent om en qväll. De sloggo båda upp sina tält, och tog Odd vara uppå, hvarest Vidgrip uppslog sitt. När nu manskapet hade laggt sig och allt var tyst och stilla, står Odd upp och går ut. Han hade svärd i handen och var ej anorlunda rustad; han stadnade ej förr än han kom till Vidgrips tält. Der stod han länge och väntade, att någon måtte komma ut ur tältet. Det hände omsider, att en man trädde ut — mycket rimfrost låg då öfver allt — denne tog till orda och sade: hvi står du här, och går hvarken in

En man var med Odd, som het Hake: han var Konungadotterns tjensteman, och hade hon lemnat honom i Odds sällskap. Det är förmodt om honom, att han såg jemlångt med näsan och ej längre. Odd kallade Hake till sig och sade: hvad vållar, att mina män falla som strå? Man ser ingen så förfärlig fäktning. Hake sade: ser du ej, hvarest 3 personer, Gyda, Alf och Vidgrip, deras son, fara tillsammans? Nej, sade Odd, dem ser jag visst icke. Hake sade: se då under handen på mig. Odd gör så, och strax såg han, hvar de foro: Gyda för förut och sväfvade med händerna, hvaruti hon hade blodiga trådar, och hvem hon slog dermed, föll död ned; allt hvad, som mot dem kom, vare sig stenar, pilar eller andra vapen, afvärjde

i tältet eller bort? Jo, camrat! sade han, jag har icke väl råkat ut, jag hittar icke till mitt rum, der jag lades i går afton. Denne svarar: vet du i hvad tält du var? Odd sade: det vet jag för visso, att jag skulle ligga i Vidgrips tält med en man mellan honom och mig, men det är långt ifrån, att jag hittar dit; och det vet jag, att jag varder hvars mans åtlöje, om jag ej åtnjuter det. Ja, svarar denne: nog kan jag visa dig, i hvad säng Vidgrip ligger; ty det känner jag ganska väl. Nu följas de åt in i tältet och till Vidgrips säng, och sade han till Odd: här tror jag Vid-

hon med bara handlofvarna, och ingenting bet deruppå. Alf och Vidgrip högg ock till bägge sidor: de voro då midt i Odda fylking. Odd, vardt häröfver mycket förifrad, sprang från Hake och ernade sig emot dem; men så snart han hade gått från Hake, såg han dem icke mer. Odd vände då åter till Hake igen och sade: nu skall du skyla dig med din sköld, emedan jag månne leta upp min skjutdon; och så göra de. Odd tager nu fram Gusespilarne och skuter på Gyda: hon hörde hvinet, och tog emot med handlofven, hvarpå det ej bet mer än på en klippa. Odd bortsköt alla Gusespilar, och de föllo alla i gräset. Odd sade: nu månne det hafva inträffat, som Jolf spådde, att Gusespilar gå förlofade. Nu lär det vara rådligt att pröfva hans

grip hvilar. Ja, sade Odd, låt du om ingenting, nu passar allt sig väl, nu ser jag ock mitt ställe. Nu går denne bort, men Odd stadnar der qvar, och så snart Odd mente, att han hade laggt sig, stinger Odd en speta ut genom tältet, under hvilket Vidgrip låg. Derpå går han ut bakom tältet, der spetan stod ut; der uppsprätter han tältet och såg, hvar Vidgrip låg, samt drog honom ut på tältstocken och afhögg honom der hufvudet; bålen lät han åter falla in och fäste tältet tillsammans; gick sedan till sitt tält, lade sig och låtsade, som ingen ting vore vidgjordt.

stenpilar. Odd tager nu en stenpil och skjuter den under Hakes hand emot Gyda; hon hörde hvinet och tog emot med bandlofven; men pilen gick igenom, in i ögat och ut igenom nacken. Odd sköt den andra, och for han sammanledes. Odd sköt då den tredje; den träffade Gyda i midjan, och föll hon strax. När hon nu var död, såg Odd både Alf och hans son Vidgrip; men när Vidgrip såg sin moders fall, rusade han fram och slogs på det eldra djerfvaste sätt. Odd ilar honom till mötes, och hade de sins imellan ett ganska hårdt vidskifte, som slöts dermed, att Vidgrip föll. Alf Bjalke flydde då till Borgen — då var ock redan vordet mörkt af natten, och skildes de så åt.

Om morgonen, som Vikingarne vakna, fingo de se Vidgrip 'dräpen och hufvudee borta: detta föreföll dem så mycket underligare, som ingen nånsin hört eller sett dylikt tillförne. De rådlägga sedermera, och vardt det rådslutet, att de skulle taga sig en annan anförare och kalla honom Vidgrip, och låta bära märket (fanan) framför honom om dagen. Nu vakna Odds män och härklädas: han tillställer så, att en lång märkestång bäres och Vidgrips hufvud deruppå: de fylkade sedermera sina härar på bägge sidor och gå häftigt fram; Odd gick framför sin här, men ha-

39 K A P I T E T.

Följande morgonen lät Odd ransaka stridsfältet. De funno då allt fullt af blotskap utmed borgen. Odd lät då uppbränna alla afgudahusen (hof) och all blotskap. Sedan vände han sig mot borgen med hela sin här; men Alf försvårade borgporten och quad då:

Hvem vållar branden? m. m.

Nu svarar Odd:

Odd brände tempel m. m.

Då quad Alf:

Deråt må jag le,
att du har fått

de mycket mindre manskap. Odd tog då till orda och ropade åt landsfolket och frågade, om de ej igenkände Vidgrips hufvud, som bars mot dem. Landsfolket tyckte sig känna Vidgrips hufvud igen; men det föreföll dem ganska underligt. Nu föreslår Odd dem tvänne villkor: antingen de ville strida eller gå honom till handa. Men de tyckte det hade tillburit, hvarpå de minst voro berådde, hvarföre de ock antaga det villkoret att gå honom till handa med hela denna här. Odd flyttar nu sitt manskap fram åt landet, till dess han möter Alf Bjälke, Vidgrips fader. De ha-

Freya vrede,
olycklige du!
Hjelpe Åser
och Asynjor
och alla Gudar
sin Gydja!

Eller, svekfulle! —
hvem eggade dig
från östan hitåt,
att fälla den bugfulla?

(Då svarade Odd och quad:)

Det bryr ei mig,
om du än hotar

de bägge mycket folk; dock var Odds här minre än Alfs. Der börjas strax en den skarpaste träffning dem imellan, och tyckte Odd sig aldrig förr varit stadd, der han lidit så stort manfall, ty på en liten stund kunde han skönja stor minskning på sitt manskap. Det förekommer mig ock besynnerligt, säger Odd, att jag tyckes rödja mig rum ända främ till Alfs baner; dock blir jag honom ingenstädes varse. Då tog (Hake) en af landsmännen, som förut varit med Vidgrip, så till orda: icke vet jag hvad dig fattas, säger han, jag ser honom, der han följer sitt baner, hvilket han al-

med Freys vrede;
olycksönskande hufvud!

Svårt är ha träl
till enda vän —
I skolen ej ärligen
offra åt fan:
jag vet, att i eld
Asarne brinna;
Troll tåge dig;
Jag tror på enda Guden.

Skall jag nu ock röna, sade Odd, hvad lyckan styrker mig. Odd fattar då uti ett

drig skiljer sig ifrån; och är det till märkandes, att han skjuter en pil af hvarje finger och skjuter 10 pilar i sönder, samt tager män med hvarje pil. Icke märker jag till honom ändock, säger Odd. Han lyftade sin hand öfver Odds hufvud och sade: se här framför min hand; och strax blef Odd varse Alf, jemte allt hvad om honom var till märkes sagdt. Odd sade: hålt en stund, camrat! och så gjorde han. Odd sökte nu fram Gusespilarne, och tog en af dem, lade på sträng och sköt mot Alf; men denne höll handlofven före, och bet intet derpå. Fara skola de nu alla,

gräsliga stört träd och löpp dermed mot borgporten: han slog trädet deremot så hårdt, att porten gick strax sönder. Alf Bjalke högg då till Odd; men svärdet bet ej det skjortan betäckte. Odd drager då svärdet och hugger till Alf: det bet dock ej mer än man slagit med ett fiskben — höggo så bägge både hårdt och ofta; dock vardt ingendera sårad. Odd fattar då en ekeklubba och slog Alf, så hjelmen krossades och Alf föll i dänning: Odd fortfor, till dess Alf var död. Härom quad Odd:

Förde vi folket
från villoråd,
och trægudar deras
jag också förstörde:

sade Odd, ändock ingendera duger. Han afskjöt då alla, men ingen skadade Bjalke, utan föllo alla Gusespilar neder i gräset. Icke vet jag, säger Odd, om det nu icke lärer vara kommet derhän, som gubben Jolf, min vän, sade mig, att alla Gusespilarne äro sin väg, och skall det nu bli att fresta gubbens stenpilar. Han tog då en af dem, lade den på strängen och sköt mot Alf; men som denne hörde hvinet af den flygande pilen, höll han handlofven emot; men pilen gick tvärtigenom, samt in i ögat och ut i nacken. Odd tog en annan, lade den på strängen och sköt mot

I borgäporten
Bjalke jag slog
med ekeklubban,
innan han dög.

Efter detta låter Odd alla män i borgen få grud och säkerhet till lifvet, samt skattlägger sedan hela landet under Konung Herröd, och tog så mycket gods i alla slags dyrbarheter, att det ej kunde beräknas. Odd sätter nu Ingjald och Ottar öfver landet och låter gifva dem Jarls namn; sedan for Odd hem till Hunsland och vardt vidtfrejdad af denna färd.

Litet derefter tager Konung Herröd sot och dör: då vardt en stor hög uppkastad öfvet

Alf. Han höll än en gång handlofven före, och ernade bättre akta sig för den andra, som efter kom; men denne kom i det ögat, som oskaddt var, och gick ut i nacken. Men ännu föll ej Alf, och stridde aldrig häftigare än nu, ty han drap på en liten stund 15 män, och kom det dem värst, som voro honom närmast. Detta ser Odd och sköt tredje pilen; den träffade Alf i midjan, och föll han så död omsider. Nu föllo gubbens stenpilar neder i gräset, och hade han förut sagt, att Odd mände ej vidare begagna dem. Hädanefter vardt striden ganska kort, ty manskapet tog flykten åt borgen.

honom. Dernäst låter Odd tillaga ett stort gästabud i Hunaland: der dracks då på en gång både arföl efter Konung Hæreöd och Odds bröllop: han mottager då landets styrelse, och hylla honom alla tro och lydnad; sätter sig så Odd i fred och ro, och egde med Silkesif Konungsdottern många barn. (*Enligt Pergam. Handskr., hvilken sedermera ej förmäler om några Odds dater förr än färden till Norge i 40 kap.*)

39 KAPITLET.

Gyðjans död; Bjalkland vunnet; flere krigståg.

Nu kommer Gyðjan, Alfs hustru, i borgporten och sköt (pilar) från alla fingrar; nu upphör dock slaget, och folket, som qvarlefde, gick Odd till handa. Der finnes då, att allt var fullt af blotskap utmed borgen, och allestädes stodo små gudabus (*hof-hlid*) och altaren (*hörgar*). Odd lät tända eld derpå och uppbränna allt hvad som fanns omkring borgen.

Då föll Gyðjan qvåde i munnen:

Hvem vållar branden?

Hvem vållar striden?

Hvem med Jarlastyrka
eggen svingar?

Hvem templen svedde?

Hvem horgar brände?

Hvem färgade klingan

i Konunga-sonen?

Nu svarar Odd och qvad detta:

Odd brände tempel,

och horgar bröt;

han dina trägudar
också förstörde:
gjorde de icke
godt uti verlden,
när de sig ur elden
ej kunde släpa.

Då qvad Gydjan:

Hvem uppfödde dig
till så mycken ondska,
att du icke ville
offra till Oden?

Odd qvad:

I min barndom
mig Ingjald fostrat.

Då qvad hon:

Rikedom jag tyckes
nogsamt ega,
om jag än funne
den ärliga Alf:
blot ger jag honom
och gårdarna fyra —
dem må han alla
draga i elden.

Då qvad Odd detta:

Odd spände almen (*bågen*),
pil flög af strängen,

Jolfs smide gick
 din Alf igenom:
 på honom får du vänta,
 om blot han så finge;
 på Bjalkes kropp
 hacka nu korpar.

Odd rusar sedan mot Gydjan med en stor ekeklubba. Hon flydde undan åt borgen, men Odd förföljde de flyende och drap hvarje mans barn, som han med sitt folk nådde i borgen. Gydjan flydde då undan till afgudahuset, som var inom borgen och qvad detta:

Oddkom då till templet,	Hjelp nu Aser
men ville icke inträda ef-	och Asynjor
ter henne, utan går upp	och alla Gudar
i fenstergluggen. Han	sia Gydja!
ser nu, hvar hon ligger:	Deråt må jag le,
han tager upp en stor	att du har fått
sten och kastar den in	Freys vrede;
igenom gluggen; denne	olycklig du!
träffade henne i ryggen,	eller, svekfulla, —
och krossades hon så	hvem äggade dig
till döds.	från östan hitåt,
	att fälla den hugfulle!

Då qvad Odd:

Mig ej bekymrar,
 om du mig hotar.

med Freys vrede,
olycksönskande hufvud!

Svårt är ha träl
till enda vän —
I skolen ej årligt
offra åt fan;
jag vet, att i eld
Asarne brinna; —
troll tage dig!
Jag tror på enda Guden.

Vann så Odd hela landet och borgen.
Derpå kom Odd dit som Alf låg fallen;
han var ännu ej död. Odd uppbrände allt
detta elaka folket till kol. Tog Odd så
skatt af landet och tillsatte styrande höf-
dingar; derpå lagar han sig dädan, och är
ingenting berättadt om hans färder, förr
än han kom åter till (Gardarike) Huna-
land.

Men det hade imellertid timat, att
Konung Herröd var död, samt hög upp-
kastad öfver honom, och lät Odd dricka
arföl efter honom. Sedan räckte Harek
honom handen och fäste honom sin foster-
dotter. Derpå hölls brölloppet, och Odd
fick Konunganamn: sitter så Odd en lång
tid med fred i sitt rike.

Det hade burit så till sex vintrar tillförne, att Konungen, som var öster i Holmgård, vardt brådd, och att en viking, vid namn Qvillanus Blese, hade inkräktat riket och var der Konung. Han var mycket underlig, och hade en betäckning för anletet, så att man aldrig såg det bart; detta förekom alla ganska besynnerligt, dessutom kände ingen hans ätt eller odal, ej heller hvadan han var kommen; och talades mycket härom. Detta spörjes vida, äfvenledes till Hunaland (Gardarike), och kommer för Odds öron. Det föreföll Odd underligt, att han ej hört denna man omtalas, så vida som han farit omkring i världen. Odd stiger då å stock och lofvar högtidligt, att han skulle underrätta sig, hvem som vore Konung i Gardar. Han samlar sedan folk, lagar sig åstad och affärdar sin ordsändning till sin fosterbroder Syrner i Götaland. Denne kom honom till mötes med 30 skepp, alla väl rustade med vapen och manskap: de hålla nu öster till Holmgård. Men Gardarike är ett så vidsträckt land, att det utgör många Konungariken. Morio het en Konung, som rådde öfver Morsland; Radstaf

het den Konung, som var näst intill Qvillanus Bleses rike; Radstofn het den tredje; Oddval den fjerde; Holmgeir den femte; Aflatal den sjette; den sjunde het Kniel (Keiel), han styrde Kiänugård. Alla dessa Konungar voro skattskyldige under Konung Qvillanus. Men förr än Odd kom till Holmgård, hade Qvillanus samlat folk i nästan 3 år: det tycktes, som han hade förut vetat af Odds ankomst. Förbermålde Konungar voro redan samlade hos honom och hans son; Surtur Geirrids son likaledes: han var så kallad, sedan Ögmund Eythjofs bane försvann. Der var ock en stor här ifrån Kyrialand, Refaland, Radfestaland, Virland, Lifland, Kurland, Samland, Ermland och Polnya- (Palnia-, Palina-) land: det var en här så stor, att man ej kunde tälja den i hundradetal. — och undrade man mycket, hvart allt detta mände syfta.

Men, som Odd hade kommit i land, sände han bud till Konung Qvillanus med utmaning till tornering. Qvillanus drog strax mot Odd med hela sin här, och hade betäckningen för ansigtet, såsom han var van. När de råkas, laga de sig till

tornerande. De hade starka och långa stänger: stängerna bröto de sönder och rönte hvarandra i 3 dagar, då likväl intet åtgjordes. Då sade Qvillanus: nu tycker jag mig hafva rönt eder, och kallar jag oss jemgoda. Likaså tycker äfven jag, sade Odd. Godt, sade Qvillanus; och synes det nu vara ett godt råd, att vi skiljas åt såsom såta vänner och strida ej längre; jag vill bjuda dig, min camrat, Odd! hem till gästabud. Men en sak återstår ännu; säger Odd. Och hvilken är den? min vän! frågar Qvillanus. Jo, säger Odd, jag vet ej, hvem du är, och har jag högtidligen lofvat att få veta, hvem som råder öfver Holmgård. Då tog Qvillanus bort betäckningen från ansigtet och sade: känner du detta röda stygga hufvud? Odd igenkände då Ögmund Eythjofs bane; ty alla de märken syntes på honom, hvilka han hade fått under sitt vidskifte med Odd: han hade nämligen hufvudet klufvet baktill, ända ned mot midten; detta var väl bengrodt, men ej hårbevuxet. Då sade Odd: nej, Ögmund! med dig förlikes jag aldrig; mer skada har du gjort mig, utan manar jag

dig till strids i morgon. Ögmund samtyckte dertill.

Dagen efter taga de till att strida: striden var både häftig och sträng, med ganska stort manfall å ömse sidor. Syrner gick då, såsom alltid, ganska modigt fram, och ingen sköld gaf nog skydd mot hans anfall: han drap många män; ty Snidil bet allt hvad det förekom. Surtur, Geirrids son, vänder sig mot honom, och vardt dem imellan ett hårdt kämpande; men då begynte Snidil ej bita mera, ehuru Surtur var utan lifvärjevapen — Surtur felades dock hvarken styrka eller illska — så slöts dock deras envige, att Syrner föll död för Surtur med godt vitsord. Då hade Odd nedlaggt alla Qvillani skattkonungar, somliga med skott, och somliga med hugg. Men, när han nu såg Syrner falla, vardt han mycket vemodig och tyckte allt för mycket ondt härflyta ur en och samma källa, genom all den manskada han fått af Ögmund och hans män. Han lägger då en pil på strängen och skjuter mot Surtur; men denne tog emot med handlofven och skadades ej deraf: så gick det äfven andra och tredje gången. Då hugsade Odd,

att han mistat mycket, sedan Guses pilar voro borta. Han ilar då ur striden åt skogen och hugger sig en klubba, samt går sedan åter i striden; och, som han möter Surtur, taga de till att slåss. Odd svänger med klubban så eftertryckligt, att den andre måste luta ned hufvudet. Odd upphörer ej, förr än han krossat hvarje ben i honom, och gick så bort ifrån honom död.

icke hade Qvillanus varit, sysslolös imellertid; ty, så säga män, att en pil flög från hvarje hans finger, och stnfade man för hvarje; och med sitt manskaps biträde drap han hvarje mans barn, som var med Odd, då ock nästan allt Qvillani manskap hade fallit tillika. Odd stod då ensam kvar och värjde sig manneliga; han var hvarken trött eller sårad, hvartill hans skjorta var vållande; dock var nu natten åkommen: skildes de då åt, emedan det ej var nog stridljus. För alltså Qvillanus hem med sina män, de få, som efterlefde: dessa voro dock ej öfver 60 män, alla trötta och sårade. Han kallades sedan Qvillanus Blese, och styrde han länge sitt Holmgård. *)

*) Odd gick strax efter slaget i skogar och marker, till dess han kom fram till Gallia: der-

Någon tid derefter sände Konung Qvillanus till Odd stora föräringar både i guld och silfver och andra dyrbarheter, samt derjemte sitt vänskaps- och förlikningsbud. Odd mottog häfvorna; ty han insåg, att Ögmund Eythiofs bane, som då kallades Qvillanus Blese, var oöfvervinnerlig, heldst han lika snart kunde kallas ande som människa. Det är ock icke förmäldt, att de sedermera hade sins imellan något odeladt; och slutades så deras osämja. Sitter så Odd i sitt rike och har han haft en lång lifstid. Han hade tvänne söner af sin husfru: den ena het Asmund efter hans fosterbroder, och den andre het Herröd; och voro bägge de ämneligaste män.

Öfver rådde på den tiden tvänne Konungar; men det var tillförne 12 Konungars rike. Den ene af dem het Hærjolf (*Hjörolf, Hrolf*) och den andra Hroar. De voro tvänne brödera söner. Hroar hade till rikets ernående dräpit Hærjolfs fader, samt rådde ock ensam deröfver, med undantag af blott ett enda fylke, som Hærjolf egde att styra.

Odd kom till hans hof: Konungen var ung och glad, samt hade mycket sig till tidsfördrif. Han for å skottbacka om dagen; men det gick ganska smått för honom. Odd sade dem, att de sköto dåligt. Kan du skjuta bättre? säger

40 KAPITLET.

Odds färd till Norge.

Då Odd, enligt Völvans utsago, hade hunnit till en mycket hög ålder, timade det en gång, att Odd talade till sin Drottning dessa ord: en färd är för händer, som jag vill företaga. Hvart vill du då fara? säger Silkesif. Odd svarade: jag ernar mig norr upp i Norge: jag vill få veta, hvilka som nu ega att i vård hafva ön Ravnista och andra våra fränders egor. Drottningen säger: så tyckes mig, som du måtte här jemte oss vara full väl nöjd med riket i Hunaland och många andra skattländer; tyckes mig ock, som du ej behöfver lika efter en liten ö-fläck, som är

Herjolf. Det synes mig ej vara någon konst, sade Odd, han skjöt nu och träffade hvarje gång. De tyckte mycket om denna mannen, och vördade Konungen honom mycket. Konungen förtäljde Odd, huru misshandlad han blifvit af Konung Hroar. Odd tillstyrkte honom att begära jemskifte å riket. De sände nu 12 män åstad med bref; och när Konungen hade läsit öfver brefvet, sade han, att de voro dierfva, som begärde dylikt, och mände han hjälpa dem så dädan, att de ej oftare skulle begära något sådant.

intet vörd. Ja, det är så, säger Odd; men jag vill skipa om hvem deröfver skall råda: det månde ock icke taga lag, att derifrån afråda mig, ty jag har redan beslutit färden och skall inom kort tid vara borta. Odd rustar tvänne skepp och hundrade män å hvardera, och förmäles intet om hans färd, förr än han kom till Rafnista.

Det hade timat på ön, att dit hade vestan från Irland anländt Ragnhild, Odds dotter; hon hade tagit under sig ön och alla sin faders egor. Hon var gift med en betydande man, som het Håkan, och voro bägge redan döda. De hade lemnat en son efter sig, som het Vidkund: denne egde nu Rafnista. Som Vidkund fick veta, att

De samla sedan manskap å båda sidor; dock hafva Odd och Herjolf tolftedelen minre. Med Hroar vardt en häftig träffning. Odd bad dem anvisa sig Konung Hroar, och så skedde. Sedan tog han en pil och sköt emot Konung Hroar; den träffade Konungen i midjan, och föll han der död, och vardt sedan ingen strid längre. Herjolf erbjöd Odd (*del i*) riket, men Odd gaf honom sin del. Odd hade nu varit der några halfår, men trefs der ej längre utan for lönligen bort en natt. Han låg sedan många dagar ute i marker, till dess han omsider kom åter i sitt rike igen och satt der länge i stillhet. Jemför kap. 32.

hans frände Odd hade dit anländt, tillagade han ett stort gästabud för honom och bjöd dertill de rikaste män i Nummedals fylke. Odd kom till detta gästabud med allt sitt manskap. Alla män beundrade högligen Odd, så snart de kände, att hans ålder var vida öfver andra människors, att han ännu var så rask och härför: han var ock mycket större än andra män, som då funnos, samt helt gråhårig. Odd dvaldes der en half månad, och lemnades uti hans våld allt hvad hans fränder hade egt; men han gaf det åter åt hvar och en, som hade det tillförne. Derpå lagar Odd sig att resa söderut och hedrades med kosteliga föräringar.

Odd seglar nu nordan ifrån, till dess han kom midt för Berurjod. Då sade Odd: jag är så nyfiken att se min fosterfaders gård, att vi fälla seglen och gå i land; och så gjorde de. Odd och hans män gingo till byen, och sade Odd dem, hvarest hvarje hus hade stått — der var då en liten by (Ingjalds gård var nu vallgrodda tomter). Odd följde dem ock dit, som han och Asmund hade haft sin skötbacca, och förtäljde dem hvad mon, som ha-

de varit dem imellan i deras skjutande. Odd följde dem ock dit, som de hade lekt med simmande, och berättade dem, huru der hade tillgått: oländig mark var nu der, som fordom varit (blomsterrika) parker. Då sade Odd: låtom oss gå våra färde, här är ingenting att se; jag mände nu väl undgått det ödet (som Völvan spådde mig för lång tid sedan), att jag skulle brännas på Berurjod.

De förfogade sig sedermera derifrån — små risqvistar med lös jord imellan lågo i vägen för dem — men bäst som de gingo, stötte Odd foten och snafvade. Han sade: hvad för ondt var det jag stötte foten emot? Han rörde dervid med spjutskäftet, och sågo alla, att det var en hästs hufvudskalle. En orm jagade då undan mot Odd och högg honom strax i foten ofvan ankeln; strax uppkom verk af giftet, och hela foten samt låret uppsvullnade. Denna åkomma besvärade Odd så mycket, att de måste leda honom ned till stranden; och när han kom dit (satte han sig ned och sade: nu skall mitt folk skiftas i tvänne hopar eller hälfter, och) skola sextio män sitta här jemte mig och rista efter det qvåde,

som jag nu vill författa öfver mina företag och min lefnad; men (de andra sextio) skola hugga mig en stenkista (*stentråg*) och draga dit ved, sätta eld derpå och uppbränna alltsammans, så snart jag är död.) Sedan tog Odd till att qväda, (men de gingo till sitt arbete och höggo stenkistan) och de (som dertill voro bestämde) skuro efter honom qvädet i tunna trädskifvor.

Odd qvad då följande

41 KAPITLET.

Lefnads-qväde:

1. Lyssnen kämpar,
 medan jag qväder
 om vapen-käcka
 vänner mina!
 Minst må jag dölja,
 att stridstyf man
 det ej tager lag
 mot ödet strida.

2. Fostrad vardt jag
med faders råde
och brådt dervid van
på Berurjoder:
sällsynt ej var
sällheten der,
sådan Ingjald
sjelf den egde.
3. I vår barndom,
på Berurjoder
uppvexste vi båda,
Asmund och jag:
vi slöjdade skjutdon,
vi timrade skepp,
vi skuro oss pilar —
allt till vår gamman.
4. Spådom — nu sannrönt —
sade mig Völvan,
den jag ändock
ej ville akta:
sade jag unga
Ingjalds son,
att jag ville färdas
till fädernebygden.

5. Ofta sågs Asmund —
i vapenlek öfvad —
färdig i lifvet
och döden mig följa:
jag yttrar till gubben (Ingjald),
att aldrig jag åter
hit månd' komma —
den ed här jag brutit.
6. Ut i svallande våg
skeppen vi förde,
den hårdföre stod
från masttoppen fjerran:
kommo så utanför
branta ön,
der, hvarest Grim
gården egde.
7. Jag sågs i byn
ej blideliga;
bergsfolk kommo —
bägge mig fägna —
visst måste jag
med vänner mina
glädtigt glam
och guldets skifta.

8. Mig vardt till våren
 anvist en färd,
 känd utaf bragder,
 att Bjarmen hemsöka:
 sedan jag helsat
 Sigurd och Gudmund,
 ville jag med fränder
 slutas i färden.
9. Käcka voro vi,
 å vikingaskeppen,
 två mina fränder
 till förmanskap:
 roddkarlar raska
 sig rof ville egna
 utaf hvad gods
 gamla Finnarna egde.
10. Med oskadda härskepp
 dit vi anlände,
 hvarest de Bjarmer
 bygder egde:
 vi ödde med eld
 egor deras,
 innan vi raska
 ölsvennen grepo.

11. Han sade sig kunna
svennerna visa,
der hvar man lätt
skatter kan hemta:
han bad oss vandra
stråten den längre,
om mycket gods
vi ville ega.
12. Borgmän sig redde
skyndsamt att värja
högen för härmän,
och kilfylkte hopar:
förrän vi foro,
folket vi låto,
ganska talrikt,
lifvet förlora.
13. Jag rådde att skynda
till skeppena ned,
då de flyende
råkat i träsket:
vi både miste
båt och julle
och manskap tillika,
när vi kommo ned.

14. Strax tog jag att kinda
i trången skog,
uppe å landet,
lågande eld:
häftigt vi låto
hetan låga
i råa veden
spela i höjden.
15. Sågo vi snarligen
herrliga skutor
och ståtliga svenner
skynda åt landet:
Fränderna mina,
som styrde farten,
fägna sig hjärtligt,
när de mig finna.
16. I hiskeligt väder
herrliga hjeltar
se'n låto vråka
vind för våg:
sand var å däck,
syntes ock männen
allt landthopp förbi —
oj lade jag deråt.

17. Anlände vi sedan
vid branta ön
serla om sommarn
seglet var slitet;
kämparne flinka
togo sig före
skyndsamt å rullar-
skeppen uppdraga.
18. Vi slogo upp tält;
men somliga foro,
som kunde med båga,
björnar att jaga:
på ön vi laga,
att uppkinda eld,
ett brinnande bål;
framför stod björnen.
19. Fjällhoar sade,
det vi mände flyttas;
ville dock än sjelfva
ej ifrån ön:
vådligt var männen
strider att väcka,
så käck som han var,
Jättekungen.

20. Ön vi dock icke
vågade nalkas;
vapenföra svenner
der stego fram:
bussarna reste
framman för berget
en diger vägg —
dit vågade jag.
21. Jag rädde att gå
med Gusesnöten
dit och imellan
berget och ön:
en trollqvinna jag
sköt uti ögat,
men bergfrun
framman i bröstet.
22. Det namn jag då fick,
som jag ville hafva,
när mig Jättinnor
nämnde ur fjellet,
och sade sig erna
ÖRVAR-ODD
fort hädan förära
en tillbörlig fart.

23. Vi med det snaraste
 kosan ställa
 bort ifrån ön —
 vind kom oss å:
 helbregda vi kommo.
 hem derifrån —
 vi gjorde oss glada
 med fränder och vänner.

23. Vi voro så alla
 den vinter tillsamman,
 glade af guld
 och gammantal:
 skutorna prydda,
 när kölden slutat,
 Vikingar halade
 i vågen ut.

25. Vi seglade sedan
 söder med landet —
 jag vill ej dölja't —
 med trenne skepp:
 vi vänta oss fångst,
 det är för visso,
 och Elfva-skär
 öfver allt vi ransaka.

26. Funno vi sedan,
 för oss i sundet
 hurtiga hjeltar,
 Thord och Hjalmar:
 då fråga oss kämpar,
 som före oss voro,
 om å land eller vatten
 vi kamp villja röna.
27. Lade så kämparne
 samman sitt råd;
 då männen ej syntes
 stor egofångst väntas,
 ett vänare villkor
 Håleyarne valde:
 vi föreslogo sämjas
 i Fostbrödralag.
28. Alla vi höllo
 med skeppen ur hamn;
 fort de fullhuga
 väntade fångst:
 modet ej svigtar,
 medan för skeppen
 höfdingar, hjeltar
 helbregda råda.

29. Vreda vi vordo,
 då vi de raska
 sköldmän hitte
 vid Holms näs:
 sedan vi rådde
 öfver styfva kämpars
 samlade gods
 och skeppena sex.
30. Alla vi voro
 vester med Skolle;
 folkets Furste
 der satt för landet:
 kämparne buro
 blodiga såren,
 vitt med svärd;
 vi fingo segern.
31. Jarls ättlingar hade
 utskärs härjat —
 vane vid fiender
 som hundar vid räfvar;
 Hjalmar och jag,
 när dit vi foro,
 med eld och svärd
 längskeppen ödde.

52. Sporde mig Gudmund,
om jag till hösten
honem ville följa
till fädernebygden.
Jag sade så:
till mina fränder
dit norr kommer jag,
aldrig mera.
53. Aftal blef slutadt,
att mötas till sommarn,
öster i elfven,
till vikinga färder:
ville då Hjalmar,
han den Hugstore,
få mig i samfärd
med sig åt söder.
54. Hjeltarne muntra
hvar åt sin sida
kosan ställde,
när vindar kommo:
vi segla strax
till Svea folk;
sökte vi Ingjald
Upsala Konung.

35. Mig gaf Hjalmar,
 den Hugstore,
 å grönskande mark
 gårdarna fem:
 glädde mig godset,
 medan mig alla
 sände häfvor
 och vännehelsning.
36. Alla vi möttes
 å glada dagen —
 Svenska kämpar
 och Sigurd från vester:
 från öboar
 kämparne rante
 egendom allan,
 och lönte med elden.
37. Dädan vi vända
 sjöhästarna (skeppen) vester,
 Å Irländska kuster
 eldar vi tände:
 derifrån hade,
 när vi kommo dit,
 både män och qvinnor
 flyktat ur husen.

38. Fann jag till skogs
vagnspårs stråten,
innan fiendliga
skytten jag mötte.
Ack! måtte jag Asmund
med allt mitt gods
kunna åter
odöd köpa!
39. Omsider jag såg,
hvar sig hade samlat
raska karlar
och deras Kung:
der lät jag fyra
Ölvörs fränder,
stridsvana svenner,
sluta lifvet.
40. Mig utur vagnen
jungfrun helsar;
guldet hon mig
det goda lofvar:
skön mö bad mig komma,
sommarn den nästa;
en lön då till mig
hon mände leta.

41. Syntes som brynja
 eller blåa ringar
 fölle mig iskallt
 om hela kroppen,
 då ned åt sidorna
 föll silkesskjortan,
 sömmad med guld,
 sid fullkomligt.
42. Från västan vi foro
 längst att hemta,
 att bussarna mig
 blodig sporde:
 underting å Skide
 svenner funno;
 bålstarka bröder
 till bane vordo.
43. Sote och Halfdan
 i Svea skär
 mången man
 vordo till men:
 dem vi vunno
 före dädanfärdén;
 hälft hundrade skepp
 mellan stammerna rödjdes.

44. Vid färden derifrån
 funno vi män
 glada och tappra
 i Trönu vågar:
 med Ögmund ej var
 lättdelta rön;
 Vi tre, och de nio,
 tågade dädan.
45. Ej mände jag rönén
 och bragderna rosa
 hos stolta kämpar,
 som kommo till sjön:
 hade der Hjalmar
 vakt hållit illa,
 då Glam der låg
 genomborrad.
46. Dädan hemreste
 hurtiga kämpar;
 men värdig hög
 uppkastas åt Thord.
 Ingen mänd våga
 oss något motsäga:
 Då var oss slätt icke
 svårt efter gods.

47. Jag lefde med Hjalmar
 hvar dag uti glädje,
 medan vi skeppen
 helbregda förde:
 till dess å Samsö
 sällar vi funno,
 som också kunde
 svänga sin klinga.
48. Vi låto då falla
 under örnarsfötter (*örnar till mats*)
 ärelösa
 tolf berserkar:
 då mände jag skiljas,
 på ödesdagen,
 vid min förnämsta,
 fulltrogna vän.
49. Aldrig jag hade
 i all min lefnad
 tapprare hjelte
 i härnad funnit:
 bär jag på skuldrorna
 Hjalmar liflös,
 och till Sigtuna
 sedan förde.

50. Jag lät det icke
länge bida,
innan jag Semund
var uti äsyn:
sällar för mig
sköfla skeppen,
men sjelf kom jag
simmande dädan.
51. Gick jag i Göthland
gramse till mods,
sex dagar å rad,
innan Semund jag fann:
lät jag hans manskap
lifvet mista,
sex och nio
och sjelfva hjelten.
52. Vi seglade sedan
långt söder i haf,
förr än det farliga
grundet jag fann:
der fick jag sakna
hela mitt sällskap;
åt annat led
se'n ensam jag syftar.

53. Dit kom jag ytterst,
der Aqvitanska,
kämpesöner
borgar styrde:
der lät jag fyra
fallne ligga,
hurtiga hjeltar;
nu är jag här.

54. Förr det dock var,
att jag tog före,
till mina bussar
bud att sända:
mände jag så fägnas
af deras möte,
som hungroga
höken af byte.

55. Bussarne tre
oss blefvo bjudne
af landets folk,
och mycken heder,
den jag dock icke
ville mottaga;
båda mina bröder
blefvo der efter.

56. Sedan jag hastar
från kämpahopen
att söka den stora
Jorsalas stad; (*Jerusa'em*)
Fast jag beslutit
att fara dit,
der jag lärde
Christum tjena.
57. Långt bortom Grekland
jag då ock lät
Jordans flod
öfver mig forsa;
sedermera äfven,
det är bekant,
dugde som förr
dyrbar skjorta.
58. Gammen mig nådde
nära vid branten;
flög han med mig
till fjerran land,
till dess vi hunno
höga klintar;
han i sitt näste
mig lät hvila.

59. Till dess mig Hejder
 med sig hade bort,
 starkaste jätten,
 å roddare skuta:
 lät mig den goda
 guldets gifvare
 hela 12 månader
 hos sig dväljas.
60. Höll jag mig artigt,
 medan jag der dvaldes,
 till den fogliga
 jätte flickan:
 med henne jag hade
 en hurtig son,
 olik i allo
 andra piltar.
61. Honom drap Ögmund,
 Eythjofs bane,
 bort uti Hellulands
 ödemarker:
 men hans kämpar för mig
 miste lifvet —
 ej har jag viking
 värre funnit.

62. Han fosterbröder mina
 flera har dräpit,
 Syrner och Gard;
 men skägget han miste.
 Han var jättinnor,
 ej menniskor lik,
 och kallades sedan
 Qvillanus Blese.

63. Å Brävalla jag
 ansågs skicklig;
 jag kämpade då
 med konunga folket:
 att svinfylka hären
 skipade Ring
 å stridsfältet
 den vidtfarne Odd.

64. Jag förr icke nöjdes,
 än uti Ungern
 jag kom att besöka
 Konungar tvänne:
 jag antog för en
 arfvet vinna;
 min Konung jag gjorde
 kraftigt bistånd.

65. Kom jag omsider,
 der dugtiga tycktes
 Sigurd och Sjolf
 i Konungens svit:
 hofmän oss bjödo
 'att begära pil'
 och sköldar fem
 till fäktning.
66. Ej kortare jag sköt
 än sjelfva Kungen:
 välslöjdadt spjut
 mig var tillhands;
 råddes oss sedan
 simmande röna,
 då lät jag båda
 snyta blodet.
67. Mig skipas en sköldmö
 närmast i samfärd,
 just som vi skulle
 tåga till strids:
 henne jag stjalper
 långt ut i pussen.
 De miste lifvet,
 men vi togo godset.

68. Förde vi folket
från villoråd,
och trägudar deras
jag också förstörde.
I borgporten
Bjalke jag slog
med ekeklubban,
innan han dog.
69. Var mig Harek
huld och fullt trogen,
då han mig fäste
sin fosterdotter:
egde jag väna
Konungadottern;
väl styrde vi, samman
seger och länder.

Det led nu så med Odd som med qvådet.
Detta qvad han sist:

70. Sedan jag satt
i ostörd sällhet,
herrligen längre
än jag har vetat. —
Långt blir förtälja
om mina färder,
för tappra svenner;
men denna blir den sista.

71. J skolen skynda
 neder till skeppen,
 helbregda alle!
 här mänd' jag dväljas:
 bären till Silkesif
 och våra söner
 min kärliga helsning;
 dit kommer jag aldrig.

Och derpå dog Odd, och är det fordena och visa mäns sägen, att han tyckes hafva varit en på många sätt den största man af sina samtida efter fordens sed. Han hade förut sagt sina män, att de skulle lägga honom i stenkistan, draga sedan dit ved och bränna hans kropp; ty han ville icke, att hedningarne foro med hans kropp, men befallde, att stenkistan skulle vara der efter honom till synes; och är det manna sägen, att hon är sju alnar lång, samt att Odd ock hade så (*lång*) varit.

42 KAPITLET.

Efter dessa händelser fara Odds män öster ut och hem. De buro Drottning Silkesif dessa tidningar och Odds helsning; hon sade sig dylika tidningar förmodat. Nu tog hon under sig riket i Hunaland med sina söner, och härstamma många berömliga män från Odds söner. Ragnhilds ättlingar spridde sig vida öfver Halogaland: derifrån härstammade Vidkund i Bjarköy (Björkö). Det är visa mäns sägen, att Odd lefvat i 300 vintrar: han var född 50 vintrar före Harald Hårfager, men slöt sina dagar i Konung Olof Tryggvasons tid, när denne hade regerat 3 vintrar öfver Norge. Samma sommar döptes Konung Olof den Helige, år efter Christi börd 998. Vintern derefter christnades hela Halogaland. Ändas här Sagan om Örvar-Odd (den Vidtfarne).

Uppllysningar till Ör- var Odds Saga.

TILL FÖRSTA KAPITLET.

Sid. 1. *Halftrollet Hallbjörn*

Så säga oss våra gamla urkunder, *) att förrän Turkar och Asiens folk kommo till Nord-landen, egde Resar och Half-resar der sina böningar. Resarne togo sig qvinnor ur Man- hem, och sømligagifte dit sina döttrar: så blanda- des folken mycket tillsamman. Sjelfva Asagudar- ne beblandade sig äfven på detta sätt med de gam- la invånarne i Norden **). Rafnistaboarne hade i flera leder haft sådan gemenskap med sina nordli- ga grannar. Om Hallbjörn säges***): han var en man⁹ och vardt kallad Halftroll; han var son af Ulf Oarge †). Han bodde på ön Rafnista, som

*) Herv. S. c. 1.

**) Edd. Daemis. 21: m. fl. st.

***) Kétil Haengs S. c. 1.

†) Så kallas han i

våra Handskrifter, i Sturlesons Heims Kr.

ligger vid Naumadalen; der var han mycket före bönderna, eller, som det i vår 'saga heter, var råddande uti mycket, d. ä. var en mycket betydande man ibland odalbönderna öfver hela Halogaland och än vidare. Han egde en son, som het Kétil, med tillnamnet Hæng. Denne hade, af Konung Branes dotter, Trollet Rafnhild, ur Finnmarken, en son, som het Grim och fick veder-namnet Lodinkinni; ty den ena kinden var luden, och derpå fäste intet jern *). Men för människor med mera bildning, menskir menn, ansågos med tiden dylika föreningar uti ordentliga giftermål i allmänhet vara mindre lyckliga **) eller åtminstone mindre passande, hvarföre också Hallbjörn ogillade Kétils förening med Rafnhild och förreslog en mera mensklig och passande, hvilken ock fullbordades.

En sådan beblandning med personer af verkliga folkslag bör dock noga skiljas ifrån den någon gång i Sagorna förekommande med öfvernaturliga varelser; såsom då Eivind Kinrifa sjelf säger: jag är en ande uti menniskoskepnad, qvicknad genom Finnarnes trollkonster; ty min fader och moder kunde dessförinnan aldrig få något barn †); eller då Grim Äger ††) och Ögmund

2: 486. Sv. Uppl. och i Geneal. Tab. till Gunnlaug Ormst. S. s. 309; men SVHM i Geneal. Tabb. kallar honom Ulf Vargi. *) Kétil Hængs S. c. 8.

**) Har. Hårf. S. c. 25. †) Sturl. Ol. Tr. S. c. 84.

††) Gänge Rølf S. c. 2.

Floke *) sägas vara född af sjöran. Då dessa uti Sagorna framträda såsom nästan alldeles öfvernaturliga varelser, förblifva dock de af ofvannämnda hjonelag födda barn alltid människor, och tillkännagifves med ordet half eller bländing och ett folkslags namn, såsom Half-resar, Half-troll, Thussa-bländing, m. fl. att de härstammade till sitt fäderne och möderne från tvänne olika folkslag.

Sid. 2. *Berurjoder.*

Kallas nu Berlio och är beläget uti Sogn-dalen †).

Sid. 3. *Bäras till Fadern - - - vattenöst.*

Ett nyföddt barn vardt först, innan någon ting dermed företogs, nedlagdt å golfvet, lagdr *nidr å golf*; sedermera skulle det antingen upptagas eller utbäras.

Härvid torde man böra anmärka, att de begrepp man i äldre tider här gjorde sig om dessa små värlösa varelsers rättigheter strax efter ankomsten i världen, voro helt andra än den upplysare världens. — En husfader, hvilken hade ett alldeles oinskränkt välde öfver sitt husfolk, trodde det böra bero af hans villja, lika visst som det stod i hans magt, att efter behag antingen upptaga barnet till medlem af sin husliga krets och vårda

*) Örvar Odds 9.

I. s. 264, 274.

†) Torfaeus Hist-Norv. T.

det, såsom billigt var, eller att alldeles förskjuta och nästan bortkasta det, låta det, såsom ett annat obetydligt ting, bäras ut i skog eller mark och der öfverlemnas åt sitt öde, att på ett eller annat sätt omkomma eller lyckligen råka att af någon barmhertig menniska upptagas, hvilken då iklädde sig föräldreskyldigheten att vårda det. Flera exempel af detta omänskliga bruk förekomma i våra Sagor än att dess verklighet kan dragas i tvifvelsmål. Våra forntida underrättelser förmåla till och med, att det någon tid varit, om ej lag, åtminstone en mycket allmän sed vana, att fattiga *urikra*, mannabarn kunde utbäras, om så bebyggades; dock ansågs detta ej väl gjordt *), och hos förmögna män var barns utbärande gemenligen ansedd såsom en oerhörd grymhet, *uhcyriligast* *bragd* †). Det berodde imellertid så alldeles af busfadern, att ej en gång modern vågade sätta sig deremot, och om barnet var faderlöst eller fadern ej var tillstädes, utöfvades denna rättigheten af den, i hvars våld husstyrelsen var lemnad. Barnet blef då af en träl taget och utburet; annars skulle det upptagas af fadern eller någon annan i hans ställe, derpå vattenösas och namngifvas.

Faderligt upptagande af ett barn bestod vanligast deruti, att barnet upptogs från golfvet, och bars till fadern med begäran, att han

*) Ol. Tr. S. Ed. Isl. II: 25.

S. c. 2.

†) Finnbog. Rarb.

ville emottaga, vårda och fostra det, hvilket i forntiden förstods med att bära nyfödda barn till sin fader, bera barn att födur sinum. Sedan fadern vidare emottagit barnet i sina armar, då han ock betraktade det, och af dess utseende slutade till dess sinnelag och bragdlycka, ansågs barnet upptaget till uppfostrande, såsom medlem af familjen och således intet utbärande böra kunna komma i fråga: barnet blef då sedermera vattenöst och namngifvet. Så gjorde Thorsten, Ingemund den Gamles fader. Han egde en son med sin hustru, och så snart gossen var född, vardt denne buren till sin fader. Thorsten betraktade honom och sade: gossen skall heta Ingemund, och väntar jag, att detta namn skall skaffa honom lycka †). Vidare heter det: Vigdís, samma Ingemunds hustru, födde ett barn; det var en vacker gosse. Ingemund betraktade honom och sade: gossen har en god uppsyn, *agnabragd*, och skall ej länge letas efter namn till honom: han skall heta Thorsten, och hoppas jag, att lyckan följer med namnet. Gossen gaf tidigt godt hopp om sig och egde många goda egenskaper; han var klok och vänfast samt hofsam uti allt. De egde en annan son; denne blef ock buren till sin fader, som skulle råda för namnet (gifva honom namn). Fadern betraktade honom och sade: denne gosse ser ut att blifva ganska stor och har skarpa ögon; om han lefver, månde ej många varda hans likar; han blir väl en häftig man, men trofast mot vänner och

†) Vatsdael. S. c. 7.

fränder, och en dugtig stridsman, om jag ser rätt †).

Äfven mödrarne upptogo barn någon gång, då fäderna ej voro tillstädes eller ej tillåto, att barnen fingo uppfostras. Således höres Thorsten Asgrims son i sin visa anropa både fader och moder om att blifva upptagen. Så är derom för-mäldt i Sagan ††), att Thorkatla, en betydande Norrsk mans, Asgrims, hustru födde ett sven-barn; Asgrim bjöd, att gossen skulle utbäras: trä-len, som skulle grafva gropen (att lägga barnet uti), höll redan uppå med att hvässa grafredska-pen, och var svennen nedlagd å golfvet. Då hör-des för alla kringstående, som gossen qvad detta:

Lemnen mig min moder,
mig är så kallt å golfvet;
hvarjestäd's svennen mår sämre,
än i sin faders armar:
det tarvas ej jernet hvässa,
ej jordtorfvor skära;
låten af med verket leda (styggas) —
bland män jag månd' lefva än längre.

Thorsten Eigilsson hade vid sin bort-resa befallt, att det barn, hans hustru Jofrid snart skulle föda, måtte utbäras. Hon födde ett fagert flickebarn. De närvaraude kvinnorna ville bära barnet till henne; men hon svarade, att det

†) Vatsd. S. c. 13.

6. s. 158. 1. l. Uppl.

††) Landnám. Bók, 5 Part. c.

ej behöfdes *): hon ville härigenom offentligent öfvertyga de närvarande om sin borsamhet för sin mans befallning, att barnet skulle (ej upptagas, utan) utbäras, ehuru hon genom en träl lät föra barnet till sina släktingar att der uppfostas.

De barn, som ej blifvit upptagne af fadern eller med dess vetskap och samtycke, kallades *oburne barn*, *börn liborinn*. U n e, en son af den Gardar, som fann Is l a n d, här utan tvifvel erhållit sitt tillnamn h i n n ú b o r n i **) deraf att han ej blifvit upptagen af sin fader Gardar, hvilken vid gossens födelse kan bända var ute på sina färder. I K o r m a k s Saga nämnes en kvinna Steinvör hin úborna, för hvärs tillnamn ej heller någon annan anledning kan uppgifvas. Här af inses, huru M i r g i o l kunde tega vara på Drottningens oburna (af fadern ej upptagna eller erkända) barn, medan hon var i badet †) och sjelf ej nog hemligen kunde fostra det. Sådana af fadern ej upptagna barn, om de än mot hans villja och befallning uppfostrades, behöfde han ej att erkänna eller vårda, hvilket åter var en ovillkorlig skyldighet, så snart han upptagit dem. Här af betyder ock ordet *buren*, *borinn*, så ofta det säges om barn i anseende till sin fader, ej egentligen född, utan u p p t a g e n, ehuru det merändels är det samma, alldenstund det tillkom en fader att upptaga sina barn.

*) Gunnl. Ormst. S. c. 3.

**) Landnám. B. 4. P.

c. 4. s. 131.

†) Landnám, B. 2. P. 16 c, s. 52.

Upptagandet kunde dock, när fadern var död eller frånvarande, och ofta i hans närvaro, verkställas af någon annan, som då upptog barnet, antingen att blott vattenösa och namngifva det, eller ock att tillika uppfostra det.

Vattenösningen, *at ausa barn vatni*, var sedemera på upptagandet den högtidliga beseglingen. Förrättningen var äfven för hedningarna helig: barnet blef derigenom högtidligen tillegnad; vattnets gudar, hvilka tillika voro ställens och familjers $\ddagger$; det blef derigenom invigdt både till andelig och verdslig medborgare i staten, samt fick derigenom både allmän och enskild helgd för sin person, enot hvilken hvarje förgripelse hädaneftcr var ett stort brott. Den vattenöste kunde således ej mer utbäras eller dödas, utan att ett sådant företag ansågs såsom ingrepp mot menniskans personliga rättigheter. Det var då, säger Sagan $\dagger\dagger$), ansedt för mord att bära ut barn, sedan de voro vattenöste. Denna vattenösning nämnes dock ej i Sagorna, såsom egande någon gemenskap med den i Runkapitlet nämnda, hvarigenom unga män bärdades, så att de ej kunde falla för svärd i krig.

Blott för att vattenösa och namngifva barnet skedde upptagningen, så ofta någon i faderns frånvaro, eller i dess närvaro, på dess befallning, eller med dess samtycke, upptog, vattenöste och namngaf

$\dagger$) Sperling de Bapt. Ethn. s. 40, 56 i not. till Gunnl. Ormst. S. s. 203. $\dagger\dagger$) Hörd. och Holmv. S. c. 7.

barnet i faders ställe. De som så upptogo barn, voro enligt höflighetens fordringar skyldige att bemöta sina upptagna barn med all kärlek och välvillja; hvilket uti Norden är vida äldre än Christendomen och dess fadderskaps förbindelser och tillgifvenhet. Då Helge Droplögsson i sin yttersta kamp trädde fram mot Helge Asbjörns-son, säger han till Össur, mot hvilken han stod uti en sådan upptagningsförbindelse: der står du, Össur! mot dig månne jag intet försvara mig; ty du har vattenöst mig; hvaruti Helge likväl bedrog sig, ty, då han gick fram för Össur, blef han af honom oförseendes genomborrad *).

Emot dessa hedendomens upptagningsfäder svarade således i visst afseende Cristendomens faddrar, eller så kallade Gudfäder, som höllo barnen under dopet. En sådan förrättning åtog sig Sigvater Skald för Magnus, Konung Olof den Heliges son, **), och Stein Skapteson för Thora, Thorberg Arnessons dotter ***).

Man gjorde härvid mycket afseende uppå att de, som så skulle upptaga barn, voro betydande och namakunniga män. Härpå syfta Sturlesons †) ord: Det var då sedvana med förnäma mäns barn, att vara nogräknad i valet af män till att ösa vatten på dem och gifva dem namn. Detta gäller om hedendomen — det samma gäller äfven om Chri-

*) Helge och Grim Dropl. S. c. 16.

S. c. 131.

**) a. st. c. 143.

§. 40.

**) Ol. H.

†) Har. Hårf. S.

atendomen, såsom kan ses af ofvanberörde Steins svar på Ragnhilds vänskapshet; att han icke mände hålla flere flickebarn under dopet. Den stolte ynglingen ansåg nämligen de barn, som ej kunde blifva serdeles märkvärdiga, ej vara nog värddiga att af honom upptagas. Sigurd Jarl upptog Harald Hårfagers son, och denne Håkan upptog Sigurd Jarlsson.

Vid en sådan upptagning har den upptagande ej endast vattenöst barnet, utan äfven ofta, antingen han sjelf förrättade, eller blott, lät verkställa vattenösningsen, förklarar det upptagna barnet för sitt fosterbarn eller arfvinge. Således har Konung Gorm i Danmark, som blef kallad den barnlöse, emedan han inga barn hade, låtit bära till sig Arnfinn, Jarls utburne son, hvilken af Konungens kämpar blifvit funnen och upptagen. Han betraktade gossen väl och sade: denne gossen mände blifva en stor man och är bättre funnen än icke. Sedan lät han vattenösa honom och gifva honom namnet Knut, ur det skäl, att en guldring var knuten fram uti pannan, då gossen vardt funnen, och deraf fick gossen det namn, han sedan fick behålla. Konungen lät väl uppfostra honom och kallade honom sin son, älskade honom mycket och gjorde honom mycket godt. Slutligen, när Konung Gorms dagar begynte lida till slut, och han vardt dödsjuk, sade han sig villja gifva Knut hela sitt rike, hvilket han ock bekom †).

Harald Guldskegg, Konung uti Sogn i Norge, gaf sin dotterson sitt namn och rike †). Likaledes gjorde Konung Harald Hårfager med sin sonson Harald Gråfeld. Erik och Gunnhild hade en son, hvilken Konung Harald vattenöste och gaf sitt namn, samt sade tillika, att han skulle warda Konung efter sin fader Erik ††), och med det samma ärfva sitt rike; ty Konung Harald hade förut gifvit Erik Blody x öfverväldet öfver hela Norge.

Att de äfven upptogo barn till att fostra dem, vårda dem under deras unga år och utbilda dem, utan att derföre göra dem till sina arfvingar, synes af Guttorms förhållande. †††)

Sid. 3. *Namngifven och kallad Odd.*

Namngifningen följde med vattenösningen, och tillkom det då fadern eller den, i hans ställe vattenösningen förrättande att gifva barnet namn. Det hände då som oftast, i synnerhet då en betydande man vattenöste barnet, att han gaf det sitt eget namn. Så hafva vi ofvanföre sett, att Konungarne Harald Hårfager och Harald Gråfeld gjorde, äfven ock Hertig Guttorm. Sammaledes gjorde äfven Konung Håkan med Sigurd Jarlsson. Första Juhlnatten födde Bergliot, Jarlens hustru, en son. Dagen derefter vattenöste Konungen denna gosse

†) Landn. 5. P. c. 9. s. 163.

††) Har. Hårf. S.

c. 45. Ol. Tr. S. I. 12.

†††) Har. Hårf. S. c.

21. Jemf. hârom Thorlac. de matrim. vet. 9. 52.

not, 2.

och gaf honom sitt namn *). Men Sigurd Jarl vattenöste Konung Håkans son och kallade honom Håkan efter sin fader H å k a n L a d e - J a r l **). Eljest var det vanligast, att man gaf barn namn efter någon namnkunnig och omtyckt person, serdeles inom släkten, ända till och med efter barnets egen fader eller moder; och fiono vi uti Saggorna, att namngifvaren hoppas, det lyckan mände följa namnet, eller att personer hade lycka ***) eller egenskaper, †) lika med den, hvars namn hos dem blifvit återlifvadt. Det var ock under bedendomen minre brukligt att antaga namn, som voro brukliga hos fremmande folkslag, än att dana sig nya. Ut i sina mest älskade yrken, och dertill hörande egenskaper, funno de rika anledningar till benämningar, hvilka de ock på mångfalldigt sätt förändrade; och visste en hvar anledningen till ett sådant namn ††), samt ansåg det ofta såsom en vink till iakttagande eller uppöfvande af den egenskap dess namn innebar.

Det var först efter Christendomens införande som fremmande folkslags namn i Norden blefvo mer allmänna. En mängd anstöttliga blefvo afslagda, och namngifningen började nu rätta sig mer efter munkarnes, än de gamla Nordboarnes bruk. Hel-

*) Håk. God. S. c. 12.

**) Har, Härf. S. c. 40.

***) Vatsd. a. st. m. fl.

†) Aulkofer. Thatt. s.

37.

††) Såsom Knut. Ol. Tr. S. I. 71, Arn-

finnr Alban. S.

ga personers namn kommo i serdeles helgd och anseende; legenderna togos ofta så mycket till händledning, att ett barn kallades efter det Helgon, in- till hvars fest barnets födelse närmast inträffade. Konung Olof Skötkonungs son kallades således vid dopet Jacob, emedan han var född i Jacobs vökn; men det namnet likade Svearne illa, och ifråda de ännu för sitt gamla bruks iakttagande, med tillägg, att aldrig någon Svea Konung hetat Jacob. De gamla, inom en släkt brukliga, namnen voro så allmänt omtyckta och brukliga, att, då Sigvater Skald låtit kalla Konungasonen Magnus, sjelfve Konung Olof den Helige fann en ändring deruti nog ovanlig. Då Konungen frågade, hvi han lät gossen beta Magnus, det är ej vårt ättnamn; svarade skalden: jag kallade honom efter Konung Karl Magnus, som varit den namnkunnigaste man jag känner i världen. Dock — med fullvuxna personer, hvilka en lång tid gjort sig allmänt kända under sitt hedniska namn, som således, då de omvändes och döptes, ej utan villervalla och olägenhet kunde ändras, inkommo likväl många hedniska namn i Christenheten. Om dylika het det då, att, likasom människan genom dopet helgades, så helgades äfven namnet derigenom. Då Thorlak, som sedermera vardt Biskop i Skalholt, af anförda skäl fick behålla sitt hedniska namn, vardt hans namn, heter det, sannertligen godt, sedan det genom heligt dop vardt helgadt och at Biskopens mun välsignadt, hafver också, hvad det gamla visa ordalaget likasom spått,

skä gån i fullbordan, att det namnet är nu mången bättre än guld *). På sin höjd blefvo någou gång sådana personers namn något litet ändrade; såsom af Sven, blef Otto Sven; af Gest Thor. Gest o. s. v. hvarvid dock bände, att deras gamla namn fortforo bland allmänheten, såsom förut. Thorgest, som således under sitt gamla namn Gest blef ständ till tinget, sade sig ej tillkomma att svara, heldst hans dopnamn, *Christninganamn*, var Thor-gest †).

I forntiden hade dock en person ej mer än ett egentligt eller eget namn, *eiginnafn*; ty hvad vi kalla Familjenamn brukades icke. Ättamn voro personers egna namn, som voro brukliga inom en viss ätt eller släkt, och Tignarnamn var värdighetsnamn eller titel, *nafnbet*. Helt annat voro återigen deras tillnamn eller skiljenamn, *kännennamn*, *vedernamn* och *öknamn* eller *förlängda namn*, hvilka en person fick utom sitt vanliga egna namn. Vi finna väl några dylika, hvilka blifvit tillagge flera personer, utan att dessa derföre voro beslägtade med hvarandra. Så framträda väl uti våra Sagor flere personer med tillnamnet *Röde*, m. fl. men de buros ej till följe af släktskap eller arf; ty i detta afseende finna vi ofta, att fadern hafver ett tillnamn, den ena sonen ett annat, och den andre sonen intet eller återigen ett annat, o. s. v. utan hafva de lika tillnamnen uppkommit af någon anledning, som varit gemen-

*) Thorlaks S. c. 1. †) Eyrbygg. S. c. 55.

sam eller lika för alla dessa personer, hieldt dessa tillnamn hade sitt afseende på personen enskildt och kunde således ej sträckas till någon annan eller flera personer, med minre deras lika förhållande eller ställning gaf samma eller dylik anledning till ett lika tillnamn.

På en tid det ej var ovanligt att man vid vättenbäningen gaf sonen samma namn, som fadern hade, och döttrarne likaledes fingo sin moders namn, äfvensom tvänne systrar kunde hafva samma namn *), ja äfven på ett ställe på Island modern och tvänne döttrar hade samma namn (och hette Birna **), var det ganska behöfligt, att med något skiljenamn, *skilinnafn*, utmärka dessa namnar ifrån hvarandra, sådana voro vanligen tilläggen: gamle, unge, äldre, yngre, m. fl.

Såsom närmare kännenaamn, *kenningarnafn*, brukades eljest i allmänhet att tillägga fadersnamnet, ett bruk, som ganska länge fortfor äfven ibland våra Herrar Adelsmän. Men, då det hände sig, att modern kommit att i det allmänna göra sig mera känd än fadern, eller något längre efterlefde sin man och då såsom enka var familjens öfverhuvud †), eller ock hon med sina barn blef förskjutten ††), hafva barnen ofta blifvit benämnde med modersnamnet, *Kendir vid móður sína*, såsom *Gunhildar söner*, *Sigríðarson*, *Gruffa son*, m. fl.

*) Sturlunga eda Isl. S. mikl. 3. Thatt. c. 6 af ættartöl s. 206. **) Isl. S. mikl. 3. Thatt. c. 19. s. 156.

†) Krók. Ref. S. c. 5. Háv. Isl. S. s. 45. Víga Gluma S. c. 10. ††) Eígl. S. c. 9.

Af brist på slägtnamn, och då man ej ville, eller det någon gång ej var tillräckligt, att upprepa kännamenamnet, gaf man i forntiden, snart sagdt, en hvar, utan afseende på stånd eller ställning, ett veder-namn, *vidurnefni*, som ännu någon gång eger rum, bland allmogen på landet. Dessa namn voro lika så bitande, som instructiva, ehuru i många ej lig-ger hvad vi tycka oss finna. Således, när en på sin tid mäktig man, Thorsten, i en af våra Sa-gor kallas Thorskebitare, vill det ingen ting annat säga, än att han var en litig fiskare. Ehu-ru vi ofta äro i förlägenhet om dessa benämningars verkliga bemärkelse, hvilka ofta kunna förklaras i både god och ond mening, finna vi dock uti forn-bruk och Sagornas egna förklaringar deröfver, hjälpre-dor till upplysning öfver en god del deraf. Således, när en vid namn Björn kallas Skinnabjörn *), till-kännagifves det, att han var en driftig handelsman med pelsverk; ty, säger en Saga **), vardt han Skinnabjörn kallad, emedan han var van att segla i Österveg, och köpa der gräskinn och sobelskinn. Lika så beskrifves oss, huru den rykt-bare Skalden Einar Skálaglam fick denna be-nämning af de tvänne dyrbara skålarne, som Hå-kan Jarl gaf honom †). Anledningen till benäm-ningen *úhorni*, af forntidens plägseder, är förut nämnd. Dessa benämningar sträckte sig äfven till qvinnkönet. Olöf var från unga åren ganska ar-

*) Ol. Tr. S. II. 202.

**) Thord. Hraed. S. c. 3.

†) Ol. Tr. S. I. 179.

tig, och den vackraste qvinna i Norge; derföre förlängdes hennes namn, och vardt hon kallad Geisli †).

Dessa bibenämningar voro väl allmänt gäogse i bland folket, utan att den personen, som bar dem, dermed sjelf brukade benämna sig. Dylika gäfvos dock, hvilka kämparne sjelfva begagnade, emedan de fingo dem högtidligen, och den, som gaf kämpen ett sådant tillnamn, förklarade sig offentligen villja förlänga eller öka hans namn med ett nytt tillnamn, och gaf honom derpå namnfäste. Dessa voro ganska mycket bedrande, heldst de gäfvos åt en mycket omtyckt person, och för någon utmärkt egenskap eller hjeltebragd ††). När skalden Hallfred kom ifrån Håkan Jarls hof till Konung Olof Tryggvason och hade qvädit för honom, sade Konungen: visst är du vandræda-skald (*äfventyrande skald*), men min man skall du dock vana och hafva detta vedernamn. Hvad ger du i namnfäste, frågar skalden, om jag skall vandræda skald heta? Konungen svarade: jag ser, att du vill hafva kännenamn; mottag då här detta goda svärd †††). Samma Konung gaf Thorsten, efter dess aflagga prof på styrka öfver en offeroxe, namnet U x a f o t och en ring i namnfäste *). Konung Svén i Danmark förlängde Skalden Thorleifs namn med tillägg af Jarlaskald, och gaf honom i namn-

†) Vigl. Vaen. S. c. 2.

Thorst. Hvit. S. c. 6.

*) Thorst. Uxf. Th. 12. Ol. Tr. S. II. 35.

††) Vigl. Vaen. S. c. 4.

†††) Ol. Tr. II. 109.

fäste ett skepp med manskap och utredning, samt all den laddning, som dertill fordrades *). Äfven privata personer gjorde likaledes: Viglund fick af sin älskarinna sitt tillnamn och namnfäste. Kettilrid sade: jag månne förlänga ditt namn och kalla dig Viglund Väne, och är här en ring, som jag vill gifva dig i namnfäste; min fader gaf mig den i tåndfé **).

Dessa tillaggade namn följde personen i hela hans lifstid †); och troddes en sådan namnets tillökning bidraga till en längre lefnad. De fleste män tyckte det vara stora hjeltebragder, som Helge hade gjort; fick han deraf ett vedurnefni och vardt kallad Brodd-Helge. Det tycktes då männen vara ganska godt att hafva tvänne namn: det var manna tro, att de män, månne längre lefva, som tvänne namn hade ††). Häraf kan man sluta, hvarföre Odd i 15 Kap. säger sig fått det namn, han gerna ville hafva.

De namn, som kämparne under sina färder sjelfva gifvo sig, t. e. Gest, Vidförul m. fl. höra ej hit. De voro blott lånta för en tid och afstades, sedan ändamålet var vunnet, och ändrade icke personens egentliga namn på annat sätt, än att de på någon tid företrädde dess ställe.

*) Thorl. Jarlsk. Th. 4. Ol. Tr. S. I. 207. **) Vigl.

V. S. c. 11. †) Laxdacl. S. c. 18. ††) Thorst.

Hvit. S. c. 6.

Sid. 3. att uppfosttra, til barnfösturs . . . som så
väl är tillbjudet.

Det var ej ovanligt, att man i forntiden åtog sig andras barn att i föräldrars ställe vårda och uppfosttra, för att antingen, då fadern var död eller bortovarande, lätta moderns omsorg, eller ock härigenom visa sin vänskap och aktning för en lefvande fader och betydlig man. Upptagningen, strax efter födelsen, gjorde barnet till medlem af sin faders hus; likaledes införlifvades ett upptaget barn uti fosterfaderns familj genom knäsattningen, hvar af de så antagne fosterbarn kallas än *knäsetningr*, och än *föstri*, fosterson eller *föstra*, fosterdotter. Sedan Konung Erik Blödyx stupat i England, kom hans enka Gunhild med sina söner till Danmark, hvarest hon blef väl emottagen af Konung Harald Gormsson. Denne Konung antog hennes son Harald Eriksson att uppfosttra, til *fösturs*, och knäsatte honom, gossen uppföddes sedan i Dana Konungens hof *). Hertig Guttorm hade vattenöst Konung Harald Hårfagers äldsta son och gifvit honom sitt namn, han knäsatte denna gosse och fostrade honom, samt förde honom med sig öster i viken **). Det sades fordom, att den ansågs ringare, som fostrade en annans barn. Då Konung Harald Hårfager täflade med Konung Adalsten i England om företrädet, eller hvilkenders skulle vara förmer än den andra, sände Norrska Konun-

*) Hålk. God. S. c. 10. Ol. Tr. S. I. 18.
Hårf. S. c. 21.

**) Har.

gen derföre sin son Håkan med Høk Habrok till England att der uppfostras. Høk träffar Konung Adalsten i London, och var der då ett präktigt gästabud. Han gick in uti salen med 30 män, trädde för Konungen och helsade honom. Konungen bad honom vara välkommen. Høk tog då gossen och satte honom på Konungens knä. Konungen såg på gossen och sporde Høk, hvi han så gjorde? Høk svarade: Konung Harald i Norge bad dig fostra sin trälanneson. Konungen vardt svåra vred och grep till ett svärd, som stod jemte honom, och drog det likasom han ville dräpa gossen. Høk sade: du har knäsat gossen, och må du mörda honom, om du vill; men icke mände du, med svärd utöda alla Konung Haralds söner. Høk gick derpå ut och for sina färde †). Konungen uppfostrade gossen, icke för att visa någon undergifvenhet eller eftergifvande för Konung Harald, utan emedan han ansåg det ovärdigt att våldföra sig på ett barn, som var öfvergifvet af de sina, och bär denna hans fosterson deraf i våra Sagor namnet Adalstens Fostre.

De skyldigheter, som ålågo en fosterfader emot en fosterson, voro i vissa delar de samma som en faders mot sin son. Fosterfadern skulle således antaga fostersonen i sitt hus, der vårda och draga all faderlig omsorg om honom. Härtill hörde äfven att gifva honom en för sin tid vanlig bildning och lära honom idrotter. Det kunna vi väl

†) Har, Hårf. S. c. 42. Ol. Tr. S. I. 10.

ock säga, att uppfostrarnes förhållande härutinnan ej utan skäl berömmes, så vida de alle, såsom Konung Adalsten — det hånliga sätt oaktadt, hvarpå han vardt Håskans fosterfader — voro vane att lära fostersonen goda seder, jemte allt slags belefvenhet och idrotter; till och med älska honom mer än någon annan människa, skyld eller oskyld †), och, såsom Ingjald, lära honom visdom och vetenskaper, samt akta honom högre än sin egen son ††). Ehvad som än hade föranledt en fosterfader att antaga sig ett barn till uppfostrande, voro dock för honom alltid bevekelsegrunderna till en öm omvårdnad hufvudsakligen de samma, och föräldrarne kunde vara öfvertygade om en trogen verkställighet af hvad Besse den Vise säger till Drop-lög: jag begär din son att uppfostra, och det försäkrar jag dig, att jag skall lära honom allt det manvett, som jag kan. —

Häraf dreg staten god vinst. — Inga scholor funnos under bedendomen, inga offentliga lärosäten för den tidens fria konster underhöllos på statens bekostnad; dock — hvad i statens anstalter härvid fattades, ersattes rikligen genom dess medlemmars omtänka och verksamhet, af hvilka en hvar för sig med ömhet vårdade och sökte utbilda de ynglingar, hvilka de dels åtagit sig, att ifrån barndomen uppdraga, dels såsom fullvuxna och på färdens stadda inbjudit, och till följe af den vanliga gästvänligheten räknade bland sina hushjon. På

†) Ol. Tr. S. a. st. Har. Hårf. S. c. 43.
Odd. c. 2. s. 5.

††) Örv.

detta sätt danades ynglingar äfven inom minre kretsar, så att de vid ankomsten till större hof, hvilka i detta afseende voro att betrakta såsom den tidens högsta utbildningsställen, kunde täfva med de mest bildade Hofkämpar. —

En fosterfader tillkom det vidare att biträda sin fosterson, till att vinna en värdighet, som anstod honom, och hvarvid han värdigt kunde finna sin utkomst, hvilket de gamle kallade *at koma einum til throska*, förhjelpa en till dess utkomst. För Konungasöner var detta naturligtvis att vinna ett rike. Häruti hafva förbemälda Konungar Adalsten och Harald Gormsson på allt sätt hjälpt hvar sin fosterson Håkan Adalstens Fostre och Harald Gråfeld *). Som oftast erfordrades det, att utstyra dem till vikingafärd med skepp och manskap, hvarmed de under sina lärfärder kunde förskaffa sig ära och rikedomar, samt slutligen ett rike. För enskilda personer var det att utse sitt fosterbarn en passande maka och förse dem med penningar till några för dem erforderliga omkostnader.**)

Ibland andra en faders pligter var det äfven en att taga en blodig hämnd på sina söners banneman. Sådan hämnd finna vi ock blifvit verkställd af flera fäder, såsom Konung Harald Hårfager, †) Qveldulf ††), Niál †††), som tyckte det vara skam att öfverlefva sina söner och ej hämnas deras död.

*) OL. Tr. S. I. 53. m. fl.

**) Niál. S. c. 94, 98.

†) Har. Hårf. S. c. 31, 32.

††) Eigl. S. c. 20.

†††) Niál. S. c. 130.

Denna skyldighet, jemte de andra, som hörde till faderliga ömvardnaden, förekomma, såsom äfven tillhörande en fosterfader, åtminstone en gång genom ett uttryckeligt förbehåll. Då Ketil erbjöd Höskuld att fostra dess son, säger modern: du skall då göra denna gossen allt hvad godt du förmår, då han blir vuxen, och hämnas honom, om han faller för vapen, samt, så snart han vill gifta sig, gifva honom penningar till hemgift, *qvanarmundr*; härtill skall du edeligen förpligta dig, hvar till han ock biföll.

Ett misshandlande eller mindre ädelt bemötande af en fosterson ansågs nedrigt, och att döda den man knäsatt var ett groft brott. Håk Habrok kallar det således mord, om Konung Adalsten dödade Håkan, som blifvit honom knäsatt. Af detta skäl kunde Konung Harald Gormsson ej förmå att försåtligt handla emot Harald Gråfeld; utan, då Håkan Lada-Jarl härtill ville öfvertala honom, svarar han: Konung Harald (Gråfeld) är min knesethingr. — — — Det mände kallas elak gerning att (så) svika sin fosterson †). Dessa fostrare hafva också genom sitt ädla sätt att behandla sina fosterbarn gjort sig förtjente af aktning och tacksamhet.

De misräknade sig ock aldrig på sina fosterbarns erkänsla, oinskränkta tillgifvenhet och hjerteliga tacksamhet. Sagorna framställa oss äfven några drag häraf, hvilka, om ej alltid i sättet att yttrasig lika förfinade, dock vittna, att ynglingar-

†) Ol. Tr. S. I. 53, 54. Sturles. Ol. Tr. S. c. 10.

re både med ord och gerningar visste att värdera den omvårdnad de åtnjutit.

Så snart Eydur fick veta, det hans fosterfader Thord ännu lefde, bjuder han sin fader Skegge att välja ettdera af följande tre villkor; antingen, säger han, gif Thord frid och säkerhet, så att han må rida hem och sitta ostörd, eller ock mände jag bistå min fosterfader och slåss ihop med honom (emot dig). Skegge svarade: länge har jag rönt, att du värderar mera din uppfostran hos Thord, än din frändskap med mig, eljest mände jag långt för detta hafva dräpt honom; ty han har det förtjent *). När Gisle Sarssons hustru Ödur (Audur) af sin mans oförsonligaste fiender, hvilka stodo honom efter lifvet, emottog penningar, trodde fosterdöttern Godrid, att Ödur ville förråda sin man. Godrid tog då till att gråta, gick sedan ut till Gisle och varnade honom sålunda: min fostermoder, föstra, är vorden vettlös och ämnar svika dig. Var du obekymrad deröfver, sade Gisle; ty ej mände jag mista lifvet derigenom, att Ödur sviker mig; Gisle misskände ej sin goda Ödur †). Flera dylika exempel förekomme; men äfven af hvad redan är anfördt kan inses, det mellan fosterföräldrar och fosterbarn ömsesidigt varit en tillgifvenhet, kärlek och förtrolighet, som ej eftergifvit den emellan föräldrar och barn.

*) Thord. Hraed. S. c. 13.
v. 31, 32.

†) Gisl. Sars. 8.

Ej minre var den brödrakärlek, som uppkom mellan ynglingar, som så fostrades tillsammans. Förstersonen och den egne, opartiskt åtnjutande samma faders omvårdnad, — någon gång med den grannligheten, att gossarne sjelfva knappt anade annat än att de voro bröder, förr än den fostrade var redo till utfärder att försöka sin lycka i verlden; — varande bröder i lekar, i öfningar, i allt, skulle naturligtvis deras, under ett beständigt samvistande rönta tillgifvenhet och kärlek för hvarandra, ej kunna skiljas ifrån den broderliga, hvar-dan ock ordet *Fosterbröder* fått en så förstärkt betydelse.

Sid. 4. *förutseende*; *forvitra*, *föreslug*, som vet förut

Förtiden tilltrödde många kunna skåda in uti framtiden, utan några hjälpmedel af trolldom eller andra dylika konster, blott till följe af en egen skarpsynighet eller *Siere-blick*, och således kunna förutsäga kommande händelser. En sådan person kallades *forvitri* och *förspår*, hvilken uttryckeligen skiljes ifrån *vittr*, eller en vis, klok och förständig människa, och ansågs en förutvetande person utrustad med högre själsförmögenheter än andra. Äfven vid kämpars berömmande förglömmes ej, om de varit begåfvade med den egenskapen, att på förenämnda sätt kunna inse hvad som skulle tima. Då Sigurd Fofaisbanes vishet beskrifves, tillägges, att den var så stor, det han, visat

förut händelser, som skulle ske [†]). Gretter kunde, då det kom an på att fatta beslut, se nästan allt (möjligt) förut, ehuru han ej förmådde hindra verkställigheten af ödets beslut. Många exempel af en tilltrodd spådomsförmåga hos personer förekomma i Sagorna, såsom hos Ödur den Rika, *Audur hindjupaunga*; *Gest Oddleifsson*; *Thorsten Rödnaf*; *Thorhall m. fl.*

TILL ANDRA KAPITLET.

Sid. 4. *Fosterbrödralag, Föstbrædra lag.*

Det var med detta vackra namn, som förfäderna utmärkte den aldranärmaste förening, som mellan kämpar kunde ega rum. Det var ej inskränkt blott till dem, som uppfostrades af samma fosterfader i samma hus och familj. — Äfven andra kämpar, hvilka, i likhet med dessa sammanfostrade ynglingar, under barndomslekar, uti idrottsrön eller vid andra mandomsprof, rönt hvarandras lika duglighet, mod och styrka, samt jemngoda tänkesätt och enahanda sinnesstämning för ärofulla kämpabragder, hafva på det aldranärmaste förenat sig med hvarandra att dela luft och ledt, och, efter högtidliga knytandet af det starkaste föreningsband sins imellan, burit likaledes namn af *Fosterbröder*. *Thorgeir, Hávardsson*, och *Thormod Kolbrunaskald* vuxne

[†]) Landn. B. s. 56, 57, 73, 157. Ed. 4:1, OL. Tr. S. II. 211.

upp i Isafjörd på Island, och vardt dem imellan en nära vänskap, ty de voro i många delar hvarandra lika; *skaplikir*, och svuros högtidligen i fosterbrödrslag *). Hédin framlade sitt ärendes att han var kommen för att röna Högnes mod och tapperhet, idrotter och alla slags bragder. Högne svarade sig dertill vara färdig; och tidigt följande dagen rönste de hvarandra uti simmande och å skottbacka; de pröfvade hvarandra i burtreid, vapenöfningar och alla idrotter, och voro uti alla företag *átgiörvi*, så lika, att man ej kunde skönja, det någondera var den andra öfverlägsen; hvarefter de svuros i fosterbrödrslag **). Och som oftast togo de häftigaste fiendtlige vidskiften den vackra utgång, att äfven de öfvermodigaste vikingar, som varit hvarandras fiender, blifvit de älskaste vänner, sedan de — efter en allvarsam kamp och vapenpröfning, hvarvid ingendera kunnat segra; befunnit hvarandra jemngoda och slutligen såsom de förtroligaste fosterbröder.

Beseglingen å detta deras beslut om en förtrolig och oupplöslig brödraförening dem imellan eller ingåendet af fosterbrödrslag, som kallades att *svärjas i fosterbrödrslag*, skedde med en högtidlig eds afläggande, som med sin symbolik antydde både fosterbrödernas innerliga förening, förbundets oupplöslighet och öfverenskommelsens helgd.

*) Fostbr. S. eda Thorg. H. og Thorm. Kolbr. sk. 6.

a. 2.

**) Sauri, Thatt. 6. Ol. Tr. S. II. 55.

De som så högtidligen svuros i fosterbrödralag, brukade 1:o gå under en jordtorfkedja, *ganga undir jardar-men, jardarment ganga*. Sagan gifver oss derpå följande beskrifning: det hade varit sedvänja — bland de berömliga män, som hade gjort det till en lag sins imellan, att den ene skulle af den andra hämnas, som längre lefde — att de skulle gå under tre långa jordtorfvor, *jardarmen*, och var det deras ed. Det tillgick sålunda, att tre långa torfvor skulle skäras, *ristas*, ur jorden, hvilkas ändar skulle alla vara fasta i jorden och lyckorna uppresas, *upphemtas*, så att männen måtte gå derunder; detta bruk iakttago äfven Thorgeir och Thormod vid sitt fosterbrödralags ingående †). Utförligare tecknas de härvid öfliga förrättningar uti beskrifningen af en fosterbroderlig förening, som skulle ingås för att dymedelst förekomma en spådoms uppfyllande, hvilken förutsagt, att ej alla i flokken länge skulle vara eniga. Gisle Surs-son uppmuntrade några sina närmaste fränder att genom fosterbrödralag än fastare stadga deras vän- och fränd-sämja ††). Detta finna hans fränder rådligt. Gånga de nu ut på Eirarhvolvs udde och skära der upp *jardarmen*, så att båda ändarne voro fasta i jorden, och sätta derunder ett spjut, *)

†) Föstr. S. c. 2. Jemf. Arngrim Jonæ Crymogaea Hamb. 1618. s. 102. och Respubl. Isl. ib. Tract. var. de Regn. Dan. etc. Norv. etc. Lugd. Batav. 1629. s. 486. ††) Gisl. Surssons S. c. 7. *) Jemf. Torfæi Hist. Norv. I, 129. Arngr. Jon. 2. 4.

málaspiót *) så, att de med handen kunde hålla på *geirnageln*, nageln, som fäste spjutjernet. Härunder — såsom under ett hvalf **) — skulle de nu gå alla fyra: Thorgrim, Gisle, Thorkel och Vestein, och nu

*) *Málaspiót*, var ett med emaljeradt eller drifvet arbete zirat spjut. **) Arngr. Jon. a. st.

Att gå Jordarment var också ett slags värjemålsed på Island, hvarom Laxdæla S. c. 21. ger följande underrättelse: det var *skirsta* (*rening*, bevis på oskuld eller rättvisa) på den tiden att gånga under jordarmen, det är: en torfvaristades ur marken, *velli*, och skulle torfvans ändar vara fasta uti marken, och den som skirseln skulle undergå, *framflytia*, skulle gå derunder. Hedningarne lade intet mindre vikt uppå sådana skirsler, än de Christna lägga på sina. Då ansågs den vara *skir* (*ren*, oskyldig, hafva rätt), som gick under jordar-men, så vida torfvan ej föll uppå honom. Det samma beskrifves äfven af Arngr. J. a. st. *Arnesens Isl. Retterg.* s. 7. 252.

Att gå under sådana jordtorfvor var äfven ett slags förödmjukelse-tecken. På H u n a v a t n s ting, sökte man att åstadkomma förlikning mellan Berg och Jökul. Berg sade, att han ej ville emottaga penningeböter, utan skulle förlikning ske, var det blott med det villkor, att Jökul, till att försona sin missgerning, skulle, efter tidens bruk, gå under tre Jordar-men, och således visa sin förödmjukelse, *tilillaeti*, mot honom. Jökul svarade, att för många troll taga honom, än han så begade för Berg. Thorsten sade, att detta dock var en billig fordran, och månde jag, säger Thorsten

2) Väckade sig blod eller såra sig i (handloffen *) handen eller annorstädes **), och låta så blodet rinna tillsammans i mullen, hvarutur Jardarment var uppskuret, och röra tillsammans mullen och blodet.

Sedan 3) falla de på knä och sväria den ed, att hvar skulle den andra hämnas, såsom sin broder, och nämna alla Gudarne till vittne †).

gå under jardarment. Berg förklarade, det allt då skulle vara godt gjort. Den första torfrimsan räckte honom till axlarna, den andra till höfterna, och den tredje midt på låret. Då Thorsten hade gått under den första torfvan, sade Berg: nu böjer jag den förnämste af Vatnsdælsboerne som ett svin. (Han skröt af att hafva böjt Thorsten, lägre än ett svin, ty svinen rota blott med trynet och ej med hela kroppen i jorden. *Arngr. J. a. st*) Det behöfver du ej att säga, sade Thorsten, och göra dessa ord, att jag ej går under flera. Vatnsdæl. S. c. 33.

*) Thorst. Viks. S. c. 21. **) *Arngr. Jon. a. st.*

†) Sjelfva gåendet under torfrimsorna var således ej deras ed, såsom man tyckes kunna finna af anförda Fosterbrödrasagans ord: och det var deras ed, såväsom af den der i brädden vid samma ställe i Isl. Handskriften *Cart. 4:to N:o 4* befintliga anteckningen: jardarment gánga var eidr *Islendinga*; af ofvan anförda synes dock, att en serskild ed aflades. Eljest aflades ed högtidligen uti andra mål vanligtvis vid en helig ring, som förvarades vid altaret i deras afgudahus. Denna eidr at stalla ring, *Landnám. B. t. 40. Ed. Isl. eller lögeidr at bugie, Arngr. J. s. 77*

Slutligen 4) stå de upp *) och räcka alla hvarandra handen, som var vanliga ineglot på de gamles öfverenskommelser.

När förbemälda 4 män på föreskrifvet sätt fullgjort allt sedvanligt och skulle taga hvarandra i händerna, sade Thorgrim: vända nog får jag, om jag gör det med mina bägge svägrar Thorkel och Gisle; men hvad Vestein angår, så är jag dertill på intet sätt förbunden, och ryckte så sin hand tillbaka. Så mände ock flere göra, sade Gisle, och drog likaledes sin hand tillbaka, och skall jag, sade han, på intet sätt binda mig till vända med den man, som ej vill vid min svägers Vestein. **). Allt bestod utom annat äfven af följande: hjälpi mér svo Freyr og Niordr og hin allmattke As! m. m. *Arngr. J. a. st.*

Att de gamle äfven aflaggt ed, vid andra saker, synes af Edda, *Völunds qv. v. 31.*, der Völund ålägger Konung Nidud, innän denne kunde få veta hvad som varda af hans söner, att på följande sätt edeligen förpligta sig:

Ed skall du mig först
svärja vid allt:
vid skeppets boyd,
vid sköldens rand,
vid hästens bogar
och svärdets ägg,
att ej qvälja
Völunds qvinna,
eller min bruds
bane varda.

*) Eigils och Asa, S. o, 2. **) Gisl. Surs. S. a. 24

hvad som vanligen härvid plägade iakttagas, utom handslaget, var nu redan verkställt. De uppförde sig dock sedermera emot hvarandra ingenting mindre än fosterbroderligt; men det oaktadt förebrås dem ingen förbrytelse mot fosterbrödralagets fordringar. Detta hade de väl ej undvikit mer än andra, som både kallas edsbrytare och förebrås förgätnheten af att de blandat sitt blod med sin fosterbroders *). Hela förrättningen oaktadt, vardt således dem imellan ingen fosterbrödra förening. Blodets sammanblandande under jordtorfvan, symbolen af deras innerliga förening, och dess fortfarande ända till döden, samt i synnerhet eden, den derpå gifna förpligtelsen, var väl det hufvudsakligen till fosterbrödra löftets helgd förbindande, och hvars helgd förbrytaren förebrås hafva våldfört; dock var handslaget det, som slutligen beseglade allt det föregående. Handslaget var ej endast nödvändigt till fosterbrödralagets, utan till hvarje öfverenskommelses stadgande och ansågs således för den yttersta sanction, hvarigenom vederbörande, som först bifallit till de, af föregående förrättningar helgade och stadgade förbindelserns fulla kraft och verkan, då dessa utom detta tyckas blifvit ansedda för likgiltiga eller åtminstone kraftlösa, så länge de ej på detta sätt behörigen blifvit af vederbörande till sin verkan erkände.

Med det samma som man hade fullgjort alla vid fosterbrödralagets ingående öfliga förrättningar,

*) Vols. S. c. 59.

ansågs man ock hafva förbundit sig att med yttersta noggrannhet iakttaga de dervid gjorda öfverenskommelser och i allmänhet lefva tillsammans såsom bröder, och ordet fosterbröder vill ej säga annat än oskyldte män, hvilka på det beligaste förpligtat sig att lefva och dö med hvarandra såsom köttsliga bröder. Huru långt de allmännast sträckte fosterbröders pligter och fordringar, torde någorlunda kunna slutas af följande, hvilket då tillika kunde anses såsom en liten utveckling af de gamles idéer om broderlig kärlek och tillika en förklaring öfver fosterbrödernas valspråk: ett (och det samma) kall öfver oss gånga.

Fosterbröder skulle beständigt vistas tillsammans, och oskiljaktige, likasom hand i hand, vandra lifvets bana, tilldess de, vid dess slut äfven, om möjligt var, kunde förenas i ätthögen. Så se vi ock fosterbröderna Wilhelm och Reiginbald (*Reinhold*) ej skiljas åt, ej en gång till säng eller säte †). Det var ganska vänkärligt mellan fosterbröderna Hörd och Geir: de åtskildes hvarken i ord eller verk ††).

De skulle således aldrig tåga hvar för sig eller göra enskilda färder utan bäggederas villja och samtycke †††). Äfven då de upphörde med sina härfärder eller, till ålders komne, satte sig i ro, sökte de komma att vistas så nära hvarandra som möjligt var.

†) Vilhjálm. Siédo S. c. 15. ††) Hörd. och Holm. S. c. 11.

†††) Götr. och Rolf. S. c. 22.

Samvistandet gjorde dock ej tillfyllest — det var inga blotta följeslagare, fosterbrödralaget derigenom ville förkaffa sig: de ville försäkra sig om några, med verklig tillgifvenhet, sanna vänner, som af hjerta och själ älskade hvarandra, och med råd och dåd ville bistå hvarandra, såsom bröder.

Fosterbröder svuro således att visa hvarandra full tillgifvenhet och sann trohet, att hvar skulle androm huld och trogen vara, både lönligen och uppenbarligen *); att med oskrymtad tillgifvenhet och nit bevaka och åsyfta hvarandras bästa, såsom eget; då de nu mera knappt kunde anses för sune olika personer, utan likasom sammansmälte till en enda känsla, villja och syftning — Vänskapen, Redligheten, Äran. —

Man skulle då alldeles misskänna den gamla ärligheten, om man skulle tilltro dem vara i stånd att tillfoga hvarandra något annat än vänskapligt, än minre något ondt. Det skulle villja mer än naturliga illgrepp till att kunna bringa dem, att till den grad glömma sig sjelfva eller hänryckas utom sig. Dessa för redligheten och äran ifrån hederskämpar, kunde till brytande af så heliga förbindelser, som fosterbrödralagets, enligt gamla Nordmannatron ej förmåa af minre krafter än de omildaste öfvernaturliga varelsers föroffning af alla känslor, och dessutom drifvas af ett oblidt ödes hårda och oföränderliga beslut. Hildur, Hågenes dotter, kunde således, då hennes faders fo-

*) Thorst, Vikings S. c. 10.

sterbroder Hédin yttrade hvad han ernade företaga — döda sin fosterbroders hustru och sluta dess dotter i hand, utan minsta annan orsak än raseri — ej en gång tro det vara hans allvar; men då denne, vildsinnad genom Günduls tjusningsdryck, uttryckligen sade, att det skulle ske; så har Hildur, för hvilken det ur annat skäl ej var tänkbart, svarat: Du kan då ej annorledes göra, ty du är ej själffrådande (mägtig öfver dig själf *). Här af framträda också ytterst få exempel, och dessa såsom de oerhördate händelser.

På det att fosterbröder ej skulle hafva något, som kunde fresta dem att väcka den, eljest för de heligaste band så äfventyrliga frågan om mitt och ditt, så afgjordes förut eller togs det för afgjort, att, hvad gods och egendom de hade, skulle bägge ega lika del uti, både fånget och ofånget (*hvad de kommo att få*) **). Allt tillkom endera och bägge på engång; allt skulle de ega i bolag tillsammans, så att allt hvad endera egde eller förvärfvade ansågs såsom den andres till hälften, eller, som det kallades, *at eignast i helmingi* †).

Den på människorna utom fosterbrödraslaget synbarast verkande och således i Sagorna oftast återropade fosterbrödrasförbindelsen, var, att den fosterbroder, som den andra öfverlefde, skulle taga hämnd på sin fosterbroders baneman, så vidä han fellit för vapen. Att det sålåg närmaste släktingar

*) Saurl. Thatt. a. st. — **) Eigil. och Asm. S. c. 2. 4.

†) Saurl. Thatt. a. st. 84.

att hämnas en släktings död, synes snart sagdt i hvarje Saga. Då släktingarne ända till 4:de och 5:te led dertill voro förbundne, var det naturligt att det, som de uttryckte sig, vardt hugget, de närmaste släktingarne närmast och således ibland de första tillkom bröder att hämnas hvarandra. Att denna förbindelse äfven följde med fosterskyldskapen, är förut nämnt; men i de högtidliga fosterbrödralagen ingick det alltid såsom en hufvudsaklig fordran, som de hade på hvarandra härtill. Då nu den broderliga själfhämnden upphörde med den borgerliga lagskipningens fullkomligare utöfning, så har likväl detta tillägg, såsom karakteriserande fosterbrödralagen, i Sagorna nästan alltid blifvit upprepadt, ehuru denna skyldighet inefattades uti begreppet af en så innerlig förening, lika så väl som de förut nämnda.

De svuro således den ed, att, hvilken som sin fosterbroder öfverlefde, skulle honom hämnas, om han vapendog *), såsom skyldigt är med bröder **). Af så väl den allmänna gängse grundsatsen om hämndens nödvändighet, som af ofta förekommande exempel är lätt att inse, huru troget de uppfyllde denna skyldighet; ja till och med gick deras nit härtutinnan så långt, att de ej en gång skulle hafva sparat sina närmaste släktingar, om det hade kommit i fråga, för en fosterbroder. Ni órve hotar sin egen son Jökul att ej på något sätt

*) Orm Stórvölfs. S. c. 7. Illug. Gr. fostr. S. c. x.

**) Sturlög. Starfs. S. c. 13.

våldföra sig på hans fosterbroder *Viking*, heldst jag, säger fadern, då komme, att på dig, min son! taga hämnd för hans död, till följe af fosterbrödraslagets fordringar *). *Sigurd* säger till sin fader *Ketil*: vill du dräpa *Thorgrim* (din fiendes) söner saklösa, så måste vi stallbröder, *kompánar*, snart komma att gifva eder skrämmor, innan *Thorgrims* söner värda tillfångatagne; ty ett skall öfver oss lida (gås). Då sade *Ketil*: det vore svårt att slåss med sina egna söner; och, ehuru han vardt ganska vred, måste han dock finna sig vid, att det nu så vardt, som sagdt var, snarare än obehagligt komma i delo, *deila illdeilur*, med dem **).

Det var naturligt, att de, som så förtroligt följt hvarandra i lifvet, äfven som oftast ej strax efter enderas död, skiljas från hvarandra; hvilket dock torde mera berott af träffad öfvenskommelse och hvarje efterlevande fosterbroders tillgifvenhet och samvetsgrannhet än af ett i allmänhet vanligt bruk. *Aron* och *Asmund* *Kappabane* öfverenskommo, att den, som efterlefde, skulle sitta jemte den döda i högen 3 nätter, och sedan fara bort, om han så ville ***). Ännu längre gingo *Asmund* och *Asvit*, hvilka öfverenskommo, att den som öfverlefde den andra, skulle låta begrafva sig jemte sin afidne fosterbroder. Så snart *Asvit* var död, gick *Asmund* in i högen, och tog mat med sig derin

*) Thorst. Viks. S. c. 15.

och Vigl. Vän. S. c. 15.

c. 4.

**) Thorgrim. Prud.

***) Eigil. och Asm. S.

samt lät sedan der begrafva sig jemte sin fosterbroder †)

Att fosterbröderna dessutom iakttagit mot hvarandra vissa mensklighets pligter, dels af egen böjelse, dels anmodade, såsom att bär sin fosterbroders helsning till hans vänner och släktingar, låta hederligen begrafva sin döda fosterbroder, låta kasta öfver honom en värdig hög, och föra derin så mycket gods, som de tyckte tjenligt vara ††) m. m. var naturligt, heldst dylika tjenester ej en gång nekades de hätskaste fiender †††).

På en tid då man på detta sätt slöt de säkraste förbund, äfven med en fiende, och bilade de svåraste tvister, var det af betydighet både för Regenter och Vikingar, äfven som ej sällan för enskilda personer, att stå i en så nära förening med kämpar, som beständigt voro färdige till att försvara hvarandra, eller att hafva fosterbröder. I fredligare tider, och under en ordentligare statsförfattning samt i synnerhet under Christendomen, hvars fordran var en allmän broderlig kärlek, tyckas dock dessa beväpnade föreningar, serdeles mellan enskilda personer bordt försvinna. Huru vanligt det likväl var att skaffa sig en fosterbroder, bevisa oss Sagorna tillräckligt, och huru länge detta bruk bibehöll sig, äfven efter Christendomens antagaude, hvarmed ej behofvet af fosterbröder var

†) Saxo 5. Bok. s. 91. Ed. Sor.

††) Eig. och

Asm. S. a. st. m. fl.

†††) Jemf. Gång. Rolfs. S.

c. 52.

afhjelp, bevittnas uti återopåde beskrifning af Thorgeirs och Thormods fosterbrödralag: de fastställde, nämligen, det sins imellan, att hvilkendera som den andra öfverlefde skulle bonom hämnas, oaktadt de kallades Christne; ty den tiden var Christendomen ännu i sin början och mycket vanhelgad, *vangiör*, så att många gnistor efter heendomen ännu voro kvar *).

En hufvudsaklig del af fosterbrödralagets fordringar och grundsatser: att hålla äfven oskylda medborgare förenade och lifvade för en gemensam sak samt färdiga till inbördes hämnd och försvar—så länge nödvändigt, som samhället ej var nog starkt att kunna lemna detta—qvarlefde, äfven uti inrättningar efter Christendomens stadgande i Norden. De heliga Brödraskapen, eller de så kallade Gilien, som bildades under skydd af något Helgon, till hvars ära medlemmarne samlades, bestodo af personer, som genom de heligaste förbindelser hade slutatsignärat till hvarandra, och hvilka äfvenledes, såsom fosterbröderna, voro förbundne att troget bistå hvarandra och hämnas en förolämpad eller dödad broder. Man hade här tillfälle att, emotett troget bistånd uti hvad laget gjorde, äfven få njuta dess broderliga biträde. Medlemmarne förrättade gemensamt sin Gudstjänst och lefde sinsimellan broderligt. Man hade här tillfälle att bilägga många tvister och fiendtligheter; men dessa samlingar bidrogo dock i första tiderna till att längre uppröra och

*) Fostbr. S, c. 2.

Bibehålla oroligheter bland människor och att utöfva den gamla sjelfhämnden, medan staten ännu var för svag att detta hejda, hämma eller stilla. Ju mer Konungamagten stadgades, och samhällsordning blef rådande, desto minre vigtiga och behöfliga blefvo i detta afseende enskilda personers brödra förbindelser; desto mer allägnades ock dessa brödraskap ifrån detta politiska syftemål; de enskilda förbindelserna förlorade sig i den allmänna statsföreningen, och brödraskapen, under namn af Gillen, m. m., ofta med bibehållande af något oskyddligt världsligt, blefvo sedermera Christliga föreningar med Gudstjenstliga förrättningar till sitt hufvudsakligaste föremål.

Sid. 5. blöta, d. ä. offra åt afgudar; blötmadr, blötdrömmare, afgudadyrkare.

Sid. 5. trodde på sin magt och styrka.

De gamla hedningarne voro ej nogräknade om enhet i tro eller hvad man kallar rättroghet, renlärighet, orthodoxie, eller ens om att alla trodde på samma Gudomligheter, oäktadt hvarje land och folkstam hade merändels sina serskilda Gudar, till hvilka man derstädes hyste en serdeles tillförsigt. Dessa dyrkades der ej blott af inbyggarna, utan såsom landets förnämste skyddsgudar, vördades de äfven af de fremlingar, som anlände dit. Då Hallfred Ottarssons skepps besättning gjorde löfte att gifva gods och öl till gudarne, skulle det gifvas Frey, om de kommo till

Sverige, men Thor eller Oden, om de anlände till Island *).

Serskilda personer och familjer funnos dock, som bytestörre lit till andra Gudomligheter, hvilka äfven kunde vara förgudade personer eller creatur**) o. s. v., dyrkade bilder, *skurgod*, och bura äfven små bilder af sina Gudar på sig†).

Ibland dem, som så afveko ifrån den allmänna tron, torde de förtjena att nämnas i första rummet, hvilka uti solens upphofsman och skapare funnit det värdigaste föremål för sin lit och dyrkan. Gest önskar sin till Grönlands färd rustade systerson Ref, att den samme, som solen har skapat, måtte förläna honom allt godt††). Att denna Skapare, af sina Skandinaviska dyrkare, troddes till sig upptaga och vedergälla de redliga och goda, se vi af Thorsten Logemundsson: måtte, säger han, vår fader få upprättelse och belöna hos den, som skapat solen och verlden med allt hvad deruti är! †††) Att han tillika blifvit ansedd för den mäktigaste Gud, och att man för hans skull ansett sig böra göra godt, synes af följande berättelse om samma Thorsten: jag har, säger han, sport att vår frände Thorgrim låtit bära ut barn efter sin hustrus påstående, och är det illa gjordt; det tyckes mig ock stor skada, att du, Thor er!

*) Hallfr. Vandr. sk. Th.6. Ol. Tr. S. II. 86.

Sturl. Ol. Tr. S. c.71. Ragn. Lodbr. S. c. 8. Rolf. Kr. S. c. 42. †). Ol. Tr. I. 127. II. 112. m. fl. Land-

nám.III. P. 2. c. 3. 90. ††) Krok Refs S. c. 5.

†††). Vatnsdæl. S. c. 23.

icke af naturen är så hugfallen som andra. Thorér sade sig villja göra allt sitt till att från en sådan förebråelse befria sig. Det låter väl göra sig, svarade Thorsten; men hvad vill du kosta deruppå? Hvad som du vill, svarade Thorér. Thorsten sade: ett enda är, som jag vill bedja dig om, det är häradsföreståndareskapet, *godordit*, för mina söner. Thorér sade så skulle ske. Då sade Thorsten: nu vill jag högtidligen lofva det vid den, som solen har skapat, och hvilken jag anser som den mä g t i g a s t e, att detta onda skall vika från dig, och i stället skall jag för b a n s s k u l l åtaga mig det utsatta barnet och uppföda det, på det att den, som har skapat människan, m å s e d a n v ä n d a d e t t i l l s i g, ty sådant anar mig, att dess öde m å n d e v a r d a *). Barnet blef sedan upptaget och kalladt T o r k e l, känd med tillnamnet K r a f l o. Att denne solens, världens och människoslägtets allsmäktige upphofsman varit en i Thorstens släkt påtrödd Gudomlighet, kan inhemtas af samma Thorkel Kraflæs yttrande till Biskop T a n g b r a n d, som ville döpa honom. Biskopen tyckte sig nämligen — efter ett undervevk, som han hade gjort — hafva bragt Thorkel derhän, att han måtte emottaga Christna tron och låta döpa sig. Thorkel svarade sig ingen annan tro villja hafva, än den Thorsten och Thorér, hans fosterfader, hade haft: de trodde på den, som har skapat solen (och råder för all ting). Biskopen sade sig nu förkunna samma tro med den skilnad, att man

†). Vatnsdael. S. c. 27.

skulle tro på en Fader, Son och Helig Ande, och låta döpa sig i vatten för Jesu Christi skull. Det enda, som härvid föreföll Thorkel svårt, var att, så till ålders kommen som han var, underkasta sig en sådan behandling, heldst man vid dopet i gamla tider skulle alldeles afklädd hel och hällen neddoppas i vattnet; han trodde dock verkligen, att denne var en sann Gud, hvilken Biskopen omtalade, och att denna tro skulle der bli allmänt vedertagen †). Utom flera andra, ††) som trott på samma Gud, nämnes äfven en Lagman Thorkel Måne (*Máni*) på Island, öfver hvars vandel Sagan faller ett serdeles märkvärdigt vittnesord: han var en af de hedna män på Island, som varit bäst sedad, så långt man känner efter dömetill. Tillförsigtsfullt öfverlemnade han sig döende åt den Skapare han trott uppå. Han lät, heter det, under sin döds sjukdom, *helsov*, bära sig ut i solskenet och anbefallde sig åt den Guden, som solen hade skapat. Han hade också lefvat så renliga som den aldras edligaste Christen *).

Andra åter mera kämpavulne och högsinte krigare, hvilkas lefnad var en sammanhängande kedja af stora bedrifter, i hvilkas starka kropp bodde en hög själ; dessa med svärdet i handen gjorde, om ej sig sjelfva, åtminstone sina krigiska egenskaper till Gudar; de trodde mest på sin egen

†). Vatnsdæl. S. c. 45.

††) Såsom Thorkel hos

Saxo Gr. 8. B. s. 165. Ed. Sor. Gudbrand i Chroni

Nerv.

*) Landnám. B. I Part. c. 9.

magt och styrka, hvilka egenskaper de ansågo förtjena mera tillit än afgudabeläten, heldst de sågo sig hafva att tacka dem, ej blott för sin ära och anseende, utan äfven för sin ännu fortfarande tillvarelse. Så säger Konung Olof Tryggvason, att han tydligen läser i Kjartans uppsyn, så väl som det hördes af hans ord, det denne egde mer förlitande på sin egen styrka och vapen än på Thor och Oden.

*) Detsamma säger Bard om sig sjelf till Thorvald: det vill jag göra dig kunnigt, säger han, att jag tror på ingen skurgud eller djefvul, *fjandi*; jag har farit vida omkring och mätit mig med Blåmän och Resar, och öfvergingo de mig aldrig, och har jag derföre förtröstat på min magt och styrka, och nu har den för första gången svikit mig, ehuru jag ser, att ej du ensam har besegrat mig. **) Då Arnliot tillfrågades, hvad tro han hade, svarade han: på min magt och styrka, och har denna tro väl hulpt mig hittill; men nu vill jag heldre tro på dig, Konung! ***) Göta Thorer sade sig hvarken vara Christen eller hedning, och att hans stallbröder hade alla enahanda tro: vi tro, säger han, på vår styrka och segersällhet, och hafva vi dermed väl hulpt oss. Att de, som så förtröstadepå sin kraft och tapperhet, afhöllo sig från att offra åt afgudar, bevittnas så väl af vår saga om Odd, som hvad sammanledes säges om Rolf Krake

*) Ol. Tr. S. II. 95.

**) Ol. Tr. S. II. 46. De sägas dock signat skälar åt Thor. Håk. God. S. c. 13.

***) Ol. H. S. c. 227.

och hans kämpar, om Hall och hans fäder, hvilka ej heller ville blota, emedan de trodde på egen förmåga. †) För dessa var der första till Christendomen erforderliga att afsäga sig tron på Thor och Oden ganska obetydligt. ††)

Ibland dessa—om man vill i anledning af deras tidehvarfs herrskande religionsbegrepp så kalla dem — Fritänkare torde väl de kunna räknas, som, oaktadt de trodde på Christum såsom Gud, likväl förblefvo hedningar. Det föreföll nämligen Nordboen, likasom andra hedningar, ej svårt att ibland sina många gudar äfven antaga denne, hvilken de hade tillfälle att mycket höra omtalas i sydliga Europa och af resande, som besökt dessa orter, äfvensom ock af hitkomna Christna lärare; men att förmå dem att låta döpa sig och afsäga alla gamla gudar, samt iakttaga Christna religionens fordringar, var ej så lätt eller snart gjordt. Serdeles vid Christendomens första förkunnande här i Norden funnos många sådana Syncretister, i synnerhet bland dem som hade än med Christna än med hedningar att göra. På hvad sätt sådana, åtminstone då Biskop Fredrik predikade Christendomen för Isländarne, ådrogo de Christnade förföljelser af hedningarne, visar oss äfven Sagan. Många voro då, beter det, som, oaktadt de den gången ej låto döpa sig, dock trodde på Christum, afåto skurguda villo och allan hedendom och vil-

†). Landnám. B. I. P. c. 11. jemf. Barthol. Ant. Dan.

††). jemf. Örv. Odds S. s. 98. Ol. Tr. S. II. 95.

le icke erlägga h o f t. o l l (afgift till afgudatem-
plen), hvaröfver hedningarne vordo uppretade mot
Fredrik och fattade fiendskap till alla dem, som
med honom höllo †).

Vi hafva dock ej spår efter, att före Christen-
domen den gamle Nordboen bekymrade sig om
den andres tro eller öfvertygelse i religionssaker,
blott honom lemnades af andra samma rätt. Han
fordrade dock aktning för sina gudar, eller att
man åtminstone ej offentligen smädade dem, ehvad
tro man för öfrigt än hyste, och utan att man
derföre behöfde tro på dem eller dyrka dem. En
förgripelse häremot blef äfven straffad. H j a l t e
S k e g g e s o n på Island vardt landtförvist såsom
en gudarnes smädare, *sekr fiaurbaugs madr um God-
gana*, för ett emot Oden och Freya smädefullt qvä-
de, hvarmed han framkommit på Alltinget. ††) Så
länge man ej på sådant sätt väckte allmän förar-
gelse, var det af minre betydighet, hvad öfverty-
gelse man för egen del hyste,

Så snart återigen Christendomen blifvit anta-
gen, och man begynte att benämnas efter den Gud
man trodde på, †††) en skilnad mellan medborgare
uppkom med afseende på deras religion, och Chri-
stendomen blef mera rådande, så blefvo nordboarne
äfven mera nogräknade. En hedning fick slutligen
ej omgås med Christna, med minre han åtminstone
var primsignad, ett slags förberedelse före dopet,

†). Bisk. Thatt. af Thorv. Ol. Tr. S. II. 43.

Ol. Tr. S. II. 220. 221.

††)

†††). a. st. s. 40.

som bestod deruti, att Presten under läsande af Guds Evangelium beströk personen med spott öfver ögon och näsa i form af ett kors, samt gaf honom vigdt salt, och någon tid afsades derjemte besvärjelser. Denna ceremonies undergående var nödvändig för den, som än nödgades vara bland Christna och än bland hedningar †), heldst Christendomens fordringar ej voro på långt när så stränga af den primsignade, som af den döpte. Genom dopet antogs Christendomen fullkomligt; man afsade d-ervid all afgudadyrkan och förband sig att bata och motarbeta hedendomen. Det var sedan, som man med allvar begynte att för religionens skull bränna borgar och plundra hof; det var då man begynte bli omtänkt om enhet i tro och Gudsdyrkan, samt slutligen att anse hedningar som fränders skam.*)

†) *Norna Gest* säger, att han ej kunde vistas hos Christna, utan att vara primsignad; och *Töke* säger i *Ol. Tr. S.*: jag är ej skirder, d^öpt, men blott primsignad, ty jag har ömsom omgifits med hedningar och Christna. Det var då vanlig sed både hos köpmän och dem, som hade något med Christna häfdingar att göra; förty de män, som voro primsignade, hade umgänge med Christna män och hedna, men trodde hvad de behagade; *Eigla S. c. 50.* De ansågos dock af Christna såsom hedningar och voro det också. *Norn. Gest. S. c. 1. Eigla S. c. 43. 51.* hos *Joh. Olav. de Baptisma*

*) *Thatt. Slefais. 2. Ol. Tr. S. II. 63.*

TILL TREDEJE KAPITLET.

Sid. 7. *Heid.*

Det lemnas derhän, huru vida denna är den samma, om hvilken Völuspá †) säger:

Heidi hon nämndes,
hvar hon kom till gästning,
och Vala den visa;
Vargar hon tjuste,
sjelf tjusad med sejd;
alltid onda
qvinans oro.

Åtminstone finna vi flere gånger detta namn på völvor. En *Heidur* nämnes ††), som på ett annat ställe *) kallas en trollkunnig *Finska*, hvarest äfven förloppet vid hennes spåsägners afkunnande så mycket liknar det här i *Örvar Odde Saga* förekommande, att det väl kan förtjena anföras: *Ingjald* bød många män hem till sig, till gästabud, och ankom en hvar såsom bjudet var. *Ingjald* och hans folk lämna der till sejd efter forden sed, för att derigenom utröna, hvad som var förelagdt (deras tillkommande öde), och hade han bjudit dit en trollkunnig *Finska*. *Ingemund* och *Grim* kommo med ett stort sällskap till gästabudet. *Finskan* vardt satt på ett högt och vär-

†) V. 25.

††) *Landnám*. B. s. 186.*) *Vatnsd.*

S. c. 10.

digt säte *). Dit framträdde en hvar från sitt rum, för att fråga henne om sitt öde. Hon spådde en hvar såsom det (sedermera) gick; men det var mycket olika, som detta likade hvar och en. Fosterbröderna (Ingemund och Grim) suto i sina rum och framträdde ej att fråga efter något, och brydde sig alldeles icke om hennes spådomar. Völvan sade: hvarföre spörja ej desse unge män efter sitt öde? De tyckas mig dock vara de märkligaste af alla dem, som här äro församlade. Ingemund svarade: mig lyster icke att veta hvad mig är förelagdt, förr än det kommer (och icke tror jag, att mitt öde ligger på din tunga). Jag månde dock öfver-spörd säga dig det, svarar Völvan: Du månde bebo det land, som heter Island, hvilket ännu är vida obebyggdt; der månde du blifva en ansedd man och komma till hög ålder, och dina ättlingar mån- de ock i samma land blifva märkliga män. Det är väl sagdt, svarar Ingemund; så mycket mer som jag föresatt mig att aldrig färdas ditåt, och vore jag då ingen klok handelsman, om jag sålde min myckna och goda ättjord och fore åt dylika öknar. Finskan svarar: det månde dock gå, som jag säger, och till ett bevis derpå, har din silfverbild af Freyr, som Kon. Harald gaf dig i Hafurs- fjord, försvunnit ur din pung och finnes nu i det hult, der du månde bosätta dig, och då du der byg- ger din gård, månde min saga sannas. Derest det ej vore en sidvördnad emot min fosterfader, säger

*) Jemf. Prof. Verlaufs anm. till a. st. s. 45. Gänge- Rolfs S. s. 37. s. 130 och anm. till Gänge R. s. 210.

Ingemund, så månne du få din belöning i hufvudet; men såsom jag icke är någon håftig och våldsam man, så månne det blifva dervid. Hon sade, att han behöfde ej orda så mycket i vredes mode. Ingemund sade, att hon kommit der i en olycklig stund. Hon svarade, att så måste hända, ehvad han derom tyckte väl eller illa *).

Sid. 9. *hvad mig förestår, forlög.*

Våra gamla Nordboar trodde ett oundvikligt öde, som skipade allt med ett oföränderligt beslut, hvaremot hvarken klokhet eller rådighet, ej heller någon mensklig magt, kunde något verka. Hvilken Saga är ej en utveckling af detta problem? Hvilken är väl den fornnordiska kämpen, ur hvars mun ej den satsen böres, och i hvars handlingar och tänkesätt ej märkes den öfvertygelse, att allt länkar sig enligt ödets bestämmelse, ehvad hinder eller oväntade händelser som än förekomma? Örvar Odd och Thorsten **) undkommo farorna, ty dem var annat öde på än att der varda dräpne. Sagorna lemna oss nästan otaliga andra bevis derpå. När Örvar Odd härom ändteligen blifvit öfvertygad, qväder han:

Minst må jag dölja,
det stridstyf man
ej tager lag
att strida mot ödet;

så säger Ingemund: Det eger likväl sin goda grund, att ingen förmår spjerna mot ödet, *sköpun*,

*) Vatnsdael. S. c. 10.

**) Vatnsdael. S. c. 8.

och böra vi lägga väl märke härtill *). Ofta förekomma i våra Sagor gamla ordspråk, eller qvarlevor af forna folktrons grundsatser, hvilka taga det såsom afgjort, att ingen kommer längre än ödet bestämt; hvad ödet bestämt, kan väl förhållas (uppskjutas), men aldrig förekommas, och sitt öde kan ingen undgå, ej en gång alfarne †). Rolf Krake tillskref ödet större magt än sjelfva Oden. Ödet, säger han, råder för hvars mans lif, men icke denne elake ande.

Men denna orubbliga bestämmelse härflöt dock ej af slumpen; den skipades människorna af Nornorna. Dessa voro Gudinnor af en lägre klass. Der står, säger Edda, en fager sal i himlen under asken Ygdrasil vid Urdar (brunnen). Derifrån utgå tre mör; de heta: Urd, det förflutna; Verande, det närvarande, och Skuld, det tillkommande. Dessa mör skapa, skapa, alla människors lifstid, och kallas Nornor. Dessa mycket vetande mör,

de lag stifta,
de lif kåra,
de för världen tälja
ödets domar.

Det gifves flere Nornor, de der komma till hvarje barn, som födes, och skapa dess ålder; och äro de förste af Guda ätt, men de andra äro af

*) Vafnsdael. S. c. 15. †) Gänge Rolfs S. c. 19. s. 63.

Alfa ätt, och de tredje af äverga ätt. De Nornor, som äro af god ätt, skäpa en god ålder, och om några människor råka uti olyckor, så äro elaka Nornor dertill vållande *). Äfven uti krig kunde ingen falla utan den som Valkyriorna hade utskärat. Oden utsände dessa tärnor till hvarje fältslag, att på slagfältet kära, hvilka skulle gästa i Valhall. Gudr och Róta samt den yngsta Nornan Skuld redo beständigt förut att regera kampen och bestämma, hvilken på valplatsen skulle stupa, hvem som skulle segra eller besegras. Den som ej af dessa tärnor var utskärad, troddes omöjligen den gången kunna falla.

Med full tillförsigt till en sådan ödets skipan, hafva de utan betänkande kastat sig i äfven den äldra ögonskenligaste fara, och blott anförtrott sig åt sitt öde. Konung Vikar säger således, då han lade snaran om halsen: är denna tillställning ej äfventyrligare än den synes, så väntar jag, att den ej gör mig något men; men om det är annorledes, då m å n d e ö d e t r å d a h v a d a f v i l l b l i f v a **). För att dana de modiga kämpar, hvilka med kallt blod skulle kunna möta själva döden utan häpnad, kunde väl knappast ett kraftigare eller verksammare medel gifvas än en sådan lära.

Då man med ett draget svärd hotade Illuge, svarade han helt kallsinnigt: icke rüdes jag för döden; jag har just kommit hit för att dö; ingen dör mer

*) Daemes. 15. jemf. Völuspá str. 19, 20, 21.

**) Gætt. och Rolf. S. c. 7.

än en gång *). Jomsvikingarne äro uti våra gamla häfder mycket omtalade för sin köld i sista ögonblicket **). Det var denna tro, som lifvade forntidens tappra krigare och gaf dem mod att leende dö. Om Konung Alf säges, hvad som också kunde sägas om flera kämpar:

Det mänd' ock kämparne göra till Sagor,
att hielten i spetsen för hären —
Konung Alf — leende dog ***).

När Illuge Gretters broder fick veta, att man ämnade döda honom, log han och sade: nu lagen J till hvad mig är mest skapfallet; ledde de honom öster å ön och höggö honom der: prisade så alla hans tapperhet, och tyckte alla honom vara olik sina jemnåldriga †). Att ock sinnesstämningen i allmänhet var sådan, bevittnas äfven af en bondes samtal med sin son, som skulle inträda i krigstjänst; en Saga framställd i ett tal af Konung Sverre till sin krigshär. "J sen nu, tappre kämpar! säger han, att goda äro de tvänne villkoren, segra eller dö. Så sade ock en bonde, när han följde sin son till härskeppen och gaf honom råd. Han bad honom vara modig och hård uti manrön; ty ett godt namn och rykte varar längst, sade karlen. Eller huru mände du bete dig, om du kommer i ett slag och vet, att du der skall falla? Yng-

*) Barthol. Ant. Dan.

Tr. S. I. 189, 190. c. 160.

hos Barth. I. B. s. 6.

**) Jomsvik. S. c. 43. Ol.

***) Halfs Recka S.

†) Grett. S. c. 89.

lingen svarade: ej mände jag spara att hugga med bägge händerna. Då invände bonden: nu kunde någon säga, att du skulle spara dig, så blefve en vid lif. Intet tarfvas det, svarade sonen, att spara lifvet, utan måste man som bäst gå fram. Då sade karlen: i hvad strid du kommer, måste det ske, att du antingen mände falla eller undkomma; och var du säker, att allt är förut skipadt: icke kommer döden åt den, som dertill ej är bestämd, ej heller kan något rädda den till döden bestämde — i flykten är fallet värst †).

Kämpar med sådana tänkesätt, och dessutom försäkrade, att endast den svärdfallne skulle hos Oden i Valhall hafva att vänta det bästa emottagande, kunde följakteligen ej tycka om att dö på sotsängen ††), och förtäljes om Starkader, det han beklagat sig deröfver, att han, som skakat hela världen, likväl skulle tvinande och utan sår dö †††).

Nornornas dom hölls vanligen för dem själva och lärde människorna att känna dem blott af utgången. Dock förmäles, att de någon gång visat sig, före eller under striden. Då Konung Hóter under en jagt irrade omkring i en skog under töcknig väderlek, kom han slutligen till några Jungfruers boning, hvilka sade sig styra krigslyckan; att de voro osynliga tillstädes i slaget, för att hjälpa sina vänner; och att de efter behag kun-

†) Barthol. Ant. Dan. I. B. c. 7.

B. s. 142.

Sept. 5 B. c. 9.

††) Saxo I.

†††) Saxo och Ol. Magn. Hist.

de gifva lycklig eller olycklig utgång; — och sedan de så talat, försvunno de †). Eivind Skafaspiller låter Konung Håken i Norge höra, huru dessa Jungfrur, sittande bak på hans häst, inbjödo honom till Gudarnes gröna värld. ††)

I allmänhet och mera vanligt trodde man dem genom blotta vinkar tillkännagifva sina beslut, eller blott lemna människorna tillfalle, att af ovanliga ting sluta till ödets syftning. Konsten var då att väl anmärka dessa ödets vinkar, och serdeles att förstå dem, heldet de voro serdeles otvdliga och tvetydiga. Uppmärksamheten var således vid alla betydliga händelser starkt spänd nästan på all ting; hvarje oväntad händelse, eller ovanligt föremål, viduoder, *kynsl, bilm*, blef dem en varsel, ett förebud, hvaraf man gissade och spådde om förestående sakers utgång. Till följe af deras betydliga anledning, ansågos dessa af den betydenhet, att man, enligt dem, verkställde eller upphörde med sina påtänkta eller påbegynta företag. Harald Jarl var redan så långt på vägen till Konung Gorm i Danmark, till hvilken han var bjuden i Jublgästabad, att han landstigit vid Limafjörds; men af en ek, som, utom de förriga sommaren vuxna och vid trädet liggande ällon, redan vid denna tiden hade nya ällon, tog sig anledning att vända åter hem igen. Följande året skedde ej heller färden längre för en drägtig byndas skull, och

†) Saxo 3. B. s. 39.

††) Håk. God. 8. s. 33. v.

3:de vintern för en syn; hvilket allt Jarlen tydde på de skiften der i Danmark kunde komma att ske, och hvilket sjelfva Konungen med gaf vara visligen uttyddt. ¹⁾ Så föranledde en ganska obetydlig händelse Skarpnatungas och belä hans familjs undergång ²⁾. Med förbigående af en mängd andra lika litet betydande vinkar, som fortiden trodde sig erhålla om ödets bestämmeelse, äfvensom af dem hvilka hemtades af hästars gnäggande, af foglars sång och flygt och i allmänhet af mötande djur, samt af slagtoffrens blod och inelavor, af drömmar o. s. v., vill jag blott nämna några andra mera tydliga spåsägner, hvilka man skulle kunna kalla Gudasvar, eller uttryck, närmare eller fjärmare härflytande från Gudarna, och voro de så vida mindre tvetydiga, att de uti uttryckliga ord framlades, och afgåfves såsom spådomar eller ock voro yttryck, hvilka togos för sådana.

Hit höra de svar, man hemtade uti templen utaf afgudarnes beläten och presternas tolkningar af slagtoffren m. m., så vida de gåfves folket, såsom Gudarnes yttranden, samt spåsägner af völborna, hvilka genom serdeles tillredningar och upptåg ³⁾ inbillade folk, att de voro försatte i tillstånd att inse ödets beslut, eller, såsom de sjelfve yttrade sig, fått underrättelser om saker, som förut voro fördolda.

¹⁾ Ol. Tr. S. I. 76—78.

²⁾ Götr. och R. S. c. 1.

³⁾ Jernf. anm. till Gänge Rolfs. S. v. 2. b. 209—212.

Den gamle Nordboen, i hvars charakter ordhållighet och uppfyllandet af hvad man en gång sagt, var ett alltid säkert grunddrag, kunde ej tänka sig sina Gudar annordana än såsom egande denna egenskap i dess högsta grad. Ett sagdt ord ansågs derföre äfven ofta af samma kraft och verkan som en spådom, och troddes lika säkert gå i verkställighet som hvarje annat förkunnande af ödets beslut. Völvorna, i hvilkas ord man trodde sig i detta afseende finna en serdeles stor kraft, hlefvo derföre i tid tillkallade, för att tala öfver barns förestående öde, och var man då tillika mon om, att de ej dervid talade annat än godt. Ett bevis af deras spåsägners och fällda yttrandes kraftiga verkan var, att hvad den ena spåqvinnan hade sagt, kunde den andra lika så litet tillintetgöra, som den ens Gudert kunde upphäfva följderna af hvad den andre förutsagt, † — hon kunde dock genom några villkor och modificationer blott mildra eller moderera hvad en gång var sagdt. Exempel härpå finna vi uti Norna Gestes historia. Der foro då omkring landet spåqvinnor, som kallades Völvor och spådde män deras ålder; hvarföre ock män bjödo dem hem till sig, gjorde dem gästabad och vid affärden rikligen begåfvade dem. Så gjorde äfven min fader, säger Norna Gest. Völvorna kommo i stort sällskap hem till honom och skulle spå mig, hvad mig var förelagdt. — Jag låg då i vaggan, när de skulle tala

†) Gött. och Rolf. S. c. 7.

öfver mitt öde; då brunno öfver mig tvänne ljus. Spåqvinnorna talade då till mig och sade, det jag mände värda en mycket lycklig man, samt större än de andra mina föräldrats eller höfdingasöner det i landet, och såde allt skulle gå mig efter önskan. Völvorna voro 3; den minsta af dem syntes ganska litet värderad emot de andra bägge, då man ej tillsporde henne om spådomar, som voro af mycket värde. Det var tillika en stor hop oroliga menniskor, hvilka vräkte henne ut sitt säte ned på jorden; häröfver vardt hon högeligen uppretad. Hon ropade då hårdt och vredeliga och bad dem upphöra med så god skipan för mig, ty jag skipar honom det, att han skall ej lefva längre än ljuset brinner, som står hos gossen. I det samma tog den äldre völvan ljuset och släckte det, bad mannen väl taga vara derpå och ej tända det, förr än på mitt lifs sistå dag. Derpå fore völvorna bort*).

Äfven många andra föreslugas och i synnerhet trolikunnigas ord egde, enligt de gamles tro, ej mindre kraft och verkan. Hedin — om hvilken något förut är förmäldt — sade sin fosterbroder Högne hvad ondt han hade mot honom bedrifvit, med det tillägg, att dylikt skett, ej till följe af egen önska, utan af elaka spåsägner och ålagor, *alögum*. Göndul hade nämligen sagt Hedin, det bägge fosterbröderna skulle slåas med hvarandra. — Då nu deras män se, att detta var på vägen att gå i fullbordan, störta de fram mot hvarandra och säga:

*) Norn. Gest. Tillatt. OL Tr. S. II. 144, 145.

förr än fosterbröderna skulle slås emot hvarandra, — en alldeles oerhörd händelse — förr skulle hvar man af dem falla öfver hvarannan. Det är, sanningsen att säga, — tillägger Sagan vidare — att så mycket *atqvaedi* och illka följde dessa ord, *dlögum*, att oaktadt fosterbrödernas män och kämpar klöfvo hvarandra neder i axlarne, stodo de likväl upp och slogos såsom förut. Hedin säger också till Ivar Lióm i: vi och våra män hafva råkat ut för så stor ödets nödvändighet, att vi slås både dagar och nätter, och har detta blifvit fortsatt så genom flere mansåldrar; Oden har ålaggt oss det — och kunna vi ej undanlösas utan af en Christen människa *). Då ödets beslut i Sagorna kallas förelagdt, ödets bestämelse, skipan, skickelse, Nornornas skipande, *forlög* (orlog), *lagnadr*, *audna*; *sköp*, *skipan*, *skaup*, *Norna skaup* m. m., kallas dessa illskna spåsägner, hotelser, *vondarspår*, *dlög*, *dqvaedi*, samt *inaud*, *skapraun*, *meingörd*, m. m., hvilka enligt gamla tron lika oundvikligen som ödets skipande skulle gå i fullbordan.

Med mera skäl ansågos kloka och tänkande mäns yttrade aningar och förmodanden äga ett lika inflytande, heldat de hade sin grund uti verklig erfarenhet och uppmärksamhet på händelser, samt en uppöfvad skarpsinnighet att genom en säker siare-blick öfver orsaker och följder bestämma händelsernas gång; i hvilket afseende fortiden träffande sade härom: den vises förmodan är

*) Sauria Thatt. 7. Ol. Tr. 8. II. 55—67.

spådom, *spá er spaks gæta* *). Dessa så kallade åhrýnsord finna vi lika ofta besannade, som Völvornas gudasvar. När Thord fick sitt vedernamn Hræda (*skräckbild, skräck*), sade han; jag har intet serdeles tycke för detta namn; men så säger mig hugen, att sällan mände här i häradet vara hraedulaust, brist på skräckbilder †). Det är målmanne, tillägger Sagan vidare ††), att det vordit åhrýnsord, som Thord sade, att jemnt och atändigt mände vara några Hrædur i Midfjord; der har ock jemnt varit mera split än uti andra härader. Flere andra dylika exempel att förtiga, vill jag blott tillägga, det man trodde, att såsom det en gång var sagdt, så skulle det gå. Således, då Wilhelm träffade en viking, skyndade han sig att först få tala till sin fiende, innan denne kunde medhinna att orda något oblikt eller olyckligt emot honom. Wilhelm, heter det, †††) ville ej komma ut för vikingens ord, ty han visste ej, om icke någon illskedkraft följde hans ord, **) och var därför snabb till att tala, och öfverhopade sin fiende med en mängd hotande ord, att således hetaga honom ordet och förekomma honom att utsäga de hårda åhrýnsord, hvarpå han eljest ej kunde missräkna sig. Vid betydliga företag brukade man således alltid att lofva sig godt och ej omtala annat

*) Ol. Tr. S. I. 193.

†) Thord. Hraed. S. c. 6.

††) Thord. Hraed. S. c. 16.

†††) Sig. Thögl.

S. c. 5.

**) Jemf. Föfnism. anm. efter 1. v.

än lyckligt *). Vid sina färder ut i härnad hög-
gärde kämparne derföre godt loford, eller ett slags
intyg öfver sitt berömliga förhållande och tillika
en lyckönskan till sina tillernade företag. Sigurd
Thögl sade; så är nu förhållandet, att jag är ny-
fiken att söka något äfventyr, om så kan tillbära,
och derföre vill jag fara härifrån och pröfva hvad
som kan åtgöras med mitt öde; dock vill jag ej re-
sa utan edert förelag, *forlög*, (förordande om
mitt öde) eller ordlof **). Lyckönskningar och väl-
sigelser voro således alltid af betydlig vikt, till
ett företags lyckliga utgång, men hotelser och för-
bannelser, äfvensom att missäga sig, *misomaele*, †)
alltid olyckstecken.

Utom den godhet och duglighet, som utmärkte
några de gamles förträffliga rustningar och väp-
pen, och var en naturlig följd af tillverkningssät-
tet och ett bättre ämne uti dem, än uti de vanli-
ga, hemtade dock dessa dyrgripar väl sina påtröf-
da öfvernaturliga egenskaper af omförmälda de
gamles tro på dessa åttqväden eller förelager, hvar-
med de tillverkades, och hvilka sedermera af gif-
varen upprepades. Då Ölvör ej synes upprepat
detta, när Odd tagit på sig sin goda skjorta, så
fann sig Odd förantåsten, att af Ölvör bli försäkrad om,
att de omtalda egenskaperna skulle åtfölja denna
dyrbarhet ††).

*) Verel. not. till Herv. S. c. 5. och cit. Ol. S. c. 78.

**) Sig. Thögl. S. c. 14.

†) Herv. S. c. 5. och

Verel. not.

††) Örv. Odd. S. c. 23. s. 65.

T I L L F E M T E K A P I T L E T.

Sid. 15. *ättlycka, ættargipt,*

Lyckan ansågs vara arftelig inom vissa ätter; åtminstone finna vi det antecknadt om Laxdæla ätten, *) likasom här om Rafnista ätten. Det samma synes ock af Vatnsdæla Sagan. Thorsten fann, att han snarare borde göra sig herättigad att kunna trösta på sin faders lycka, än att utsätta sig för sin faders förebräelser **), hvarigenom den kunde honom betagas. Denna troddes äfven kunna bortgifvas, äfven som den kunde följa med vissa vapen och det namn, som en person fick vid vattenösningen †). Höskuld tog ringen Hákonarnöt, som vägde en mark, och ett svärd, som gick till en half mark, och gaf sin son Olof dem, jemte sina fränders lycka, *gipta*. Vigfús sade till Glúm; så säger mig hugen, att vi ej se hvarandra hädanefter; jag vill då gifva dig några våra dyrbarheter, *grípar*, en skintröja, ett spjut och ett svärd, till hvilka vi fränder hafva haft ett stort förtroende. Så länge du behåller dem, heppas jag, att du skall ej sakna något, men om du afbänder dig dem, så fruktar jag för din lycka ††). Rafn säger också, att han ej var i sådan penningnöd, att han behöfde sälja sina vapen, utan han säger, att hans penninglycka stadnade derstädes, som hans svärd fanns †††).

*) Barth. ant. D. s. 696. **) Vatnsd. S. c. 3. Jemf. c. 33. †) a. st. c. 7. s. 73. ††) Viga Gl. S. c. 6. †††) Vatnsd. S. c. 17. och Prof. Verlaufs anm. s. 15.

Konungen i Norge gaf Thord Hraeda ett saxsvärd, som han dagligen var van att bära, och sade: här är ett saxsvärd, hvilket jag vill gifva dig, och förmodar jag, att lycka, *gipta*, mände följa det, och skall min vänskap följa dermed. †). I synnerhet Konungarne var det, som man trodde hafva sin- serskilda goda lycka, *kóngs-kamingia*, *kóngs-gipta*, och som kunde meddela den åt sina kämpar och vänner, ej blott för ett eller annat äfventyrligt hvarfs utförande, utan äfven att den följde samma person hela dess lifstid. Harald Gråfeld och Gunnrild beledsagade Olof till skepps och sade, att de mände gifva honom sin lycka. Då Hallfred reste till ett svårt företag, sade Kon. Olof Tryggvason: jag vill till denna färd gifva dig min lycka och framgång, *gipt oc hamingia*; men då tvekampen mellan honom och Gris ej blef verkställd, sade Gris: nu tycker jag det vara godt, när jag ej skall fäkta mot Konungens lycka, hvilken jemt mände följa Hallfred. Det var ock derföre, som Thorvald Tasaldi sade till Konung Olof Tryggvason: eder lycka, *gipta*, Herre! är oss mer än något mänskap. *).

Sid. 16. *Fränder.*

Med ordet *Fraendi* brukade man att benämna alla sina släktingar, äfven de närmaste, såsom föräldrar, barn, syskon m. fl., och brukas det äfven om

†) Thord. Hraed. S. c. 1.

S. hos Barth. s. 694-695.

*) Laxd. och Ol. Tr.

en trogen vän, hvilket jag har trott mig höra anmärka, då ordet *Frände* i Svenskan vanligen ej har en så vidsträckt bemärkelse.

TILL SJETTE KAPITLET.

Sid. 18. *Drömma*.

Då många *) trodde sig genom drömmar bli underrättad om saker, som man behöfde veta, satte man stort värde på stora och märkliga drömmar, *vera drauma-miklir, berðrymir* **), och önskade sig äfven många dylika, samt företog derpå stora tillrustningar. Thyrir, Klack Harald Jarls dotter, rådde Konung Gorm att derföre bygga ett hus, lagom stort att hvila uti, der som aldrig något hus förr stått, och sofva der de 3 första vinternätterna ***); men Röðulf fördrade, utom ett dylikt nybyggt hus, der ingen förut sofvit, äfven nya kläder och ny säng. Ofta nog företogos besynnerliga upptåg för detta ändamål, Konung Halfdan Svarte i Norge drömde aldrig; han sökte derföre råd hos Thorleif den Vise. Denne sade Konungen hvad han sjelf plägade göra, när han ville veta något förut: han brukade lägga sig i en synstia till att sofva, och då var han alltid säker på någon märkelig dröm. Konungen gjorde nu sammanledes, och förekom äfven honom en mär-

*) Jemf. förhem. Erici Obs. 1. Spec. s. 17.

Svens. S. c. 22.

**) Ol. Tr. S. I. 75.

*) Gisl.

kelig dröm †). Drömyderi skulle då naturligtvis också vara en vigtig konst. Svenska Drottningen Ingegärd ††), Thorleif den Vise, Sigurd Röde son, †††) och serdeles förbemälda Holstenska Jarlsdottern Thyri, och Sten ifrån Lida, som tydde drömmar bättre än andra, äro härutinnan märkvärdiga. Det räknas äfven af några ibland de gamla till idroter, heldst man ej föreslog drömydning åt någon annan än den, som var den visaste †); och hafva Drömma-Finne **) och Drömma-Jon fått sina vedernamn af denna idrott, Drömma-Jon sade sig hafva denna kunskap af naturen och ej genom någon konst, hvarigenom han ursäktade sig från att lära Henrik Jarl både att drömma och tyda drömmar. Med förbigående af de svaga och godtyckliga grunder, hvarest dessa idrottsmän spådde, samt drömmars orsaker ***), torde vara tillräckligt att anmärka, det äfven tankar och sinnesstämning under vakande tillståndet bestämma drömmarne, så att de oro en bekymrad och upprörd person, som i kritisk ställning fruktar eller hoppas. En, äfven af de gamla Nordboarne erkänd sats, enligt hvad så väl af vår Odds, som af andra Sagor †) kan in-

†) Halld. Sv. S. c. 7. ††) Göthr. och Rofs S. c. 18, 23. †††) Ol. Hel. S. c. 174. *) Niall S. c. 123. **) Finnbog. Ram, S. c. 9. ***) utvecklade af J. Erics a. st. s. 23 följ. †) Gunnl. Ormst. S. c. 2. Vatsd. S. Ol. Tr. S. I, 236. Reenhj. not. till Thorst, Viks. s. 41. etc.

hemtas. Hvadan också drömtydaren i Thorsten Sidsu Halls Saga, en storpratare, sade: omöjligt kan jag tyda dina drömmar; och det är ju helt naturligt, att du drömmar mycket, efter som du pratar så mycket, och då Haldor blef anmodad att tyda en qvinnas dröm, svarade han; intet märkligt är i hvad qvinnor drömma, och gaf ingen vidare uppmärksamhet derf't*), såsom den der ej kunde vara af något värde.

De drömmar återigen, som voro något betydande, troddes bero af Gudarnes eller andeverldens uppenbarelser för den sofvande. Det var då sådana, hvilka ansågos såsom dessa om ödets beslut närmare underrättade väsendens vinkar, för att tillkännagifva, hvad som var bestämdt, hvad som ej kunde ändras och således hvad som skulle tima. Enligt dessa de gamles tankar, voro alla de drömmar, hvartill Gudar eller andeväsenden voro uppbotsmän, yttringar, hvarigenom Gudarne mera märkbart ådagalade sin, att jag så må säga, försyn; näml. den omedelbara allmänna, af de högre Gudarne, såsom då Oden i en dröm visade Kon. Erik Segersäll, huru det skulle gå i striden mot Styrbjörn, och Thor bad Sven föra Thors bild undan till skogs, att han ej af Finn skulle förstöras †). Den medelbarliga åter tillhörde de lägre eller underordnade Gudaväsenden, hvilka, antingen i de högres ställe eller efter deras befallning, troddes vara de närmaste styresmän öfver världen, hvar efter sin bestämmelse. Ibland dessa villja vi anmärka orters och personers skyddsgu-

*) Landnám B. I. P. s. 18.

†) Ol. Tr. II. 179.

dar. Den, som ansågs hafva ett helt land under sitt skydd, och kallades *Land-ás*, *Landsgud*, var en af de högsta Gudarne, såsom *Freyr* i Sverige, *Thor* i Norge och på Island, och *Oden* i Danmark. Af denna troddes andra fått mindre områden, att i Öfvergudens ställe bestyra allt hvad som värde det stället, hvarest de fått sin plats, angående antingen väderlek och deraf beroende årssällhet och lycka uti ekonomiska mål, eller ock rörande religionen, statsskipningen, eller segersällheten vid några oroliga uppträden, o. s. v. Således voro dessa ställens skyddsgudar, *Landvaettir*, sjelfva landsgudens tjenare och biträdare, samt vårdare i synnerhet öfver hafvets och landets afkastningar jemte andra lifsförnödenheter, hvar för de af somliga voro serdeles dyrkade. Drömmar ansågos äfven ingifvas af dem, såsom då *Hallfred*, i sömnen, af en man tyckte sig få denna föreskrift: far du bort med all din boskap vester om *Lagarfiót*; der väntar lyckan dig *). Mera tydligt synes det af beskrifningen om *Hafurbjörn*s dröm. *Hafur* drömde en natt, att en bergabo kom till honom och bad att få göra bolag med honom; detta tyckte han sig bifalla. *Hafur* blef strax ganska rik och sedan kallad *Hafur Björn*. Det sågo män, att alla Landvättarne följde *Hafurbjörn*, när han for till tings, och hans bröder *Thorsten* och *Thor*, när de foro ut att jaga eller fiska **). Dessa Landvättar troddes i synnerhet bebo berg och klyftor. Dessa, som vakade öfver hela ortens

*) Hrafnkiells S. q. 1.

**) Landn. B. s. 145, 146.

tillstånd och hvälfningar, ansågos äfven för der boende människors skyddsgudar.

Öfver hvad som rörde människors lifstid och öden i allmänhet vakade Nornorna; krigslyckan skipades af Valkyrjorna, äfvenledes tillkännagifvande sina skipanden genom drömmar. De aflidnas själar eller andar troddes äfven på detta sätt bruka varna sina släktingar, anhöriga och vänner. De mest vaksamma voro dock en hvar persons skyddsande.

Dessa skyddsandar kallas i Edda Nornir, af Skalderna Disir och af Sagotäljarne Fylgibir, hvilka namn dock i de här förekommande gamla vitsord beteckna samma väsenden eller gudinnor af en lägre klass, hvilka enligt våra förfäders tankar kommo till hvarje barn, när det föddes, bestämde dess lefnadslopp och sedermera under hela lifvet följde, ledsagade och skyddade samma person. Dessa troddes i allmänhet kunna ikläda sig djurs och foglars skepnad, uti hvilken de som mest plägade visa sig, och gingo före en människa, hvart hon färdades. De troddes dock vara olika såsom de människor, hvilka de åtföljde, och skipades efter ödets lagar åt hvarje människa sådana, som mest voro passande för dess sinne; de voro större och mäktigare i den mån de bestämdes till de själars tjänst, som blifvit utrustade med utmärktare förmögenheter, men obetydligare eller åtminstone svagare, ju minre en ringare person kom till det till sina obetydliga göromål tärfa.

På samma sätt troddes äfven förmerna vara olika, under hvilka hvarje människas skyddsande visade sig, då de hade så mycket ädlare och värdigare utseende, som dess person var mer utmärkt genom bördens värdighet eller andra egenskaper. Således då Konung Olof Tryggvasson, landsflyktig och okänd, hade nedsatt sig i Gårdaríke, blefvo derestående spåmän häraf underrättade om hans höga börd och sade: en utländsk och storättad mans fylgior äro här, samt så stora och lyckosamma; att de sade sig aldrig förr dylika sett; men de visste ej, hvar han var; det intygade de dock, heter det, med många ord och visa spåsägnar, att dessa fylgior med det bjärta sken, som lyste öfver honom, skulle upplysa hela Gårdaríke och långt vidare ut i världen *). Så hade och Geitir gissat till Thorsten Úxafóts börd af den hvita björnunge, hvilken han hade märkt gå före honom. **) Detta visar de gamles tro, att hvarje människas fylgia följde människan, hvart den färdades, och plögade gå före til de ställen, dit den ernade sig. Häraf kommer det, att fylgia förklaras med enande, som följer en levande människa och förebudar, då hon kommer till ett ställe. †) De åtskilliga fylgiornas skepnader inhemtas bäst af de bilder, under hvilka forntiden trott sig märka dem, förnämligast i drömmar. Bilderna eller skepnaderna voro så olika som människorna, hvilka de troddes beteckna:

*) Ol. Tr. S. I. 60.

**) a. st. II. 24.

(†)

a. st. II, Verel. not. till. Göthr. och Rolf, S. s. 89.

Fruntimmets fylgior ansågos mest visa sig uti blida djurs skepnader, dock af olika ädla slag i mon af personens värdighet, sinnelag eller utseende. Svanar antydde då en vän kvinna. Såsom sådan trodde Thorsten sig se sin dotter, och utvisade i hans tankar böken och örnarne bennes friare. *) Ättgoda och tappramäns fylgior visades sig såsom ädla och stolta djur. Angantyrns örnar ansågos betyda starka kämpar, **) och oxars kämpande, i Brodd Helges Saga, kämpars vapenskifte. Björnen, som Höskuld såg, troddes antyda den ättgode Gunnar af Hlidarendas; men Drottning Ingegård såg i denna hamn ett förebud för en Konung eller Konungason ***). Thorsten Vikingson †) såg i de många sig anfällande björnar Konung Njörves söner, men i räfvarne, som följde dem, andra elaka män. I allmänhet troddes fiender och försåtliga män förebudas af ormar och som oftast af vargar eller ulfvar, såsom Sigurd här säger, att den hvita ulfven betyder Odds ulfva hug.

Än åter framträdde fylgian någon gång i liflösa tings liknelse ††) och någon gång i den människas gestalt, som den åtföljde, såsom då Torleif den vise sett Hallfred ankomma långt förr än han verkligen kom. †††) Slutligen sägas de visat sig i deras, enligt Edda, egentliga skepnad, eller den kvinnliga. Gisle Sursson säger: jag har 2:ne dröm-

*) Gunnl. Ormst. S. c. 2

**) Herv. S. c. 5.

***) Göthr. och Rolf. S. c. 23.

†) a. st. c. 12.

††) Ol. Tr. S. I. 34.

†††) a. st. II. 114.

qvinnor, som ingifva mig drömmar; den ena är mig vän och vill mig väl, men den andra säger mig alltid hvad mig icke likar och spår mig ondt. Jag tyckte mig i drömmen komma till ett hus eller byggnad, och inne i huset igenkände jag många min fränder och vänner: de suto vid elden och drucko. Eldarne voro 7 stycken, somliga voro mest nedbrunne, och somliga brunno ganika klart. Der inträdde min bättre dröm Kvinna och sade: ännu är jag dig bult; eldarnes antal utmärker det årtal jag unnar dig ännu hafva olefvadt. Hon gaf mig dessa råd att iakttaga, medan jag lefde: lät fara alla gamla (vidskepliga) bruk och lär dig icke galder eller trollkonster; gör godt emot döfva och balt samt den som är svagare än du, emot fattiga och rådlösa — längre var ej drömmen *). Den värre kvinnan, klagar han sedermera **), kom ofta till honom och ville gerna söla honom i blod och hotade honom beständigt. Hans myckna drömmande begynte sedermera återkomma med orolig sömn, och kom alltid den värre kvinnan. En natt tycktes honom den bättre komma ridande på en grå häst och bjuda honom med sig; hvilket han tyckte sig göra. De kommo till ett hus, präktigt som en Konungasal. Der förde hon honom in, der voro dynor lagga på pallarne och väl tillsagadt. Hon bjöd honom att komma dit och finna sig der väl. Hit, säger hon, skall du fara, då du dör, och här njuta sällhet †). Derpå vaknar han. En annan

*) Gisl. Surs. S. c. 22.

**) a. st. c. 23. †) a. st.

gång, då han låg dold i sitt jordhus, låter han illa i sömnen. Ödur frågar honom, hvad han drömt. Han svarar: nu kom den värre drömqvinnan och sade: nu minde jag återkalla allt hvad den bättre drömqvinnan sagt dig, och skall jag vålla, att det varder dig till intet gagn. Ty så var Gudarnas beslut: hon band tillika en blodig mössa öfver hufvudet på honom och tvådde hufvudet med blod, så att han vardt blodig öfver hela kroppen. Hans drömmar gjorde nu så mycket, att han aldrig tor-des vara ensam. †) Således se vi, att de voro af enes slag: goda, som gifvo lycka, och onda, som förorsakade olycka; att god lycke tillskrefs en god skyddande tärna; och olyckan ansågs alltid utvisa en oblid skyddsande, såsom mera rådande än den goda. Och, då en persons lycka tilltog framför en annans, ansågs detta likaledes tillhöra hans starkare skyddsandes öfverlägsenhet. Kjallak råder dertföre Steinulf att vara i godt förstånd med Thor; i annat fall torde det hafva svåra följder, ty dina fylgior kunna ej hålla stånd emot hans fylgior. ††) Thorhall förklarar ock Thidrand's död deraf, att de onda skyddsandarne förekommit de goda, som ville bistå honom. *) Deras bestämmeelse var således hufvudsakligen att åtfölja människan och beledsaga henne, försvara henne för faror och att tillkännage det tillkommande, hvadan de ock kallas spådisir.

†) a. st. c. 33. ††) Gullthor, S. c. 6.

*) Vols.

S. c. 20.

De sägas derföre göra personer ärfria i häftigast striden. *) För Asmund visade sig beväpnade kvinnor i en tvetydig kamp och sade: vi äro dina spådisir och skola skydda dig emot de män, möt hvilka du har att kämpa. **) Samma fylgior och lycka troddes ofta följa en och samma ätt och stundom samma namn, hvadan de kallades ättarfylgior, kynfylgior. Då de således troddes kunna öfvergå från en person till en annan, kan ock af det föregående förklaras, huru Konungar och andra, i synnerhet förnåma, hade lyckan så i sin magt, att de kunde meddela den åt andra, samt att Kongsgipta, jemte Föräldrars och andra människors välsignelser eller förbannelser, troddes vara så kraftiga. †)

TILL SJUNDE KAPITLET.

Sid 20. *Guse nôt, dem tog jag af Finna Konungens*

Enligt Ketil Hængs Saga var det Grims fader Ketil, som bemäktigat sig dessa kosteliga vapen.

TILL NIONDE KAPITLET.

Sid 23. *Norräna språket.*

Öfver våra gamla förfäders benämning af sitt språk, har man en Latinsk afhandling af Isl. Lagman. P. V i d a l i n u s, tryckt efter Gunnlög Ormst. och Skald Rafns Saga. Köpenh. 1775. sidan 220—297, hvarutur jag blott vill anföra, det han anser

*) Vols. S. c. 20.

**) Asm. Kappab. S. c. 8.

†) enl. Joh. Erici. spec. de somn. och de Geniis.

Norræna, Norræn eller Norrön tunga, Norræntmål, ehuru det äfven synes inskränkt till Norrskå munarten, och Dönsk tunga, som äfven betecknar den Danska, likväl för de vanliga och allmänna namn, hvarmed de gamla förstätt gamla Nordiska språket i allmänhet. Det bör, enligt hans tanka, ej kallas Gautamål eller Göthiska, ehuru det blifvit så benämndt af Gudmund Andreæ eller Gudmund Olai och Sk. Thorlacius samt våra Svenska Antiquarier. Asamål och Rúnamål voro ej heller dess rätta namn, då det förra hos Isländare är en benämning på skaldspråket och det sednare på skriftspråket, som svarar mot Bók máli, *Blanda*.

Sid. 24. *dit skola bäras - - silfver m. m.*

Dylikt berättar äfven Sturleson om Bjarmerna, då han beskriver Karl den Haleyskes och Thorer Hunds Bjarmalands-färd. †) Då de anlände till Bjarmaland, lade de till vid köpstaden; der börjades köpstämman, och fingo alla gods tillfyllest, som hade något att gifva i stället. Thorer fick ock äfver måttan mycket varor i gråverk, bäfverskinn och sobel. — Sedan köpstämman var slutad, höllo de ut efter Wina floden; då uppsades freden med landsfolket. Då skeppsfolket hade lust att förskaffa sig mera gods, gaf Thorer dem den underrättelse, att der i landet var den sedvana, att, då rika män afledö, skulle deras

†) Ol. H. S. c. 143,

lösören skiftas mellan den döda och hans arfvinnor; sjelf skulle han bebålla hälften eller tredje delen, och stundom mindre; detta gods skulle bäras ut i skogar eller läggas i högar och blandas med mullen; stundom byggdes äfven hus, hvaruti det förvarades. De gingo upp å land, och öfver en slättmark samt till en, uti en stor skog varande öppen plats, hvarest en hög skidgård var med en läst dörr och bevakning. De inträngde der, och sade Thorer: inom detta stängsel är en hög af guld, silfver och jord om hvarandra, till den skall man hålla sig; men inom skidgården står äfven Bjarmernas Gud, Jomala; den driste sig ingen att råna. Sedan gingo de till högen, togo så mycket gods, som de kunde, och buro det bort i sina kläder; mycken mull följde äfven med, som man väl kan tänka. Detta besök var Bjarmerna ej mera kärtkommet än Odds, och gjorde de det anfall mot plundrarne, som de förmådde.

TILL TOLFTE KAPITLET.

Sid. 29. 30. stort oväder . . .

Detta kan tjena till vidare utveckling och beskrifning öfver de gamlas giörningahrid. *Gångt Rolf's S. K. 20. och anm. s. 247.*

TILL FORTONDE KAPITLET.

Sid. 34. *Skäggbarn.*

Små skäggbarn synas Resar och Bergsboar kallat folket uti Manhem. Så synes af den under rättelse, Fridur gaf sin fader Dofre om Bue Andrids son, att nämligen ett litet skäggbarn vore kommet till deras boning. Då Bue följande dagen framträdde för Dofre, frågade denne sin dotter: är detta det skäggbarn du omtalde för mig i går? Så är det, fader, säger hon. Då sade Dofre: få slika komma ur Manhem, utom min foster-son Harald Hårfager, som är vida öfver alla. *)

TILL FEMTONDE KAPITLET.

Sid. 37. *en håla i fjället.*

Hurudana de gamla föreställde sig dessa boningar, kunna vi se af berättelsen om ofvannämnda Bues ankomst och vistande hos Dofre. Röd sade till Bue: jag månne visa dig vägen till Dofra fjäll, samt den framstående klippa, *gnypa*, der de flesta män förmoda, att den klippehåla, *hellir*, är, hvaruti Dofre månne vara. Laga du så, att du kan komma under den framstående klippan till Juhlafton, men sedan får du sjelf se dig om; jag kan icke mera göra dervid. Bue gör nu alldeles som Röd föresagt; han kom juhlafton under klippan och dvaldes der en stund, men såg ingen liknelse till dörr.

*) Kjalnes. S. c. 13. 14.

Sedan slog han med svärdsfästet på bergväggen och sade: du Dofre! låt upp din boning och släpp in färdtröttad man, fjerran från kommen. När han hade sagt detta tre gånger, lät uti berget, som vid ridande, och i det samma öppnades berget, att dörr vardt deruti. En kvinna mötte honom i dörren; hon var stor till hela vexten, fager till anletet och klädd i röd kjortel (klädning), prydd med gyllenskonung och ett digert silfverbälte om lifvet; hon hade utslaget hår, såsom möars sedvänja är, det var mycket och fager; fager hand hade hon, och guld (ring) derå; stark handlägg, blid uppsyn, och var hon i allo behaglig till utseendet. Hon helsar nu den ankomne mannen, och han tog det väl. Hon spörjer honom efter hans namn, och han säger henne det; men hvad är ditt namn, eller kynne? säger han. Hon svarar: jag heter Fridur och är Konung Dofres dotter; men hvarföre beder du man! om herberge hos oss? Han svarar: jag vill finna din fader och bedja honom om Jublavistande; ty han är en af de mest vidtfrejdade Konungar. Då sade Fridur: icke är du olycklig man till utseendet, och råder jag dig inträda med mig. Bue gjorde nu så; Fridur bjöd då klippehålan tillslutas, och så skedde. De gingo då en stund utefter klippehålan, tilldess det lyste af eld; der var före dem en dörr och ett litet härberge. Och då de kommo i härberget, var det helt och hållet öfverkläddt och ganska väl tillstädadt. Då sade Fridur: här, Bue! skall du sätta dig neder och hvila dig, samt lägga af dig dina vapen och öfverkläder.

så gjorde han. Sedan sköt hon fram ett fagert
 bord och uppdukade det värdigt, bar sedan fram ett
 tvättfat och bad honom två händerna; derpå bjöd hon
 honom sitta ned och skära för sig: der voro dyr-
 bara rätter och utsökta drycker. Allt bordets till-
 behör, var der af silfver och förgylt; diskar, kärl och
 skedar. Satte sig så Fridur ned jemte Bue, och
 skuro de båda, för sig. Hon bad då Bue förtälja
 sig om alla sina färder, och så gjorde han, att han
 berättade henne allt om sin ditkomst. Nu har
 du väl gjort, säger hon, att du ej döljt för mig
 din saga, och skall du ingen skada hafva deraf. —
 Fridur gick då bort till sin fader en liten stund,
 och kom sedan tillbaka — och sade honom, hvad
 hon om honom, underrättat sin fader, med tillägg,
 att du skall nu, sofva här i mitt härberge i natt,
 hvilket han lät sig väl lika. De skämta der båda
 om qvällen och sofva öfver natten. Följande mor-
 gonen, när de skulle träda för Konung Dofre, gin-
 go de båda i en afsides grotta, *afhellir*; sedan gick
 Fridur före, till dess framför dem, var en dörr; derpå
 kommo de i ett stort härberge, som var öfver allt
 bekläddt, och balm å golfvett; en stor och rask man
 satt der i förnämsta öndvégi, han hade mycket och
 bytt skägga; denne man var väl klädd, och i allt fö-
 reföll han Bue grofmanlig. På båda bänkarne var
 folk skipadt, och voro der många, ganska grofem-
 made; qvinnor suto å pallen tvära öfver härberget,
 och var den bäst till utseendet, som satt midtuti.
 Bord stodo ock öfver hela härberget och mat fram-
 satt, som man då skulle njuta: stodo der ock unga män,

framme och skänkte före vid bordet. Fridur gick fram för högsätesmannen och helsade sin fader, det han väl upptog; nu tyckte Bue sig veta, att det måste vara Konung Dofre, trädde fram för honom och sade: sitt, hell, Konung Dofre! glad med dit hof! — och begärde vintervistande. Dofre upptog väl hans helsning och sade: väl ordar du, och vill jag, att du är med oss; bär inne skall du dricka om dagarne, och villja vi så språka med dig. Du skall skipas i andra (nedre) öndvégi; men om qvällarne skolen J, min dotter och du, skämta uti hennes (Fru)stuga; ty mina huskarlar torde förefalla för lekstora. Bue tackade Konungen för fagra ord, höfdingligt tillbud och god skipan; gick han då tvärt öfver golfvet, och Fridur med honom. Hon bad då de 3 uppstå, som suto der förut, och de gjorde så. Sedan lät hon der lägga fagra hyenden, och satte de sig der om dagen. Konung Dofre sporde Bue efter många saker; och han redde dem alla väl. Och när det begynte qvällas, gingo Bue och Fridur för Konungen och helsade honom — han bjöd dem farväl; gingo de så till sitt härberge och voro der öfver natten. Och på detta sätt framlider der tiden, †) och var Bue der ganska väl. I de mer romantiska Sagorna äro dylika teckningar mera lysande. Sigurd Högul beledsagas af dylika tärnor upp i ett fjell, och förekom der en stor klyfta eller öppning imellan de stora klipporna; de träda derin; på sluttningen å ena sidan i klyftan var en löndörr: de gingo derigenom in, och funno der innan-

†) Kjalnes. S. c, 13. 14,

före ett stort härberge; det var invändigt väl inreddt, och väggarne ofvantill öfverklädda med tapeter, och derunder voro på båda sidor ställda snygga säten, så stora, att väl tre män kunde sitta i hvarje. De underrätta Sigurd, att deras fader Öskurd hade inreddt denna grotta, för att der hålla ölstämma, *samdryckior*, då han bjöd till sig andra Jotnar ur fjellen *Alpes*, och brukade då göra dem stora gillen; men han hade äfven ett annat härberge för brudgummar och andra höfviska män, dem han ville väl, om dylika kommo dit genom många åtqväden eller tillfällen: detta härberge var väl öfverkläddt med guldväfd päll; deruti en säng med gyllne sparlakan. — De satte fram för Sigurd ett bord (med en fot), som var pryddt med förgyllda rosor; de utbredde snöhvitan duk, hel och hållen väfd med guld, och en bandduk, *knifa-duk*, af ej minre konstvärde. Sedan framsattes för honom honungskakor, hvetebröd och allehanda grönsaker, och till honungssemlorna olja och balsam. Der uppsattes fagra ljus och fagra bordkäril. Härpå framburo färska köttträtter och viner. Sigurd undrade mycket öfver att uti Trollgrottor finna så mycken ära, aktning och dyrbarhet, som sällan eller aldrig måtte finnas midt i menckliga verlden uti Kejsares borgsalar. Efter måltiden framsattes ett tvättfat af silfver att deruti två sig. †)

Sid. 41. *tie dygn*, Orig. 20 *dægr*. *Dægr* betyder halfdygu, en dag eller en natt, 12 timmers tid.

†) Sig. Thögl. S. c. 19.

Sid. 41. vattenösningen, austr.

De gamle saknade pumpar på sina skepp, hvare för vatten måste bortskaffas genom ösning med kärl eller byttor, *byttu-aust*. Då Sagan, förtäljer oss Grettars, händelser, beskriver den oss tillika något närmare bytte-ösningen. Under en lång och svår sjöfärd blef, skeppet läck, hvar på Gretter var, och begynte männen slutligen tröttna vid arbetet. Då var der *daelu austur* på skeppet, det kallade männen *bittu-austur* eller *stampaustur*; den var både svår och tröttande; den ena byttan skulle fara ned och den andra upp. Svennerne bjödo Gretter att gå ned och befatta sig med byttorna, samt tillade, att då skulle rönas hvad han dugde. Han gjorde så. Honom lemnades 2ne män att ösa jemte honom; de stodo ej länge ut, förrän de uppgåfvo och voro uttrötta. Då kommo 4 andra, och gick dem sammaledes; då gingo 8 män dit, att ösa jemte honom, och så vardt allt vattnet uppöst ur skeppet. Då förändrades deras tänkesätt om Gretter, ty de sågo nu, hvad han höll inne med sig; han var den raskaste man i allt hvad han företog, och att afhjelpa hvad som tarvades på skeppet. *)

TILL SEXTONDE KAPITLET.

Sid. 42. *En Viking* - - ligger som oftast öster vid Elfvaskär.

Detta Elfvaskär, i Bobuslänska skären i trecten af Götha elf, förekommer ganska ofta i våra

*) Grett. S. c. 19.

Sågor, såsom det, der varit ett, beqvämt hviloställe för kringirrande vikingar, hvilka der gerna lade till, i *laegis*, i hamn eller på redd, träffande der ofta sina likar, och var der ständigt ett vikinganäste. Utom att detta kan inhemtas af en mängd beskrifningar öfver vikingarnes färder, förtäljer Sagan *) det uttryckeligen, Sigmund tog leden öster åt viken och så till Danmark, och igenom Öresund och ända ut i Östra salt (Östersjön); och for der hela sommarn utan serdeles fångst. Han dristade ej att, med så beskaffad besättning, hålla någonstädes, der han kunde få mycket motstånd; han lät dock köpmän fara i fred. När sommarn led, for han östanifrån och seglade, tilldess han kom till *Elfvaskär*; der är, jemt och beatändigt ett stort vikingabæli; och när de hade laggt i läge under en holme, går Sigmund upp i skäret att se sig omkring. Han ser då, att på andra sidan om holmen ligga 5 skepp, och ett drakskepp var det fäinte; med dessa kom han sedermera uti handgemäng, och finna vi som oftast, huru der upp och afgjordes många tvister mellan dylika kämpar.

Sid. 44, utrymma gods ifrån skeppen. - och bära dit sten, i stället.

Detta, var en ej oyanlig försigtighet den tid man begagnade sten uti strid till vapen. Ofvannämnde Sigmund sade till sina skeppsvärjar, då han fått se de 5 keppen, vid holmen: nu vill jag säga

*) Ol. Tr. S. I, 119.

eder, att jag är litet för att fara undan dem; ty aldrig lära vi få någon framgång, utan att vi äfventyra oss något. De bjödo honom slikt förese. Nu villja vi bära sten, *griót*, å skeppen, säger Sigmund, och laga oss till det bästa vi kunna. Vi villja lägga våra skepp utanför i denna bugt, der vi nu äro komne; ty bugten är der trängast, och så synes mig, som skeppen i qväll, när vi seglade in, ej kunnat der inkomma jemte oss, om vi laggt våra 3 skepp der i bredd, och må det hjälpa oss, att de ej lägga emot oss ifrån alla sidor. Detta göra de. Om morgonen, när de hade laggt skeppen ute i bugten, ro vikingar å 5 skepp emot dem, och stod en stor och stark man i stäfven på drakskeppet och sporde, hvem för skeppen rådde. Sigmund nämnde sig och sporde efter hans namn. Han sade sig heta Randver, ättad östan ur Holmgård, och föreslog dem tvänne villkor, att gifva sig i hans våld eller värja sig. Sigmund svarade, att dessa villkor voro ganska olika, och mände vi pröfva våra vapen. Randver bad sina män lägga fram med 3 skepp, ty han kunde ej komma fram med alla, men han ville se först, huru det gick. — Nu lägga de fram och slåss; Sigmunds folk låter först stenkatsningen, *griót*, gå så bläftigt, att deras fiender ej kommo sig före annat än att skydda sig, och när stenen var förbi, göra de en häftig skottstrid och fälla mycket folk för vikingarne och sårade många. Sedan tager Sigmund med de sina till vapen, och börjar nu striden att bli äfventyrligare för Randver.

män †). Då han segrat öfver dem och om hösten kom östan ifrån Holmgård till en ö, som ligger under Sverige, Svithiod, sade han: nu äro vi ej komne ibland vänner; der som dessa äro Svear, så måste vi vara varsamme om oss, och, månne jag gå upp å ön och se mig om. Så gör han, och ser, att andra sidan om ön ligga 10 skepp, 2 drakskepp och 8 andra (tillhöriga bröderna Vaudil och Adil, Svea Konungs landvärnsmän). Sigmund säger sina män att hålla sig färdiga och bära sitt gods, *fearlut*, af skeppen och bära sten i stället. De göra så och laga sig redo om natten ††). Thorsten och Thorolf höllo till Göthaelf och lade i land i skären, der en fästning låg uppe, och skickade ut några män att inhemta tidningar. Dessa sågo, hvar-est ett drakehufvud kom fram; var som man sett guld. De räknade 12 skepp utom draken, och voro de tältade öfver med svart; men ljusst var under tjällen: der suto män vid dryckium. Sändemännen foro åter och berättade hvad de sett. Vi skola nu vara i arbete i natt, säger Thorsten, och bära all vår laddning af skeppen och grafva neder något, men flyttja sten i stället, ty jag unnar dem icke ett enda öre, och sedan skola vi, så snart det varder stridsljust, lägga mot dem. *) Om morgonen rodde man mot vikingaskeppen; der stod en man uppå drakskeppet, klädd i en röd skarlakans rock, *kyrtill*, med en blå kappa, *hebla*, öfver sig och en guldbrämad mössa på hufvudet. Thorsten bjöd

†) Ol. Tr. S. a. st. ††) Ol. Tr. S. I. 122. *) Svarfd.

henom gå i land med sina vapen och kläder samt hans folk i skjortor och linnebyxor (följakteligen lämna skeppen och allt sitt gods), eller också att slåss. Ljot den Bleke, så var vikingens namn, tvekade ej att försvara sig, och, oaktadt denna stolta utmaning, visade han blott alla sina skepp och sade: Jag vill ej låta använda flera skepp mot dig än du har; ty det har jag aldrig förr gjort. Du behöfver dock ej, svarade Thorsten, spåra något mot mig. Nu nedtagas tälten, och lägga vikingarne tillsammans sina skepp, och börjas deras kamp med en häftig stenkastning, *gríðthrid*, ifrån Thorstens skepp, och hvarje sten, som Thorsten sände, gick igenom skeppet. Sedan man stridt till aftonen, gjordes stillesstånd till följande morgonen, och Ljot bad Thorsten taga de skepp han utblottat på folk. *) Sedan de voro åtskillda, sade Thorsten till sitt folk: i natt må vi ej vara sysslolösa; låtom oss fara till ön, som ligger här för oss; den är skogbevuxen, vi skola der hugga stora träd och fälla å draken, och törde han då gifva sig. Detta skedde så. **) Äfven de Romantiska Sagorna låta kämparne skipa sitt folk att bära om bord på sina skepp både sten †) och grofva träd ††). Sporr efter ett sådant undan gömmande af gods och stensamlade märkas uti de ur jorden vid kusterna uppgräfdade skatter, hvilka ej blifvit nedlagga i högar, samt af några för sådant behof sammankastade stenrös. Annan be-

*) a. st. c. 5.

**) a. st. c. 6.

†) Ulf Uggab

S. c. 10.

††) Laes Henr. S. c. 4.

stämmelse syns knäppt t. ex. de stora stenkumlar haft, hvilka, af 25 till 50 alnars diameter, i mängd finnas på utgående uddar i Sjön Wenern, som der formerar en större skärgård; några af dem anmärkas på en charta öfver Rote skog i Änimskogs socken af Tössbo härad i Dalsland.

Sid. 44. Tältkulor, barndu þeir þá tialdkúlur ecki haglega.

Tialdkúlur, kulor ofvan på ett tält. Annorstädes heter det: þeir kēmbdu þeim ecki haglegar tialdkúlur, som är ett figurligt talesätt att beteckna: de slogo dem både blå och röda i hufvudet.

TILL ADERTONDE KAPITLET.

Sid. 52. Fridsköld.

Vid den förut till Gänge Rolfs Saga K. 3. s. 214 häröfver gjorda anmärkning och det derstädes efter Thialar Jons Saga Chart. anförda ställe får tilläggas, att, uti en Membran af denna Saga, heter det: de kallas girdingar, som anfalla hvarandra om natten, ifrån det att den hvita skölden var uppbållen ända till dess en röd sköld vardt buren i höjden om morgonen när herblåstr var blåst till ofred. †)

†) Thial. Jons S. c. 10. Membr.

Sid. 53. *Vikingalag, som jag förut haft.*

Viking betyder *) icke egentligen sjöröfware eller äreförgäten fredsstörare, ehuru ej nekas, att det äfven förekommer i denna hårda bemärkelse, hvilken dock ej tillhör de äldsta tiderna. Dess första bemärkelse var krigare, af *vig*, krig, eller *vik*, och ifrån den tiden man i Norden begynte utrusta skepp och egentligen slåss till sjöss, blef han sjökrigare, sjöman. Så länge Norden var deladt mellan sina många och små herrskare, var väl sjön det vanligaste, om ej det egentliga slagfältet, och vikingsfärderna en ärofull sysselsättning för de unga hjeltarne, då de derigenom tryggade den fredligamedborgaren. Derföre är viking i Edda äretitel för Sigurd Fofnisbanes och Helge Hundingsbanes krigare. Men sedan större riken uppvoxit i Norden, blefvo vikingarne dels äfventyrliga för dessa samhällen, hvilkas bestånd, innan de ännu hunnit nog sammanhållning, skakades af dessa härar, dels öfverflödiga, sedan flere små stater sammansmält till en större, och alla dessas invånare från fremlingar och fiender blifvit medborgare och vänner, samt de under olika små regeringarne delade många stridiga förhållanden nu mera förenades att gifva styrka åt ett enda helt rike. Konung Harald Härfager, Erik Jarl och Konung Olof den Helige, förbjödo derföre i Norge vikingsfärder, och förklarade vikingarne fridlöse; dessa blefvo seder-

*) Jemf. afh. härom efter Gunnl. Ormst. S. s. 298-306.

mer ansedde som våldsvarkare och landsfrædestörare, hvilka räknades i bredd med hvarje annan röfvare och missgerningsman.

Då vi återvända till den tid, när vikingsfärd var en ädel sysselsättning, och hvarje friboren yngling skulle ut och såsom viking skaffa sig ryktbarhet och rikedom, torde vi få se, att Norden hade dem att tacka för mycket af sin tids byfsning och hela sin kämpeanda. Gossen, som tyckte det ej sig anständigt, om ej vidare skulle spörjas om honom, än hvad hemma skett, yttrade redan tidigt, hvad Glum en gång sade, att nämligen han ville laga sig ut; jag finner, säger han, att ingenting blir af min ungdomstyrka; men det kunde hända, att jag kunde få något med af mina namnkunniga fränders lyckliga framgång; †) och föräldrarne, som gerna sågo detta, utrustade honom med förnödenheter att handla på egen hand, och att bland tappra höfdingar och vid Konungars hof utveckla sig med den väntan, att han skulle visa sig dugtig, hvart han komme. Man for ut på hafvet och äfventyrade om sommaren, och mot vintern begärde man vintervist hos ryktbara Konungar. Dessa emottogo honom, på ett värdigt sätt, i sitt hof och tjänst samt drogo stora fördelar af hans vistande derstädes. Kämpen, som sökte guld, bragder och ära, utträttade för den Konung, hos hvilken han hade fridland, allt hvad denne äskade, äfventyrade lif-

†) Viga Gl. S. c. 6.

vet för att fräda hans rike och hämnas hans ovänner, samt erhöi efter väl uträttade värf billigt både heder och rika belöningar. Hjeltén ärades af Konungarne framför alla andra, och belöntes med dyrbara rustningar, vapen och andra klenoder, till ett märke af Konungens vänskap. Hans syftemål var nu redan uppnåddt, men ungdomsifvern, långt ifrån att häraf dämpas, upplågade än häftigare för nya värf, ny heder och vardighet, och allt jemnt gafs honom anledning att mata sig med ryktbara kämpar och vinna frejd. Af en mångfaldig erfarenhet blifven vis, försigtig och rådig, deltog han äfven i Konungars rådslag och egde deras närmarste förtroende. Det var deraf som de gamle ansågo färderne i fremmande land som en lefvande schola, för så väl medborgerlig, som höfdinglig klokhet och erfarenhet, tjenlig till en ynglings utbildande, till vinnande af verlds- och menniskokännedom. Den allena, heter det, *) som vida färdas och vidt kringfarit, känner hvarje menniskos lynne, om sjelf han är vis. Det är derföre, som det räknas till heder att hafva farit omkring, och ju vidare desto bättre, om han hållit sig allestädes väl, blifvit godkänd i manrön, vidtfrejdad bland vikingar, älskad och ärad af tappra höfdingar, och samt sina seder efter utländska höfdingars. Då de nu så vidt frejdade hemkommo med stora rikedomar och många dyrgripar, hembragte de äfven en hyfsning, som hemmamannen och den

*) Havam. v. 19.

i hemskären liggande "näsvisen" ej kunde ega, och i sin själ en höjning, ett ädelmod och kämpeanda, hvartill denne ej förmådde lyfta sig, hvilken blott rönt den stillare och idogare medborgarens frugt af mödor och omsorger. Det var sådana, som foro i egentlig härnad, hvarunder då innefattades alla slags härfarder och härningar, med våld och väpnad hand i fiendtligt sinne, och foro illa och hårdt med sin härnad, hvilken mest bönder och köpmän fingo erfaras; då deremot den rätta vikingen på sina vikingars färder eller härfärder efter gamla krigsättet, som mera närmade sig ett ordentligt krig, ansågs och var allmänna säkerhetens beskyddare.

TILL TJUGUÅTTONDE KAPITLET.

Sid. 83—89. Äro till en stor del samma versar, som finnas i Hervara Sagan c. 5. med samma öfversättning.

Sagorna framställa oss ofta sina kämpar, hvilka tillbragt en hjeltemodig lefnad, på sitt yttersta besjunga sina förnämsta bragder. Så gjorde här Hjalmar; så Örvar Odd, se 41 Kap. Så qvad Ragnar Lodbrok, enligt de gamles uppgifter, med redan bortfrätt lefver och såradt bjerta, i ormgropen, med stolt lugn om sin bragdrika lefnad.

Ehuru den Danska kämpen Asbjörn Frøde, såsom Hallmund *) måste tillstå;

På sin idrott
må ingen trösta:

*) Grett. S. 6, 65.

aldrig är han så stark
 och stor i hugen,
 att å banedagen
 honom ej brister
 hjerta och styrka,
 när han med döden (Hel) kämpar *)

visade han likväl samma styrka under ej mindre
 rysliga smärter, och kallade sig till minnes sina
 forna gladare stunder, samt sina sätes- och va-
 penbröder.

TILL TJUGUNIONDE KAPITLET.

Sid. 93. Skämta.

Skämta, qvåda och förtälja gamla Sagor eller
 annat märkvärdigt var ett nöje, som kämparne kun-
 de och brukade förnöta tiden med, äfven då de
 voro slutna i bojar. Ut i en Romantisk Saga om-
 talas det såsom en *bandingia*, fjättrades sed †).
 Äfven Sigurd Torfa-foatre var ej mera mod-
 fälld öfver sin belägenhet än Odd, och förhöll sig
 på samma sätt mot sina vaktare, samt såmedelst
 räddade sig. Då han en sommar färdades vid Ba-
 lagards sida och i Svinasund träffade ut för
 några vikingaskepp, som nedhöggo hans manskap,
 att han var ensam kvar; vardt han likväl, sedan
 han derunder dödat 7 män, bandtagen, bunden om
 händerna och fjättrad om fötterna, samt lemnad

*) Orm. Storöls. p. Msct. Jemf. Ol. Tr. S. ap-
 pend. s. 13.

†) Alban. S. c. 2;

de 6 män att bevakas öfver natten, och skulle han om morgonen nedhuggas: vikingarne lågo nu å land. Sigurd sporde, hvem som skulle skämta? Vårdbållarne svarade honom, att det nu ej vore tid för honom att skämta, då han i morgon skulle dö. Icke rädde jag för min död; säger Sigurd, utan mände jag qväda för eder, om I villjen; de sade sig det villja antaga. Han qväder nu till dessa som-na allesamman: han vältar sig nu dit en yxa lög, och afskar dervid strängen, fick sedan spjerna af sig fjättrarna, deremot att bägge hälbenen gingo af honom. Sedan dräper han vårdbållarne och ger sig till att simma, lägger till lands och går tvärt öfver näset, ty han vågade icke att retas med vikingarna *). En sådan munterhet gjorde, att Thorsten hjälptes ur fängelset, i Mykklagård †).

TILL TRETTONDETREDJE KAPITLET.

Sid. 125: *Hafgufan*, - - *Lingbak m. m.*

Huruvida en sådan organiserad massa gifves, är dels med mer och mindre inskränkningar antaget, dels betvifadt. Konunga-spegeln nämner derom: en fisk är ännu onämnd, som är mig betänkligt att omtala för dess vext skull; ty det månne de flesta osannolikt förefalla; vi kunna ock litet säga derom; ty han är sällan sedd, heldst den aldrig kommer till lands eller för fiskare, och förmodar jag ej, att en dylik fisk lär vara rätt talrik i haf-

*) Hörd. och Holmv. S. c. 16.

†) Grett. S. c. 94.

ven; men vi kalla honom som oftast på vårt språk hafgufa. Jag kan väl ej med visshet uppgifva dess alatal; ty den tid han visat sig har han synta mera lik land än fisk; jag har dock icke sport, att han hvarken blifvit fångad eller funnen död, och synes det mig derföre sannolikt, att ej flere än ett par finnas i alla hafven, och tror jag ej, att de förökas sijnsmellan, och anser, att de alltid äro desamme; det månde ock icke vara öfriga fiskarne drägligt, att de voro så talrika som andra hvalar för deras storlek och den stora förtäring som de tarfva. Men den natur är uppgifven om denna fisk, att när han skall äta, ger han en stor uppkastning ur halsen, och dermed följer en mängd smält saft (eller söt lukt) och mat, så att alla slags fiskar, som finnas i grannskapet, samlas dit både stora och små och hoppas der god föda. Men denne store fisk låter sin vida mun stå öppen under tiden, och är dess gap ej mindre än ett sund eller fjärd. Fiskarne kunna ej taga sig till vara, utan strömma dit in; men så snart hans mun och buk är full, tillsluter han munnen och behåller hela fångsten, alla fiskarne, som strömmat dit in att få sig näring. Nu hafva vi berättat och förmält hvad oss synes underligt uti Isländska hafven.†)

Några sednare Naturalhistoriker upptaga äfven dessa och flere uppgifter, såsom att på dess yta varit vexter och träd, att den så alldeles liknar en ö, när den uppstiger öfver hafsytan, att sjömän

†) Kóngrs Skugg-siú s. 133—141.

laggt der för ankar och uppslagit tält på dess ryggar, men så snart elden begynt genomtränga dess yta, har den till deras förvåning sjunkit. En dylik händelse berättas tilldragit sig med en Biskop Bardanus. Denna varelse kallas, då den anses såsom djur, Kraken, Kraxen eller Krabben, och har trots förorsaka den betydliga förändring, hvilken fiskare påstå sig förmärkt i hafvets djup, som på samma ställe stundom förminskats ända till öfver hälften, då de äfven märkt, att fisk samlade sig i större mängd. Sonnini, som anfört många skriftställares uppgifter och vitsord härom, stadnar vid den slutsats, att han, i anledning af dessa vittnesbörd, ej kan med skäl tveka om krakens tillvarelse, och om den är till, så lär det vara det största djur på vårt klot.

Sid. 156. *Stuga.*

Då förut är nämnt om de gamles präktigare gästrum, får här angående hvardagsrummen anmärkas, att hos de förnämre voro dessa serskilda rum, hvilket ej var förhållandet hos de ringare, der ett och samma tjente dem till boningsrum, matsal och sofkammare. Inrättningen var ungefärligen den samma som uti gästrummet †): på bägge sidorna gingo långbänkar med högsäten på midten; bakom bänkarne voro sängar, så att åtminstone husets folk och de dagliga gästerna hade

†) Eft. Steenbloch. om de gl. Sk. Vasanings huse i *Molbechs Athene* 3. B.

sin säng bakom sig. I präktigare rum voro dessa sängar så inrättade, att de kunde tillslutas med dörrar såsom skåp, och kallades *lokreckiur*; äfven i de ringaste stugor voro åtminstone sängarne bakom den upphöjda tvärpallen, der kvinnorna suto, så inrättade, och der plägade husbonden och hans hustru ligga. Dörrarne voro, likasom högsätena och högsätspelarne, ofta pryddes med konstigt snidverk. Väggarne öfverhängdes vid bögtidliga tillfällen med tapeter. På taket voro vidögon och på golfvat balm och eldstaden, antingen på blotta jorden, eller på en upphöjning af flata stenar. På bägge sidorna funnos äfven små skafferier och alcover, och i det innersta af stugan slutna sängar eller alcover, *lokhvilur*, för förnämre gäster. Allestädes fanns icke alltid, ej en gång hos de förmögna, en sådan bekvämlighet, utan måste gästen finna sig vid att sofva uti halmen på golfvat. I sednare tider hade man dock serskilda rum, *gästaskáli* eller *herbergi*, hvaruti fremmande härbergerades öfver natten, ungefär svarande mot vår Allmoges *nattsstugor*. Att äfven de förnämre uppstädade dem för sin tid präktigt nog, synes af beskrifningen öfver det härberge, hvaruti Sigrid Storråda inrymde Konung Harald Grænske, hvarest en säng var med fina sparrlakan och uppbäddad med dyrbara kläder.

TILL TRETTIONDESJETTE KAPITLET.

Sid. 152—162.

Uti muntra lag var ett dylikt täflande om förtienster kämparne imellan ej ovanligt. *) En dylik företrädestvist, *mannjafnadr*, har utan tvifvel gifvit anledning till den grannlagenhet och beders ömtåligbet, hvilken är från det krigiska lynnet lika oskiljaktig, som det samma hedrande, och har i Norden varit en rik källa till tvister. Stolta kämpar förekomma ej sällan i Sagorna såsom frågande någon viss eller ock alla i gemen, om de kände någon deras like; eller hade emot dess påstådda företrädare något att invända, då de strax utmanade denne att bevisa sitt påstående.

TILL TRETTIONDESJUNDE KAPITLET.

Sid. 165. *till och med det orimligaste*, egentl. limma tillsammans stod och stjernor.

Sid. 166. *må söka underrättelse*, egentl. må leta dig råd.

TILL FYRATIONDEANDRA KAPITLET.

Sid. 217. *Vintrar*, d. 2. år; detta de gamles sätt att beräkna tid är af Prof. Lackman i en särskild afhandling vidare förklaradt.

*) Jemf Anm. till Gunnl. Ormst. S. s. 71, f.

På den bifogade teckningen öfver ett hvardagstrum på Island i 10de århundradet utmärkes vid

A. Eldstaden midt på golfvet. — B. Öfre Bänken med sitt C. Högsäte. — D. Nedra bänken med sitt — E. Högsäte. F. Pallar, *forsaeti*. — G. Öppna sängar bakom bänkarna å båda sidor. — H. Pallar eller Bänkar framför sängarne. I. Lockrekiur eller sängar, som med dörrar kunde tillslutas. — K. Vapen, upphängde vid sängarna. — L. Dörrar på sidorna. — M. Vindögon eller fenster. Enl. Tab. och beskr. i Gunnl. Ormst. och Skald Rafns S. Ed. Köpenh. s. 164.

Tryckfel och Rättelser till Jarlmans och Hermans Saga.

s. 7. r. 19. *l.* ärfva riket efter eder. — s. 10. r. 25. *l.* förste lekare (spelmän) med — s. 12. r. 8. *l.* tillstånd vore. — s. 19. r. 13. *l.* behålla vettet (sansning) — s. 21. r. 2. *l.* var dem hamnen upplåten — s. 21. r. 3. *l.* uti Konungsläget (hamnen) — s. 33. r. 13. *l.* så manfattig, att han ej måtte lagl. — s. 34. r. 22. *l.* gat ej — s. 57. r. 2. gat ej — s. 50. r. 2. *l.* och hennes driftighet — s. 63. r. 6 *l.* Mykligardr

JARLMANS och HERMANS
S a g a ;

efter Isländska Handskrifter

utgifven

med upplysande Anmärkningar

af

JOH. G. LILJEGREN.

STOCKHOLM, 1819.
hos Zacharias Hæggström.

I KAPITLET.

Konung Wilhelm och hans rike.

En Konung var benämnd Wilhelm — han styrde Gardarike, Tyskland och några delar af Frankland. Han var en stor höfding och hade en storättad Drottning, och egde med henne tvänne barn, en son och en dotter. Hans son het Herman: han var storvuxen, handfast och vacker till utseendet. Dottern het Herborg; hon var den fagraste qvinna man hade sett; hon hade inhemtat alla de qvinnodygder, som då var vanligt att lära. Hennes fader älskade henne mycket: hon satt i ett präktigt torn, och voro henne till tjenst skipade förträffliga qvinnor och hofviska män. Många rika män hade land och län af Konungen och voro honom lydskyldige.

Rodgeir het en rik Jarl i Frankland: han var mycket vän af Konung Wilhelm. Han var den störste idrottsman i alla ridderliga öfningar, och alla slags ädla yrken, och lydde under honom mycket land för hans utmärkta förstånd skull. Han hade haft en hustru och med henne en son, som het Jarlman: han var en ganska stor man och lik sin fader i alla ridderliga öfningar, och kunde äfven tala alla tungomål.

2 KAPITLET.

Jarlmans och Hermans uppvext.

Nu viker Sagan åter till Konungasonen Herman, som vexer upp hos sin fader: Konungen tycker honom nu så kommen till förstånd, att honom väl passade bära ridderliga vapen och lära dithörande öfningar; thy sänder han svennen till Rodgeir Jarl, att denne skulle dubba honom till Riddare och lära honom idrotter. Konungen lemnade honom passande sven-

nesällskap och så mycket penningar, att han måtte väl kunna underhålla sig. Som Herman kommer till Rodgeir Jarl, går Jarlen honom till mötes med mycken ynnest, förer honom in i borgen och gör honom den största ära i alla stycken, lär honom bokliga konster och andra riderliga öfningar: Konungasonen var så qvick, att han lärde på en liten stund, hvad andra lärde sent eller aldrig.

Konungasonen och Jarlssonen voro jemnåldriga: dem imellan vardt ett förtroligt stallbröderskap och fosterbrödralag, och tycktes inga andra vara dem lika ibland deras samtida. Herman Konungasonen var en vacker och kraftfull man, häftig till sinnes, men ej djupsinnig; gifmild, blid och nedlåtande: han var ock derföre vänsäll bland alla män. Hans fosterbroder Jarlman var honom lik i styrka och idrotter: han var en ädelt tänkande och djupsinnig man, snärbeslutsam och driftig: äro de nu så hos Rodgeir Jarl en lång tid bortåt.

3 KAPITLET.

Herman får riket efter sin fader.

Kommer nu dernäst att förtäljas, det Konung Wilhelm tager helsot och dör. Bud affäradas till Herman Konungasonen att taga emot sitt rike, såsom honom tillkom. Som han får höra detta, säger han Jarlen och sin fosterbroder, huru sakerna stodo. Dernäst laga de sig å färde hemifrån. Rodgeir Jarl och hans son följde Konungasonen hem; och vardt han nu tagen till Konung öfver alla de riken, som hans fader hade egt, och antog han derjemte sig hofstat; men hans fosterfader for hem åter i sitt land och hade samma län af Konungasonen, som af hans fader, och var deras vänskap den aldra förtroligaste. Jarlman vardt qvar efter hos Konungen, och led så länge framåt, att de ökte sitt rike på åtskilliga håll, och tycktes inga män uti frejd vara deras likar i dessa länder.

4 KAPITLET.

Konungens och Jarlmans samtal.

Det är nu sagdt, att Konung Herman satt en dag i sitt hof med sina män, och var der då mycken glädje. Då ordade Konungen till sina män och sporde dem, om de kände en dylik eller större Konung. De fleste svarade, att den ej kunde finnas; och ordades derom mycket imellan kämparne. Konungen sporde då Jarlman, om han ej tyckte lika som de andre. Han svarade: visserligen; men ett vet jag, som felas eder mot andra, som äro edra jemlikar i värdighet! Konungen frågade: hvad kan det vara? Det första, säger Jarlman, att J hafven ingen Drottning, som mände pryda eder värdighet, enligt all förmodan, med ett godt svägerlag, och barn till att ärfva riket efter sig: det är mycken ära uti att befryndas med goda höfdingar, som kunna vara till en långvarig styrka. Konungen spörjer: hvar vet du den mö eller qvinna, som mig kunde vara så passande? Han svarar: ni mände deruti bättre finna råd än jag; ty få kunna i thy fall välja

för en annan. Icke har jag sett den qvinna, säger Konungen, som fallit mig något serdeles i tycket, utan med det att du hafver kommit detta å tale, så månne du nämna någon. Jarlman sade: för Myklagård råder en Konung, som heter Michael; han har en dotter, som heter Rikilat; hon är skönare än andra möar och bättre undervist i alla gagnliga konster. Hon är en god läkarinna, hon helar allt hvad hon lägger sina händer uppå; å hennes venstra arm är ett litet kors såsom skäraste guld — med detta märke är hon född. Om ni finge denna mö, tyckes mig till eder ära mycket vunnits. Då sade Konung Herman: med det att du säger mig så mycket om denna mö, månne jag sända dig dit att taga besked, och om så är, som förmäldt blifvit, så skall du begära henne mig tillhanda. Jarlman svarar: skyldig är jag att fara dit I bjuden; men det kan jag säga eder, att om henne hafva ej minre herrar än I enhållit, och likväl ej fått henne och icke en gång fått tillfälle att se henne, ty ingen utländsk man är tillåtet att tala vid henne, dock —

fara mände jag denna färd och försöka, huru det kan gå.

5 KAPITLET.

Jarlman finner Rikilat.

Nu låter Konungen tillrusta Jarlmans färd med mycken resförnödenhet. Han hade 5 skepp ur landet och valde sig manskap dertill. Dessa skeppen voro ståtligen utrustade med guldprydda segel och förgyllda vimplar. När dessa voro segelfärdiga, gick Jarlman upp i tornet till Konungadottern. Hon frågar, hvart han ville fara? Han säger det ganska tydligt. Det förefaller mig, säger hon, som Fru Rikilat vore helt annorledes, än om henne är förnämligt, så vida ej mer tärivas än blott göra en budsändning till henne: dock tyckes du mig vara bäst skicklig att fara detta ärende. Men som du är så redobogen att följa min broders (*villja*), då vill jag gifva dig här en ring (ett guld); den stenen, som deruti är, har den natur, att, om

du sätter ringen på en qvinnas hand och håller derå, till dess den blir uppvärmd, så skall hon älska den man, som du vill. Han helsar henne och träder inför Konungen. Konungen följde honom till skeppen med mycken vänlighet: seglar nu Jarlman bort ur Frankland med stort sällskap.

De segla nu med god vind dit leden ligger, och är intet förmäldt om deras färd, förr än de komma till Myklagård. Jarlman lägger sina skepp lönligen i hamn helt nära intill borgen; han går sedan ensam å land från sina män och bjuder dem bida honom i 4 nätter och ej låta märka sig. Han går sedan hem till borgen i en fattig mans dräkt med förstäldt utseende, som han vore en sjukling. Han betraktar nu borgens beskaffenhet och utgrundar, hvarest det torn (castell) mände vara, hvaruti Konungadottern sitter. Han gick till kyrkan, dit han höll det troligt, att hon måtte gå till tidegård, och satte sig der vid kyrkodörren; och som det lider å dagen, ser han Konungadotterns castell öppnas: der komma ut först läkare med allehanda musikaliska instrumenter, dernäst härklädde män med väna vapen, härnäst

hofviska svenner, bärande i händerna blomsterqvastar; dernäst gingo 4 Jarlar, och upp-
 buro de med gyllne stänger en glashim-
 mel, hvarpå voro tecknade sol, måne och
 hela himlens lopp; deröfver fladdrade en
 påfogel ganska mästerligt gjord.— Här-
 under gick en fager mö i glimrande drägt;
 hennes mantel var ganska mästerligt väfd,
 hennes kläder uppburos af 4 tärnor:
 deras skrud var den vackraste drägt. Den-
 na skara närmades kyrkan; och som Jung-
 frun kom midt för Jarlman, kastar han
 sig ned för henne, så sägande: misskunda
 dig öfver mig, för Guds skull! Jag är en
 utländsk man, kommen hit till eder, tarf-
 vande eder läkedom. Hon såg på honom
 och sade: Gud hjelpe dig, karl! och ski-
 pade en af sina tärnor att beledsaga honom
 i sin borg, der som förut voro sjuka män:
 hon gjorde så. Efter förrättad tidegård
 går Konungadottern i sin borg med sitt
 sällskap: då voro borden tillredde med hvi-
 ta dukar och kosteliga rätter; men så snart
 borden voro borttagne, står Jungfrun upp,
 och går uti de sjuka männens rum. De
 mottaga henne (med vördnad). Hon frå-
 gar nu efter den man, som sist anlitat

henne om läkning. Han stod upp och bugade för henne. Hon sporde, hurudant hans sjukdomstillstånd varit. Han sade sig det ej veta, men sade, att hon det kunde finna, så snart hon såge hans kropp. Hon beledsagade honom då i ett serskildt rum och satte honom på en stol och betraktade, hurudant hans sjukdomstillstånd varit. Sedan väger hon till orda: jag har betraktat ditt tillstånd och finner ingen sjuklighet på din kropp, så vida ej inträffar, hvad gamla ordspråket lyder: den är ej helbredd, som i hugen är qvald. Jag finner nu, att I hafven rätt begrepp om mitt sjuklighets-tillstånd, säger Jarlman, och är jag nu helt och hållet uti edert våld: jag har länge varit hugsjuk, för att få råka eder och tala vid eder; nu tyckes mig min sjukdom mycket förbättrat sig, sedan jag fick se edert anlete och höra eder stämma; thv väntar jag, att mera mände yppas af mitt ärende, innan vi skiljas åt. Hvad är då ditt ärende? säger hon, eller hvad är ditt namn? och i hvad land är du född? Mitt namn är Jarlman, säger han, och Frankland är mitt fädernesland; Rodgeir Jarl den Rike är min fader, men min länsherre.

heter Herman: han regerar öfver Frankland, är en ung, käck och mycket kunnig man; på hans befallning kom jag hit till följe af den frejd, som går om eder; och vill jag veta, hvad svar I gifven honom, om han kommer att begära eder? Omtanka nog har du haft i denna färd att få råka mig, säger hon; thy skall det svar lemnas dig, att jag ej vet, hvad häruti kan vara att säga, ty denne man är mig alldeles okänd, ehuru jag väl har sport något till honom, och är han prisad af mången man. Till mig hafva dock män kommit sjelfva i detta ärende, hvilka jag vet uti ingen mätto äro ringare, och har likväl ej syns oss att samtycka till deras begäran. Det hafva vi sport, säger Jarlman; men det synes mig stor försynthet att neka goda män och ej veta huru det kan falla sig. Jungfrun sade: upphörom med detta tal för i afton; men efter som ditt ordalag väl likar mig, så må du dväljas här några nätter och förtälja mig tidningar från edert land. Det vill jag göra, säger han.

6 KAPITLET.

Jarlmans och Konungadotterns samtal.

Nu sitter Jarlman i Konungadotterns torn, och veta inga derutaf utom hennes förtrognaste män och svenner: tidt och ofta fram- bär han sitt ärende å sin fosterbroders vägnar och prisar denne det mesta han kunde. Han hade nu återtagit en passande klädedrägt och döljer ej sitt utseende för Konungadottern. Han förekom henne både rask och belevvad derjemte.

En gång sade Fru Rikilat till honom: säg mig, är Herman så stor, som du är? Det är utan allt tvifvel, säger han, både på värdighetens och bördens vägnar; men fågring och manlighet har han öfver alla män, som jag har sett. Då sade Fru Rikilat: månne du väl kunna, oss till gamman, göra här på väggen ett utkast till hans bild? Jag vill försöka, säger han; tog han sig så en pensel i handen och åtskilliga färger, målade sedan mästerligen på muren en mans bild och bad Fru Rikilat komma och beskåda den. Hon betraktar den och säger: du är sannerligen en skicklig

man, och kan jag ej förmoda, att någon mände sig någon skönare välja. Bättre skolen J nog finna, säger Jarlman, så snart J fån se Herman.

7 KAPITLET.

Jarlman skiljes vid Fru Rikilat.

Nu har Jarlman dvalt sig tre dagar hos Konungadottern; han talar då vid Fru Rikilat: jag har här blifvit ganska väl bemött, nu ville jag få orlof att besöka mina män, vid hvilka jag skildes för några dagar sedan, och vill jag nu fullfölja mitt mål och ärende till slut, hurudant det blifva skall. Vål hafver du förhållit dig hos oss, sade hon, och godt orlof skall du få af oss, men intet bud mände jag sända eller göra Konung Herman eller någon annan Konung om detta mål. Ack, Fru! sade han; det är egenmäktigt att uti slikt mål ej taga fader, moder eller andra fränders råd; nu månden J göra så väl och ej gifta eder ännu ett halft eller helt år,

till dess J fän se denna man och tagit i öfvervägande, hvad svar mände gifvas på det anbud, jag gjort eder. Konungadottern sade: en öfvertalande tunga har du och mästerligen framför du din herres ärende; men jag fäster mig ingen man; dock för dina ords skull och vår vänskap vill jag lofva dig det, så långt som jag är sjelfrändande Jungfru. Han sade: jag begär ingen ting vidare, än att J lemnen mig eder guldring (fingerguld) i vederpant, och jag lemnar eder min ring i stället, på det detta skall afgjordt och stadigt vara. Hon gör nu som han begär. Jarlman sätter då sin guldring å hennes hand, och håller sedermera deruppå, så att han uppvärmes, samt beder henne tänka deruppå, ehvart lyckan sig vänder. Sedan gaf han henne godan kyss och gick bort. Hon bad honom fara väl och tyckte ej mycket om att skiljas vid honom.

Men som Jarlman kommer ut ur borgen, såg han en väldig, mycket herrligen rustad flotta komma ifrån hafvet. Jarlman flyttar ej ur borgen, ty han vill veta deras ärende. Skeppen voro 700 till antalet, och dessutom 5 ganska stora Dromundar. Nu

lägga skeppen i land och uppslå der här-
 bodar; Jarlman går till stranden; men ej
 långt från borgen möta honom 12 män,
 stora som resar. Han helsar dem och
 spörjer dem, hvadan de voro. Deras för-
 man svarade och sade sig heta Starkus.
 Jarlman frågar, hvem som råder öfver den-
 na stora här. Starkus svarade, att han het
 Romanus, son af Rodian, Konung i Po h-
 len, och foro vi hit att få Konungadottern.
 Jarlman sade: det månne ej blifva utaf; ty
 hon är en annan trolofvad. Det ändrar
 ej vår färd, säger Starkus; ty vi fara ej
 hädan, förrän hon följer med oss, om det
 än är emot hennes faders villja, och batar
 det ingen att sätta sig deremot, ty så stor
 härstyrka hafva vi. De skiljas nu åt vid
 så taladt.

8 KAPITLET.

Romanus Konungasons sändemär.

Det är nu dernäst att förtälja, det Myklas gårds Konung satt i sin borg och sporde denna stora här, som nu kommit i hans hamnar. Nu upplåtas salsdörrarne, och inträda der 12 ganska stora män i sändemanna dräkt: de träda framför Konungen. Den man, som dem anförde, sade: ingen helsning ega vi att bära till eder, ty J ären den ej värdige, som Christne ären. Romanus, Konungason af Pohlen, gör eder det bud, att J sänden honom eder dotter, så kärt eder är att edert rike behålla; ty ej villja vi, att Christne män spänna en så fager Jungfru; men om J villjen något deremot invända, då äro alla edra höfdingar och hela edert rike förderfvadt; ty vi hafva belaggt (bloquerat) edra hamnar, och allt edert folk är genom oss skildt från eder. Gif nu godt utslag på vårt ärende, ty vi villja ej länge låta saken vara oafgjord, och så stor här hafva vi dragit hit, att eder är ingen förhoppning att kunna värja eder. Ifrig är du nog till att framföra din her-

res ärende, säger Konungen; likväl må din store husbonde bida tills i morgon, ty jag vill tala med min dotter om detta mål; men förr skall jag dö än hon giftas mot sin villja. Sändemännen fara då bort; men Konungen sitter kvar oglad, likasom alla hans män, ty så stor farhåga var för dessa män och hela deras här, att litet hopp var om räddning. Sändemännen foro nu till Romanus Konungason och sade honom, hvad svar Konungen hade gifvit; men han vardt så svåra vred, att de ej visste, om han skulle behålla vettet eller ej.

9 KAPITLET.

Tillrustning till strids.

Nu kallar Konungen tillsammans alla sina män och rådlägger, hvad nu vore till görandes; de fleste tycktes råda att draga sig ur faran. Konungen spørjer då sin dotter, huru hon ville låta det vara. Men hon sade sig ej kunna åsämjas med en

sådan fiende, som både var hundheden (hedning, som en hund) och uti allt illå fallen. Konungen bjöd då sina män rusta sig till strids, med så stor styrka, som de kunde åstadkomma. Denna natt var mycket brak i borgen och i greonskapet så vidt som man kunde komma: en hvar rustade sig och sin häst och afbidade morgonen.

Nu är att förtälja om hedningarne, att Romanus Konungason vaknar och uppväcker sina härmän, bjuder dem härklada sig och tåga framför borgen, bränna och döda hvarje mans barn; och så göra de, blåsa i sina lurar och stiga å sina hästar samt visa sig helt manliga. Starkus tager Konungasonens baner i sin hand, och äro nu alla rustade.

10 KAPITLET.

Jarlman kommer till Konungen.

Tidigt om morgonen sågo männen från landet 5 skepp med förgyllda vimplar kom-

wa seglande och ställa kosan åt Stolpa-
 sund, och var den hamnen uppläten. De
 lade in uti Konungalägreten, och gingo i land
 val 500 män. Dessa låto sätta i land go-
 da hästar, suto upp och redo skyndsamt
 fram mot borgen. Konungen hade skipat
 sina män till väru, och voro alla borgpor-
 tarna tillästa. Jarlman bad sig orlof att
 ha komma till Konungen; då detta var er-
 hållet, redo de in i borgen och helsade
 Konungen värdigt. Konungen tillsporde
 honom, hvad han var för en man. Han
 sade sig beta Jarlman, ättad från Frank-
 land och der barnfödd; men en Konung,
 som heter Herman, sände mig hit, han sty-
 rer hela Frankland och många andra riken;
 han vill ega eder dotter Rikilat, som är
 så högt beprisad öfver alla andra möar,
 hvilka vi förut hafva sport, och mände jag
 derom med eder rådgöra; och om J gö-
 ren något afseende deruppå, så mände jag
 på stunden följa eder i striden, ty jag har
 ingen farhåga för hennes stygga friare.

Konungen låter kalla dit sin dotter—
 hon igenkänner Jarlman och vet allt det
 öfriga. Konungen säger nu sin dotter, hu-
 ru saken stod. Hon svarar: Icke kan

man veta, hvar man träffar bäst (det goda); men helt olika förekommer det mig att ega en Christen man, om hvilken vi alltid förspott god frejd, än den fördömda hunden, af hvilken endast ondt är att förvänta; men om Jarlman vill å sin fosterbroders vägnar biträda oss, så mände jag dertill bifalla. Jarlman sade: Villjen J, Fru, afgifva mig edertro och villja till att blifva min fosterbroders hustru, och följa mig hem i Frankland, så vill jag gå uti eder här orädd mot denna viking; men om J ej så gören, då mände jag sara hem och ingen del deruti ega med eder; dock lofven mig blott hvad J villjen hålla. Detta bejaka nu Konungen och hans dotter, och tager han derpå handfästning i hela härens åsyn. Strax på stunden låter Jarlman öppna alla borgportarna, tågar så ut ur borgen och fylkar sitt manskap, låter sedan blåsa alarm, (herblåst) och afbidar så hedningarnes ankomst.

11 KAPITLET.

Fältslag.

Det blef nu ej långt att bida, innan hedningarne komma från skeppen med stort gny och vapenbrak. Romanus Konungason var ödkänd af vext och rustning: på ena sidan var han blå, som Hel, men på andra sidan var han grå, som aska; hans ögon voro gula, som på en katt; hans stämma var förfärlig. Starkus var honom lik.

Nu draga fylkingarne mot hvarandra med stort gny och vapenbrak, rop och uppeggningar. Jarlman följde så jemnt med Konungen, att man ej kunde gå dem i möte; han hade skipat bågskyttar i batalionerna på borgen, och voro desse gamla skyttar, som vordo hedningarne till stort afbräck. Jarlman söker nu fram kraftigast och djerfvast bland sina män och hugger både män och hästar så, att den som hans hugg nådde, ej behöfde bekymra sig om förbindning, och är han nu kommen midt i hedningarnes fylking. Alldeles det samma gjorde Grekiske Konungen; han sök-

jer sitt märke fram och dräper ganska mången man, ty han var en den störste Riddare.

Nu framrider den store Starkus, och mot honom Grekernas märkesman. Starkus lägger märkes-stängen emot honom, och strax genomborrade han honom. Grekiske Konungen var här närstadd: han högg till Starkus, högg sönder märkes-stängen, tog fjerdedelen af skölden, och tog sedan svärdet ofvantill i låret och stadenade uti benet; föllo då bådas märken till jorden. Starkus högg igen mot Konungen, träffade på hjelmen, astog högra örat, och då föll Konungen afdänad. I detsamma kom Jarlman och högg Starkus i halsen, så hufvudet föll af honom och hans häst.

Romanus Konungason red nu helt förifrad fram med hugg och slag och hade på en liten stund dräpit 100 man af Jarlmans folk, och vågar ingen man sig rida honom till mötes. Jarlman hade lemnat efter sig på skeppen sex hundra man, som skulle falla hedningarna i ryggen (i öppna sköldar). Remund het den, som anförde dem: han var Jarlmans frände; och strax han kom i slaget, blefvo hedninga

garne förskräckte. Remund högg ett kraftigt hugg på en kämpe, som het Gideon: hugget tog midt framman till på hjelmen och tvärt öfver ansigtet; föll han så död till jorden. Af detta dryga hugg vordo hedningarne förfärade och tyckte sig redan fått dödsdomen, ty han dräper så många män, att de kunna sägas vara otaliga. Detta gör Romanus uppmärksam, hvad skada han lider på sitt manskap, han vänder sig därför mot Remund och lägger sitt spjut åt honom; men stöten tog uti främre sadelbågan, så att den klyfdes; men spjutet träffade uti brynjan nedan bröstbenet och tog ut genom ryggen. Nu har Remund fått sitt banesår, men är dock ännu så rask, att han bugger till Konungasonen; hugget kom i foten ofvan ankeln och astog foten jemte brynje-strumpan, så att blott litet lådde vid; och föll Remund då död. Men Romanus Konungason var nu härmed ingalunda förnöjd, utan dräper hvad honom förekom. Detta ser Jarlman, men har likväl nog att göra, ty han var midt ibland hedningarna; han reder dem dock ifrån sig med blodiga händer, får sig ett stort spjut och skjuter åt Konungasonen. Han jagade

det genom Konungasonens lår, så spjutesplittrades i flere delar och genomborrade hästen. I detsamma hugger Romanus till Jarlman; svärdet träffade brynjan och borttog bröstvärtan. Nu ser Jarlman, att ej är mycken förhoppning om lifvet och vill nu hämnas sig, hugger till Romanus i hjelmen och aftog honom näsborren; men svärdet gled ned mellan brynjan och skölden, och tog af honom båda händerna i armbågevecken, samt stannade i sadelbågan; och Romanus föll framstupa.

Grekerna upphäfva nu seger rop: hedningarne togo, då flykten till sina skepp; men Konungen och Jarlman förfölja de flyende, att somliga drunknade, men somliga dräpo de å land, så knappast en enda undkom af hela den stora hären: sedan fara Konungen och Jarlman hem till borgen och hafva stor seger att rosa och härfång tillika; men ur detta slag kom ingen hem osärad, och otaligt många hade stupat: alla prisade Jarlman för hans tapperhet.

Fru Rikilat företog nu att läka sin faders och Jarlmans sår samt många andra mäns. Jarlman var snart läkt, men hade förlorat hundra man. Han hade Kon-

ungen och hans dotter till målstämma och begär sitt orlof af dem. Konungen svarar: vi hafva att tacka och löna dig för så mycket, att det är billigt, att du sjelf får henne. Jarlman sade: hvarken för din dotter eller ett stort rike vill jag heta en Drottsvikare; men osäkert, huru det hade gått, om jag ej härvid varit med thy tyckes det vara billigt, att ord och löften hållas mot mig. Konungen försäkrade sig ingenting hafva deremot att säga, så framt hans dotter ville så. Men hon gaf sitt ja-ord dertill och sade, att hon var skyldig att löna denna man på bästa sätt: slöts så deras stämma. Fru Rikilat skulle följa honom hem till Frankland. Konungen låter nu värdigt tillrusta deras färd, och när allt var färdigt, ville Jarlman ej längre bida; ledde då Konungen sin dotter till stranden och öfverlemnade henne i Jarlmans händer och gaf henne många goda råd. Konungen gaf Jarlman och hans män kosteliga gripar: gingo de sedan om bord och skildes åt med ömhet och saknad, samt seglade med god vind dit leden låg. Vikom nu åter hem till Frankland, och låtom oss se hvad det timat, sedan Jarlman farit bort.

12 KAPITLET.

Härbud till Konung Herman.

Det är förmäldt, att en dag, när Konung Herman satt i sin borgsal med sitt hoffolk och der var mycken gamman, uppläts borgsalsdörren och inträdde 12 män i kostelig rustning: desse trädde framför Konungen. Deras förman tog till orda och sade: vi äro den Konungs sändemän, som litet tycker om din hitkomst; men vi hafva sport, att du har en skön syster, hvars loford är öfver andra möars, och vill han, att J sänden honom henne strax, om J ej villjen vänta eder qlägenhet och skymf af honom. Konungen såg uppå honom småleende och sade: hvad är ditt namn? du raske man! heller hvad heter den Konung, som gör mig slika anbud? Han sade: min herre heter Ermanus, son af Mundian, Konung i kalla Svithjod; der finnes mera guld än sten; der äro män, starke som björnar, grymma som lejon och snabba som jagthundar: mitt namn är Landres. Gif oss nu godt svar, ty intet ändras af hvad jag sagt. Konung Herman sade: om du

träffar Konung Ermanus, så säg honom, att jag har ej ernat förödmjuka mig för någon nödigt; men om han hem söker oss, så skola vi afbida honom; och kommer han bort härifrån, så månne han säga, att han aldrig kommit på värre ställe och det mera obehöfligt. Annat månden J få att tänka på, säger Landres, än att slingra er, när J fån se vår hop. Då gick Landres bort och helsade ej Konungen.

Konungen sade till sina män: samlägg nu god råd! Men de sade sig villja hans råd följa. Konungen sade: aldrig skola vi taga flykten; heldre skola vi gå ut ur borgen och slåss med hvad folk som vi kunna samla; men, om det ej lyckas, må vi fly till borgen, tillåsa den, så att den skyddar oss någon stund, och månne mycket folk komma, om vi uppbjuda landsfolket, och skola vi aldrig förr uppgifva borgen, än vi ej gitta den att värja. Vordo nu bud strax utsände i grannskapet: kom nu hvar man, som sköld för-mädde skydda, och rustade en hvar sin häst.

13 KAPITLET.

Konung Hermans och Ermanus' slag.

Samma qväll kom Rodgeir Jarl till borgen med 100 man och visste ej det minsta om denna ofred. Konungen fagnade honom och sade, huru kommet var. Rodgeir lofvade att lemna honom biträde, ty han sade det vara sig en glädje att med frejd falla för sin Konungs gägn. Sedan gå de till bords och göra sig glada, samt sofva i ro öfver natten.

Men så snart dager vardt, gingo de ut ur staden på slättvallen och fylkade sitt manskap. De hade rasht folk, dock ej mycket talrikt. Hedningarne bryta fram ned ifrån stranden med mycket folk, och så snart de råkas, uppstod en fäktning, och faller ibland hedningarna mången stolt däre. Ermanus Konungason rödjer modigt omkring sig och följer tillika med Landres sitt märke: de dräpo män på båda sidor om sig, och tycktes Ermanus vara mera lik troll än menniskor. Rodgeir Jarl rider hjeltomodigt fram, han hade bakom en lång bergsrygg ställt 100 man. De hade

märken, dem de skulle bära högt öfver bergsryggen på något afstånd ifrån hvarandra, och skulle alla blåsa härskri i lurar. Hedningarne tro nu, att der mände vara mycket folk. Konung Herman och Rodgeir Jarl rida nu ganska manliga fram, så att hedningarne måste draga sig undan. Konung Herman vänder sig mot venstra sidan och hade på en liten stund dräpit mer än 100 man. Rodgeir Jarl vänder sig mot Landres: då lade Landres sitt spjut mot hästbringan och upp igenom sadelbågan; der tog skölden vid, på hvilken det ej fäste, och reste han då upp hästen, så han stod på bakfötterna, men Rodgeir steg af, och kom ståndande neder. Han sköt sitt spjut mot Landres; det tog i ögat — ty annars var ingenstädes något bårt — gick ut igenom nacken och vardt hans bane-sår. Rodgeir lopp strax på hans häst och red käckt mot hedningarna.

Nu fly de flesta hedningarne till skeppen, när de se märken tåga upp bakom bergsryggen; ty det såg ut för dem, som der var mycket folk. Ermanus beder dem för ingen del fly, utan göra allt sitt till motstånd; men många låtsade det ej höra.

Ermanus vardt nu ganska vred och lade till Rodgeir—denne hade haft nog att beställa, ty han hade nyss dräpit en kämpe — stöten tog imellan skuldrorna och gick ut genom bröstet, och föll han död till jorden. Detta ser Konung Herman och vill hämnas sin fosterfader; de lägga nu mot hvarandra med spjuten, så att bägges sköldar klyfdes. Ermanus' svärd kom uti Konung Hermans lår och gjorde ett stort sår; men Herman högg igen och tog hugget tvärt öfver anletet, samt krossade det. Detta stora hugg förskräckte hedningarna, så de flydde; men Konungen och hans män förfölja de flyende och dräpa deraf dem de uppnådde, så att blott ett enda skepp undkom. Konungen vände hem åter med stor seger och skiftade härfånget, men hade dock ej mera igen, än 100 man, som voro stridföra, dock mycket sårade.

14 KAPITLET.

Hermans sorg.

Nu var ej långt att bida, innan Jarlman kom hem med fru Rikilat, och vardt Konungen högeligen glad, samt fägnade dem väl; säger hvar för annan, huru sig tilldragit, och tackade Konungen Jarlman för sin fästemo. Hon tager nu till att läka Konungens och de mäns sår, som mest voro sårade; sågo män då snart, att hon egde bragder framför de flesta kvinnor.

Nu, som Konungen var helad efter sina sår, och vorden så manför, att han måtte lagligen hålla sitt bröllopp, så sänder han sina män vida omkring att uppköpa i förråd och bjuda dem, som han åstundade dit.

Något derefter vardt Konungen olustig; kommer då fru Rikilat till tals med Jarlman och sade: gode vän! Hvad mände väl, att Konungen är så olustig? Jag önskar, att det ej måtte förorsakas af mig, säger hon, Jag mände derom fråga honom, sä-

ger Jarlman. Derpå kommer Jarlman till tals med Konungen och sade: säg mig, herre! hvad som vållar ert bekymmer? Konungen svarade honom: gode vän, Jarlman! säger han, efter som du frågar derefter, så vill jag säga dig det: det förefaller mig, att du månde hafva min Drottning's närmaste förtroende framför mig; och fruktar jag, att hon älskar dig mer än mig. Då svarar Jarlman: det kan jag säga eder, att jag hade anbud att sjelf erhålla henne, då jag var i Grekland, men jag ville då ej mer än nu heta Drottsvikare; jag månde dock snart förekomma detta onda, och skall jag snart vara borta och dig aldrig mera till något ständaktighetsprof. Skada är mig det, säger Konungen, att mista eder närvaro: sluta de så sitt tal.

Jarlman bjuder nu sina män rusta sig, men han går till fru Rikilat och beder henne om orlof att fara hem till sitt land; hon bad honom farå väl, men gät ej skiljas vid honom för harm skull. Han helsade Konungen och red sedan bort med alla sina män, uppehöll sig ej förr än han kom hem i sitt rike och satte sig der i ro.

15 KAPITLET.

Kuflungarne och Rikilats försvinnande.

Dernäst timade nu, att till Konung Hermans hof kommo 12 män, de voro alla i svarta masker (kuflun) och hade silda kappemössor (hettur). De trädde fram för Konungen och helsade honom. Konungen spörjer dem, hvad för män de voro. De svarade sig heta Kuflungar och voro komna ofvan från Afrika samt sade sig vara händiga arbetare (smidir). De förtäljde Konungen många tidningar. Han frågade dem, om de ville göra honom en sal, sådan som vore passande för honom att deruti hålla sitt bröllopp. De svarade, att det berodde af hans villja. Dem lemnades trälar till handtlangare. De voro både skickliga och snälla arbetare: Konungen var efterlåten mot dem och tyckte, att allt gick väl. Fru Rikilat var beständigt olustig, sedan Jarlman for bort, men lät dock ingen ting förmärka.

Det lider nu så, att salen var färdig före Juhl: utsätter nu Konungen tid till sitt bröllopp och sänder sin fosterbroder sitt

bud; men han vill ej komma. Konungen kallar nu till sig Kuflungarna, som hade gjort salen färdig, tackar dem derföre och bjuder dem begära betalning derföre; men de bådo Konungen göra dem den nåden att låta dem uppassa i salen, medan brölloppet stod. Detta lofvade Konungen dem. Tolf hundra män suto inne i salen, samt bruden och hennes fruar.

Kuflungarne buro öl omkring till männen så slitigt, att häraf, så väl som af skänkesvennernas trolldom, hvarje man föll i sömn och vaknade ej förr än solen sken in igenom hvarje glugg i borgen; och då vóro bruden och alla Kuflungarne borta, golfvet sönderbrustet och gulgrönt vatten uppkommet. Alla söka nu efter henne, men ingenstädes kunde hon finnas, ej en gång hundarne kunde få sporr af deras färd; detta tycktes vara ett stort under och besynnerlig händelse, och gjordes åtskilliga gissningar öfver hvad som månne blifvit af bruden. Somliga sade, att hon månne hafva sjunkit der som golfvet var sönder, och månne Kuflungarne varit från en annan värld.

Af dessa händelser vardt Herman ganska sorgfull, så att han gät ej vårda sitt rike, och gick han af harm till sin säng. Detta spörjer Jarlman, rustar sig och sina män och rider till Ermansborg, samt ankom dit tidigt en morgon, gick upp i loftssalen, der Konungen var förut, och sade: väl somnen J jemte den blida tärnan. Konungen igenkände hans mål och sade: gode vän! smäda mig icke; gif mig heldre ett godt råd. Det måtte då väl icke hafva tilldragit sig, säger Jarlman, att du har mistat fru Rikilat, utan att jag drog henne ifrån dig? Så är det nu, säger Konungen, och förlåt mig! Jarlman sade: bättre är att sörja en ännu ej timad skada; stat upp och läggom god råd om vi kunna; men aldrig mände Rikilat komma bort, om jag hade varit här. De gingo sedan i borgsalen, och vardt Konungen ganska snart modstyrkt och lät råda sig.

16 KAPITLET.

Jarlman kommer till Konung Rudent.

Litet derefter låter Jarlman utrusta sitt skepp, och har der uppå ellofva män, och skulle de passa deruppå, som voro skickligast till sjöss, men 30 personer skulle vara matrosar (skeppsgångemän). Guld och silfver felades icke, ej heller allt slags dyrbarheter, hvarpå ingen visste räkning (markatlet). Han talade med Konung Herman: nu månde jag fara att söka Drottningen, ehvad jag kan finna henne eller ej; men derpå må du vara beredd, att, när som jag sänder efter dig, du då må komma till mig med så mycket folk, som jag föresäger, och gods, som jag vill hafva; och förmodar jag, att mitt och hennes lif beror derpå, att du kommer på besagd stund. Derpå skiljas de åt, och lägger Jarlman ut i hafvet, far sina färde, och timår ingen ting förr än om hösten, då de voro komne till det stora Serkland. Der styrde en Konung, som het Rudent. Han var så gammal, att ingen visste, när han hade kommit till Konungavärdigheten.

Han egde en frilleson, som het Rodiant; ty han var sjelf ogift.

Nu kallar Jarlman sina män tillsammans och talar till dem sålunda: gode män! säger han, nu ligger mycket derå, att J fullföljen mina råd. Nu skolen J ändra mitt namn och kalla mig Östvestan, och hvad tidningar, som jag berättar, skolen J besanna med mig, och låta mig stå för svaren (eller föra ordet, svara); men så vida det blir upplyst af hvad land vi äro, så blir det allas vår baue. Detta bejaka de alla.

Sedan gick Jarlman till borgen med 50 män; de trädde fram för Konungen och helsade honom. Konungen emottog hans qvädjo och sporde, hvad för en man han var. Han sade sig heta Östvestan, och är jag född i fjerran land från eder; jag har en broder, som heter Nordsunnan, och hafva vi tagit oss namn af vår förrättning och sysselsättning, ty vi hafva farit omkring hela verlden, och högtidligt utlofvat det, att ej tjena annan Konung, än den oss tyckes hafva det största höfdingaskap och ingen ting felas. Nu hafva vi sport edert anseende, och hafva alla med en

mun sagt, att eder like ej finnes; ty villje vi dväljas här hos eder, till dess min broder kommer. Konungen svarar: välkommen skall du vara här hos mig, eller huru många män har du? Fyratio, säger Östvestan, och ett skepp. Konungen kallar på sina män och skipar dem att sätta hans skepp på torra landet och taga väl vara på tacklingen. Han skipade dem en stenbyggning, deruti de skulle ligga och förvara sitt gods: komma de nu i allt till leds och laga väl om sig i borgen.

Dagen efter trädde Östvestan framför Konungen, helsade honom med vördnad och tackade honom för god vidtägt; och ville jag gerna, säger han, att J villjen komma i vår borg i dag och bese de saker vi föra med oss. Konungen samtycker dertill; och låter Östvestan tillreda sitt bord på passande sätt; och som Konungen ankommer, begynnes det bästagästabud. Östvestan gick ut och 9 svenner med honom, och kom åter inbärandes med säckar, fulla med guld och ädla stenar. Östvestan gick till den som satt vid salsdörren samt gaf honom ett godt svärd och en guldring, en annan gaf han hjälm och brynja, och gif-

ver han en hvar något, och ingen man fick minre af honom än till tre pund gulds värde. Men när de nu skiljas åt, bjuder Konungen honom hem med sig till nattvard jemte alla sina män, och var der stor fägnad: Konungen gifver honom och hans män värdiga gåfvor. Sista gästbudsdagen stod Östvestan upp och begärde af Konungen orlof att framföra sitt ärende; och äskade Konungen ljud.

17 KAPITLET.

Östvestan får höra, hvart Fru Rikilat tagit vägen.

Östvestan tog så till' orda: tacka villja vi Konungen för all den ära han gör oss, och det må jag förklara, att aldrig har jag funnit någon dylik höfding, som den, till hvilken jag nu kommit, och alldenstund det likar mig väl att vara här, så ville jag, att ingen finge någon förargelse af mig; ty vill jag tillstå en last hos mig: jag är nämligen den nyfiknaste man, så att jag står upp om nätterna att lyssna till hvad män

tala, men jag håller intet lönligt. Konungen sade: dylikt händer mången, utan att han säger till förut, och månde få vara dina likar; ty den är ej vållande, som förut varnar. Slutas så gästabudet; är så Östvestan hos Konungen väl bemött, och älskade alla honom innerligen. Lider nu så vintern fram åt Juhl.

Första Juhleqvällen var ett herrligt gästabud: Östvestan var denna natt å färde, som han var van. Han gick under ett loft och hör, att der inne sitta män och glamma, och talas Riddarne vid. En af dem sade: godt månde här blifva nästa Juhl. Hvarföre då mer än nu? säger en annan. Ty Konungen håller då sitt bröllopp, säger den förre. Hvilken är den qvinna, som han ernar taga sig? säger den andre. Riddaren, som förut hade tegat, sade: talen ej så mycket, kanske Östvestan är i grannskapet och hör hvad taladt är. Det månde ej hända, säger denne, ty jag såg Östvestan gå till sängs för en liten stund sedan; derföre månden I säga mig något derom.

Har du ej hört, säger en, att Konungen sände Kuflungar efter fru Rikilat den fagra? Och, när hon kom hem, vardt Konungen

ganska glad öfver henne och ville kyssa henne. Hon sade, att hon ville tillåta honom det, om han för hennes ögon lät dräpa alla Kuflungarna; och det gjorde han. Hvar är denna mö gömd? säga de. Hon ärgömd hos Thorborg den Digra, som bor i fjellet Baldak, säger han, hvilket ligger nordligast i Serkland. Henne tjena många troll. Underligt synes mig det, säger den förre, att Konungen lät dräpa Kuflungarna, så mycket dråpligt som de uträttat för honom. Ty han tycktes hafva nog af dylika, säger den andre; men hon tycktes veta, att de mände upptäcka, om någon från hennes land komme henne till hjälp.

Östvestan upplyfter händerna, skrattar högljudt och går sin väg; men de vordo mycket rädda. Nu är för mycket sagdt, sade den, som tegat hade. Den andre sade: Östvestan är nog så hederlig karl, att han mände ej säga, hvilka vi äro; och vi skola ej heller säga det. Begåfvo de sig nu till sängs, och led så den natten.

Jarlman får se Fru Rikilat.

Morgonen derpå var Östvestan tidigt uppe och quad Konungen till målstämma och sade till honom: nu har jag sport nyheter i natt, att J egen fästemo, och mände Rikilat den sagra vara hitkommen, hvilken de söka i norra delen af verlden; och är hennes fästeman död af harm. Hvem, säger Konungen, har sagt dig det? Ej kände jag dessa män, sade Östvestan; dock hörde jag, hvad de sade; de visste icke, hvar jag var. Dervid har jag laggt stort vite, sade Konungen; om någon nämnde detta, skulle han böta derföre ej minre än med lifvet; men nu beder jag dig, att du ordar litet om detta. Det må jag gerna göra, säger Östvestan, ty nu har jag laggt min nyslikenhet för eder i dagen: slutas nu dermed talet för denna gången.

Något derefter talar Östvestan så med Konungen: jag är nysliken att få se eder fästemo, och ville jag våga mycket derpå. Konungen svarar: det får du ej utan mycken kœstnad, ty Thorborg kommer ej ur sitt

rike för minre än en half läst (tunna ?) guld. Östvestan sade, att så skulle vara.

Konungen for nu bort några dagar; men, när han kommer hem, går Östvestan honom till mötes och hela hofvet, och emottogo de honom med fägnad. Men åttonde dag Juhl bjöd Konungen alla sina män göra sig glada, och förehafva till gammans, hvad hvar och en behagade; men vi, Östvestan! månde fara bort, och får ingen bry sig om oss. Det lofva de; gingo så dessa tu bort, och ingen visste, hvart de foro.

De gingo i en liten dal, och voro der släta marker: de slogo der upp sitt silkestält öfver en håla; gick då Konungen, dit och ristade en rand omkring tältet. Sedan blåste Konungen i en liten silfverpipa; då öppnades alla de hålor, som der nära voro, så ock vidt annorstädes omkring: derutur kommo Alfer och Dvergar samt andra onda varelser. Dessa fara alla fram å fältet, der Konungen och Östvestan äro, och hvart folkslag i sin ordning (inom sin rand). Sedan gick Konungen ut och blåste i sin pipa; då öppnades alla bergskrefvor och klippor: kommo der ut Bergresar och Trollkonor samt många fula

Thussar; dessa komma alla dit, som Konungen och Östvestan voro. Ännu tredje gången blåste Konungen i sin pipa; då öppnas fjellet Baldak, och kom der ut en sådan mängd Troll och Illtyde, att dessa voro jemntaliga med dem, som förut än kommit före dem. Med dem följde en så stor och förfärlig gumma, att Östvestan aldrig sett maken; ty hennes höjd var vida större än fjellets. Hon hade ett guldfäste om armen, hvarvid en glas-sal var fästad; denne rullade med henne ned ut åt fältet. Hon nalkas snart dalen, och leder Thorborg glassalen upp å randen. Konungen träder ut och helsar sin fränka; hon leder glassalen in i tältet. Nu får Jarlman och Rikilat se hvarandra, och allt det andra fägnar rätt litet deras sinnen. Konungen sade nu till Östvestan: se nu, gode vän! min fästemo — hvar såg du någon sådan förr? Min Herre! säger Östvestan; maken finnes ej, och hon hör eder väl. Konungen talar nu till fru Rikilat: min käresta! säger han, hvad tycker du om denna man, som står här jemte mig? Hon sade småleende: min älskelige! slika önskade jag eder flera, som

han är. Nu gläder sig Konungen, att hans fru är så blid.

19 KAPITLET.

Trollens lek.

Thorborg satte sig ned på en stol och bjuder till skämtan. Stånda nu upp Alfer och allt småfolk, och förehade allehanda lekar, hvar efter sin sedvänja och natur, och tycktes dem detta en stor gamman. Litet derefter bedja de Thorborg att roa dem (skémta), men hon sade sig länge sedan aflaggt att dansa, sade sig dock ej villja spara sin stämma, bjuder likväl först dem afläda sig och brottas, som dertill voro före; många låto sig väl härtill vara tröga, en hvar måste dock skicka sig som hon ville. De fall, som dervid skedde, voro så starka, att jorden skalf dervid: tyckte Konungen och Östvestan, som fjellet dervid mände rasa öfver dem. Men när brottandet var förbi, ropar Thorborg och bjuder dem uppstå, som förut hade sutit, och löna så dem, som förut roat laget: vardt

då upptaget till dans. Konungen sade då till Östvestan: nu vill jag, att vi fara hem, ty fullväl hafva vi nu varit här. Östvestan sade, att ännu hade ej de bäste männen qvädit. Litet förmodar jag, det kan gagna, sade Konungen. Då uppstod ett stort sorl, bad Konungen då att fara hem. Östvestan sade, ej ännu är tid att fara hem. Nu taga kvinnorna till att qväda, och tycker Östvestan detta litet roa sig, men bidar dock till dess det upphörde. Sedan tager Thorborg till att qväda gällt och snällt, så dvergamål (genljud) qvad dervid, och qvad detta på deras visa:

Bruse egde bygd i hällen,
ofta var han sent å fjellen,
sent å fjellen.

Konungen bjöd då att fara hem; men Östvestan sade sig villja afbida lekens slut; slöt då den artiga Thorborg upp att qväda, och bugade alla för henne. Dernäst upptogs till ringbrot; då stod Konungen upp och sade, att han ej ville vara der längre: Östvestan stod då upp och följde med Konungen, och tyckte det vara mycket att skiljas från en så god gamman.

De höra bakom sig dån och dunkande och starkt ljud; och skalf jorden, som om man lekt på tiljor: de behöfde ätt stödja sig vid spjutskaften. De uppehöllö sig ingenstädes, förrän de kommo till borgen, och icke visste de, hvad slut blef på leken.

20 KAPITLET.

Östvestan friar till Thorborg.

Något efter det de voro hemkomne, vardt Östvestan ganska tystlåten; deröfver förundrade sig alla, och led det så någon tid framåt. En gång kallar Konungen Östvestan för sig och sade: raske man! hvad vårlar din sorg eller ditt bekymmer? eller förorsakas det af oss? På intet sätt kan det tillräknas eder eller edra män, säger Östvestan; men af eder mände det bero, om jag någonsin får min glädje åter eller ej, och gifven mig orlof att säga eder det. Konungen samtycker härtill. Då säger

Östvestan: sedan jag såg eder fränka Thorborg och eder driftighet, har jag ingen ro haft hvarken natt eller dag: henne ensam bland alla qvinnor har jag så sett, att det går mig mest till sinnes, och om J villjen unna mig att gifta mig med henne, så mån-
de jag dervid aldrig förändras. Tyst dermed, Östvestan! och tala ej mer derom, säger Konungen, ty det är ingen menniskas skickelse att bygga och bo med henne. Det mån-
de jag ändock våga, om jag får lof, säger Östvestan, och om det ej vore eder emot, så beder jag eder för vår vänskap skull att hårom samråda med henne å min-
na vägnar. Konungen teg någon stund och sade sedan: mycket är det att veta, Östvestan! att du vill sjelf halsstarrigt rusa till ditt förderf; men om det än kostar en del af mitt rike, så mån-
de jag försöka, hvad jag kan, att ditt mål antages, huru det mig än går. Det önskar jag mycket, sade Östvestan; sluta de så sitt tal.

Något derefter sade Konungen till Östvestan: nu skall du taga vara på borgen, medan jag är borta; men det varar ej mindre än tre veckor. Östvestan sade sig det gerna villja, och gör sig ganska glad; men

Konungen far bort. Lider nu så tiden, att ingen vet hvad af honom varder; men på besagd tid kommer han åter; då går Östvestan honom till mötes och hela hofvet, och fägna honom väl. Sedan kommer Konungen och Östvestan till tals, och frågar Östvestan Konungen, huru hans sak hade aflupit. Konungen sade: sedan vi skildes åt, har jag ofta stått på knä och ödmjukeligen föredragit ditt åliggande för min fränka, och har det gått trögt; det är dock nu så vida kommet, att vi hafva fått hennes jaord, och har jag gifvit eder det största hertigdöme i mitt rike, utom hvad hon har tillförne, och skall bägges våras bröllopp hållas på en gång. Östvestan tackar honom med många fagra ord, och tillagas der det herrligaste gästabud; Östvestan var då glad och gifver alla goda gåfvor. Led nu så vintern framåt, att vinternätterna begynte att inbryta; då sade Östvestan till Konungen, att han ville sända efter sin broder Nordsunnan. Konungen bad honom så göra.

21 KAPITLET.

Östvestan sänder efter sin broder Nordsunnan.

Östvestan utrustar nu sitt skepp och sina 30 män med bref och budskap till sin fosterbroder, att han skulle komma fram vid vinternätterna. De fara och framföra sitt ärende, råkade Konungen i Verniksborg och förde honom sin fosterbroders bref. Dessa voro så uppsatte, att de berättade hela förhållandet vid hans färd. Vardt nu Konung Herman häröfver ganska glad och lät strax laga till sin färd med mycken kostnad; han lagade allt såsom Jarlman hade förut sagt, både med manskap och annat; segla deså, då de fingo vind, och uppehöllo sig ej, förr än de kommo ut i Serkland, och var då en vecka till vinternätterna.

22 KAPITLET.

Bröllopps - tillrustningarne.

Ostvestan går nu sin fosterbroder till mötes och lägnar honom väl och säger, huru vida kommet var. Sedan träda de framför Konungen och helsa honom med vördnad; säger då Östvestan Konungen, att hans broder Nordsunnan är ditkommen. Konungen lägnar honom väl och beder honom vara välkommen, sätter honom jemte sig och tyckte nu uti allt mera om honom än Östvestan. Han anställde gästabud och gaf guld och silfver, väl dubbelt emot hvad hans fosterbroder förut hade gifvit, och af detta vardt han, så väl som de båda två, vänsälle hos alla männen.

Lider nu så vintern fram till Juhl; då vardt stor tillrustning i borgen, salen tjälldad (öfverhängd med tapeter) och musik beräknad för hvarje torn. Första Juhleqvällen, skipar Konungen höfdingarne till sätes och likaledes en hvar, som hade något att förrätta och skulle tjena. Nordsunnan skulle tjena sjelfva Konungen, men Rodian, Konungens son, skulle tjena Östvestan, men fosterbrödernas män skulle skänka uti och

hafva hand om källrarne. De hade ock att förvalta Konungens skattkammare. Sedan satte männen sig till dryckesmål, och iskänktes allehanda vin.

23 KAPITLET.

Konung Rudents och Östvestans bröllopp.

Omqvällen öppnas salsdörrarne och inträdde allehanda lekare (spelmän); dernäst inträdde en gumma, så stor, att ingen tyckte sig sett maken, ty ingen man i slottet var så storvuxen, att han ej kunde gå rak under hennes skref. Hon hade en stor hufvudduk, som höljde hennes anlete; denne räckte ned på hennes knä — detta var Östvestans brudämne. Hon hade en stor guldring å handen; dervid var ett guldfäste, och härvid var en glassal fästad: denne rullade på hjul in i salen efter henne. Men när hon gick in igenom salsdörrarne, stötte hon sig emot dörren, så att stort brak vardt deruti; blotade hon då och bad

den ej väl trifvas, som gjort en så liten dörr, att en väl vuxen danneqvinna ej kunde gå derigenom. Hon öppnade då glassalen, och vardt Fru Rikilat derutur ledd och satt å bänk, och höfviska jungfrur deromkring. Näst henne satt Thorborg, med sitt sällskap, och tycktes männen mycken skilnad vara mellan dessa bägge (brudämnena). Östvestan visade sig mycket glad, likasom han egde något godt att vänta. Led så detta gästabud väl fram med mycken prakt, till dess att brudarne skulle sängföras; då gingo starka drycker raskt omkring; då gingo allsköns Lekare ut med sina musikalska instrumenter, så det skallade i hvarje torn öfver hela borgen.

Nu har Nordsunnan alla sina män skipade i verksamhet; nu har han mycket att syssla. Tjugu af sina män låter han hala ut skeppen och vända stammarne från landet samt laga så till, att man i hast kunde taga till dem. Tjugu har han hemma i borgen att öppna Konungens skattkammare och bära ut guld; men andra tjugu togo emot det och buro det till stranden och lastade det på skeppen; men det fjärde tjoget gick vid stranden och skadade alla

landsmännens skepp, så att intet var brukbart.

Nu vardt Thorborg utledd i den starkaste loftsäl, som i staden (borgen) fanns, derpå afklädd och lagd i en präktig säng. Nu vardt ock Fru Rikilat förd till sin sof-kammare. Derpå komma Konungen och Nordsunnan, och sätter Konungen sig på sängstocken; Nordsunnan afkläder honom, och då gick allt folket bort. Nordsunnan tager en skål med godt vin och skänker uti för Konungen. Men der hängde ett svärd öfver hans säng: det var ett så kostbart vapen (godt gripr), att intet fanns bättre, och detta ensamt bet på Konung Rudent. Med detta svärd högg han å Konungens hals, så hufvudet föll af, förde sedan kroppen ur sängen och tog den silkesklädda Fru Rikilat och gick snabbt ut med henne; men derutanföre voro 20 af hans män: dem lemnar han frun i händer och bad dem med henne skynda till skeppen; han tog en annan väg i borgen, dit han väntade sin fosterbroder.

Nu är det att förtälja, att Östvestan kommer till sin säng, och är hans brud der förut. Han satte sig å sängstocken, och

det har han sagt, att han måste nedslå ögonen och öfverväga, om han skulle lägga sig eller ej. Men hans fosterbroder hade lagt hans svärd vid sängstocken. Rodiant drager af honom kläderna, går så bort och sätter ett stort lås för dörren, så att han ej måtte uppbräta den. Nu vänder Östvestan sig till sin brud och stöter svärdet framman uti hennes bröst så kraftigt, att det stadnade i ryggen. Han ernar då kasta sig framstupa ur sängen; men hon griper efter honom och fick tag om hans fötter, der de voro som mjukast, och grenjar hon då med ett förfärligt läte, så att alla trodde det djefvulen mände vara lös. Rodiant vänder tillbaka och låsar upp dörren, eljest hade denna aldrig kunnat upplåsas. Nu, som denne ser in i dörren, kommer Nord-sunnan till och lägger svärdet på hans hals, så hufvudet föll, gick sedan in och ser, hurudan belägenheten var, att Thorborg håller om hans fosterbroders ben, och han håller om fästet på svärdet, som stod igenom henne. Nu inser Herman, hvad han har att göra; hugger så af Thorborg båda händerna i armlederna, fattar sedan uti sin fosterbroder och lägger honom på ryggen

på sig, springer upp och ned för muren, der han var som högst, och tyckte männen, som detta månde varit 3 samnar uppifrån. Nu vänder han till sina skepp, och äro de alldeles segelfärdige. Han går om bord och hissar segel; men Jarlman ligger i afdåning, och drog man all omsorg om att vederqvicka honom; så fast hade bruden Thorborg laggt sina händer vid haps ben, att man måste skära bort dem, innan de lossnade; men hullet hade gått från benen, och var han vidare rifven och blå; nu börjar han att qvickna vid, och Fru Rikilat att glädjas, och är nu allas deras möda lättad. Låtom dem nu segla, som dem bäst gitter, men förtäljom hvad som timar i borgen.

Nu är det att förtäljas, att det förfärliga skri afstadnar, som man fick höra af Thorborg. Män lupo då till loftsalen att få veta, hvad der var å färde: funno de i loftsalen Konungen död och bruden borta, och i den loftsäl, som Thorborg var, funno de Rodian Konungens son död och bruden likaledes, men brudgummen borta; icke funno de Nordsunnan eller Östvestan, ej heller någon från deras verldsdel; de tycktes nu kunna, till hvad bragd de månde halva hit-

kommit. De löpa nu till skeppen beväpnade och se hvar de segla. De skulle nu ro ut efter dem; men så snart de halat ut skeppen, fylldes de under dem med vatten, de rodde då i land åter, men flera drunknade. — Skildes de så åt.

24 KAPITLET.

Fosterbröderna Jarlmans och Hermans bröllopp och ändalykt.

Nuseglade fosterbröderna och uppehöll sig ej, förr än de kommo hem i Frankland, och fagna sig alla öfver deras hemkomst. Konung Herman lät laga till sitt bröllopp: der felades ej förråd, som tarvades. Men vid gästbudets början, och då allt folket var samladt, äskade Konung Herman ljud och ting; och på detta ting stod han upp, höjde sin röst och förtäljde, huru troligen Jarlman hade tjänat och följt honom, och huru han äfventyrat sitt lif för sin Konung, samt hvad han gjort till återfäendet af sin Konungs fästemo; ty lyste han ut för alla män, att han ville gifva honom sin syster och

med henne hälften af sitt rike samt slik namnbot (*Titel*), som han sjelf ville hafva. Jarlman tackade honom med många fagra ord, och begyntes då det dräpligaste gästabud, och vordo dessa hjon sammanvigde af de vördnadsvärdaste Prestmän. Men det guld, som dervid offrades, kunde ej täljas i marktal. Sedan träda de till äryckesbord, och vordo männen glada och lustiga; men så mycken vara hade männen på sig, att de ej vordo öfverlastade. Stod nu gästabudet en hel månad; och vid dess slut gaf Konung Herman Jarlman Hertignamn och visade honom all den högaktning, han kunde. Lieder nu så detta gästabud; och vordo alla gästerna utstyrde med herrliga gåfvor. — Alla prisade fosterbröderna och sade, att ingen mände så manligen visat sig i så svåra rön, som Jarlman. Derpå for Jarlman till Thorisborg och satte sig vid sitt rike, och öktes kärleken mellan honom och Herborg. Deras barn voro en son, som het Rodgeir, och tvänne döttrar, som ej äro nämnde.

Men, när Jarlman hade lefvat i 10 vintrar tillsammans med sin fru, gjorde han ett herrligt gästabud, och bjöd dit sin fo-

sterbroder och hans Fru Rikilat; men mot slutet af detta gästabad, gaf han sin föresats tillkänna att gå uti helgan sten (*kloster*); och säges hafva utlofvat det, då han var i som största faran i Serkland, och att hans döttrar skulle insättas i kloster, om så vore Konung Hermans villia. Konungen samtycker härtill. Sin son lemnar Jarlman åt sin fosterbroder och beder insätta honom i riket efter sig. Härvid vordo alla männen bedröfvade. Men Jarlman sade sig vara så gammal, att han billigt borde tjena Gud; och föll det mig i sinnet, då jag äflades med Thorborg den digra, säger han; ty sedan har jag aldrig varit den samma, hvarken i styrka, eller mod, eller besinning. Det kom nu att blifva, som Jarlman ville, ehuru det kostade mycket på männen att skiljas vid honom.

Fosterbröderna åtskildes nu med god vänskap: Konungen for hem och hans fostererson med honom, men Jarlman fullföljer sin föresats, som förr är förmäldt; och tyckte männen honom hafva varit en hederlig man.

Konung Herman styrde sitt rike både länge och väl. Han egde tvänne söner med

sin Drottning: den ene het Wilhelm, och den andre Rigard, och säga män, att denne Rigard har varit den Konrads fader, som reste till Ormaland, och är det troligt, att Fru Rikilat lemnat en dugtig ättling efter sig. Men när de voro gamla vordne, skiftade Konung Herman riket mellan sina söner; och foro de ut till Jorsala land och slutade der sina dagar med en salig ändalykt; men vi hafva ej noga försport om deras lefnads slut; och slutas här denna Saga.

U p p l y s n i n g a r t i l l
J a r l m a n s o c h H e r -
m a n s S a g a .

T I L L F J E R D E K A P I T L E T .

Sid. 8. *Myklagård.*

Mykligårds, Mikligårdr, d. ä. stora staden, var våra gamla förfäders benämning på Constantinopel. Det var en tid, då många Nordbo-kämpar, äfven från Island, företogo färder till Myklagård, der antogo krigstjänst hos Kejsaren och kallades Våringar. Gris Sæmundsson tjente der med heder och beröm †). Kolskegg for ut i Myklagård och gick der i tjänst, å mala, och spordes det sedan, att han hade der gift sig och var höfdinge öfver Våringarne ††). Vi hafva ej hört förnälas, säger Laxdæla Sagan, att någon Isländsk man har förr gått i tjänst hos Garða Kon-

†) Ol. Tr. S. II: 83.

††) Niðls S.

ung, än Bolle Bollason, ehuru likväl de ofvannämnde voro der omkring år 1000, ungefär 20 år före honom †). Då Nordmanna lösen varit ungefär den samma, hvarest de kommo i fremmande land, som Hitdæla kämpen Björn gaf Vladimir: derföre for jag ur mitt land, att jag ville vinna frejd; blefvo dessa modiga, i vapenskiften rönte kämpar, gerna vantagna ibland den bjeltesflock i Myklagård, som utom annat äfven egde att genom hærtåg freda landet för härnad ††). Sagor och andra urkunder bevisa tillräckligt, att mången Norrman fanst det ock önskligt att göra en sådan färd, hvarigenom han var försäkrad att vinna både gods och ära, och intyga våra Runstenar, att Svenskar äfvenledes rest till Grekland och deltagit i Grekernas fejder såsom Väringer †††), och stadgas äfven i Lagar, huru förhållas skulle med dens arf, som i Grekland sitter. I de Romantiska Sagorna tecknas oss färderna till Myklagård såsom serdeles prunkande. Man jemföre beskrifningen af Jarlmans resa i följande Femte Kapitlet af vår Saga med hvad som berättas om Konrad i dess Saga. Denne sade sig ej villja resa utan till den, som rikast vore i hela verlden, och det är sjelfva Stolkonungen, och skola vi segla till Myklagård. Konrads och Rodberts färd var ganska ly-

†) Joh. Erics. de Peregr. s. 80, följ. ††) Thorst.

Dromund. S. Gretl. S. c. 92 — 94. s. 157, 158.

†††) Act. Litt. Sv. 1728 s. 402, följ. jemf. Nord. Fornlemn. III.

sande: de hade segel af silke och tågverk, *streingi*, af snoddt silfver. Hufvudena på deras (drak-) skepp voro fyrgyllda, likesom (drak-) halsarne ofvantill, *svirar*. Alla skeppen hade gallioner, målade blå, röda, bruna, gula och röda samt med alla slags färger, och var denna deras färd stora höfdingar alldeles höfvelig. *)

Sid. 8 *Rikilat* . . . god läkarinna . .

Läkarekonsten var ej serdeles odlad hos våra förfäder under bedendomen. Man kan om dess tillstånd säga hvad Meibom sade om Asiens äldsta folkslag: då var det ej medicinen, som uppgaf läkemedel eller belade, utan hvad som syntes hafva visat en läkande verkan, vardt medicin; *Tunc non sanabat medicina, sed quidquid videbatur sanasse, erat medicina*. Då, enligt den på religionens satser grundade tanka, det ansågs ärofullt och önskansvärdt att finna döden i krig, och då döden på slagfältet öppnade för den svärdfallne kämpen Valbals herrliga boning, och det tvärtom ansågs skamligt att dö på sjukängen; då uppfostran, krigsöfningar och härfäder stärkte och härdade den af ingen veklighet försvagade kroppen, — voro egentliga sjukdomar sällsynta och erfarenheterna af deras behandling få. Då dertill kommer, att man trodde allt styras af ett oundvikligt öde, då man genom intet medel kunde förlänga sin lifstid och man tvärtom kunde oskadd kasta sig i de ögonskenligaste

*) Konrads S. c. 4. Membran.

faror, om ej dödens stund vore kommen, finner man lätt, att *cura prophylactica* och *makrobiotik*, eller omsorgen att förvara sig mot åkommor och att förlänga lifvet ej kunde vara påtänkt, och att läkarekonsten, *therapeutiken*, hvarken som vetenskap eller konst, var serdeles öflig. De få invärtes sjukdomar, som våra förfäder under hedendomen voro underkastade, härrörde väl i synnerhet af förkylningar; men då man af sina föräldrar fått i arf en stark kropp, som ännu mer stärktes genom lefnads-sättet, hjälpte sig vanligen naturen sjelf, som den nästan alltid gör, der den kan verka i sin fulla kraft.

Men hvad man ej alldeles kunde umbära, var någon chirurgisk skicklighet. Ett så ständigt i krig varande folk, beständigt utsatt för sår och krossningar, måste vinna någon färdighet i deras behandling. Också förekomma sårförbindningar ofta i Sagorna — men äfven i denna lilla omständighet uttryckte sig Nordboens karakter, ty det konstmässiga och lämpeliga stod tillbaka för det heroiska och karlavulna både hos chirurgen och patienten, som fördrog den hårdaste behandling utan qvida. Exempel härpå gifva Sagorna tillräckligt. Med goda läkare, *godir laeknir*, som ofta nämnas i gamla häfderna, menas väl sådana, som häruti egde serdeles skicklighet och öfning. Ett exempel af de gamles behandling må göra tillfyllest. Konung Rolf Göthricks son frågar Thor rer Jernsköld: har du fått många sår? Det kan väl intet stort vara, svarade Thor rer, dock fick jag

en skräma af ditt svärd, så att jag sedermera varit något mera stel än tillförne; jag tror dock, att det ej tagit mycket djupt. Låt mig se, sade Konungen. Thorer öppnade då på kläderna. Då fick Konungen se, att hela buken var uppristad, och höll ej mera ihop än blotta inre lifbinnan. Konungen sade: du är mycket sårad, så att du knappt står till att läkas, men så vida inelfvorna ej ligga ute, så månne jag söka läkedom för dig och erbjuda mig att hela dig. — Sedan tvätter Konungen såret, tager derpå nål och silkestråd och sömmar i-hop såret, bstryker det sedermera med en smörjelse, som han ansåg bäst passande, gjorde derpå en förbindning och lagade derom som han bäst kunde. Nu tyckte Thorer all sveda och verk hafva försvunnit, så att han tyckte sig temmeligen för sig att gå hvart han ville *). Qvinnor brukades härtill som oftast, såsom de der, i sitt behandlingssätt, hade mera sagtnod, ömhet och eftergifvenhet. Berättelsen om slaget vid Stiklarstad **), utom flera andra, lemna oss underrättelser om dessa läkarinnors biträde vid fältslag och deras sätt att genom lag af kokade, starkt luktande örter, som gafs åt de sårade, utröna sårets djuphet.

Örter — enkelt brukade och äfven i konstiga compositioner — användes visserligen utom till ofvannämnde behandling; men huru och med hvad

*) Göthr. och Rolfs S. c. 31.

**) Ol. H. S. c. 246.

begrepp om deras verkan? Betraktom blott den glömskedryck, som lemnades Gudrun:

Då räckte mig Grimhild
en bågare att dricka
kall och bitter —
att jag tvisten ej minde —
den var förstärkt
med ödets kraft †),
med bitterkalla sjön
och försoningsblodet.

Voro i hornet
alla slags runor,
skurne och rödfärgade —
dem jag ej tyda förmådde —
ljungfisken lång
å hedemarken (d. ä. en orm, hvarmed ru-
nan S synes åsyftas),
ax oskuret, (runan F)
och djurens gap (Runan U?).

Voro i den dryck
mång skadting tillsammans;
mång skogens ärtor
och ek-ållon,
spisens daggklädnad (d. ä. sot),
offerdjurs inelfvor,,
avinlefversjuden;
ty detta döfvar hatet ††).

†) Jemf. aum. om oundvikl. ödet till Örv. Odds S. c.
3. s. 9. ††) Godrunar-harma v. 21—23.

Någon gång torde man ock kan bända få anse deras smörjelser och preparativer, det materiella vid en del forntidens trollkonster och seidsjudningar inberäknadt, näml. så vida de voro något slaga chemiska tillredningar, vara en vanställd lemnings, ett dunkelt minne eller en genom mångfaldig brytning försvagad stråle af en förut varande större och renare kännedom af naturens krafter, som uti den inbrytande natten så förlorat sig, att man deraf ej såg mer än en obetydlig skymt; och då utförfningen, såsom en usel födkrok, råkade i kringstrykande kärringars händer, vanställdes den så, att vidskepelsen utgjorde det hufvudsakliga. Dock — det passade sig då också blott för de svaga och hemmasittande, att anförtro sig åt dylika gummor och höra deras spåsägner; de unga kämparne sade såsom Odd: jag lönar henne med otäck, om hon kommer.

Det ligger i menniskonaturen ett sträfvan, att aldrig tillfredsatt till afvända sin uppmärksamhet från en verkan, som den varseblifver, utan att kunna göra sig åtminstone en någorlunda idé om dess orsak. Då en nation genomlefver sina barn- och ungdoms år, äro ännu erfarenheterna för få, att derpå grunda en tillfredsställande förklaring af de mångfaldiga phenomenen, som iakttagas, och då dertill kommer, att människan känner ett alltid oförklarligt beroende af högre krafter än hennes, faller hon på den tanken, att högre, öfvernaturliga krafter inblanda sig i dess öden och äro orsaker till några för henne, utom detta medel obegripliga,

verkningar. Detta är en tro; men den tillfredsställer, emedan den uppgifver den bästa för hand varande grund, och någon grund måste hon hafva. — Med ett ord: hvad hon ej vet, måste hon tro.

Sedermera tänkte man: monne ej dessa högre väsenden, dessa högre öfvernaturliga inflytanden icke låta bestämma eller leda sig? och så råkade man på mångfalldiga vidskepelser, tillblandningar och besvärjningsformler. Sådant har förhållandet mer och mindre varit hos alla folkslag, så äfven hos våra förfäder. Deraf kom, att i medicinens utöfning vidskepseln och sympathiecurerne ansågos mera verksamma än sjelfva substanserne. Ja, blotta Runorna brukades såsom lakemedel, och bestod då konsten uti att kunna rätt använda dem, helst de i annan händelse kunde hafva en, till och med motsatt verkan. Det tyckes ock, som Christendomen till en början blott förändrat en del af de gamla vidskepselernas namn. Med förändrad tendens förändrades dock ej alltid recepterna, så vida de någonsin blifvit verkställda enligt de formler, som vi läsa uti deras konst och besvärjningsböcker. Skilnaden bestod ofta blott i ett Christet utseende och bruket af Guds namn, och att de skrefvos ofta på Latin och ordinerades af Andeliga. Med tiden började man dock att, bland andra vetenskaper, under medeltiden äfven vinnlägga sig om medicinen, och uti Sverige funnos på 1300-talet läkare, som gjorde lyckliga curer *).

*) Brings Handl. i Sv. Hist. II. Del. s. 24, 25. I. Del. s. 12—21. Jemf. Rimkr. s. 304.

Ganska länge bibehöll sig en gammal, dels heden tro på en viss manipulations stora verkningar, dels Christen tro på en helsogifvande handpåläggning, som var något helt annat än den förutnämnde manipulation. Skilnaden märkes, utom af andra uppgifter, serdeles tydligt vid beskrifningen af Kon. Olof den Heliges läkeförmåga genom strykande på en böld, hvilken läktes genom Konungens af Gud förlänta helningskraft. Sturleson *) gör härvid följande anmärkning: det var derom först den mening, att Konung Olofs händer hade varit begåfvade med sådan läkande kraft, såsom förmäldt är om dem, som hafva gjort det till sin idrott att hafva (hvad man kallar) goda händer; men sedan det blifvit bekant, att han gjorde underverk, blef ock detta anseddtsåsom ett sådant. Hvad likhet eller olikhet de gamles manipulation kan hafva med hvad nu för tiden kallas Animal Magnetism, lemna jag åt Herrar Medici att utreda och afgöra; af ofvanstående synes dock, att det varit helt annat än heliga personers handpåläggning, på hvars helsogifvande kraft vi lärt först med Christendomen att tro, och hvilken kommit med Religionen ifrån Orienten.

Genom korstågen utbreddes sig äfven tron på amuleters och ädla stenars underbara krafter. Om denna ej hade så stort inflytande på vår Nord, som på sydliga Europa, hade den dock något: den har åtminstone gifvit den romantiserande skriftställaren anledning att föra sin hjälte hvarje fara och äfventyr till mötes, hvarutur han dock, försedd med ett så kraftigt medel, kunnat reda sig, och sinnes äfven en skymt här af i denna Saga.

*) Ol. H. S. c. 200.

TILL SJETTE KAPITLET.

Sid. 14. *målade* . - Orig. tók hann sér þá pensil i hönd ok ymislega farfa ok dregr síðan eina mannlikun á múrinn . -

Ovanligt nog är, att i våra Sagor finna någon portraitering omförmäld — den var visserligen ej ibland de gamla vanliga idrotter. Thialar Jóns Saga *) nämner väl qvinno *líkneski*; men, såsom det var smidadt, var det snarare en formad än målad bild. Men så mycket oftare tecknas de gamla hjeltar och hjeltinnor med ord — med bibehållande af det Nordiska i teckningen ur hvad land de än hemtat personen. Man kan i detta afseende betrakta skildringen i Trojumanna Sagan **) af de Trojanska och Grekiska hjeltarne, både till utseende och sinnelag. Det kan väl förtjena, att ur en Romantisk Saga ***) anföra, hurudana man fordom föreställt sig några af de oss mera bekanta kämpar. Konung Gunnar hade ljus och något krusigt hår; han var bjärthyad med ljus skägg, skulderbred, hög och värdig till vexten, stark och duglig Riddare, väl öfvad att handtera sköld, svärd och skottvapen. Han var gifmild mot vänner, en käck och klok man, gladi talet, men hård och grym mot sina ovänner: han förde till sköldemärke en krönt örn, ritad å skölden. Högne, hans broder, hade svart och något krusigt hår, långlaggd med stor näsa, sida ögonbryn och mörkt skägg, med bister uppsyn och svarta ögon,

*) c. 3.

**) c. 12. 13.

***) Magus Jarls S. c.

och askeblek (till hyen). Han var både lång och diger, käck och stark, den bästa Riddare, godhjer-
 tad och ädelmodig. Han bar samma sköldemärke
 som hans broder, utom att örnen ej var krönt, e-
 medan han ej var Konung. Konung Thidrek af
 Bern var så storvuxen, att knappast gafs hans
 like, utan att han likväl var Rese. Han var
 smal och långlaggd, ljushyad, med de vackraste
 mansögon och bleklaggd. Hans hår var bjart och
 föll i lockar. Han hade intet skägg, så gammal
 han var. Hans skuldror voro breda, hans armar
 digra och vackra, smal öfvermidten och väldanad hand.
 Glad var han och nedlåtande, mild och frikostig
 gifvare, så att han sparade hvarken guld eller
 silfver för sina vänner; förde ett krönt lejon i
 skölden. Vidga Velintsson var sådan till utseendet:
 hans hår var så hvitt som gräset lilja, tjockt och föll
 i stora lockar, han hade bjart anlete och hela le-
 kamen likaledes som snö. Hans ögon voro så el-
 diga, att man knappast kunde se på dem, om han
 vardt vred. Han kunde hvarken sägas vara bred
 eller lång öfver ansigtet, det var likväl stort och
 fagert samt förfärligt, då han vardt vred, och rött
 som blod. Af alla män, som ej voro Resar, var han
 den resligaste. Han var bred och tjock öfver
 skuldrorna, smal öfver midjan samt den bäst sin-
 nade man, och tycktes ingen hafva sett någon mera
 höfvisk och artigare. Han var sagtmodig, och hans
 tal utmärkte förstånd och visdom, då han satt i
 samqväm, men som oftast glad och språksam. Då

han kom i slag, var han ganska förfärlig. I de flesta åtbörder var han före alla män, som varit skapade. Han hade hvitt barnesk; hammar, tång och städ hade han på alla sina härvapen och derjemte 3 karbunkelstenar, det var hans vapen. Kejsaren sade, då detta var framställt: väl och vist talar du om dessa män, och ser det ut, som du hade sett dem alla; ty så har blifvit oss berättadt af de fordna spekingarne. Det förtjenar äfven, heter det på ett annat ställe, *) att omtala Klöfves utseende: han var 5 alnar och en tvärhand lång; armläggare hade han både långa och digra, stora kinder, grofva mungipor, ful mun och liten näsa, lång hals och stor haka; mörkbrun och magerlaggd, med högt utstående kindben. Han var den svartaste man både till ögonbryn och hår, med öppen mun och sju utstående tänder och ett i allt obehagligt utseende, som han varit piskad och krokig. Många andra dylika, mer och minre fullständiga skildringar förekomma i Sagorna af både vackra och fula människor af båda könen.

TILL SJUNDE KAPITLET.

Sid. 16. *Ring i vederpant.*

Ringens bruk hörde ej till de gamla Nordboarnes handfästningar och var således ej hvad den sedan blifvit, ett tecken af en laglig trolofning. Den var åter en vanlig gåfva, då man ville visa sin frikostighet och kärlek, äfven älskande perso-

*) Svarfd. S. c. 16.

ner imellan och före trolofningen, som genom handfästningen i vittnes närvaro vann laglig stadga. †)

Sid 16. *Dromundar.*

Dromundr var ett slags skepp af ovanlig storlek och eget byggnadsätt. Då ett sådant skepp en gång träffades i Medelhafvet af Nordboar, ansågs det i början, innan man derom blef närmare underrättad, för en ö, och beskrifves såsom myckethögare än ett långskepp, samt sådes vara brukligt i denna tract af verlden. ††)

TILL SEXTONDE KAPITLET.

Sid. 40. *sätta skeppen på torra landet.*

Att man brukade (å rullar) uppdraga skeppen på land öfver vintern, eller när man låg stilla någon längre tid på ett ställe, och sedan hala dem ut i vattnet, säges uttryckeligen i Örvar Odds Saga. *)

TILL NITTONDE KAPITLET.

Sid. 43. *Ringbrot.*

Ett slags dans, beskrifven uti anm. till Gænger-Rolfs S. s. 295.

TILL TJUGUFJERDE KAPITLET.

Sid. 60. *Täljas i markatal.*

Från en tid, då man brukade betala med guld och silfverstycken, äfven ock med prägladt mynt,

†) Thorlac. de matrim. vet. §. xv. ††) Orkneying.

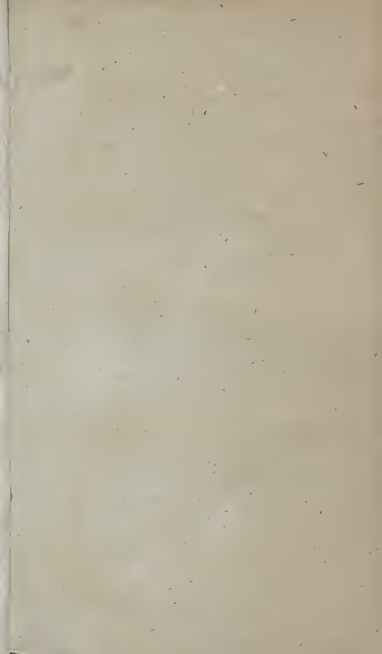
S. s. 298 — 300.

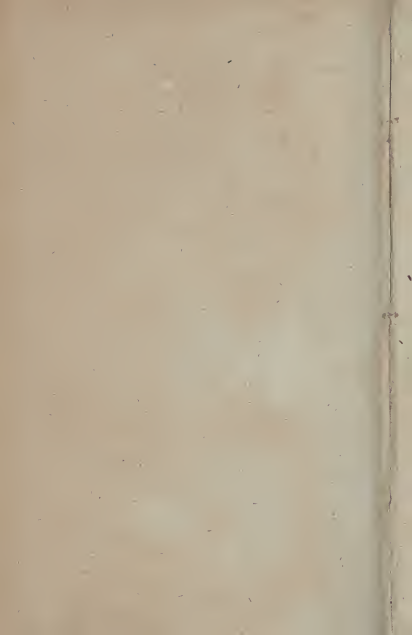
*) Kap. 41. s. 192, 200. Ol.

Tr. S. I. 33, m. A.

mera efter vigten än efter prägeln eller beräkning såsom penningar, förblef marken, äfven uti penningar, länge högmåttet, och markatalet eller penningars beräkande uti mark, öre, örtugar, penningar, ö. s. v. likasom hos oss nu Rd. sk. rst. ett vanligt beräkningssätt, och myntslogos i enlighet med denna beräkning.

Lbs - Hbs / Sænska safnið

100830825-0

